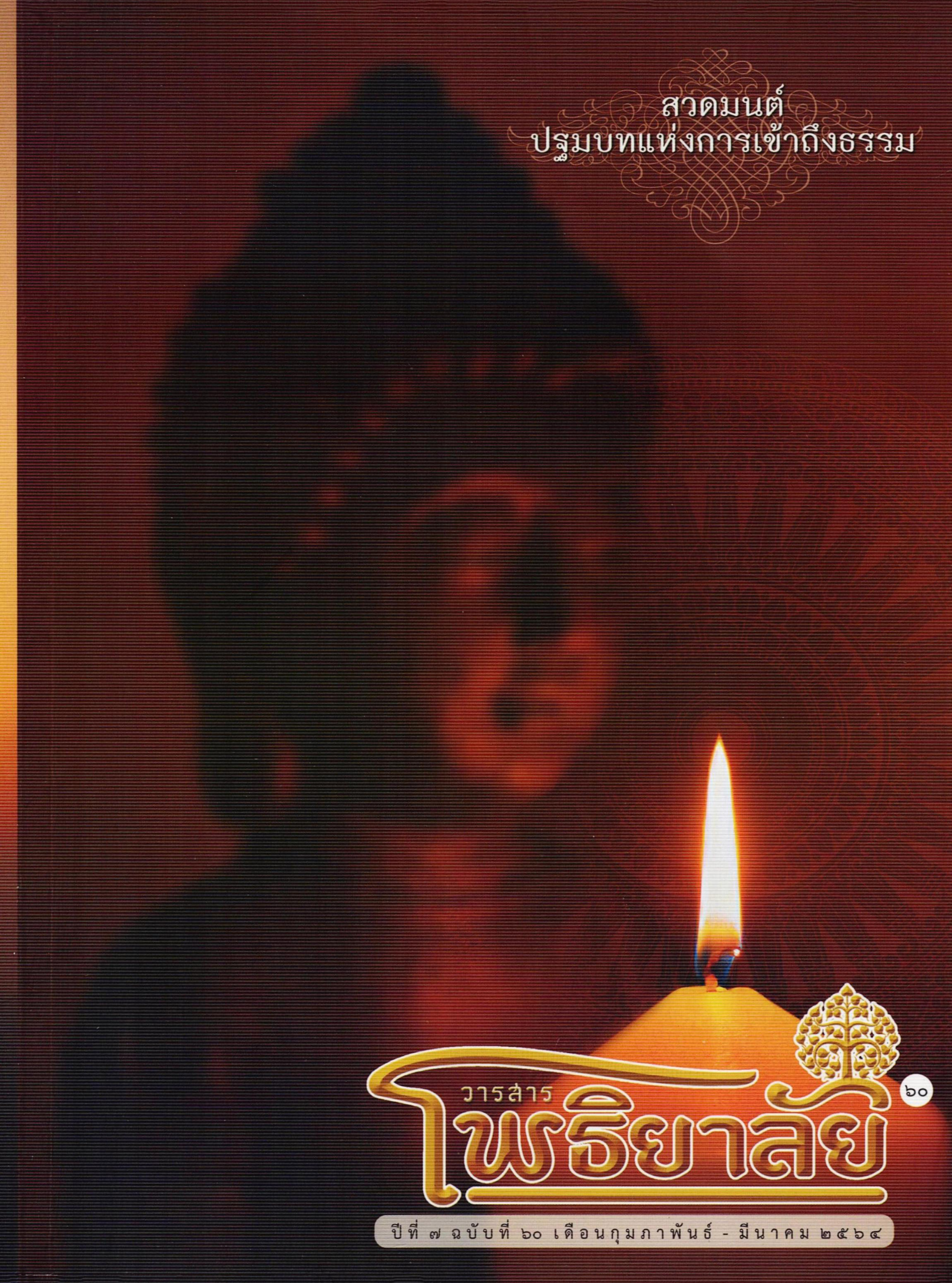
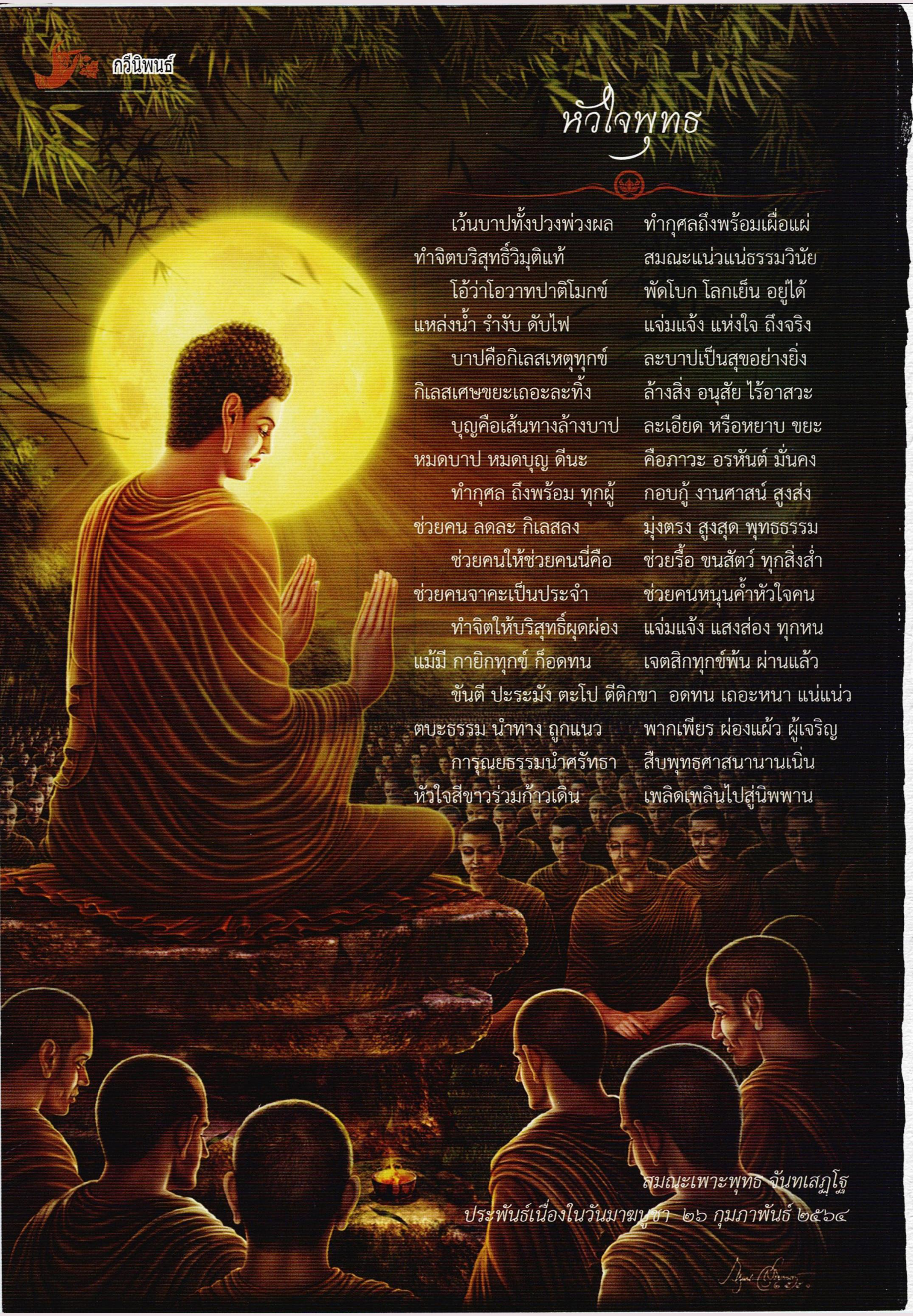

สวดมนต์
ปฐมบทแห่งการเข้าถึงธรรม

วารสาร
โพธิยาลัย
๖๐

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖๐ เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๖๔

หัวใจพุทธ

เว้นบาปทั้งปวงพ่วงผล ทำกุศลถึงพร้อมเผื่อแผ่
ทำจิตบริสุทธิ์วิมุติแท้ สมณะแน่วแน่ธรรมวินัย
โอ้ว่าโอวาทปาติโมกข์ พัดโบก โลกเย็น อยู่ได้
แหล่งน้ำ รำงับ ดับไฟ แจ่มแจ้ง แห่งใจ ถึงจริง
บาปคือกิเลสเหตุทุกข์ ละบาปเป็นสุขอย่างยิ่ง
กิเลสเศษขยะเถอะละทิ้ง ล้างสิ่ง อนุสัย ไร้อาสวะ
บุญคือเส้นทางล้างบาป ละเอียด หรือหยาบ ขยะ
หมดบาป หมดบุญ ดีนะ คือภาวะ อรหันต์ มั่นคง
ทำกุศล ถึงพร้อม ทุกผู้ กอบกู้ งานศาสน์ สูงส่ง
ช่วยคน ลดละ กิเลสลง มุ่งตรง สูงสุด พุทธธรรม
ช่วยคนให้ช่วยคนนี่คือ ช่วยรื้อ ขนสัตว์ ทุกสิ่งส่ำ
ช่วยคนจาคะเป็นประจำ ช่วยคนหนุนค้ำหัวใจคน
ทำจิตให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง แจ่มแจ้ง แสงส่อง ทุกหน
แม้มี กายิกทุกข์ ก็อดทน เจตสิกทุกข์พ้น ผ่านแล้ว
ขันตี ปะระมัง ตะโป ตีติกขา อดทน เถอะหนา แน่แน่ว
ตบะธรรม นำทาง ถูกแนว พากเพียร ผ่องแผ้ว ผู้เจริญ
การุณยธรรมนำศรัทธา สืบพุทธศาสนานานเนิ่น
หัวใจสีขาวร่วมก้าวเดิน เพลิดเพลินไปสู่นิพพาน

สมณะเพาะพุทธ จันทเสฏโฐ
ประพันธ์เนื่องในวันมาฆบูชา ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เปิดเล่ม

วารสารโพธิยาลัย ฉบับที่ ๖๐ ประจำเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นฉบับ **สวดมนต์ : ปฐมบทแห่งการเข้าถึงธรรม** เป็นอีกฉบับหนึ่งที่คณะผู้จัดทำมีความภูมิใจนำเสนอ

การสวดมนต์เป็นกิจกรรมที่มีในศาสนา ลัทธิ ความเชื่อต่างๆ ทั่วโลก นับตั้งแต่ประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรมมาเป็นเวลานานหลายพันปี จนกระทั่งประเทศที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ดินแดนที่มีพัฒนาการทางอารยธรรมเชื่องช้า เช่น หมู่เกาะกลางทะเลที่ห่างไกล และชนเผ่าต่างๆ ในทวีปแอฟริกา ก็ล้วนมีการสวดมนต์ในแบบฉบับของตนๆ มีการเปล่งเสียงเป็นคำพูด พร้อมกับการร่ายรำด้วยท่วงท่าต่างๆ มากมาย เพื่อแสดงความเคารพในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือ

ในพระพุทธศาสนาของเรา ก็มีการสวดมนต์ด้วยเช่นกัน นับตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ทำไมเราจึงกล่าวว่าการสวดมนต์เป็นปฐมบทแห่งการเข้าถึงธรรม เพราะก่อนที่เราจะศึกษาและปฏิบัติธรรม เราก็นิยมสวดมนต์ก่อนเป็นลำดับแรก และประพฤติเช่นนี้เป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบต่อกันมานาน

แต่ทว่า ยังมีพุทธศาสนิกชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจความสำคัญของการสวดมนต์ และไม่เข้าใจความหมายของคำสวดอย่างถ่องแท้และชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคำสวดนั้นๆ เป็นภาษาบาลี

วารสารฉบับนี้ ได้รวบรวมสาระน่ารู้เกี่ยวกับการสวดมนต์ เท่าที่จะรวบรวมได้ พร้อมทั้งบทสวดมนต์สำคัญและเข้าใจยาก เช่น มหาปัฏฐาน มหาสติปัฏฐาน ซึ่งเป็นหลักธรรมอันลึกซึ้งแสดงถึงภูมิปัญญาสูงสุดหรือสัพพัญญุตญาณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รวมถึงบทสวดมนต์สั้นๆ ในพระปริตร ในลักษณะที่เป็นการแนะนำให้รู้จัก (introduction) ซึ่งผู้อ่านสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในหนังสือสวดมนต์เล่มอื่นๆ ที่มีรายละเอียดในเรื่องเหล่านี้ และขอแนะนำว่า หากต้องการให้การสวดมนต์นั้นสำเร็จผล ควรสวดเป็นภาษาบาลี ที่มีการออกเสียงถูกต้องตามอักขระ และฐาน กรณ์ อย่างเคร่งครัด

พร้อมกันนี้ เราได้นำเสนอเรื่อง **นวัตกรรมการสวดมนต์ที่วัดอมราวดี** ซึ่งเป็นเรื่องราวของวัดป่าในพระพุทธศาสนาเถรวาทจากประเทศไทยที่มีสาขาอยู่ในประเทศอังกฤษ มีความพิเศษน่าสนใจ เพราะมีการเชื่อมวิชาการทางดนตรีในซีกโลกตะวันตกเข้ากับการสวดมนต์อย่างกลมกลืน จนมีความไพเราะเป็นเอกลักษณ์ เป็นที่ชื่นชมก่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง เป็นชื่อเสียงอีกทางหนึ่งของวัด

ในฉบับนี้ บทความชุด **ท่องไปในโลกไวยากรณ์บาลี** ของปาฬิปาโมกข์ มีผู้สนใจถามคำถามมา และท่านผู้เขียนได้มีเมตตาตอบคำถามนั้น ทางวารสารจึงนำมาตีพิมพ์ไว้ด้วยเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจท่านอื่นๆ

สารคดีประวัติศาสตร์เรื่อง **ตามรอยสถูปพระเจ้าอุทุมพร** ฉบับนี้มีความยาวเป็นพิเศษ เพื่อจะได้จบเรื่องในฉบับหน้า ผู้เขียนได้เตรียมสารคดีเรื่องใหม่ คือ พุทธสังเวชนียสถาน เพื่อให้สอดรับกันกับฉบับวิสาขบูชาในเดือนพฤษภาคม

มีเรื่องน่ายินดีสำหรับวงการนักเขียนไทยที่จะเล่าสู่กันฟังว่า หลังจากที่วารสารประกาศเรียนเชิญท่านผู้สนใจให้ส่งบทความ บทกวี เพื่อมารับการพิจารณาตีพิมพ์ บัดนี้ ได้เริ่มมีผู้สนใจทยอยส่งผลงานมายังคณะผู้จัดทำ และได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้เป็นปฐมฤกษ์ เป็นผลงานคุณภาพ

ที่มีอนาคตสดใสรออยู่ข้างหน้า คณะผู้จัดทำมีความเชื่อมั่นว่า ประเทศไทยของเรานี้ยังมีเพชรเม็ดงามที่รอได้รับการเจียระไนอีกมาก ดังนั้น จึงขอเรียนเชิญทุกท่านที่มีความสนใจในการประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง อย่าลังเลที่จะส่งผลงานของท่านมาร่วมรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร อันจะเป็นการสืบต่ออายุสุนทรียรสในภาษาไทย ซึ่งนับวันจะถูกลดทอนลงไป ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุนิยมและเทคโนโลยี วารสารโพธิยาลัยมีความปรารถนาที่จะอนุรักษ์ความลุ่มลึกและความสวยงามของภาษาไทย ให้ดำรงคงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลานคู่ชาติไทยตลอดกาลนาน

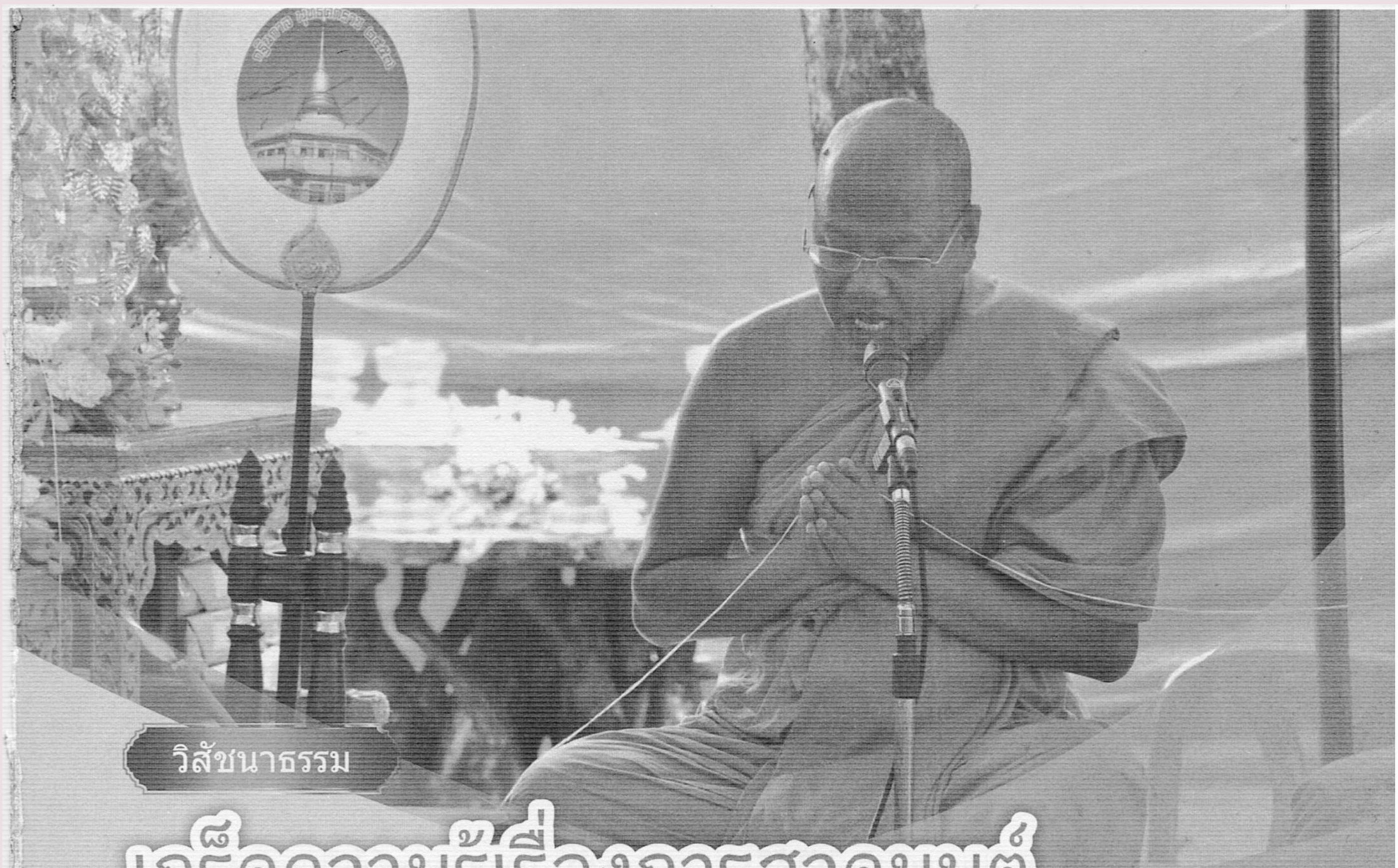
วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดพระราชทานสัญญาบัตรตั้งสมณศักดิ์ พระมหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร เป็น พระเมธีวชิรโสภณ (ประนอม) นับเป็นความปลาบปลื้มใจหาที่สุดมิได้ แก่คณะผู้จัดทำ จึงขอประกาศให้ทราบทั่วกัน ณ โอกาสนี้ และในฉบับหน้า เราจะจัดทำวารสารโพธิยาลัยเป็นฉบับพิเศษ มุทิตาสักการะ ถวายแด่ท่านเจ้าคุณองค์ใหม่ พระเมธีวชิรโสภณ (ประนอม) โปรดคอยติดตาม

คณะผู้จัดทำ

วารสารโพธิยาลัย จัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาคของท่านผู้มีจิตศรัทธา แจกเป็นธรรมทานและบริจาคไปตามห้องสมุด เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางปัญญาอย่างกว้างขวางแก่ท่านผู้ใฝ่ธรรมต่อไป ขออนุโมทนาทุกท่าน

สารบัญ

ประธานผู้ก่อตั้ง : พระครูธรรมธรสุมนต์ นนฺทิโก อัคคมหาบัณฑิต บรรณาธิการอำนวยการ : พระเมธีวชิรโสภณ (ประนอม ธมฺมาลงฺกาโร) บรรณาธิการบริหาร : พนิตา อังจันทรเพ็ญ panitaang@gmail.com รองบรรณาธิการ : พระมหากีรติ ธีรปญฺโญ ผู้ช่วยบรรณาธิการ : พันธุ์รพี นพรัมภา Punrapee@gmail.com ประสานงาน : พระครูประคุณสรกิจ (พระมหาการุณย์ กุสลนนฺโท) pk.krun21@gmail.com กองบรรณาธิการ : คณะสงฆ์วัดจากแดง สำนักงาน : วัดจากแดง ๑๖ หมู่ ๖ ซ.เพชรหึงษ์ ๑๐ ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐ โทรศัพท์ ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒ พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เมษายน ๒๕๖๔ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม ภาพปกและออกแบบปก : ศิลปิน บัญชา หนังสือ เครดิตภาพ : วัดจากแดงและสถาบันโพธิยาลัย ธีรปัญโญ, อาจารย์กฤษณะ สุริยกานต์, อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ, กลุ่มเพื่อนธรรม เพื่อนทำ และขอขอบคุณเจ้าของภาพจาก Internet ทุกท่าน ศิลปกรรม : สหมิตรกรุ๊ปทีม อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ : คุณพัชรพิมล ยังประภากร ประธานกรรมการ 'สุวิมล' จัดพิมพ์ : สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

วิสัชนาธรรม

เกร็ดความรู้เรื่องการสวดมนต์

พระเมธีวชิรโสภณ (ประนอม ธมฺมาลงฺกาโร)

๑. การสวดมนต์มีความสำคัญอย่างไร

ถ้าสวดพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ก็เป็นการเจริญพุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ ถ้าสวดบทเมตตสูตรก็เป็นการแผ่เมตตา ถ้าสวดมงคลสูตรก็จะได้ระลึกถึงพระธรรมที่จะช่วยให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ การสวดมนต์ปกติก็คือการทำจิตให้สงบ แต่ถ้าสวดแล้วเข้าใจก็ได้ธรรมคือปัญญาที่เกิดจากบทนั้น แล้วแต่ว่าจะสวดเพื่ออะไร เพราะวัตถุประสงค์ในการสวดแต่ละบทจะไม่เหมือนกัน อย่างเช่น สวดบทอาฏานาฏิยสูตร เพื่อไม่ให้ยักษ์หรือเทวดาที่เป็นมิจฉาทิฏฐิมาเบียดเบียน ถ้าสวดธชัคคปริตร เพื่อให้หายกลัว สวดโมรปริตรเพื่อป้องกันภัยจากผู้อื่นมาจ้องคิดร้าย สวดวัฏฏกปริตรเพื่อป้องกันไฟ สวดรตนสูตรเพื่อป้องกันโรคันตรภัย ฉะนั้น

แต่ละบทๆ มีการสวดและความมุ่งหมายไม่เหมือนกัน นี่คือการสวดขั้นพื้นฐาน แต่ถ้าสูงสุดอย่างสวดเมตตสูตร ถ้าเราสวดไปแล้วแผ่เมตตาก็จะสามารถเปลี่ยนศัตรูให้กลายเป็นมิตร แต่ถ้าสวดบทเมตตสูตรแล้วและปฏิบัติตามหลักของ

เมตตสูตรอย่างถูกต้อง มีโอกาสทำจิตให้ได้ถึงตติยฌาน แล้วหลังจากนั้นยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา มีสิทธิ์ได้บรรลุถึงอนาคามี นี่คือเนื้อหาจากเมตตสูตร ฉะนั้น เราจะสวดบทไหน สวดเพื่ออะไร ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของเรา การสวดมนต์จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการบริกรรมภาวนา แล้วก็เป็นการระลึกถึงพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ แล้วมีการอัญเชิญเทวดาต่างๆ มาร่วมรับฟังบทสวด เพราะเทวดาเหล่านั้นเคยได้ฟังการตรัสแสดงของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยะ แต่มาตอนนี้เมื่อได้ฟังจากพระสาวก หรือใครก็ตามที่สวด เขาก็จะเกิดปีติโสมนัส เขาไม่ได้สวด หรือเขายังจำไม่ได้ แต่เมื่อได้ยินใครสวดเขาก็อยากจะฟัง นี้สำหรับเทวดาต่างๆ

ฉะนั้น การสวดมนต์จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญกับชาวพุทธ

อะสัชฌายะมะลา มันตา

มนต์มีการไม่สวดไม่สาธยายเป็นมลทิน คือลืม

ฉะนั้น การสวดมนต์ก็เป็นการทวนมนต์ ทวนไม่ให้ลืม จะมีประโยชน์และความสำคัญหลายอย่าง

๒. บท นะโม ตัสสะ ... ทำไมต้องสวดสามครั้ง มีความเป็นมาอย่างไร ใครเป็นคนแต่งบทสวดนี้

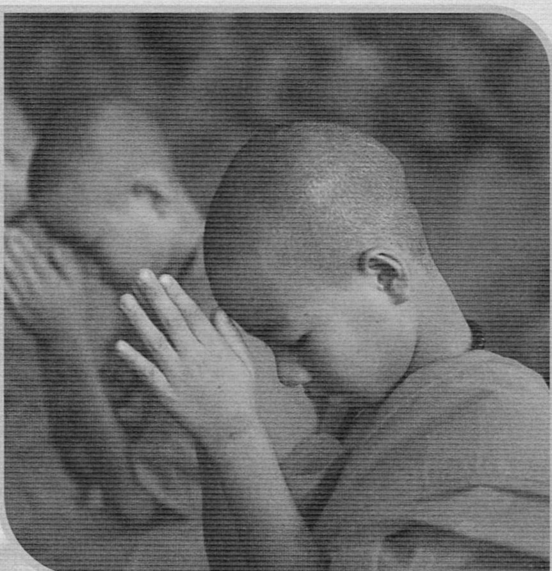
บท นะโม ตัสสะ ... นี้ พราหมณ์ก็ดี นางธนัญชานีก็ดี เมื่อเกิดเลื่อมใสในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็กล่าวบทนี้ เช่น ๑. พรหมายุพราหมณ์ เมื่อระลึกถึงพระพุทธเจ้าก็นั่งกระหย่งแล้วพนมมืออัญชลี แล้วกล่าวว่า นะโม ตัสสะ ... ข้าพเจ้าขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ห่างไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง พระองค์นั้น นี่คือเลื่อมใสแล้วเปล่งอุทานกล่าวคำนี้ขึ้นมา

๒. นางธนัญชานี เวลาตกใจอะไรก็ตาม ก็ระลึกถึง นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ คือตกใจอะไรก็ตามก็ระลึกถึงพระพุทธคุณ คือ พระมหากรุณาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ

นับจากนี้ถอยหลังไป ๙๒ กัป ก็มีผู้ที่เคยกล่าวบทนี้ จากนั้นคนที่เลื่อมใสตั้งแต่มนุษย์จนถึงเทวดา หรือบางครั้งก็มีมนุษย์บ้าง เทวดาบ้าง มักกล่าวต่อเนื่องกัน เทวดาตนนี้กล่าวบทนั้น เทวดาตนนั้นกล่าวบทนี้ ก็บทเดียวกันนั่นแหละ แต่ภาพรวมก็เป็นการนอบน้อมพระพุทธเจ้าเป็นหลัก หลังจากนั้นก็พระธรรมและพระสงฆ์ ก็เป็นการนับอย่างที่แยกกันไม่ได้ แล้วการที่กล่าว ๓ จบนั้น ปกติจบเดียวก็ยังไม่มั่นคง กล่าวสองจบก็เริ่มชัดเจนขึ้น สามจบก็เพื่อความมั่นคง และเป็นการกล่าวด้วยความศรัทธาด้วยความเลื่อมใสเพื่อความหนักแน่น

บท นะโม นี้ มองอีกแง่หนึ่งเป็นฉันทลักษณ์ ก็คือเป็นปัญจปทิกาคาถา คือ คาถาที่มี ๕ บท ๓ จบ ๑๕ คำ ฉะนั้น นะโม นี้ จึงมีการกล่าวจากบุคคลหลายท่าน หลายยุคหลายสมัย กล่าวด้วยความเลื่อมใสหรือกล่าวด้วยความตกใจ ก็ทำให้หายตกใจ ทำให้เกิดศรัทธาที่มั่นคงและป้องกันอันตรายสำหรับเด็กได้

เด็กสมัยก่อนแม่สอนว่าไปไหนให้สวด นะโม ตัสสะ นะลูก ลูกก็สวด ที่เป็นตัวอย่างก็คือ

ลูกคนหนึ่งไปเที่ยวงานเทศกาลกับพ่อ คนมากก็เลยหลุดมือ พลัดพรากกัน ถึงเวลาเลิกงานพ่อก็ต้องกลับเข้าไปในเมืองเพราะประตูเมืองจะปิด ส่วนลูกก็วิ่งหาพ่อไม่เจอ วิ่งจนรอบสนาม สุดท้ายเมื่อไม่เจอก็เลยแอบเข้าไปซ่อนตัวอยู่ใต้เกวียนเก่าๆ ตกกลางคืนยักษ์ออกหากินเจอเด็กก็คิดว่าจะจับเด็กกิน พอยักษ์ตนหนึ่งจะจับเด็กกิน พอจับตัวเด็ก เด็กก็ร้อง นะโม ตัสสะ...ยักษ์ก็เหมือนจับไฟแล้วโดนช็อต ยักษ์อีกตนหนึ่งก็เลยบอกว่าให้ออกมาเดี๋ยวเราจะจับเอง ยักษ์ตนนี้ก็จับสองมือเพื่อดึงเด็กออกจากใต้เกวียน พอจับสองมือเด็กตกใจก็สวดเต็มที่ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ยักษ์ก็รู้สึกเหมือนจับไฟแรงสูงสะดุ้งไปทั้งตัวเลย ก็รู้ว่าตัวเองทำผิด เด็กคนนี้ไม่ธรรมดา กล่าว นะโม ตัสสะ ได้ แสดงว่าเป็นบุตรของพระพุทธเจ้า ก็เลยทำให้เด็กปลอดภัยจากยักษ์เป็นต้น

นี้ก็คือความสำคัญ ของการสวดบทมหานมัสการ ผู้ใหญ่สวด เด็กสวด คนเลื่อมใสสวด คนตกใจสวด มีข้อแตกต่างกัน

๓. บทสวดมนต์ที่ท่านอาจารย์คิดว่า น่าจะสวดเป็นประจำมีบทใดบ้าง ควรสวดเพราะอะไร

บท ๗ ตำนานก็ดี ๑๒ ตำนานก็ดี หรือพระสูตร ๗ สูตร เรียกว่า จุลราชปริตร หรือ ๑๒ สูตร เรียกว่า มหาราชปริตร หรือถ้ามีเวลาน้อย สวดสัก ๔ สูตร คือ ๑. เมตตสูตร ๒. มงคลสูตร ๓. รตนสูตร และ ๔. ขันธปริตร สวดเพื่อป้องกันสัตว์ร้าย ทั้ง ๔ สูตรเป็นบทที่น่าสวด เริ่มต้นก็ขอให้สวดสัก ๒ สูตร คือ เมตตสูตร และ มงคลสูตร

เมตตสูตร เป็นบทสวดเพื่อแผ่เมตตาให้แก่ตนเอง และผู้อื่น ส่วน **มงคลสูตร** สวดเพื่อให้เข้าใจชีวิตว่า เราจะพัฒนาชีวิตไปในทิศทางใด อาศัยหลักมงคลสูตร ๓๘ ประการ เหมือนบันไดชีวิต ๓๘ ขั้น สวดไปด้วย มองแผนที่ชีวิตไปด้วย เทวดาก็ชอบฟัง เพราะตอนที่พระพุทธเจ้าแสดงมงคลสูตร เทวดาได้บรรลุธรรมถึงหนึ่งแสนโกฏิ คือ หนึ่งล้านล้านตน นี้คือพระสูตรที่เทวดาชอบฟัง และได้บรรลุธรรมมากมาย ฉะนั้น ก็อยากจะแนะนำให้สวดทั้ง ๔ สูตร ถ้ายังไม่ได้ ก็ขอให้สวดแค่ ๒ สูตรก็ได้

๔. บทสวดมนต์บทใด ที่มีมาแต่ในครั้งพุทธกาล และบทใดที่แต่งขึ้นในภายหลัง

บทสวดที่ไม่มีในสมัยพุทธกาล เช่น ชินบัญชร อุปปาตะสันติ เป็นต้น เหล่านี้เป็นบทที่พระเถระสมัยหลังแต่งขึ้นมา บทชินบัญชร ก็เป็นบทที่อาราธนาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาประดิษฐาน ณ ที่ต่างๆ ในร่างกาย เพื่อจะให้ตัวเองพัฒนาอวัยวะต่างๆ เช่น อาราธนาพระพุทธเจ้ามาไว้ที่ศีรษะ เพื่อให้เราเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน อาราธนาพระธรรมมาไว้ที่ดวงตา เพื่อให้เรามองอะไรต่างๆ ด้วยตาปัญญา ไม่มองอะไรแค่ตาเนื้อ นิมนต์พระสงฆ์มาไว้ที่อก เพื่อให้เป็นคนมีใจกว้าง นึกถึงอกเขาอกเรา

นิมนต์พระอานนท์และพระราหุล มาอยู่ที่หูข้างขวา เพื่อให้เราเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต พระมหากัสสปะกับพระมหานามะอยู่หูซ้าย เพื่อเป็นคนว่านอนสอนง่าย มีจิตคิดที่จะลงมือทำทันทีหลังจากที่ได้ฟังคำแนะนำ

นิมนต์พระกุมารกัสสปะมาไว้ที่ปาก เพื่อเว้นจากวจีทุจริต ๔ พูดสิ่งที่ลึกซึ้งทำให้ตื้น พูดสิ่งที่ยากให้เข้าใจง่าย พูดแล้วบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น เป็นต้น นี้คือเนื้อหาบางส่วนของคาถาชินบัญชร ที่ให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย และอาราธนาให้มาประดิษฐานที่อวัยวะต่างๆ ในร่างกาย เพื่อให้เราได้พัฒนาอวัยวะต่างๆ ให้เป็นไปในทางที่ดีงาม หรือ

อุปปาตะสันติ ก็เป็นการแผ่เมตตา สรรพสัตว์ใน ๓๑ ภพภูมิ กล่าวทีละภูมิ ตอนแรกก็ระลึกถึงพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ในภัทรกัปนี้ แสดงความ

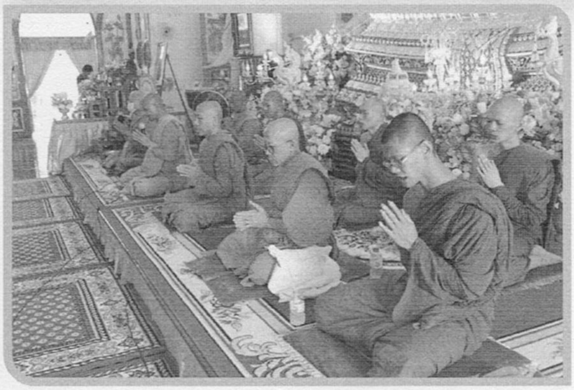
เคารพต่อพระรัตนตรัย จากนั้นก็แผ่เมตตาแก่สรรพสัตว์ใน ๓๑ ภพภูมิ ให้สัตว์ทั้งหลาย พ้นจากทุกข์ โศก โรคภัย นี้ก็คือเนื้อหาโดยย่อของบทอุปปาตะสันติ ที่แต่งขึ้นใหม่ในภายหลังพุทธกาล ซึ่งก็มีประโยชน์ แม้จะไม่เท่ากับบทพระปริตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่บางบทหากปฏิบัติถูกต้อง ก็ทำให้หลุดพ้นจากทุกข์ เข้าถึงสุขที่ประณีตได้ด้วย เช่น เมตตสูตร ก็ทำให้เข้าถึงตติยฌาน และได้บรรลุธรรมถึงขั้นอนาคามี หรือ มงคลสูตร ก็ทำให้บรรลุธรรมตั้งแต่พระโสดาบัน จนถึงพระอรหันต์ นี้ก็คือบทสวดเพื่อป้องกันภัยด้วย และได้ดวงตาเห็นธรรมด้วย

ฉะนั้น บทสวดทั้งในอดีตที่พระพุทธองค์ตรัสไว้เอง หรือบทสวดที่พระสาวกแต่งขึ้นในภายหลัง ก็เป็นไปเพื่อน้อมระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย เป็นการกล่าวสัจจะวาจา เช่น บทโพชฌงค์ ที่เป็นคาถา ก็เป็นบทที่แต่งขึ้นใหม่ แต่เป็นการกล่าวสัจจะวาจา ที่มีข้อความว่า ด้วยสัจจะวาจานี้ขอความปลอดภัยจงมี... บทเก่า กับบทใหม่ก็แตกต่างกัน บทเก่าเป็นธรรมะที่ช่วยให้หลุดพ้น บทใหม่เป็นพระปริตร เพื่อปกป้องคุ้มครอง ไม่ได้เน้นให้เกิดการบรรลุธรรม

๕. บทสวดที่คนไทยไม่นิยมสวด แต่ประเทศอื่น เช่น พม่านิยมสวดมีอะไรบ้าง

เช่น คัมภีร์มหาปัฏฐาน หรือ อุปปาตะสันติ คัมภีร์มหาปัฏฐานจะเป็นพระหรือคฤหัสถ์สวดกันทุกที่ ส่วนคนไทยก็เอาไปสวดเฉพาะงานศพ เฉพาะบทอุเทศเท่านั้นเอง ส่วนพม่าเขาสวดทั้งอุเทศ ทั้งนิเทศ สวดในงานขึ้นบ้านใหม่ และในงานทุกงาน

บทอุปปาตะสันติ ก็นิยมสวดที่ภาคเหนือและภาคกลางบางแห่ง แต่ที่พม่าจะสวดกันทั่วไป

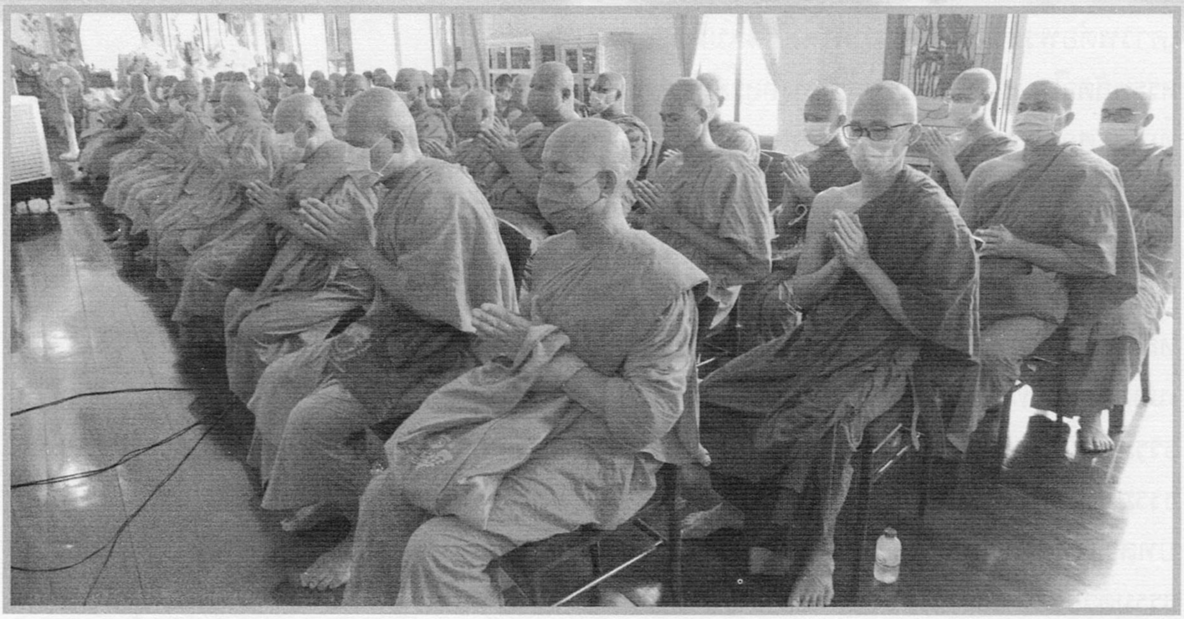

นอกจากนี้ก็ยังมีบทที่พระเถระในภายหลังแต่งขึ้น ที่บ้านเราไม่นิยม แต่ที่พม่านิยมก็ยังมีอีกบ้างที่เราก็ไม่ค่อยรู้ เช่น อาการวัตตสูตร ของไทยจะมีสายวัดป่า และสายบาลีใหญ่ที่สวดกัน นอกนั้นก็จะไม่ค่อยรู้จัก

๖. บทสวดสั้นๆ แบบคาถา สวดแล้วจะได้อานุภาพเหมือนสวดบทยาวๆ หรือไม่ ช่วยยกตัวอย่างสัก ๒-๓ บท

สวดย่อๆ สำหรับคนที่สวดจนคล่องแคล่วแล้ว ทั้งแบบย่อแบบพิสดาร เข้าใจความหมายจนขึ้นใจ แล้วเวลาฉุกเฉิน ไม่สามารถสวดให้ครบจำนวนเต็มได้ ก็สวดเฉพาะบทย่อ ก็จะมีพลังเหมือนกัน แต่ถ้าจะให้มีพลังเหมือนกับสวดบทเต็มๆ นั้นก็ยาก แต่อย่างน้อย การที่จะสวดย่อได้ ต้องสวดบทเต็มได้แล้ว คล่องแล้ว เข้าใจความหมาย จึงมาสวดบทย่อ ในเวลากระชั้น ในเวลาน้อยก็เลยมาสวดบทย่อ เช่น บทชินบัญชร ก็ย่อเหลือ ชินะปัญชะรัง มัง รักขะตุ แต่ก่อนจะมาใช้บทย่อ บทเต็มต้องสวดได้คล่องแล้ว

หรือบทสวดรตนสูตร เราก็นิยมมาย่อเหลือท่อนสุดท้ายที่ว่า ขีณัง ปุราณัง นะวัง นัตถิ สัมภะวัง... เป็นต้น ก็ได้ แต่จะมาสวดบทย่อได้ต้องสวดบทเต็มให้คล่องแคล่ว ให้ขึ้นใจก่อน เพราะถ้าไม่สวดบทเต็มให้ได้ก่อน ก็จะไม่เข้าใจว่า

พุทธรัตนะ ธัมมรัตนะ สังฆรัตนะ ที่แท้คืออะไร สองบทนี้ กล่าวด้วยสัจจะวาจา ฉะนั้น สัจจะวาจา ก็จะไม่มีพลังมากพอ ที่จะให้เกิดผล ถ้าสวดรตนสูตร โดยพิสดาร ก็จะมีพลังมากกว่าสวดโดยย่อ

การสวดย่อ กับสวดพิสดาร จะได้ผลอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ว่าได้เคยสวดแบบพิสดาร จนคล่อง จนขึ้นใจได้แล้วหรือยัง ถ้ายัง สวดย่อ ก็จะไม่มีผลมากเท่ากับสวดโดยพิสดาร

๗. วิธีการสวดมนต์ที่ถูกต้องควรทำอย่างไร

๑. ฝึกสวดให้ถูกอักขรวิธี

๒. ฝึกแปลให้ได้ทุกตัวอักษร

๓. ตั้งเมตตาจิต ไม่หวังสิ่งใดตอบแทนใดๆ จากการสวดมนต์นั้น สวดถูกอักขระตั้งแต่ ฐานกรณ์ ปยตนะ ทำนอง ส่วนการแปล ก็ต้องเข้าใจตั้งแต่ ต้นเหตุของสูตรนี้ ความหมายของพระสูตร เป็นปริตรในลักษณะอย่างไร ปฏิบัติเพื่อหลุดพ้น ต้องทำอย่างไร ถ้าเข้าใจสิ่งเหล่านี้อย่างกระจ่างชัด การสวดก็จะมีพลัง และสุดท้ายก็ตั้งจิตเมตตาอันบริสุทธิ์ต่อผู้ฟัง ไม่หวังลาภสักการะจากผู้ฟัง ถ้าได้อย่างนี้ การสวดก็จะมีคุณสมบัติของผู้สวดครบถ้วน ก็จะเห็นผล ส่วนผู้ฟังสวด ก็ต้องมีคุณสมบัติเช่นกัน เช่นว่า ในขณะที่ฟังก็ไม่ทำอย่างอื่น ไม่พูดคุยกัน เป็นต้น

๘. การฟังสวดให้เกิดผลต้องทำอย่างไร

๑. เป็นผู้มีศรัทธา เชื่อกรรมและผลของกรรม

๒. ไม่เคยทำอนันตริยกรรม คือ กรรมหนัก ๕ อย่าง มีมาตุฆาต ฆ่ามารดา เป็นต้น

๓. มีศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใสในบทที่ฟัง ตั้งใจฟังด้วยความเคารพ

ฉะนั้น ถ้าผู้สวดและผู้ฟังก็มีคุณสมบัติ การสวดและการฟังพระปริตรก็จะสัมฤทธิผล

อนึ่ง การสวดต้องเกิดจากการฝึกฝนอย่างนั้น ๒ เดือนครึ่ง เช่น ฝึกการออกเสียงอักขระให้ถูกต้อง แปลได้ เพื่อให้ได้ทำนอง เพื่อให้เมตตาจิตเกิดผล อย่างน้อยต้องใช้เวลาฝึก ๒ เดือนครึ่ง และถ้าฝึกสวดเป็นประจำ อานุภาพก็จะเพิ่มขึ้นไปตามการฝึกฝน

๙. การสวดถอนคืออะไร บทไหนที่ใช้ในการสวดถอน

การสวดถอน คือ การสวดถอนสีมา นำมาประยุกต์ใช้สวดถอนไสยศาสตร์ได้

สาเหตุ เช่น อาคารบ้านเรือนที่เราอยู่อาศัยก็ดี เราสร้างบ้านครอบสีมา ครอบหลุมฝังศพ ครอบตอไม้เก่า ตัดต้นไม้แล้วไม่ถอนเอาตอออกถมที่แล้วสร้างบ้านครอบไปเลย ก็เสร็จเร็ว แต่สุดท้าย ต้นไม้นั้นอาจจะมีรุกขเทวดาอาศัยอยู่ ทำให้เกิดปัญหากับผู้ที่มาอยู่อาศัย หรือ...

บางคนกลั่นแกล้งเรา เอาไสยศาสตร์ เช่น เอาหม้อดินใส่กระดูก ใส่ไสยศาสตร์เข้าไป แล้วก็มาฝังไว้ในพื้นที่บ้านของเรา

ส่วนพื้นที่ที่เคยเป็นโบสถ์ มีสีมาเก่า แต่ปัจจุบันเราไม่เห็นโบสถ์ไม่เห็นสีมาแล้ว เราเอาที่ไปใช้สร้างอาคารครอบสีมาเก่าโดยไม่รู้ ก็ทำให้คนที่มาอาศัยอยู่ อยู่ไม่เป็นสุข อาจจะเจออะไรแปลกๆ

บางพื้นที่เขาจะสร้างอาคารสำนักงานใหญ่ ที่ตรงนั้นเคยโดนระเบิดในยุคสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีคนจมลงไปตาย ถ้าเราไปสร้างอาคารครอบจะเกิดอะไรขึ้น คนที่ไปใช้อาคารก็จะทะเลาะกัน หรือว่าเจ็บป่วยหาสาเหตุไม่เจอ

กรณีการสร้างสนามบินสุวรรณภูมิก็เช่นกัน ที่เดิมมีโบสถ์เก่า มีสีมาเก่า มีป่าช้า พอไปสร้างอาคารครอบ ยังไม่ทันเสร็จ คนก็เริ่มทะเลาะกันแล้ว เริ่มมีคนเจ็บคนป่วย

ป่าช้าเมื่อเอากระดูกออกแล้ว แต่ยังไม่ได้สวดถอนพวกอมนุษย์พวกภูตก็ยังอยู่บริเวณนั้นมาก อาจจะมีการทะเลาะกัน อาจจะเจ็บป่วย อาจจะมีปัญหาที่เราคาดไม่ถึง ทำให้เราอยู่ไม่ได้

๑๐. วิธีการสวดถอน

๑. ก่อนสวดถอน ๗ วัน ให้จุดธูปบอกก่อน เพื่อให้ภูตที่อยู่ในบริเวณนั้น หาที่อยู่ใหม่

๒. หากมีเครื่องสังเวยก็จัดได้ จากนั้น ถวายสังฆทานแล้วอุทิศส่วนกุศล และเมื่อครบเจ็ดวัน เริ่มสวด**บทเมตตสูตร** แผ่เมตตาให้เขา ถ้าเมตตสูตรยังไม่ได้ผล ก็สวด**บทอาฏานาฏิยสูตร** ถ้ายังไม่ได้ผลอีก ก็สวด**ปัพพาชนียกรรมวาจา** ซึ่งเป็นบทสวดขับพระดื้อให้ออกจากหมู่คณะ พระดื้อบอกสอนไม่ได้ ทำผิดอยู่อย่างนั้น สวดบทขับ (ไล่) พระดื้อก็อยู่ไม่ได้ แม้อมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน เทวดาดื้อทำบุญให้แล้ว แบ่งบุญให้แล้ว สวดเมตตสูตรให้แล้ว ถ้ายังไม่ได้ผลอีก **สวดบทถอนก่อน แล้วสวดบทขับทีหลัง** แต่ถ้าสวดไม่ถูกอักขระ ก็จะไม่มีกำลัง เขาก็จะไม่ไป **ต้องสวดให้ถูกอักขระถึงจะมีกำลัง** พื้นที่ที่เคยเป็นโบสถ์มีสีมาเก่า ทำให้คนที่มาอาศัยอยู่ไม่เป็นสุข อาจจะเจออะไรแปลกๆ ก็ใช้**บทสีมาสมูหนนกรรมวาจา** สวดไล่อมนุษย์ไป

ป่าช้าเมื่อเอากระดูกออกแล้ว แต่ยังไม่สวดถอน พวกอมนุษย์พวกภูตก็ยังอยู่บริเวณนั้นมาก พอสวดถอนแล้วก็ขับให้เขาไปอยู่ที่อื่น อมนุษย์ก็ต้องย้ายถิ่นไปหาที่อยู่ใหม่ แต่การจะสวดถอนเพื่อขับไล่อมนุษย์นี้ ต้องจุดธูปบอกล่วงหน้า ๗ วัน ให้เขาไปหาที่อยู่ใหม่ ไม่เช่นนั้นพวกอมนุษย์จะอาฆาต แล้วหาโอกาสเล่นงานตอนที่เราเผลอ พวกยักษ์พวกอมนุษย์คนธรรพ์ที่โหดร้ายมีใจชั่วจะไม่ให้อยู่ในที่นี้ ให้ออกไป ถ้าดื้อไม่ยอมไป ก็สวดขับ

๑๑. ท่านอาจารย์ช่วยเล่าประสบการณ์การไล่ผี

โยมที่เล่นคุณไสยในเรื่องเสือสมิง เขาให้ครูเอาวิชาเสือสมิงเข้ามาในร่างเขา ก็เป็นคนปกติ

นั่นแหละแต่มีวิชาเสือสมิงในตัว บางทีก็สามารถปีนต้นไม้ได้เหมือนเสือ พอได้มาเรียนธรรมะแล้วก็อยากจะเอาออก จึงมาขอให้สวดถอน สวด**บทถอนสีมาสมูหนนกรรมวาจา** พอถึง **ทุติยัมปิ** [แม้ครั้งที่สอง] ยังสวดไม่จบเลย วิชาเสือสมิงของคนนั้นก็จะแสดงอาการเป็นเสือ คำรามเหมือนเสือ ตะกุยเหมือนเสือ แล้วก็พูดว่า เขาจะออกแล้ว ให้หยุดสวด **แต่เราก็ต้องสวดต่อให้ได้ ๓ จบ** ให้เขาอยู่ไม่ได้ ให้เขาออกไป **จะได้กลับมาเข้าใหม่ไม่ได้อีก**

ที่สนามบินสุวรรณภูมิก็มีวิญญาณมาเข้าสิงแขกคนสำคัญ (VIP) ใช้**บทสวดกรรมวาจา** เขาออกไปแล้วก็มาขอให้สร้างศาลเพื่อที่เขาจะได้มีที่อยู่ ก็ให้เขารับไตรสรณคมน์ รับศีล เพื่อจะได้ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ก็ให้อยู่ได้ บทสวดนี้ได้ช่วยกลับใจเขา ในการไม่เบียดเบียนผู้อื่น

พอทำการสวดถอน และสวดขับแล้ว ปัญหาต่างๆ ก็หายไป

๑๒. บทสวดถอนสีมา

สีมาสมูหนนกมฺมวาจา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ จบ)

๑. สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, โย โส สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาโส สมฺมโต. ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมูหเนยฺย เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, โย โส สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาส สมฺมโต, สงฺโฆ ตํ ติจีวเรน อวิปฺปวาสํ สมูหนติ. ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอตสฺส ติจีวเรน อวิปฺปวาสสฺส สมุคฺฆาโต, โส ตุณฺหสฺส ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย. สมูหโต โส สงฺเฆน ติจีวเรน อวิปฺปวาโส. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามิ.

๒. สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกุโปสถา, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ ตํ สีมํ สมูหเนยฺย สมานสํวาสํ เอกุโปสถํ. เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยา สา สงฺเฆน สีมา สมฺมตา สมานสํวาสา เอกุโปสถา. สงฺโฆ ตํ สีมํ สมูหนฺติ สมานสํวาสํ เอกุโปสถํ. ยสฺสายสฺมโต ขมติ เอติสฺสา สีมาย สมานสํวาสาย เอกุโปสถาย สมุคฺฆาโต, โส ตุณฺหสฺส, ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย. สมูหตา สา สีมา สงฺเฆน สมานสํวาสา เอกุโปสถา. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามิ.

๑๓. การสวดขับไล่พวกอมนุษย์

พระสงฆ์ที่เป็นหัวหน้า ถามโยมที่เป็นประธานในพิธีว่า : พวกอมนุษย์ที่เป็นยักษ์-คนธรรพ์-กุมภัณฑ์-นาคที่โหดร้าย ทารุณ ไร้น้ำใจ ชอบเบียดเบียน คุณโยมต้องการที่จะให้เขาออกไปไหม?

โยมตอบว่า : ต้องการครับ

ถามแม้ครั้งที่สองว่า.... (โยมตอบว่า) ต้องการครับ

ถามแม้ครั้งที่สามว่า.... (โยมตอบว่า) ต้องการครับ

พระสงฆ์ที่เป็นหัวหน้ากล่าวต่อไปว่า : ขอพระสงฆ์จงสวดปัพพาชนียกัมมวาจา เพื่อใช้อำนาจสงฆ์ขับไล่อมนุษย์ที่ชอบมาทำอันตรายอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลายเป็นลำดับต่อไป

ปพฺพาชนียกมฺมวาจา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ จบ)

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิเม อมนุสฺสา ยกฺข-คนฺธพฺพ-กุมฺภณฺฑ-นาคา จณฺฑา รุทฺธา รภสา อทยาลุกา วิเหสกา อิเมสํ จณฺฑตา รุทฺธตา ราภสฺสํ อทยาลุกตา วิเหสกตา ทิสสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จ กุลานิ จ อิเมหิ วิเหสิตานิ ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จ.

สงฺโฆ อิเมสํ อมนุสฺสานํ ยกฺข-คนฺธพฺพ-กุมฺภณฺฑ-นาคานํ อิมสฺมา อารามาปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ. น อิเมหิ อมนุสฺเสหิ ยกฺข-คนฺธพฺพ-กุมฺภณฺฑ-นาเคหิ อิมสฺมึ อาราเม วตฺถพฺพนฺติ.

ยสสายสฺมโต ขมติ อิเมสํ อมนุสฺสานํ ยกฺข-คนฺธพฺพ-กุมฺภณฺฑ-นาคานํ อิมสฺมา อารามา ปพฺพาชนียกมฺมสฺส กรณํ, น อิเม อมนุสฺเสหิ ยกฺข-คนฺธพฺพ-กุมฺภณฺฑ-นาเคหิ อิมสฺมึ อาราเม วตฺถพฺพนฺติ. โส ตุณฺหสฺส, ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ. ... ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ...

เมื่อสวดกรรมวาจาจบ ให้สวดคาถาประจำทิศนั้นๆ

๑. ทิศบูรพา	สพฺเพ พุทฺธา เขมปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๒. ทิศอาคเนย์	สพฺเพ พุทฺธา ชินปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๓. ทิศทักษิณ	สพฺเพ พุทฺธา ลาภปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๔. ทิศหรดี	สพฺเพ พุทฺธา เตชปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๕. ทิศปัจฉิม	สพฺเพ พุทฺธา พลปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๖. ทิศพายัพ	สพฺเพ พุทฺธา ยสปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๗. ทิศอุดร	สพฺเพ พุทฺธา สิริปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๘. ทิศอีสาน	สพฺเพ พุทฺธา อิทฺธิปฺปตฺตา	ปจฺเจกานญฺจ ยํ พลํ
	อรหนฺตานญฺจ เตเชน	รกฺขํ พนฺธามิ สพฺพโส ฯ
๙. พระเกตุ	ชยนฺโต โพธิยา มูเล	สกฺยานํ นนฺทิวฑฺฒโน
(ทิศตรงกลาง)	เอวํ ตฺวํ วิชโย โหหิ	ชยสฺสุ ชยมงฺคเล ฯ

พระพุทธเจ้าทั้งปวง ทรงถึงความเกษม... ชัยชนะ... ลาภ... เดช... กำลัง... ยศ... สิริ... ฤทธิ์ กำลังใด แห่งพระปัจเจกพุทธเจ้า และแห่งพระอรหันต์ทั้งหลาย มีอยู่ ด้วยเดชแห่งกำลังนั้น ข้าพเจ้าขอผูกมนต์คุ้มครอง โดยประการทั้งปวง

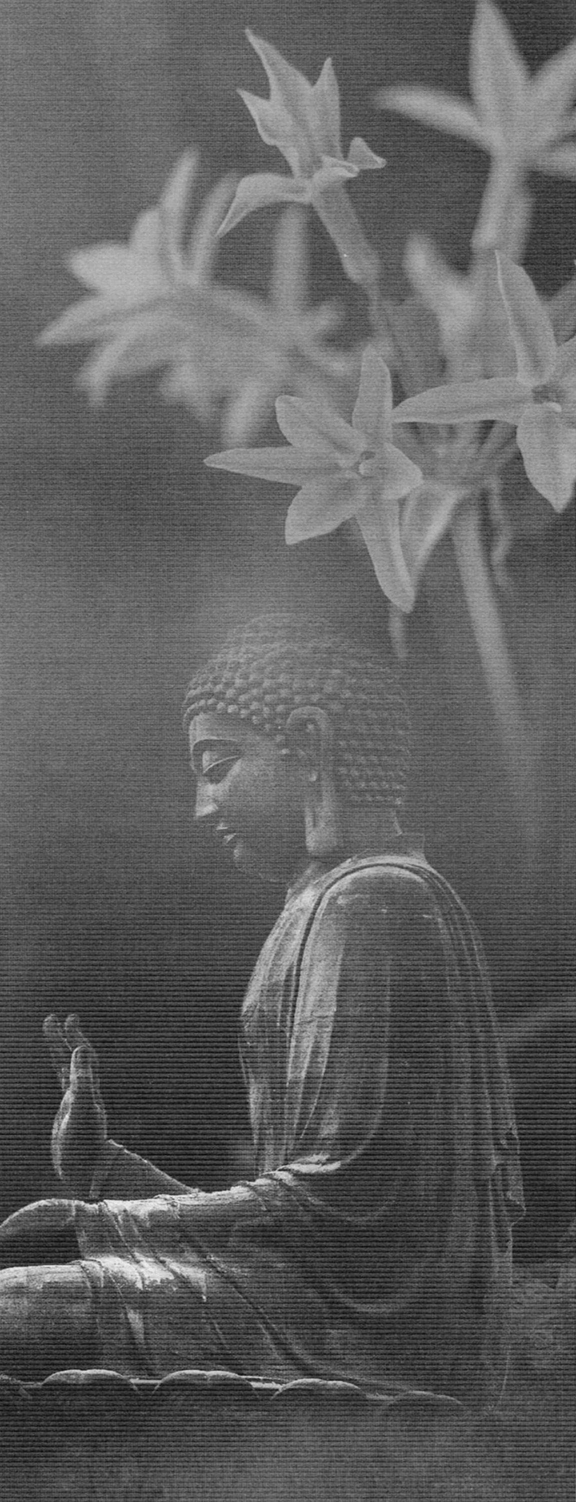
ขอท่านจงชนะ เหมือนพระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นที่เคารพรักของเจ้าศากยะ ณ ควงไม้โพธิ์ ขอท่านจงได้รับชัยมงคล เทอญ

นมัสการพระพุทธเจ้า

อโหสะการ พระพุทธคุณ
มนุญญะบุญ มิเท่านิพพาน
ละบาปละหัก ประจักษ์ประจัญ
มโนฉะนั้น ประมาทมิมี
มคีก็เกิด จะเกิดพลัง
ธัมมิกก็ยัง มลังมุนี
พระพุทธพจน์ ประกฏฉะนี้
สมังคี ณ มรรคะเทอญ

ยินดีที่ได้เคารพบูชาคุณของพระพุทธเจ้า
ความยินดีในบุญก็ไม่เท่าสุขในนิพพาน
ซึ่งได้จากการละบาป การหักห้าม การเข้าใจ ต่อสู้กิเลส
ฉะนี้ จิตใจนั้นจึงประมาทไม่ได้
ด้วยความสามัคคีในมรรคเป็นกำลัง
สหธรรมิกก็ยังรุ่งเรืองด้วยพระพุทธบารมี
ด้วยว่าพระสัทธรรมยังอยู่ดังนี้
เจริญมรรคให้พร้อมเทอญ

อิงธัมม์

(ปมาณิกาฉันท์) มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

พระเถระกล่าวถึงเรื่องสวดมนต์

พระเถรานุเถระ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก
วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

เทวดาชอบฟังเสียงสวดมนต์

เป็นที่เชื่อกันว่า เทวดาชอบฟังเสียงสวดมนต์ เมื่อคิดตามเหตุผลก็น่าจะเป็นไปได้ เพราะพระพุทธมนต์นั้นเป็นมงคลอันสูงสุด เป็นมงคลทั้งแก่บ้านเรือน สถานที่ และจิตใจ ทั้งเป็นมงคลแก่พรหมเทพ มีสัมมาทิฏฐิด้วย ที่ใดมีเสียงสวดมนต์ที่นั่นจึงมักมีพรหมเทพคอยรักษาสถานที่นั้น เช่นเดียวกับผู้สวดมนต์เป็นประจำก็ย่อมได้รับการรักษาคุ้มครองจากพรหมเทพผู้ได้มีส่วนร่วมสดับฟังด้วย

ดังนั้น การสวดมนต์จึงเป็นสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรละเลย

คำสอนของหลวงปู่ชอบ ฐานสโม
วัดป่าสัมมานุสรณ์ จังหวัดเลย

เทวดาร่วมอนุโมทนา

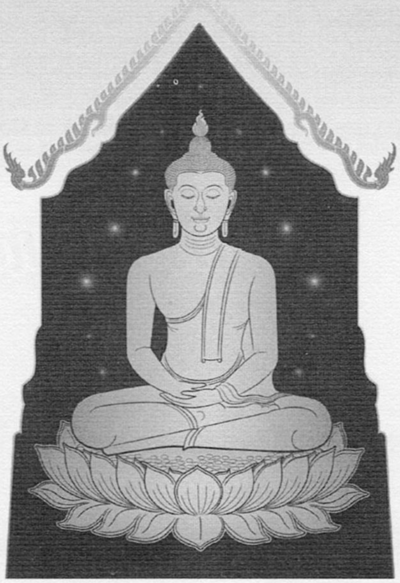
เทวดาในแต่ละสถานที่ชอบบทสวดมนต์ที่แตกต่างกัน บางสถานที่ก็ชอบบทธัมมจักกัปปวัตตนสูตร บางสถานที่ก็ชอบบทกรณียเมตตสูตร บางสถานที่ก็ชอบบทมาติกา บางสถานที่ก็ชอบบท**เมตตานิสังสสูตร** [๑]

พอสวดถึงบทที่พวกเขาชื่นชอบเขาก็จะพากันเปล่งเสียงสาธุการดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่ว เทวดาเขาพากันชื่นชอบเป็นอย่างมาก

เทวดาทั้งหลายนั้น เขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกับพวกเรามาก่อน มีจิตใจฝักใฝ่ในบุญกุศล พอตายจากโลกนี้ไปแล้ว ก็จุติไปสวรรค์ชั้นต่างๆ สูงบ้างต่ำบ้าง ขึ้นอยู่กับบุญกุศลที่ตนเองได้สั่งสมมาในตอนที่เป็นมนุษย์ ถึงแม้ว่าจะเป็นเทวดาอยู่ก็ตาม จิตของพวกเขายังฝักใฝ่ในบุญกุศล พอได้ยินหรือได้เห็นผู้ใดทำคุณงามความดี พวกเขาก็จะพากันมาร่วมอนุโมทนาด้วย

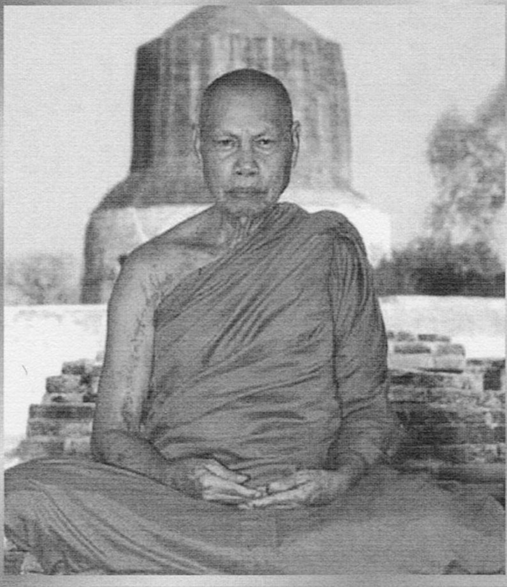
หากว่าเรามีจิตที่ละเอียดเป็นสมาธิบ้าง เราก็จะเห็นเขามาร่วมอนุโมทนากับเราด้วยอย่างหยาบๆ ที่พวกเราจะรับทราบได้ก็คืออาการขนพองสยองเกล้า เป็นต้น

เวลาไหว้พระสวดมนต์ให้พากันตั้งใจสวดจริงๆ เวลาสวดก็ให้มีสมาธิจดจ่อลงไปในบทหรือสูตรนั้นๆ มันถึงจะมีอานิสงส์เกิดขึ้น การสวดมนต์ไหว้พระเป็นการทำสมาธิไปในตัว บางทีข้ออรรถธรรมต่างๆ มันก็จะผุดขึ้นมาในขณะที่สวดมนต์ก็มี

---

[๑] เมตตานิสังสสูตร หรือ เมตตานิสังสสุตตปาฐะ เป็นพุทธพจน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าด้วยอานิสงส์ของการเจริญเมตตา ๑๑ ประการ ซึ่งได้รับการบันทึกไว้ในพระสุตตันตปิฎก และในเวลาต่อมาได้กลายเป็นหนึ่งในบทสวดมนต์ที่ชาวพุทธนิยมสวดสาธยายได้รับการรวบรวมไว้ในภาณวาร หรือหนังสือสวดมนต์ฉบับหลวง มักมีการจำสับสนกับ เมตตานิสังสคาถาปาฐะ

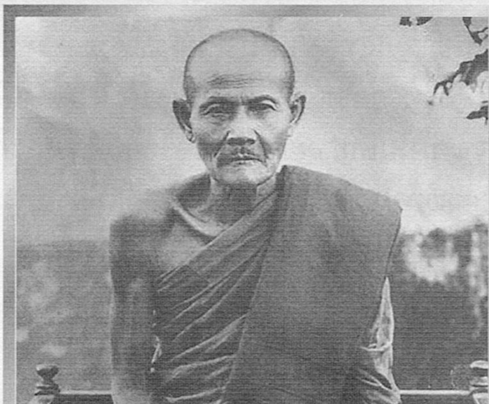

หลวงปู่สังวาลย์ เขมโก
วัดทุ่งสามัคคีธรรม จังหวัดสุพรรณบุรี

เทวดาผู้ใหญ่บอกให้เอา**อาการวัตตาสูตร**มาสวดจะทำให้มีอายุยืนนานได้ บทอาการวัตตาสูตรนี้ เทวดาจะหมดอายุแล้วจะต้องจุติ เสียใจก็เที่ยวถามหมู่เทพเทวดาทั้งหลาย เทวดาผู้ใหญ่บอกให้เอาอาการวัตตาสูตรมาสวด สามารถมีอายุยืนได้ เราเลยอยากจะช่วยรักษาบทสวดนี้ไว้ไม่ให้สูญหาย พิมพ์ตัวโตๆ นะ จะได้สวดกัน

ก่อนนี้เราอยู่ในป่าช้า แรม ๑ ค่ำ หรือ ๒ ค่ำ เดือนยังไม่พ้นยอดไม้ เรากำลังนั่งสมาธิอยู่ ฝันว่ามีคนมาสวดอาการวัตตาสูตรให้กับเรา บอกว่าจะป้องกันไว้ให้ ป่าช้าก็สะท้านหวั่นไหว เหมือนพายุพัด อีกทีกเหมือนวัวควายมันกำลังวิ่งมา หมาที่อยู่ที่นั่นมันก็เห่าแบบกลัวเลยนะ

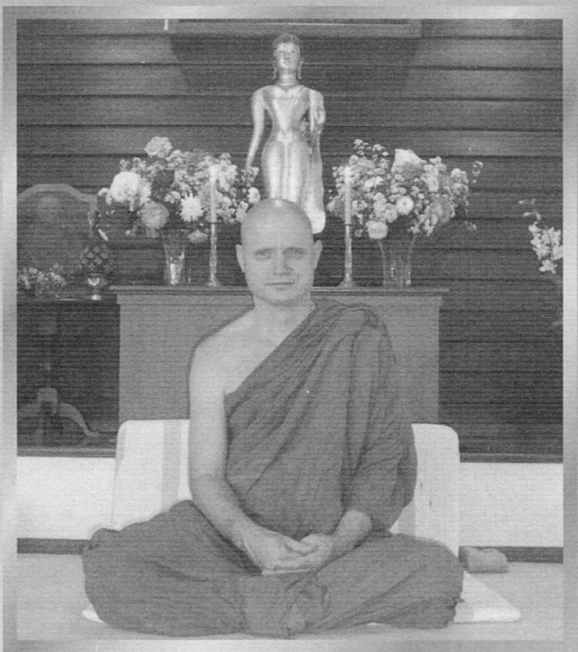
แต่เราก็ไม่หวั่นไหวเลยนั่งเฉย พอรุ่งเช้าไปดูก็เห็นกิ่งยางกับต้นไม้ในป่าช้าหักจริงๆ เพราะอีก ๒ วันต่อมาก็ฝันว่าให้เราท่องมนต์บทนี้ทั้งๆ ที่เราสวดไม่ได้ รุ่งขึ้นไปบิณฑบาต ก็มีคนมาใส่บาตร เอาบทสวดนี้มาให้กับเรา เราก็เลยสวด สวดจนขึ้นใจ แบบท่องปาติโมกข์ พอได้กรรมฐานเลยไม่ได้สวดเลย ท่องมนต์บทนี้ไปที่ไหนไม่อดอยากนะ จะไม่ตายโหง หมาบ้าควายบ้าจะไม่ทำร้ายได้ มีอานุภาพดี พิมพ์ตัวโตๆ นะ พิมพ์สีอะไรแบบไหนก็ดีทั้งนั้น สำหรับเราไม่มีอะไรไม่ดี ทุกอย่างดีหมด

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต วัดป่าสุทธาวาส
จังหวัดสกลนคร

อานุภาพของเสียงสวดมนต์

พุทธมนต์นั้นใครสวดก็ตามเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์เช้าเย็นหรือชาวพุทธทุกคนสวดพุทธคุณหรือระลึกในใจมีอานุภาพแผ่ไปได้หมื่นจักรวาล สวดออกเสียงพอได้ยิน มีอานุภาพแผ่ไปได้แสนจักรวาล สวดมนต์เช้า-เย็นธรรมดา มีอานุภาพแผ่ไปได้แสนโกฏิจักรวาล สวดเต็มเสียงสุดกู่ มีอานุภาพแผ่ไปได้อนันตจักรวาล แม้สัตว์ที่อาศัยอยู่ในสามภพ และที่สุดแห่งอเวจีมหานรก ก็ยังสามารถรับรู้และได้รับความสุข เมื่อแว่วเสียงสวดมนต์ผ่านมาไปถึง แม้เพียงแค่ชั่วขณะหรือครู่หนึ่งก็ยังดีกว่าหาความสุขไม่ได้เลยตลอดกาล

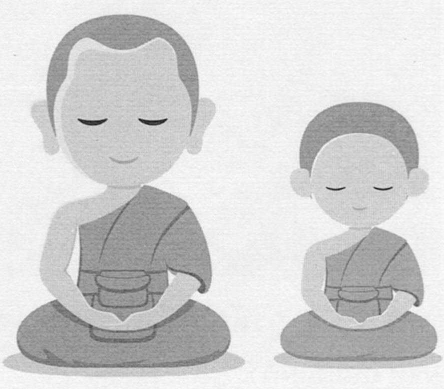

พระเทพพัชรญาณมุนี (ชยสาโร)

การสวดมนต์เป็นหมู่นี้จะมีประโยชน์มากในการสร้างความสมานสามัคคีในความรู้สึกเป็นหมู่คณะเดียวกัน เพราะการประสานเสียงมีผลต่อจิตใจ มีผลต่อความรู้สึกว่าพวกเรา ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่

การทำวัตรสวดมนต์เป็นการสำรวมกาย สำรวมวาจา ให้จิตใจอยู่กับบทสวดซึ่งเป็นหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ฉะนั้น ถ้าเราไม่ปล่อยให้จิตไปคิดเรื่องอื่นหรือปล่อยให้เกิดอคติต่อการสวดมนต์ การสวดมนต์ก็เป็นวิธีฝึกจิตหรือฝึกตนที่ดีอย่างหนึ่ง ยิ่งถ้าเราสวดบทแปล หรือสวดบทภาษาบาลีที่มีคำแปลไปด้วย คำสอนของพระพุทธเจ้าจะค่อยๆ ซึมซับอยู่ในใจ หลายๆ คนที่ท่องบทสวดมนต์เคยมาเล่าให้อาตมาได้ยินว่า ในชีวิตประจำวันเวลามีเรื่องเครียด มีเรื่องวิกฤตเกิดขึ้น บทสวดมนต์จะผุดขึ้นมาในสมองเหมือนเป็นอาจารย์สั่งสอนให้เราได้สติ ฉะนั้น บทสวดมนต์ส่วนใหญ่ก็มีคำสอนของพุทธเจ้าเป็นหลัก เราท่องบทสวดมนต์ท่องพุทธวจนะ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ถือว่าเป็นสิริมงคลต่อชีวิตเรา

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อเราจะนั่งสมาธิหรือเจริญสติในชีวิตประจำวัน บางทีเราเพิ่งกลับมาจากที่ทำงาน หรือว่าถ้าเป็นเด็กนักเรียนกลับจากโรงเรียน จะให้นั่งสมาธิเลยจิตไม่ค่อยพร้อม บางทีก็ยังฟุ้งซ่านมีโน่นมีนี่อยู่ การทำวัตรสวดมนต์ก่อนนั่งสมาธิถึงจะแค่ ๕ นาที ๑๐ นาที ก็เป็นการค่อยๆ ปรับอารมณ์เปลี่ยนอารมณ์ จากอารมณ์ทางโลกมาสู่ทางธรรม และมีผลทางจิตวิทยาด้วย ถ้าเราจะเอาแต่นั่งอย่างเดียวอาจจะนั่งไม่ได้นาน ถ้ามีการสวดมนต์ด้วย มีการนั่งสมาธิด้วย ก็จะเป็นการทำความเพียรในระยะเวลาที่ยาวขึ้น พ

สวดมนต์ทำไม ได้อะไรจากการสวดมนต์*

พระดุษฎี เมธังกุโร

การเจริญและการสวดพระพุทธมนต์

การสวดมนต์เป็นกิจอย่างหนึ่งที่ชาวพุทธปฏิบัติสืบเนื่องกันมาช้านาน ทั้งพระสงฆ์ตามวัดต่างๆ มีการทำวัตรเช้า - เย็น เป็นประจำทุกวัน และเกี่ยวข้องกับฆราวาส เวลามีพิธีต่างๆ ทั้งพระราชพิธี และการทำบุญต่างๆ ถ้าเป็นงานพิธีมงคลเช่นวันเกิด แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เรียกว่า "เจริญพระพุทธมนต์" ถ้าเป็นงานอวมงคล เช่น งานศพ เกี่ยวกับคนตายเรียกว่า "สวดพระพุทธมนต์" ถ้าเป็นการสวดมนต์ทั่วไป ก็เรียกว่า การสวดมนต์ สวดเพื่อรักษาคำสอนไว้

ในเบื้องแรก การสวดมนต์เกิดจากความต้องการรักษาคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ให้แม่นยำ ด้วยการสวดท่องจำพร้อมๆ กัน (มุขปาฐะ) ที่เรียกว่า **สังคายนา** (บาลีใช้คำว่า**สังคีติ**) โดยพระจะแบ่งกันรับผิดชอบเป็นคณะและแบ่งกันท่องจำคำสอนให้สอดคล้องต้องกันทุกคำ วิธีแบบมุขปาฐะนี้แม่นยำกว่าการคัดลอกด้วยมือ ซึ่งมักตกหล่นหรือผิดเพี้ยนได้ง่ายจากการคัดลอกแต่ละครั้ง ต่อมาภายหลังที่ลังกาเมื่อใกล้ พ.ศ. ๕๐๐ มีการจารึกพระไตรปิฎกเป็นตัวอักษรแล้ว ความจำเป็นในการสวดท่องจำก็ลดลง แต่ก็ยังคงมีการสวดมนต์กันต่อมา

สวดมนต์เพื่อทบทวนธรรม

ในระดับชุมชน จัดให้มีการสวดมนต์เป็นการสาธยายธรรม เพื่อทบทวนคำสอนสำคัญของพระพุทธเจ้า เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต สร้างขวัญกำลังใจ และความศรัทธาปสาทะแก่

---

* เรียบเรียงจากพระธรรมเทศนา ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ในชุด ตามพระใหม่ไปเรียนธรรม

ผู้ฟัง และถือเป็นสิริมงคลหรือสวนานุตตริยะ คือการฟังอันเลิศอย่างหนึ่ง เพราะกล่าวถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ความจริง ความดีงาม และอวยชัยให้พร ให้ได้รับความสุขความเจริญจากการประพฤติกระทำสิ่งที่ดีงาม

สวดมนต์เพื่ออบรมจิต

ในระดับส่วนตัว บางคนใช้การสวดมนต์เพื่อน้อมนำจิตให้รวมเป็นสมาธิ ก่อนจะได้เจริญจิตภาวนาให้ลึกซึ้งตั้งมั่นต่อไป นอกจากเพิ่มพูนความเพียร ความนอบน้อม ความซาบซึ้งใจที่มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันเกษมแล้ว ยังให้เกิดความรู้ความเข้าใจคำสอนอันถูกต้อง และปฏิบัติสอดคล้องกัน ทำให้เกิดความรักสามัคคีพร้อมเพรียงกันด้วย (จึงมีธรรมเนียมให้มีการสวดมนต์เป็นกิจวัตรร่วมกันเป็นประจำทุกวัน ตอนเช้า และตอนเย็น ที่เรียกว่าการทำวัตรเช้า-เย็น)

สวดมนต์สวดอะไรบ้าง

การทำวัตรสวดมนต์ประกอบด้วย ๓ ส่วน คือเริ่มจากการสรรเสริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ มีทั้งแบบย่อหรือพิสดารตามความเหมาะสมของเวลาและโอกาส

ส่วนต่อมา เป็นการนำข้อธรรมคำสอนที่เตือนใจให้ไม่ประมาท ให้มีความเพียร ความสำรวม และตระหนักรู้ความจริงของชีวิต ที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และขวนขวายหาทางออกจากทุกข์ เข้าถึงสุขอันแท้จริง และตอนสุดท้ายจะเป็นการแผ่เมตตาจิต แก่เพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย และ แผ่ส่วนบุญ หรือ บทอวยชัยให้พรต่างๆ

สวดมนต์ไม่ใช่เพื่ออ้อนวอนขอ

ข้อสังเกตที่พึงระวังคือ ระยะหลัง มักนิยมการอวยชัยให้พรหรือขอพร จำพวกให้ได้รับโลกธรรมต่างๆ เช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ มากเกินแทนการมุ่งให้มี อายุ วรรณะ สุขะ พละ อันเป็นผลเกิดจากการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม จนกลายเป็นการอ้อนวอน ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ขอให้รวยๆ) โดยไม่ประกอบด้วยเหตุปัจจัย และคลาดเคลื่อนไปจากหลักธรรม เช่น หลักกรรมในพุทธศาสนาไปเป็นลัทธิอื่นโดยไม่รู้ตัว

บทมนต์ที่ควรสวดประจำ

บทมนต์ที่ควรสวดประจำ นอกจากบทถวายพรพระ (อิติปิโส) บทพาหุงมหากา (ชยมงคลคาถา, บทชยันโต) แล้วยังมีพระสูตรที่เหมาะแก่ฆราวาสและผู้ปฏิบัติธรรมประจำวันโดยตรง เช่น มงคลสูตร (อเสวนา) รตนสูตร (ยัง กิญจิ) กรณียเมตตสูตร มรณสติ และโพชฌงค์ เป็นต้น

บางท่านมีบทเฉพาะ ก่อนทำกิจสำคัญ เช่น ทำกรรมฐาน ฉลอง ออกเดินทางไกล หรือเจรจาความ แต่นำพระบาลีหรือพุทธประวัติที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทาง แต่ตอนหลังผู้ที่สืบทอดมิได้ศึกษาที่มาเลยกร่อนกลายเป็นคาถาอาคมทำนองเดียวกับพระเครื่อง คือ เดิมทีมาจากการจำลองพระประธานในโบสถ์ (เช่น สมเด็จวัดระฆัง) ต่อมาค่อยๆ กลายเป็นรูปพระเกจิผู้สร้างปลุกเสก

เครื่องราง ไม่เชื่อมโยงกับพระพุทธเจ้า ปัจจุบันลามไปถึงเทพเฝ้าวัด (อย่างจตุคามรามเทพ) และเด็กวัดผู้ติดตามพระ (เช่น ไอ้ไข่) ซึ่งภายหลังเจ้าพ่อเจ้าแม่และเทพในลัทธิเทวนิยม เครื่องประโลมใจได้มาบดบังพระธรรมที่เป็นแก่นแท้เพื่อความดับทุกข์ และกลายเป็นความงมงาย ไร้เหตุผล หวังพึ่งลมๆ แล้งๆ และตกอยู่ในความประมาท

บทมนต์พิเศษ

การสวดมนต์ตามวัดต่างๆ หลังทำวัตรเย็น เนื่องจากมีเวลา จึงจัดให้มีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน บทสวดต่างๆ เพื่อมิให้หลงลืม หรือเพื่อความพร้อมเพรียง และเตือนใจหมู่คณะผู้สวด อาทิ

วันอาทิตย์ เพิ่มบทที่ใช้ในงานมงคลต่างๆ เช่น ชุมนุมเทวดา พระปริตรต่างๆ (ปริตร แปลว่า เครื่องป้องกัน มีทั้ง ๗ ตำนาน และ ๑๒ ตำนาน)

วันจันทร์ เพิ่มบทงานมงคล ที่ใช้ไม่บ่อย เหมือนวันอาทิตย์

วันอังคาร บทพิเศษที่ใช้ในงานพระราชพิธีในวัง และบทเตือนใจประจำวัน เช่น อภิณหปัจจ-เวกขณ์ ของบรรพชิต

วันพุธ เพิ่มบทที่ใช้ในงานอวมงคล เช่น พระอภิธรรม ซึ่งเป็นธรรมะสูงสุด คู่ควรแก่การตอบแทนคุณมารดาบิดาที่ล่วงลับ สวดมาติกา

วันพฤหัส สวดพระพุทธมนต์อื่นๆ เช่น ธรรมนิยามสูตร (พุธ พฤหัส ไม่ต้องสวดชุมนุมเทวดา)

วันศุกร์ บทอนุโมทนาต่างๆ ในงานมงคล และงานอวมงคลบางบท (เช่น อทาสิ เม)

วันเสาร์ สวดบทใหญ่ เป็นพระสูตรพิเศษ เช่น ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ที่ใช้ในงานฉลองพระ หรือวันเกิดสำคัญ อาทิตตปริยายสูตร และ อนัตต-ลักขณสูตรที่ใช้ในงานทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน

ยังมีบทสวดมนต์อื่นที่แต่งภายหลัง เช่น ในลังกา มีคาถาชินบัญชรที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรํสี) นำมารื้อฟื้น และ การสวดพระมาลัย ท่องนรกสวรรค์ ที่ใช้ในงานศพอีกด้วย

ในปัจจุบัน บางวัดจัดให้มีกิจกรรมสวดมนต์ในโอกาสพิเศษ เช่น สวดมนต์ข้ามปี สวดมนต์งดเหล้าเข้าพรรษา เพื่อลดอุบัติเหตุและห่างไกลอบายมุข หรือสวดมนต์สุดสัปดาห์ที่มีพระช่วยนำและอธิบายความหมาย ที่มาและโอกาสในการใช้สวดมนต์ต่างๆ เพิ่มเติมด้วย เช่น โครงการธรรมจักรซันเดย์ สวดบทปฐมเทศนาทางสายกลางทุกวันอาทิตย์

สวดมนต์แปลไทย

ในระยะหลัง ผู้คนเหินห่างวัดและเข้าใจความหมายบทสวดมนต์น้อยลง บางท่านจึงปรับปรุงโดยมีการแปลเป็นภาษาไทยเพื่อให้อุบาสกอุบาสิกาใช้สวดด้วย เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุที่สวนโมกข์ คัดพระไตรปิฎกมาสวดแปลร่วมกับการทำวัตรเช้าเย็นด้วย เพื่อให้คนได้ฟังและเข้าใจพุทธพจน์ที่ทรงสอนบ่อยๆ เรียกว่า พหุลานุสาสนี เช่น เรื่องขันธ์ห้า และพระไตรลักษณ์ การสวดบาลีใช้เสียงสูง แปลไทยใช้เสียงต่ำลงมาสลับกัน ทำให้ฟังง่าย และไพเราะ ไม่สวดเร็วหรือช้าเกินไปทำให้ได้พิจารณาความหมายในบทสวดไปด้วย

สวดมนต์ต่างกับการร้องเพลง

การสวดมนต์ ต่างจากการร้องเพลงอย่างไร ที่จริง ทั้งสองอย่างล้วนเป็นคีตะ คือการขับ แต่เป้าหมายต่างกัน การร้องเพลงเป็นการสนองอารมณ์ให้เคลิบเคลิ้มหลงใหลในกามคุณมากขึ้น แต่การสวดมนต์เน้นให้เกิดสติ ความสงบ และคุณธรรมต่างๆ เป็นเป้าหมายสูงสุด มีบทเพลงบางบทและดนตรีบางอย่างที่น้อมนำขัดเกลาให้จิตมีคุณธรรมความดีงามได้ และไม่ผิดศีล แต่นับเป็นศิลปะที่มีประโยชน์ และมีบางเรื่องในพระไตรปิฎกและอรรถกถากล่าวถึงไว้

ในทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาถึงการฟังหรือสวดมนต์ด้วยเสียงความถี่ต่ำ หรือเป็นโมโนโทน พบว่ามีผลต่อร่างกาย (สมอง) และจิตใจ (อารมณ์ความรู้สึก) ตลอดจนใช้เยียวยาบำบัดโรคและความเจ็บป่วยได้ด้วย เพราะเมื่อมีจิตที่สงบและเป็นสุข จะทำให้ฮอร์โมนที่เพิ่มภูมิคุ้มกันร่างกายสูงขึ้น และมีการเพิ่มเซลล์สมอง ซึ่งยังคงมีการศึกษาวิจัยก้าวหน้าเพิ่มเติมออกมาตลอด

ผลจากการสวดมนต์เป็นประจำ

สรุป ประโยชน์ที่ได้จากการสวดมนต์อย่างถูกต้อง มีหลายประการ เช่น

๑. เป็นการเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ และได้ฟังธรรมจากพระโอษฐ์
๒. เป็นการทบทวน และรักษาข้อธรรมคำสอนเพื่อนำมาปฏิบัติมิให้สูญ
๓. เป็นการบริหารกาย เช่น ปอด หลอดลม เสียง การหายใจ การทรงตัว
๔. เป็นการฝึกจิตให้มีคุณธรรม เช่น ความเพียร ความอดทน อ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญู รู้หน้าที่ มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีความสามัคคี เป็นต้น
๕. การเข้าใจความหมายบทสวดมนต์ทำให้เกิดปัญญา และศรัทธาที่ถูกต้อง นำไปใช้รักษาใจและดำเนินชีวิต
๖. การสวดมนต์เป็นการเตรียมจิตก่อนทำสมาธิได้ดีมาก (บุพกิจก่อนภาวนา) ทำให้เกิดสมาธิได้ง่าย และลึกซึ้ง ทนนานกว่า
๗. ทำให้จิตใจปลอดโปร่ง หลับสบาย สุขภาพดี ความจำ การเรียนและการทำงาน การตัดสินใจดีขึ้น
๘. การสวดมนต์เป็นการฝึกสติ และทดสอบสติแต่ละวันของตนเอง
๙. สวดมนต์จนเห็นธรรมได้ เป็นหนึ่งในวิถีแห่งการบรรลุธรรม (วิมุตตายตนะ ๕)
๑๐. การสวดมนต์เป็นการทำบุญและแผ่เมตตา แผ่ส่วนบุญแก่ผู้มีพระคุณ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ยังให้เกิดสันติสุขในใจและสันติภาพในโลก
๑๑. การสวดมนต์ทำให้เทวดามาคุ้มครองรักษา ก่อให้เกิดสวัสดิมงคล ร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัวและประเทศชาติ และอื่นๆ อีกมาก

ดังนั้น จึงควรสนใจ ใส่ใจ และตั้งใจสวดมนต์ด้วยดี เพื่อให้มีอานิสงส์ที่พึงปรารถนาทุกทิพาราตรีกาล สมดังคำโบราณว่า **ทุกวันต้องชำระกายให้สะอาด ฉันใด พึงชำระใจด้วยการสวดมนต์ภาวนา ฉันนั้น**

เมื่อปฏิบัติเป็นประจำอย่างถูกต้อง แม้ไม่เรียกร้องก็จะเกิดผลดีดังชี้แจงมา (เป็นอิทัปปัจจยตา) และสามารถรู้และพิสูจน์ได้ด้วยตัวของท่านเอง (ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ) พ

พระดุษฎี เมธังกุโร
วัดทุ่งไผ่ ชุมพร
มาฆบูชา ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

อานุภาพของพระปริตร*

แปลโดย พระคันธสาราภิวงศ์

การสวดมนต์เป็นประเพณีที่สืบเนื่องกันมาช้านานของชาวพุทธในหลายประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยและเจริญเมตตา จัดได้ว่าเป็นพื้นฐานของการเจริญวิปัสสนาอันเป็นแก่นสารของพระพุทธศาสนา

มีคำพังเพยของไทยกล่าวว่า **สวดมนต์เป็นยาทา ภาวนาเป็นยากิน** หมายความว่า การสวดมนต์ทำให้สร้างสมาธิได้เร็ว เหมือนยาทาที่ได้ผลทันที ส่วนภาวนาเหมือนยากินที่ทำให้โรคหายอย่างเด็ดขาด คนไทยในสมัยก่อนนิยมสวดมนต์ด้วยบทสวดมนต์ที่เรียกว่า **เจ็ดตำนาน** และ **สิบสองตำนาน** ในปัจจุบันนิยมสวดมนต์ทำวัตรเช้า - เย็น ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔

บทสวดมนต์เจ็ดตำนานและสิบสองตำนานมีชื่อเดิมว่า **พระปริตร** แปลว่า **เครื่องคุ้มครอง** เป็นที่นิยมสาธยายของชาวพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อความมีสิริมงคลและเพิ่มพูนภาวนาบารมี

พระปริตรที่ปรากฏในพระสูตรมีดังนี้

๑. **เมตตปริตร** พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๐/๑๓-๑๔) และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๑๔๓-๕๒/๓๖๒-๖๔)

๒. **ขันธปริตร** พบในอังคุตตรนิกาย จตุกนิบาต (องฺ.จตุกฺก ๒๑/๖๗/๘๓) วินัยปิฎก จูฬวรรค (วิ.จู. ๗/๒๕๑/๘) และชาดก ทุกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๑๗-๑๘, ๔๐-๔๑)

---

* จากส่วนต้นของหนังสือ พระปริตรธรรม แปลโดย พระคันธสาราภิวงศ์ พิมพ์ครั้งที่ ๒๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๔ พิมพ์ที่ หจก.ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์
ภาพประกอบ ศิลปิน : กฤษณะ สุริยกานต์
ขอขอบพระคุณ สำนักพิมพ์ธรรมสภาที่เอื้อเฟื้อภาพ

๓. **โมรปริตร** พบในชาดก ทุกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๑๗-๑๘, ๔๐-๔๑)

๔. **อาฏานาฏิยปริตร** พบในทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค (ที.ปา. ๑๑/๒๗๕-๘๔/๑๖๙-๗๘)

๕. **โพชฌังคปริตร** พบในสังยุตตนิกาย มหาวรรค (สํ.ม. ๑๙/๑๙๕-๙๗/๗๑-๗๕)

๖. **รตนปริตร** พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๐/๑๓-๑๔) และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๒๒๔-๔๑/๓๗๖-๘๐)

๗. **วัฏฏกปริตร** พบในชาดก เอกกนิบาต (ขุ.ชา. ๒๗/๓๕/๙) และจริยาปิฎก (ขุ.จริยา. ๓๓/๗๒-๘๒, ๖๒๐-๒๑)

๘. **มังคลปริตร** พบในขุททกปาฐะ (ขุ.ขุ. ๒๕/๑-๑๓/๓-๕) และสุตตนิบาต (ขุ.สุ. ๒๕/๒๖๑/๓๘๔-๘๖)

๙. **ธชัคคปริตร** พบในสังยุตตนิกาย สคาถวรรค (สํ.ส. ๑๕/๒๔๙/๒๖๓)

๑๐. **อังคุลิมาลปริตร** พบในมัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ (ม.ม. ๑๓/๓๕๑/๓๓๕)

รูปคำบาลีในหนังสือเล่มนี้ แตกต่างกับหนังสือสวดมนต์ทั่วไปในบางแห่ง เนื่องจากผู้แปลได้นำพระไตรปิฎกฉบับต่างๆ มาเทียบเคียงกัน มีฉบับไทย ฉบับสิงหล และฉบับฉัฏฐสังคีติ (ฉบับสังคายนาครั้งที่ ๖) ที่พระเถระนิกายเถรวาท ๕ ประเทศคือ ไทย พม่า ลังกา ลาว และเขมร ได้ร่วมกันสังคายนาที่ประเทศพม่าใน พ.ศ. ๒๔๙๗-๒๔๙๙ แล้วเลือกใช้คำบาลีที่ผู้แปลเห็นว่าถูกต้องตามหลักภาษา และในตอนท้ายของหนังสือ มีบทเพิ่มเติมซึ่งชี้แจงเมตตปริตรโดยละเอียด

คัมภีร์แปลและอธิบายที่ผู้แปลใช้เทียบเคียงในการแปลคือ

๑. **คัมภีร์อรรถกถา** ในส่วนที่อธิบายพระปริตรนั้นๆ

๒. **ปริตตฎีกา** พระเตโชทีปะ แต่งในสมัยอังวะ พ.ศ. ๒๑๕๓

๓. **พระปริตรแปลภาษาพม่า** ฉบับแปลใหม่ พระวาเสฏฐาภิวงศ์ แต่งในพ.ศ. ๒๕๐๕

๔. **ธรรมจักรเทศนา** พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาดอ) แต่งในพ.ศ. ๒๕๐๕

๕. **สวดมนต์เจ็ดตำนาน** ฉบับกองทัพอากาศ นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แย้ม ประพัฒน์ทอง แต่งใน พ.ศ. ๒๕๓๘

๖. **อานุภาพพระปริตต์** อาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ แต่งในพ.ศ. ๒๕๑๗

นอกจากคำแปลพระปริตรแล้ว ผู้แปลยังได้เขียนประวัติความเป็นมาของพระปริตรนั้นๆ โดยนำข้อความมาจากคัมภีร์อรรถกถาตามสมควร ทั้งได้เพิ่มบทสวดมนต์อื่น ที่มีท่านผู้รู้แต่งไว้ในภายหลัง อันได้แก่ ชยปริตร อภยปริตร สัพพมังคล-คาถา พุทธชัยมังคลคาถา คาถาชินบัญชร เทวตาอุยโยชนคาถา และปัตติทานคาถา ในบทสุดท้ายมีบทสวดธรรมจักรและคำแปลพร้อมทั้งประวัติความเป็นมา

การสวดมนต์สาธยายพระปริตรนั้น ควรทำ

ในเวลาเช้าหลังตื่นนอน เพื่อก่อให้เกิดสิริมงคล และความตั้งมั่นแห่งจิต อันจะเกื้อกูลให้ผู้สาธยายสามารถอดกลั้นต่อโลกธรรมที่มากระทบได้ ด้วยกำลังสมาธิที่เกิดขึ้นในขณะสวดมนต์ และถ้ามีโอกาสสวดมนต์ในเวลาก่อนนอนอีกรอบหนึ่งได้ก็จะเป็นการดี

ผู้สวดมนต์ไม่ควรสาธยายทางใจอย่างเดียว แต่ควรเปล่งเสียงทางวาจา เพื่อให้เหล่าเทวดาอารักษ์ผู้รักษาบ้าน และเทวดาผู้มาจากสถานที่อื่นได้ร่วมกันอนุโมทนาบุญ ดังอรรถกถาของคัมภีร์สุตตนิบาต ธัมมิกสูตร ปรารภเรื่องของอุบาสิกาชื่อว่า **นันทมาตา** ในนครเวฬุกัณฑกะได้ยืนสาธยายอัฏฐกวรรคและปารายนวรรคของคัมภีร์สุตตนิบาต อยู่ริมหน้าต่างที่เปิดไว้ในขณะนั้น ท้าวเวสสุวัณซึ่งอยู่ในระหว่างทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้าผ่านมาได้ยินเสียงสาธยาย ก็หยุดยืนพนมมือ ฟังเสียงสาธยายจนจบ และได้กล่าวสาธุการอนุโมทนาบุญ นางได้ยินเสียงสาธุการจึงถามว่า **“ใครอยู่ที่นั่น”** ท้าวเธอตอบว่า **"เราเป็นท้าวเวสสุวัณ ยืนฟังธรรมที่ท่านสาธยายอยู่ จึงปลื้มใจแล้วกล่าวสาธุการ"**

เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เทวดาชอบฟังเสียงสาธยายธรรม ผู้สาธยายจึงควรเปล่งเสียงทางวาจาเพื่อให้บุคคลอื่นได้ยิน แล้วร่วมอนุโมทนาบุญ

ผู้สาธยายพระปริตรต้องมีความเชื่อมั่นในพุทธานุภาพ จึงจะได้รับอานิสงส์ของการสวดพระปริตรอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างชาวพม่าคนหนึ่งในรัชสมัยของพระเจ้ามินดง ซึ่งเล่ากันว่า ในพุทธศตวรรษที่ ๒๔ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔) มีพ่อค้าอัญมณีคนหนึ่งนามว่า **นายมยะตา** เป็นคหบดีผู้มั่งคั่งในเมืองมัณฑะเลย์ และเป็นพระสหายของพระเจ้ามินดง ชาวพม่าเรียกท่านด้วยความเคารพรักว่า **“พระปริตร คุณปู่มยะตา”** สาเหตุที่เพิ่มคำนำหน้าชื่อว่า “พระปริตร” ก็เพราะท่านหมั่นสาธยายพระปริตรทุกเช้าหลังตื่นนอนก่อนรับประทานอาหารเช้า ท่านรักษาศีล ๕ เป็นประจำและสาธยายพระปริตรสม่ำเสมอเป็นเวลานานนับ ๑๐ ปี

วันหนึ่งพ่อค้าชาวจีนสองคนซึ่งเป็นเพื่อนร่วมอาชีพค้าขาย ได้ชวนท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองจีน แม้อยู่ในระหว่างเดินทาง ท่านก็รักษาศีลและสาธยายพระปริตรด้วยความไม่ประมาท แม้พยายามปฏิบัติธรรมอย่างนี้ กรรมเก่าก็ยังคงติดตามมาส่งผลอย่างคาดไม่ถึง

เมื่อท่านเดินทางไปถึงเมืองจีนแล้ว มีกำแพงเมืองด้านหนึ่งทรุดลง แม้ว่าจะซ่อมแซมหลายครั้งก็กลับทรุดลงซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหล่าขุนนางที่ปรึกษาจึงประชุมกันตกลงว่า ต้องฝังร่างชาวต่างชาติทั้งเป็นไว้ใต้กำแพงเมือง เพื่อให้เฝ้ารักษาจึงจะซ่อมสำเร็จได้ จากนั้นจึงได้สั่งให้ทหารตามหาชาวต่างชาติในตรอกพ่อค้า และได้พบนายมยะตาที่นุ่งโสร่งโพกหัวแบบพม่า จึงจับกุมตัวไป แม้พ่อค้าจีนจะวิงวอนอย่างไรก็ไม่เป็นผล

นายมยะตา ถูกจับมัดพาไปยังกำแพงเมืองที่กำลังซ่อมแซมอยู่ เมื่อเห็นว่าไม่มีที่พึ่งอื่นนอกจากพระรัตนตรัย จึงได้สาธยายพระปริตรเจริญพระพุทธคุณเป็นอารมณ์ ตลอดเวลาเดินทางจนถึงที่หมายในเวลาเช้า ท่านได้สาธยายพระปริตรครบทุกสูตร ครั้นแล้วทหารจีนได้จับท่านโยนลงไปในหลุม พร้อมกับตะโกนโห่ร้องอย่างยินดี หลังจากนั้นก็ใช้ดินกลบปากหลุม แล้วสร้างกำแพงเมืองทับลงไป

ส่วนสหายพ่อค้าจีนไม่กล้าไปค้าขายที่ประเทศพม่าเป็นเวลานานถึง ๑๐ ปี จนเงินทองที่สะสมไว้ร่อยหรอลง จึงตัดสินใจไปค้าขายที่พม่าอีก แต่ก็เลี่ยงที่จะไปเมืองมัณฑะเลย์ และเลือกไปยัง

เมืองโมกุต ซึ่งเป็นเมืองค้าขายอัญมณีอีกเมืองหนึ่ง

พอมาถึงเมืองจัดปยินซึ่งอยู่ติดกับเมืองโมกุต และเป็นแหล่งค้าอัญมณีเช่นกัน ก็ได้แวะเข้าไปในเมือง เดินดูตามตึกรามบ้านช่องของคหบดีที่ซื้อขายอัญมณี

ขณะที่พ่อค้าทั้งสองเดินเข้าไปในบ้านใหญ่หลังหนึ่ง ก็ได้พบนายมยะตาที่กำลังเดินออกมาจากบ้าน ทั้งสองฝ่ายต่างตกตะลึง พ่อค้าถามด้วยความแปลกใจถึงสาเหตุที่รอดชีวิตกลับมาได้ ท่านตอบว่า ผมรอดชีวิตได้ด้วยพุทธานุภาพ ตอนที่ถูกโยนลงไปในหลุม ผมมีสติระลึกถึงพระพุทธคุณอยู่ หลังจากนั้นผมก็รู้สึกเหมือนงีบหลับไป แล้วมารู้สึกตัวอีกครั้งที่บ้านพัก ภายหลังเมื่อมีสติรู้สึกตัวแล้ว ได้ถามลูกสาวว่า พ่อกลับมาได้อย่างไร ลูกสาวตอบว่า พ่อค้าชาวจีนเพื่อนของพ่อทั้งสองคนมาส่งซึ่งคงจะเป็นเทวดาแปลงเป็นพวกคุณทั้งสองคนและพามาส่ง พ่อค้าทั้งสองคนทราบเรื่องนี้แล้ว ก็เบิกบานใจ พักอยู่ในบ้านของท่านชั่วขณะแล้วเดินทางกลับบ้านเมืองของตน

เรื่องนี้เป็นเรื่องเล่าขานในรัชสมัยพระเจ้ามินดง ไม่มีหลักฐานพอที่จะสืบค้นได้ ถ้าเรื่องนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจริง ก็ขอยกไว้ แต่ถ้าเป็นเรื่องจริงก็แสดงว่า อานุภาพของพระปริตร สามารถคุ้มครองผู้สาธยายได้โดยแท้ แต่ผู้สวดสาธยายต้องมีความเชื่อมั่นในพุทธานุภาพ และหมั่นสาธยายพระปริตรเป็นนิตย์ จึงจะสัมฤทธิ์ผล สมปรารถนาอย่างแท้จริง*

---

* เรื่องนี้พบในหนังสือ คุณของพระไตรรัตน์ หน้า ๑๕๖-๑๖๑ เขียนโดย นายเฐลาย ซึ่งนำเรื่องนี้มาจากเรื่องที่พระอุตตมพุทธิเถระ อัครมหาบัณฑิต เล่าไว้ในหนังสือทำบุญอายุของท่าน ผู้แปลรู้จักคุ้นเคยกับนายเฐลาย ในคราวที่ไปเรียนหนังสือที่พม่า จึงได้ขอสำเนาเอกสารเรื่องนี้ไว้

ประวัติพระปริตร

พระปริตร แปลว่า เครื่องคุ้มครอง คือป้องกันอันตรายภายนอก มีโจร ยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน และป้องกันอันตรายภายใน มีโรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น อานิสงส์ที่ได้รับจากการสวดพระปริตรนี้ บังเกิดขึ้นจากอานุภาพของพระรัตนตรัยและเป็นผลของการเจริญเมตตาภาวนา เพราะพระปริตรกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย และการเจริญเมตตาเป็นหลัก ดังนั้น ผู้หมั่นสาธยายพระปริตรจึงได้รับผลานิสงส์ต่างๆ เช่น ประสบความสวัสดี ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แคล้วคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพอนามัยดี และมีอายุยืน ดังพระพุทธดำรัสว่า

"เธอจงเจริญพุทธานุสติภาวนาที่ยอดเยี่ยมในภาวนาธรรม เพราะผู้เจริญภาวนานี้ จะสมหวังดังมโนรถ"

"อมนุษย์ที่ต้องการจะทำร้ายผู้เจริญเมตตา ย่อมประสบภัยพิบัติเอง เหมือนคนที่ใช้มือจับหอกคม ย่อมได้รับอันตรายจากการจับหอกนั้น"

ประโยชน์ในปัจจุบัน

ในคัมภีร์อรรถกถาพบเรื่องอานุภาพพระปริตรสามารถคุ้มครองผู้สวดได้ เช่น เรื่องพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกยูงทอง พระองค์ได้หมั่นสาธยายโมรปริตร ที่กล่าวถึงคุณของพระพุทธเจ้า ทำให้แคล้วคลาดจากบ่วงที่นายพรานดักไว้ และเรื่องในสมัยพุทธกาลมีภิกษุ ๕๐๐ รูป ไปเจริญภาวนาในป่า ได้ถูกเทวดารบกวนจนกระทั่งปฏิบัติธรรมไม่ได้ ต้องเดินทางกลับเมืองสาวัตถี ในขณะนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเมตตปริตรที่กล่าวถึงการเจริญเมตตา ครั้นภิกษุเหล่านั้นหมั่นเจริญเมตตาภาวนา เทวดาจึงมีไมตรีจิตตอบด้วย และช่วยพิทักษ์คุ้มครองให้ภิกษุเหล่านั้น ปฏิบัติธรรมได้โดยสะดวก

นอกจากนี้แล้ว อานุภาพพระปริตรยังสามารถคุ้มครองผู้ฟังได้อีกด้วย ดังพบเรื่องในคัมภีร์อรรถกถาว่า ในสมัยพุทธกาล เมื่อเมืองเวสาลีประสบภัย ๓ อย่างคือ ความอดอยากแร้นแค้น การเบียดเบียนจากอมนุษย์ และการแพร่ของโรคระบาด พระพุทธเจ้าได้รับนิมนต์เสด็จไปโปรด พระองค์รับสั่งให้พระอานนท์สวดรตนปริตร ที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย ภัยดังกล่าวในเมืองนั้นจึงสงบลง

ในอรรถกถาอีกคัมภีร์หนึ่ง มีเรื่องเล่าว่า ในสมัยพุทธกาล เด็กคนหนึ่งจะถูกยักษ์จับกินภายในเจ็ดวัน พระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้ภิกษุสวดพระปริตรตลอดเจ็ดคืน และพระองค์ได้เสด็จไปสวดด้วยพระองค์เองในคืนที่แปด เด็กนั้นก็สามารถรอดพ้นจากภัยพิบัติของอมนุษย์นั้นได้ มีอายุยืน ๑๒๐ ปี บิดามารดาจึงตั้งชื่อเด็กว่า **อายุวัฒนกุมาร** แปลว่า **เด็กผู้มีอายุยืน** เพราะรอดพ้นจากอันตรายดังกล่าว

ประโยชน์ในอนาคต

เมื่อพระพุทธเจ้าพระนามว่า ปทุมุตร เสด็จไปโปรดโกสิยชฎิล ณ ภูเขานิสภะ ชฎิลตนนั้น ได้พบพระองค์แล้วเกิดโสมนัสปราโมทย์ นำดอกไม้มาประดับเป็นอาสนะที่ประทับ พระพุทธเจ้าได้ประทับนั่งเข้าผลสมาบัติในที่นั้นตลอดเจ็ดวัน โกสิยชฎิลได้ยืนประนมมือระลึกถึงพระพุทธคุณตลอดเจ็ดวันเช่นกัน กุศลที่เกิดจากการระลึกถึงพระพุทธคุณนี้ ทำให้โกสิยชฎิลเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ๓ หมื่นกัป เป็นท้าวสักกะจอมเทพ ๘๐ ชาติ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๑,๐๐๐ ชาติ เป็นพระราชานับชาติไม่ถ้วน ในระหว่างนี้ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็เป็นเศรษฐีมีทรัพย์ และไม่เคยไปเกิดในอบายภูมิเลย ในภพสุดท้ายได้ออกบวชเป็นพระภิกษุ ท่านปรากฏนามว่า **พระสุภูติเถระ** ได้รับตำแหน่งเอตทัคคะผู้เป็นเลิศในการเจริญฌาน ประกอบด้วยเมตตาและเป็นทักขิไณยบุคคล

อานิสงส์พระปริตร

โบราณาจารย์ได้รวบรวมอานิสงส์ของพระปริตรไว้ดังนี้คือ

๑. **เมตตปริตร** ทำให้หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ไม่ฝันร้าย เป็นที่รักของมนุษย์และอมนุษย์ทั้งหลาย เทพพิทักษ์รักษา ไม่มีภัยอันตราย จิตเกิดสมาธิง่าย ใบหน้าผ่องใส มีสิริมงคล ไม่หลงสติในเวลาเสียชีวิต และเกิดเป็นพรหมเมื่อบรรลุเมตตาฌาน

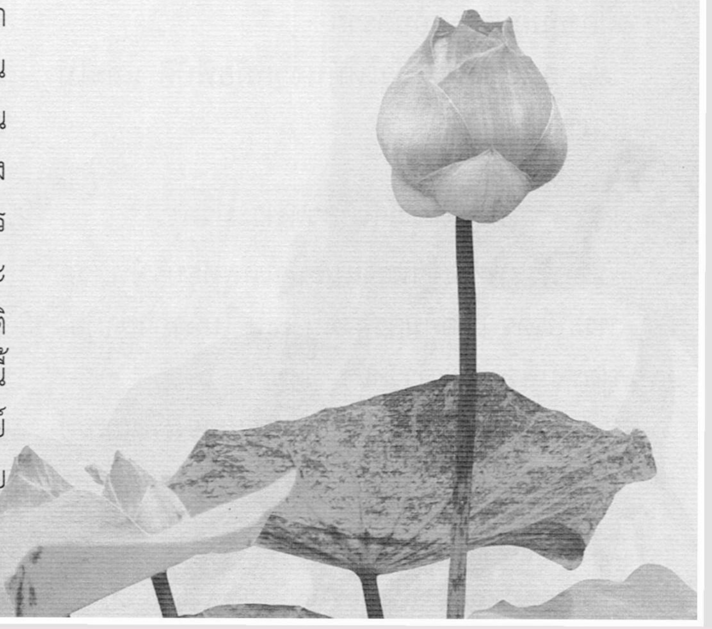
๒. **ขันธปริตร** ป้องกันภัยจากอสรพิษและสัตว์ร้ายอื่นๆ

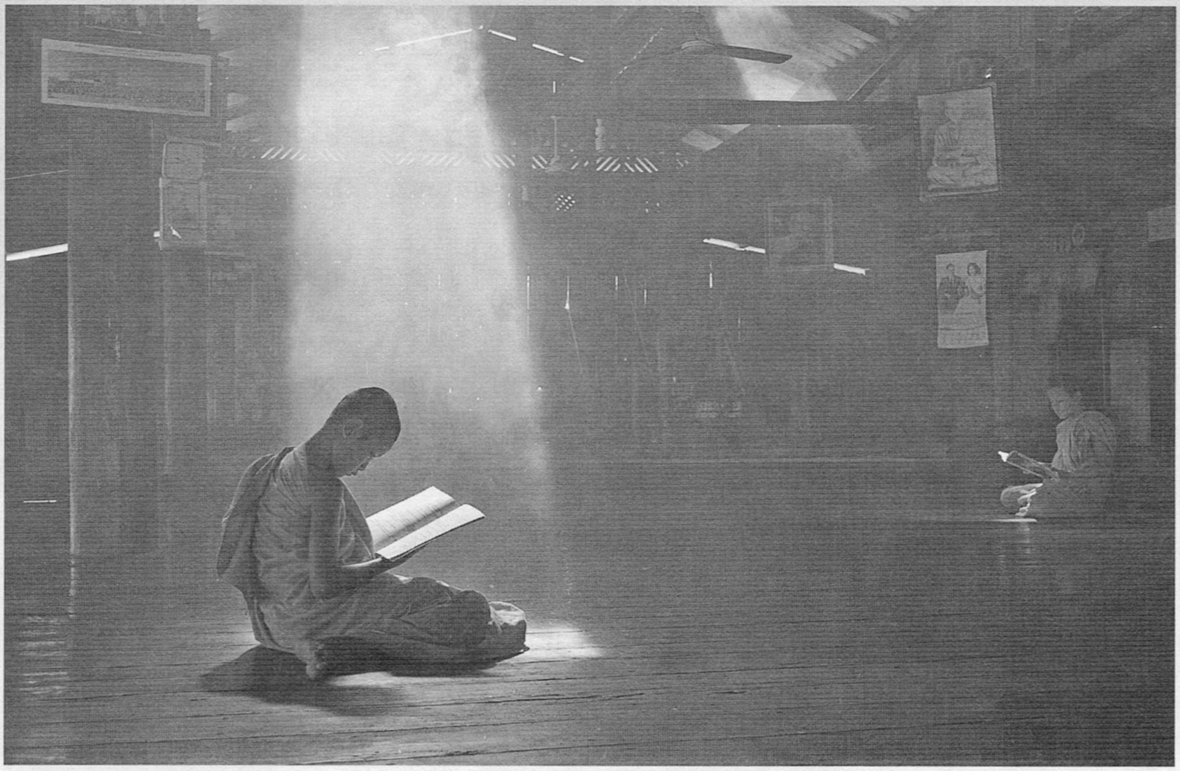
๓. **โมรปริตร** ป้องกันภัยจากผู้คิดร้าย

๔. **อาฏานาฏิยปริตร** ป้องกันภัยจากอมนุษย์ ทำให้มีสุขภาพดี และมีความสุข

๕. **โพชฌังคปริตร** ทำให้มีสุขภาพดี มีอายุยืนและพ้นจากอุปสรรคทั้งปวง

๖. **ชยปริตร** ทำให้ประสบชัยชนะ และมีความสุขสวัสดี

๗. **รตนปริตร** ทำให้ได้รับความสวัสดี และพ้นจากอุปสรรคอันตราย
๘. **วัฏฏกปริตร** ทำให้พ้นจากอัคคีภัย
๙. **มังคลปริตร** ทำให้เกิดสิริมงคล และปราศจากอันตราย
๑๐. **ธชัคคปริตร** ทำให้พ้นจากอุปสรรคอันตรายและการตกจากที่สูง
๑๑. **อังคุลิมาลปริตร** ทำให้คลอดบุตรง่าย และป้องกันอุปสรรคอันตราย
๑๒. **อภยปริตร** ทำให้พ้นจากภัยพิบัติ และไม่ฝันร้าย

ทรงแนะนำให้สวดพระปริตร

พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พุทธบริษัทสวดพระปริตร เพื่อคุ้มครองตน เช่น ในอาฏานาฏิยสูตร มีพระพุทธดำรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเรียนมนต์คุ้มครองคือ อาฏานาฏิยปริตร พวกเธอจงศึกษามนต์คุ้มครองคือ อาฏานาฏิยปริตร พวกเธอจงทรงจำมนต์คุ้มครองคือ อาฏานาฏิยปริตร

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มนต์คุ้มครองคือ อาฏานาฏิยปริตร ประกอบด้วยประโยชน์ ย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อความไม่เบียดเบียน เพื่อความอยู่เป็นสุขของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา”

อนึ่ง พระพุทธองค์ตรัสไว้ในพระสูตรอื่นว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตอนุญาตการแผ่เมตตาแก่พญางูทั้งสี่ตระกูล เพื่อคุ้มครองตน เพื่อรักษาตน เพื่อกระทำการป้องกันตน”

องค์ของผู้สวดและผู้ฟัง

พระปริตรจะมีอานุภาพมาก เมื่อผู้สวดพระปริตรเพียบพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ มีเมตตาจิตมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง สวดถูกอักษร ไม่มีบทพยัญชนะที่ผิดพลาด และรู้ความหมายของบทสวด ดังข้อความว่า

อตฺถมฺปิ ปาฬิมฺปิ วิสํวาเทตฺวา สชฺฌาเยนฺตสฺส ปน อปฺปคุณํ กตฺวา ภณนฺตสฺส หิ ปริตฺตํ เตชวนฺตํ น โหติ. ลาภเหตุ อุคฺคเหตฺวา ภณนฺตสฺสาปิ อตฺถํ น สาเธติ. นิสฺสรณปญฺญาย ธตฺวา เมตฺตํ ปุเรจาริกํ กตฺวา ภณนฺตสฺเสว อตฺถาย โหตีติ ทสฺเสติ. (ที.ปา.อ. ๓/๒๘๒/๑๖๐)

"โดยที่แท้จริงแล้ว พระผู้มีพระภาคทรงแสดงว่า พระปริตรย่อมไม่มีอานุภาพแก่ผู้สาธยายผิดอรรถบ้าง ผิดบาลีบ้าง หรือไม่ทำให้คล่องแคล่ว พระปริตรย่อมมีอานุภาพแก่ผู้สาธยายทำให้คล่องแคล่ว ด้วยประการทั้งปวงแน่แท้ แม้เมื่อเรียนแล้ว สาธยายเพราะลาภเป็นเหตุ ก็ไม่สำเร็จประโยชน์ พระปริตรย่อมมีประโยชน์แก่ผู้ตั้งอยู่ในฝ่ายพ้นไปจากทุกข์ แล้วสาธยายกระทำเมตตาให้เป็นเบื้องหน้าอยู่นั่นแล"

แม้ผู้ฟังพระปริตรก็ต้องมีองค์ ๓ คือ ไม่เคยทำอนันตริยกรรม ๕ (ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป และทำสังฆเภท) ไม่มีมิจฉาทิฏฐิที่เห็นผิดว่ากรรมและผลกรรมไม่มี และเชื่อมั่นในอานุภาพพระปริตรว่ามีจริง สามารถคุ้มครองผู้ฟังได้ ดังข้อความว่า

ตีหิ มหาราช การเณหิ ปริตฺตํ น รกฺขติ กมฺมาวรเณน กิเลสาวรเณน อสทฺทหนฺตาย (มิลินฺท. หน้า ๑๖๖)

"ขอถวายพระพร พระปริตรไม่อาจคุ้มครองรักษาได้เพราะเหตุ ๓ ประการ คือ เพราะมีกรรมเป็นเครื่องขวางกั้น มีกิเลสเป็นเครื่องขวางกั้น และความไม่เชื่อถือ"

จำนวนพระปริตร

โบราณาจารย์ได้จำแนกพระปริตรออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. **จุลราชปริตร** (เจ็ดตำนาน) มี ๗ ปริตร คือ

๑. มังคลปริตร	๒. รตนปริตร
๓. เมตตปริตร	๔. ขันธปริตร
๕. โมรปริตร	๖. ธชัคคปริตร
๗. อาฏานาฏิยปริตร	

๒. **มหาราชปริตร** (สิบสองตำนาน) มี ๑๒ ปริตร คือ

๑. มังคลปริตร	๒. รตนปริตร
๓. เมตตปริตร	๔. ขันธปริตร
๕. โมรปริตร	๖. วัฏฏกปริตร
๗. ธชัคคปริตร	๘. อาฏานาฏิยปริตร
๙. อังคุลิมาลปริตร	๑๐. โพชฌังคปริตร
๑๑. อภยปริตร	๑๒. ชยปริตร

พระปริตรที่มีปรากฏโดยตรงในคัมภีร์มิลินทปัญหาและอรรถกถาต่างๆ มีทั้งหมด ๙ ปริตร คือ

๑. รตนปริตร	๒. เมตตปริตร
๓. ขันธปริตร	๔. โมรปริตร
๕. ธชัคคปริตร	๖. อาฏานาฏิยปริตร
๗. อังคุลิมาลปริตร	๘. โพชฌังคปริตร
๙. อิสิคิลิปริตร	

อนึ่ง จำนวนพระปริตรแตกต่างกันในอรรถกถาต่างๆ มีดังนี้ คือ ในมิลินทปัญหามี ๗ ปริตร คือ

๑. รตนปริตร	๒. เมตตปริตร
๓. ขันธปริตร	๔. โมรปริตร
๕. ธชัคคปริตร	๖. อาฏานาฏิยปริตร
๗. อังคุลิมาลปริตร	

ในสมันตปาสาทิกา และวิสุทธิมรรค มี ๕ ปริตร คือ

๑. รตนปริตร	๒. ขันธปริตร
๓. ธชัคคปริตร	๔. อาฏานาฏิยปริตร
๕. โมรปริตร	

ในอรรถกถาทีฆนิกาย อรรถกถามัชฌิมนิกาย อรรถกถาอังคุตตรนิกาย อรรถกถาวิภังค์ และ

อรรถกถามหานิเทศ มี ๘ ปริตร คือ

๑ อาฏานาฏิยปริตร	๒. อิสิคิลิปริตร
๓. ธชัคคปริตร	๔. โพชฌังคปริตร
๕. ขันธปริตร	๖. โมรปริตร
๗. เมตตปริตร	๘. รตนปริตร

พระปริตรในปัจจุบัน

พระปริตรที่มีปรากฏในบทสวดมนต์ไทยฉบับปัจจุบัน มี ๑๒ ปริตร เป็นบทสวดที่โบราณาจารย์เพิ่มมังคลปริตร วัฏฏกปริตร อภยปริตร และชยปริตร รวม ๔ บท ทั้งไม่จัดอิสิคิลิปริตรไว้ในบทสวดมนต์ เพราะเป็นพระปริตรที่กล่าวถึงชื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น ไม่เหมือนพระปริตรอื่นที่แสดงคุณของพระรัตนตรัยหรือเมตตาภาวนา

ส่วนในบทสวดมนต์ฉบับพม่า มีพระปริตร ๑๑ ปริตร เพราะโบราณาจารย์ชาวพม่ารวมอภยปริตรและชยปริตรไว้เป็นปริตรเดียว ชื่อว่า **ปุพพัณหสูตร** คือ สูตรที่ควรสาธยายในเวลาเช้า ในสูตรนั้นท่านเพิ่ม เทวตาอุยโยชนคาถา สัพพมังคลคาถา และ ๓ คาถาสุดท้ายของรตนสูตรเข้ามาอีกด้วย สำหรับมังคลปริตรและวัฏฏกปริตรพบในพระสุตตันตปิฎก ส่วนอภยปริตรและชยปริตร โบราณาจารย์ได้แต่งขึ้นมาในภายหลัง

ลำดับพระปริตร

ลำดับพระปริตรในมิลินทปัญหาและคัมภีร์อรรถกถาต่างๆ แตกต่างกัน ส่วนลำดับพระปริตรในบทสวดมนต์ไทยและพม่าเหมือนกัน ในพระปริตรฉบับนี้ ผู้แปลได้เรียงลำดับพระปริตรใหม่เริ่มจากเมตตปริตร ขันธปริตร โมรปริตร อาฏานาฏิยปริตร และโพชฌังคปริตร ฯลฯ โดยเน้นพระปริตรที่กล่าวถึงเมตตาภาวนาและคุณของพระรัตนตรัยเป็นหลัก

บทขัดพระปริตร

บทขัดพระปริตร หมายถึง บทที่เข้ามาคั่นการสวดพระปริตร คือเมื่อประสงค์จะสาธยายพระปริตรใด ก็ควรสวดบทขัดพระปริตรนั้นก่อนที่จะสาธยายพระปริตรที่ต้องการ ที่ประเทศศรีลังกา พระเถระผู้นำสวดมนต์จะสาธยายบทขัดพระปริตรก่อน หลังจากนั้น ผู้ร่วมสวดจึงสาธยายพระปริตรพร้อมกัน ประเพณีนี้ได้สืบทอดมายังประเทศไทยจวบจนปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ที่มีเวลาในการสวดมนต์ไม่มากนัก จึงไม่จำเป็นต้องสวดบทขัดพระปริตร

โบราณาจารย์ได้เรียกบทขัดนี้อีกชื่อหนึ่งว่า **บทขัดตำนาน** คำว่า ตำนานมาจากศัพท์บาลีว่า **ตาณา** ที่แปลว่า **"เครื่องป้องกัน"** หรือพระปริตรนั่นเอง บทขัดบางบท เช่น บทขัดมังคลปริตร บทขัดธรรมจักร แตกต่างกันในฉบับพม่าและฉบับไทย ในพระปริตรฉบับนี้ผู้แปลได้ใช้ฉบับไทยเป็นหลัก

ประวัติของผู้ประพันธ์บทขัดพระปริตรไม่มีหลักฐานแน่ชัด ท่านอาจารย์ธัมมานันทมหาเถระอัครมหาบัณฑิต สันนิษฐานว่า คงเป็นโบราณาจารย์ชาวสิงหลประพันธ์ขึ้นหลังพุทธศักราช ๙๐๐ เพราะเป็นการนำข้อความจากคัมภีร์อรรถกถาที่

รจนาโดยพระพุทธโฆสาจารย์มาแต่งเป็นบทขัดและประพันธ์ขึ้นก่อนพุทธศักราช ๒๑๕๓ เพราะปรากฏในปริตตฎีกาซึ่งรจนาที่ประเทศพม่าในสมัยนั้น

พระปริตรที่ควรสวดเสมอ

ผู้ที่มีเวลาน้อยควรสวดพระปริตรที่สั้นและสำคัญ จึงควรสวดพระปริตร ๔ บทแรก คือ เมตตปริตร ขันธปริตร โมรปริตร และอาฏานาฏิยปริตร

เมตตปริตรและขันธปริตรเน้นการเจริญเมตตาภาวนา โมรปริตรและอาฏานาฏิยปริตรเน้นการเจริญพระพุทธคุณ ผู้ที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ควรสวดโพชฌังคปริตรอีกด้วย พระเถระชาวพม่าผู้ทรงพระไตรปิฎกคือ ท่านอาจารย์สิรินทาภิวงศ์ เจ้าอาวาสวัดวิสุทธาราม จังหวัดย่างกุ้ง ประเทศพม่า ก็มีความเห็นว่าควรสวดพระปริตร ๔ บท ที่ว่านั้นเสมอ

นอกจากพระปริตรเหล่านี้แล้ว คาถาที่กล่าวถึงพระพุทธคุณ เช่น สัพพมังคลคาถา คาถาชินบัญชร และชัยมังคลคาถา ก็ควรสวดเช่นกัน ท่านผู้สวดอาจจะสวดคาถาเหล่านี้สลับกับพระปริตรในแต่ละวัน ดังนั้น ผู้แปลจึงเรียงลำดับคาถาเหล่านี้ก่อนพระปริตรบางบทที่ยาว และไม่กล่าวถึงเมตตาภาวนา หรือพระพุทธคุณ เช่น มังคลปริตร เป็นต้น

ก่อนจะสวดพระปริตรทุกครั้ง ผู้สวดควรสวดบทมหานมัสการ (นะโม ตัสสะ...) แล้วสมาทานศีลห้า หลังจากนั้น ให้สวดพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ แล้วจึงสวดพระปริตรหรือคาถาอื่นๆ ต่อไป

บทมหานมัสการนั้นเป็นคำแสดงความนอบน้อมคุณทั้ง ๓ ของพระพุทธเจ้า คือ พระกรุณาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาธิคุณ จึงเป็นบทที่ชาวพุทธนิยมสวดก่อนจะสวดมนต์

การสมาทานศีลทุกวันเป็นการรักษาศีลให้บริสุทธิ์อยู่เป็นนิตย์ การสวดสรรเสริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ ก็เป็นการเจริญกรรมฐาน คือพุทธานุสติ ธรรมานุสติ และสังฆานุสติ บุคคลผู้หมั่นระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยจะเพิ่มพูนศรัทธาในพระศาสนาเป็นอย่างดี

นอกจากนั้น ชาวพุทธควรสวดบทธรรมจักรฯ ทุกวันพระ จะส่งผลให้ป้องกันภัยอันตราย และทำให้ผู้สวดประสบความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เพราะธรรมจักรฯ เป็นพระธรรมเทศนาแรกที่กล่าวถึงอริยสัจสี่ จึงเป็นบทที่เทวดาเคารพบูชายิ่งนัก คนไทยในสมัยก่อนเชื่อว่า บุคคลที่สวดธรรมจักรฯ นี้ทุกวันพระ แล้วอธิษฐานให้ครอบครัวหรือญาติพี่น้องมีความสวัสดี จะมีผลานิสงส์ทำให้ผู้สวดและผู้ที่ตนแผ่ไปถึง มีความสวัสดีแคล้วคลาดจากอุบัติเหตุทุกอย่างได้

อานุภาพของพระปริตรที่สวดด้วยจิตที่มีสมาธิแน่วแน่ จะแผ่ไปถึงแสนโกฏิจักรวาล ทำให้ผู้สวดได้รับผลานิสงส์มหาศาลหาประมาณมิได้ คนที่ไม่สวดพระปริตรจะไม่สามารถรับรู้อานิสงส์ได้เลย เหมือนคนที่ไม่ได้รับประทานอาหาร ย่อมไม่อาจรับรู้รสอาหารและผลของการรับประทานได้ ดังนั้น ขอให้พุทธบริษัทเชื่อมั่นอานุภาพพระปริตร หมั่นสวดพระปริตรอยู่เนืองนิตย์ และได้รับประโยชน์สุขทั่วกันทุกท่าน

บทสวดสำคัญ ๑

มหาปัฏฐาน

พระสูตรที่แสดงให้เห็นถึงสัพพัญญุตญาณ*

พระเมธีวชิรโสภณ (ประนอม ธมฺมาลงฺกาโร)

จุดเริ่มต้นของคัมภีร์มหาปัฏฐาน

หลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ในสัปดาห์ที่ ๔ พระองค์ประทับอยู่ที่รัตนฆรเจดีย์

รัตนฆรเจดีย์ คือ เรือนแก้ว เรือนแก้วนี้มี ๒ ความหมาย ๑. เรือนแก้ว คือที่ประทับนั่งที่สำเร็จด้วยแก้ว ซึ่งเทวดาเนรมิตถวายและเฝ้าคอยอยู่ดูแล ๒. เรือนแก้ว คือพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์

ในสัปดาห์ที่ ๔ หลังจากตรัสรู้ พระองค์ประทับนั่งอยู่ในเรือนแก้ว ทรงพิจารณาธรรมะที่ตรัสรู้มาทั้งหมด จนกระทั่งพิจารณาไปถึงคัมภีร์มหาปัฏฐาน พิจารณาแล้วเกิดสัพพัญญุตญาณ เมื่อทรงใช้สัพพัญญุตญาณได้เต็มที่ พระโลหิตในพระวรกายของพระองค์ก็สะอาดหมดจด บังเกิดแสงออร่า (รัศมี) ที่เรียกว่า **ฉัพพรรณรังสี** เปล่งออกจากพระวรกาย คือ แสงสีแดงออกจากพระโลหิต แสงสีขาวออกจากพระทนต์และพระอัฐิ แสงสีนิลออกจากพระเกศาและพระเนตร แสงสีเหลืองออกจากพระฉวีวรรณ แสงสีชมพูออกจากฝ่าพระบาทและฝ่าพระหัตถ์ เมื่อแสงทั้ง ๕ มารวมกัน คือแสงที่ ๖ เรียกว่า แสงเลื่อมพราย สัพพัญญุตญาณของพระองค์ได้ใช้เต็มที่ เมื่อได้พิจารณาถึงธรรมะที่ลึกซึ้งที่สุด เพราะสัพพัญญุตญาณนี้เป็นพระปรีชาญาณที่ยิ่งใหญ่มากๆ

* สัพพัญญุตญาณ หมายถึง ญาณคือความเป็นพระสัพพัญญู, พระปรีชาญาณหยั่งรู้สิ่งทั้งปวง ทั้งอดีตปัจจุบันและอนาคต
ที่มา: พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์

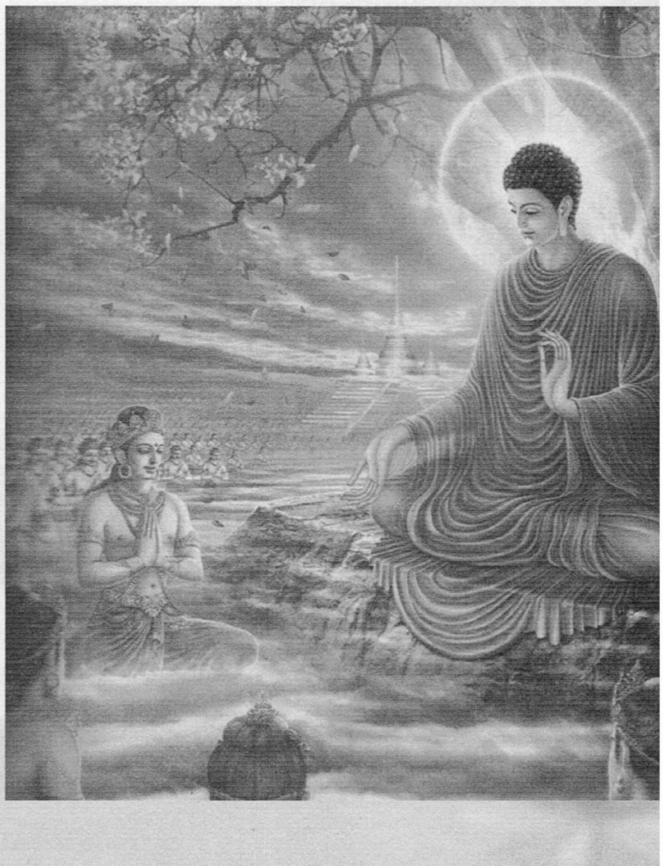
เมื่อพิจารณาคัมภีร์มหาปัฏฐานตั้งแต่ **เหตุปัจจะโย อารัมมะณะปัจจะโย**.... พอหยั่งลงในคัมภีร์มหาปัฏฐานแล้ว เช่นคำว่า เหตุปัจจะโย ต้องมีคำอธิบายอย่างย่อเพิ่มไปอีก ๕๐ หน้ากระดาษ เพราะมีความลึกซึ้งขนาดนี้ สัพพัญญุตญาณจึงมีโอกาสได้ใช้เต็มที่ เกิดมหากิริยาโสมนัส คือเกิดปีติ ภาษาชาวบ้านก็เรียกว่า ดีอกดีใจ ปีติที่เกิดกับพระองค์นี้เป็นปีติที่เกิดเต็มที่ เป็นจิตที่เรียกว่า มหากิริยาโสมนัส จึงทำให้ฉัพพรรณรังสีเปล่งออกจากพระวรกาย ด้วยการพิจารณาธรรมะที่ลึกซึ้งอย่างคัมภีร์มหาปัฏฐาน

ธรรมะในคัมภีร์มหาปัฏฐานนี้ เป็นธรรมะที่ลึก ยาก ละเอียด หาคนเรียนรู้ได้ยาก เข้าใจยาก และสืบทอดได้ยาก จึงเป็นคัมภีร์ที่กล่าวกันว่าจะหายสาบสูญก่อน ถ้าเริ่มนับหนึ่ง พระสัทธรรมคัมภีร์แรกที่จะหายสูญ คือคัมภีร์มหาปัฏฐาน แล้วก็ขยับไปเรื่อยๆ จนถึงคัมภีร์ชาดก ที่จะหายไปตามลำดับ

ฉะนั้น จุดเริ่มต้นของคัมภีร์มหาปัฏฐาน คือสัปดาห์ที่ ๔ ที่พระพุทธองค์ประทับนั่งอยู่บริเวณรัตนฆรเจดีย์ หลังจากตรัสรู้แล้ว

พรรษาที่ ๗ ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์

หลังจากที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ จนกระทั่งถึงพรรษาที่ ๗ เวลานั้นพระองค์จำพรรษาอยู่ที่กรุงสาวัตถี พระองค์จะเสด็จขึ้นไปจำพรรษาอยู่ที่ดาวดึงส์ เพื่อโปรดพุทธมารดา แต่ก่อนจะได้โปรดพุทธมารดาก็เกิดเหตุ คือ ครูทั้ง ๖ ลัทธิ อ้างตัวเองว่าเป็นศาสดาเอกในโลก "พระสมณโคดมไม่มีฤทธิ์อะไรหรอก พวกเราต่างหากเล่า มีอิทธิฤทธิ์สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ แสดงฤทธิ์อะไรต่างๆ ได้ ถ้าพระสมณโคดมมีฤทธิ์มีอำนาจจริงก็มาแสดงฤทธิ์แข่งกันได้เลย" นั่นจึงเหมือนกับท้าประลองกับพระพุทธองค์ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า "เราจะแสดงอิทธิฤทธิ์ที่ใต้ต้นคัณฑามพพฤกษ์ (ต้นมะม่วง)" พวกเดียรถีย์จึงสั่งให้คนของตนเองตัดต้นมะม่วงทิ้งให้หมด เพราะรู้ว่าพระพุทธองค์จะแสดงอิทธิฤทธิ์ที่คัณฑามพพฤกษ์ แม้พวกเดียรถีย์จะบอกให้บริวารของตนตัดต้นมะม่วงทิ้งหมดก็จริงอยู่ แต่ในพระราชอุทยานมีสวนมะม่วงของหลวง ไม่สามารถเข้าไปตัดได้ แล้วก็มีผลมะม่วงซึ่งเจ้าหน้าที่เก็บไปไม่หมด คือมีรังมดแดงห่อหุ้มอยู่ พอถึงเวลานั้นมดแดงไข่ฟักเรียบร้อยแล้ว ใบของมะม่วงก็กระจายออกจึงเห็นผลมะม่วงอยู่ข้างใน เป็นมะม่วงสุกเหลืออยู่ผลเดียว เจ้าหน้าที่ดูแลพระราชอุทยานชื่อนายคัณฑะ ก็เห็นว่า "มะม่วงนี้ ถ้าเราไปกินเองมันก็อิ่มนิดเดียว ถ้าเราไปถวายพระราชาก็จะได้รางวัล แต่ถ้าไปทำบุญกับองค์พระสัมมา-

สัมพุทธเจ้า บุญนี้จะส่งผลมหาศาล” เขาจึงนำมะม่วงนั้นไปถวายให้พระอานนท์เพื่อให้ถวายพระพุทธเจ้า พระอานนท์ได้นำมะม่วงนั้นไปทำน้ำปานะถวายพระพุทธองค์ ส่วนเมล็ดนั้นพระพุทธองค์ได้ให้นายคัณฑะนำไปปลูกทันที หลังจากที่พระพุทธองค์ฉันเสร็จแล้ว ทันทีที่พระองค์ทรงล้างพระหัตถ์บนเมล็ดมะม่วงนั้น มะม่วงก็แตกหน่อ โตขึ้นในวันที่พระพุทธองค์ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์นั่นเอง ตอนแรกพวกของเดียรถีย์คิดว่า พระพุทธเจ้าคงไม่มีต้นมะม่วงสำหรับแสดงปาฏิหาริย์แล้ว พระองค์เสด็จขึ้นไปแสดงฤทธิ์อยู่บนรัตนจงกรมที่ทรงเนรมิตขึ้นใกล้ต้นมะม่วงนั้น ไม่ว่าจะเป็นการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม และการอยู่ในอิริยาบถทั้ง ๔

แสดงพระอภิธรรม
โปรดพุทธมารดา ณ ดาวดึงส์

หลังจากแสดงฤทธิ์แล้ว พระองค์ก็เหาะจากรัตนจงกรม ขึ้นไปจำพรรษาที่ดาวดึงส์ เพื่อแสดงธรรมโปรดพุทธมารดา ตามปกติเมื่อแสดงธรรมโปรดพุทธมารดาแล้ว พอถึงเวลาบิณฑบาตพระองค์จะเสด็จลงมาที่โลกมนุษย์ ไปที่สระอโนดาต พระสารีบุตรเป็นผู้เตรียมภัตตาหารรับบาตรถวาย แล้วจึงเตรียมภัตตาหารมาอุปัฏฐากถวายพระพุทธองค์ เมื่อพระพุทธองค์ได้ฉันภัตตาหารเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นจะแสดงพระอภิธรรมโดยย่อให้แก่พระสารีบุตร พระสารีบุตรนั้นก็นำพระอภิธรรมไปแสดงให้แก่ลูกศิษย์ของตนเอง ไม่ย่อไม่พิสดาร ขนาดกลางๆ

พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระอภิธรรมอยู่บนสวรรค์ภาคพิสดาร คือพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ มีคัมภีร์ธัมมสังคณี คัมภีร์วิภังค์ คัมภีร์ธาตุกถา คัมภีร์ปุคคลบัญญัติ คัมภีร์กถาวัตถุ คัมภีร์ยมก และคัมภีร์มหาปัฏฐาน เมื่อแสดงธรรมะแต่ละหมวดๆ จบ จะมีผู้บรรลุธรรมมากมาย ส่วนการแสดงพระอภิธรรมโดยเฉพาะคัมภีร์มหาปัฏฐาน เมื่อพระองค์ทรงแสดงจบแล้ว มีเทวดา ยักษ์ พรหม ได้บรรลุถึง ๒๔ โกฏิ พระอภิธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในพรรษาที่ ๗ นั้น โดยสรุปมี ๓ ระดับ

๑. ระดับพิสดาร พระองค์แสดงโปรดพุทธมารดาและเทวดาบนสวรรค์

๒. ระดับย่อๆ พระองค์แสดงแก่พระสารีบุตรเมื่อเสด็จมายังโลกมนุษย์

๓. ระดับกลางๆ ไม่ย่อไม่พิสดาร พระสารีบุตรแสดงแก่ลูกศิษย์ ๕๐๐ รูปของตนที่บวชเพราะความเลื่อมใสในการแสดงยมกปาฏิหาริย์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพรรษาที่ ๗ นั้น

ความสำคัญของคัมภีร์มหาปัฏฐาน

คัมภีร์มหาปัฏฐานได้บ่งบอกถึงญาณปัญญาของพระองค์อย่างลึกซึ้ง ไม่มีญาณปัญญาใดที่จะลึกซึ้งได้เท่ากับคัมภีร์มหาปัฏฐานอีกแล้ว และเป็นคัมภีร์ที่ยากที่สุดใน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ คัมภีร์มหาปัฏฐานมีความสำคัญไหม สำคัญตรงที่ว่า ถ้าคัมภีร์มหาปัฏฐานยังอยู่ พระปรีชาญาณของพระองค์ หรือพระสัพพัญญุตญาณของพระองค์ก็ยังคงปรากฏอยู่เด่นชัด แต่ถ้าคัมภีร์มหาปัฏฐานไม่มีคนเรียนรู้ ไม่มีคนทรงจำ ไม่มีคนสวดสาธยายแล้ว ความยิ่งใหญ่ของสัพพัญญุตญาณของพระองค์จะเลือนจากความทรงจำ คัมภีร์มหาปัฏฐานที่พิมพ์อยู่มี ๗ เล่ม ถ้ายืดขยายออกโดยไม่มีเปยยาลนัย พิมพ์ให้ละเอียดให้พิสดาร จะต้องพิมพ์คัมภีร์มหาปัฏฐานขยายเนื้อความอีก ๓ ล้านเล่ม พระไตรปิฎกก็คงพิมพ์ไม่ไหว จึงใช้เปยยาลนัยเข้ามาช่วย คัมภีร์มหาปัฏฐานจึงมีเท่าที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยแบ่งเป็น

๑. ปัฏฐานแบบชาวบ้าน
๒. ปัฏฐานแบบนักวิชาการ
๓. ปัฏฐานแบบนักปฏิบัติ

จะอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

๑. คัมภีร์มหาปัฏฐานแบบชาวบ้าน

แบบของชาวบ้านไทยใช้ในการสวดงานศพ เรียกว่า สวดพระอภิธรรม และแบบของชาวบ้านพม่าใช้สวดขึ้นบ้านใหม่ที่บ้านของตนเอง หรือที่ปากทางเข้าบ้าน โดยนิมนต์พระไปสวดคัมภีร์มหาปัฏฐาน ๗ วัน ๗ คืนแบบต่อเนื่อง ในงานบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือในงานช่วงสงกรานต์ และในงานบุญที่พิเศษๆ ก็จะนิยมสวดคัมภีร์มหาปัฏฐาน เพราะเป็นคัมภีร์ที่ลึก ที่ยาก ที่ละเอียด และอาจจะเป็นคัมภีร์ที่จะหายสาบสูญก่อน ถ้าไม่ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ นี้คือการนำไปใช้ในงานที่แตกต่างระหว่างสองประเทศนี้ แต่เป็นบทสวดแบบเดียวกัน

๒. คัมภีร์มหาปัฏฐานแบบนักวิชาการ

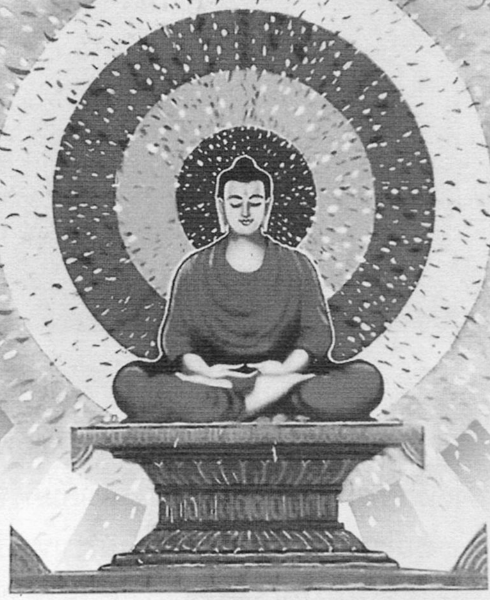
นักวิชาการเรียนรู้ที่จะเข้าใจ ฉวาระ ปัญหาวาระ ทั้งปัจจัย ปัจจนิก หรือปัจจัยปัจจ-ยุบบัน เพื่อให้เข้าใจตามหลักวิชาการอย่างชัดเจน

๓. คัมภีร์มหาปัฏฐานแบบนักปฏิบัติ

เป็นการสืบสาวเรื่องธรรมะทั้งหมด ถ้าเข้าใจคัมภีร์มหาปัฏฐานก็จะดึงเข้าสู่การปฏิบัติได้ เช่น **จักขุนา รูปัง ปัสสติ** เห็นรูปด้วยตา ที่จริงตาไม่ได้เห็น ตาเป็นเพียงผู้รับภาพ ตัวที่เห็นจริงๆ คือ จักขุวิญญาณ

กระบวนการของการเห็น ประกอบด้วย : ๑. **รูปารมณ์** คือสีต่างๆ ๒. **เตโชธาตุ** คือแสงสว่าง ๓. **จักขุปสาท** คือแก้วตา ๔. **มนสิการ** คือความตั้งใจ ๕. **จักขุวิญญาณจิต** คือจิตที่เกิดทางตา

กระบวนการเห็นอาศัย ๕ อย่างนี้เกิดขึ้น การเห็นจึงเกิดขึ้น

คัมภีร์มหาปัฏฐานในขณะที่นำไปใช้กับการปฏิบัติ จะพิจารณาแยกรูปแยกนามได้อย่างชัดเจน หรือพิจารณารูปว่า **รูปายะตะนัง จักขุวิญญาณะธาตุยา ตัง สัมปยุตตะกานัญจะ ธัมมานัง อารัมมะณะปัจจะเยนะ ปัจจะโย** ในลักษณะนี้เป็นต้น คัมภีร์มหาปัฏฐานสามารถดึงเข้าสู่การปฏิบัติ โดยใช้อาเสวะนะปัจจัย หรืออุปะนิสสะยะปัจจัย การตั้งความคุ้นชินด้วยอาเสวะนะปัจจัย หรือ การฝังรากลึกด้วยอุปะ-นิสสะยะปัจจัยใช้ปัจจัยสองตัวนี้นำเข้าสู่การปฏิบัติก็ได้

ฉะนั้น มหาปัฏฐานภาคนักวิชาการจะเกี่ยวเนื่องกับมหาปัฏฐานภาคนักปฏิบัติ คือใครก็ตามที่เข้าใจความหมายแล้ว สามารถนำคัมภีร์มหา-ปัฏฐานไปใช้ประพฤติปฏิบัติธรรม เช่นรักษาศีล ทำสมาธิ เจริญภาวนาได้ครบถ้วนก็จะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ที่มาของธงฉัพพรรณรังสี

เรื่องฉัพพรรณรังสีที่กล่าวแล้ว คือฉัพพรรณรังสีเมื่อพระพุทธองค์ทรงพิจารณาคัมภีร์ที่ลึกซึ้ง คือคัมภีร์มหาปัฏฐาน และคัมภีร์มหาปัฏฐานนี้ได้เชื่อมโยงกับธงฉัพพรรณรังสี ซึ่งเป็นธงสัญลักษณ์ของพุทธศาสนานานาชาติด้วย มีที่มา คือ ทหารอเมริกันที่ประจำการอยู่ที่ศรีลังกาในช่วงสงครามโลก ช่วงเย็นๆ พอมีเวลาว่างก็ไปนั่งสนทนากับพระสงฆ์ จนเลื่อมใสนับถือในพระพุทธ-ศาสนา เมื่อสงครามสงบแล้วได้กลับไปอเมริกา จากนั้นก็กลับมาที่ศรีลังกาอีก เพื่อตอบแทนบุญคุณพระพุทธศาสนา พระสงฆ์รูปนั้นจึงให้เขาออกแบบธงพุทธศาสนาสำหรับนานาชาติ เขาจึงคิดจากสัญลักษณ์ของพุทธคืออะไร คือใช้ปัญญาแก้ปัญหา จุดแข็งของชาวพุทธคือมีปัญญาแก้ปัญหาได้ อะไรคือสัญลักษณ์แทนปัญญา สุดยอดของปัญญาในขณะที่พระองค์พิจารณาธรรมะที่ลึกซึ้ง คือคัมภีร์มหาปัฏฐาน มีเหตุปัจจโย เป็นต้น แล้วทำให้เลือดลมในพระวรกายสะอาดหมดจด จนมีฉัพพรรณรังสีเปล่งออกจากพระวรกายทุกสัดส่วน จึงนำฉัพพรรณรังสีนี้ไปออกแบบทำเป็นธงฉัพพรรณรังสี แล้วประกาศใช้เป็นธงพุทธศาสนานานาชาติ บางคนไม่รู้จักก็เรียกว่าธงศรีลังกาบ้าง ธงเนปาลบ้าง ธงพม่าบ้าง แท้ที่จริงเป็นธงสัญลักษณ์ของชาวพุทธนานาชาติ นี้คือความสำคัญของคัมภีร์มหาปัฏฐานที่เกี่ยวกับธง

การสืบต่อคัมภีร์มหาปัฏฐาน

คัมภีร์มหาปัฏฐานจะเป็นเครื่องวัดผลได้ว่าพระพุทธศาสนาจะมีอายุยืนยาวหรือไม่ เพราะหลักการหรือวิชาการจะเริ่มเสื่อมก่อน ดังนั้นคัมภีร์มหาปัฏฐานจึงเป็นคัมภีร์ที่จะหายสาบสูญก่อน ไม่มีคนเรียน ไม่มีคนรู้ ไม่มีคนปฏิบัติได้เหมือนนับถอยหลัง แต่ตอนนี้ยังมีคนเรียนรู้ ยังมีคนทำได้อยู่ พระพุทธศาสนาก็ยังดำรงอยู่ เพราะฉะนั้นคัมภีร์มหาปัฏฐานจึงมีความสำคัญ มีคำถามว่า บทสวดคัมภีร์มหาปัฏฐาน จะแนะนำบทไหนดี จะแนะนำหนังสือเล่มไหนดี ตอบว่า บทสวดคัมภีร์มหาปัฏฐานขอให้เป็นบทสวดบาลีและคำแปล เมื่อศึกษาช่วงแรกๆ ควรเป็นบาลีแถวหนึ่งแปลไทยแถวหนึ่ง เพื่อเวลาไปเรียนบาลีแล้ว เราจะเห็นคำศัพท์พร้อมคำแปลได้เลย เช่น **รูปายตนํ จกฺขุวิญฺญาณธาตุยา ตํ สมฺปยุตฺตกานญฺจ ธมฺมานํ อารมฺมณปจฺจเยน ปจฺจโย** ทำให้เห็นว่าวิภัตตินี้เชื่อมกับวิภัตตินี้ แล้วแปลได้เช่นนี้ เมื่อก่อนเราสวดแบบธรรมดาๆ ตอนนี้รู้คำแปลด้วย ฉะนั้นหนังสือใดก็ตามที่มีคำแปล หนังสือนั้นๆ ก็ควรหามาอ่าน

อาจารย์จำรูญ ธรรมดา ได้แปลหนังสือ **"ปัฏฐานในชีวิตประจำวัน"** จากภาษาพม่าเป็นภาษาไทย ก็เป็นประโยชน์ที่จะทำให้เรามองเห็นภาพของคัมภีร์มหาปัฏฐานที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า คัมภีร์ปัฏฐานมี ๓ แบบด้วยกัน คือ แบบชาวบ้าน แบบนักวิชาการ แบบนักปฏิบัติ แม้ว่าจะแนะนำให้ใช้หนังสือที่มีคำแปล แต่ถ้าจะให้ดีที่สุดคือต้องเรียน เรียนให้

เข้าใจแล้วมีหนังสือคำแปลประกอบ ก็จะได้เกิดประโยชน์สูงสุด

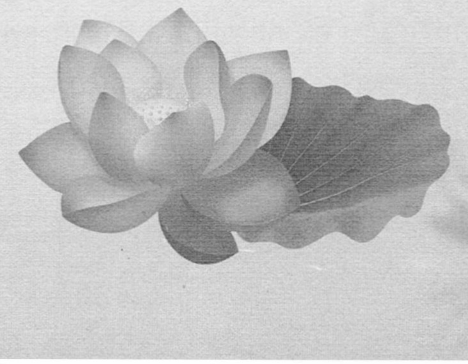
ปัจจุบันมหาปัฏฐานเรียนที่ไหนได้บ้าง

เรียนได้ที่วัดมหาธาตุฯ ที่วัดจากแดงก็เรียนได้ เรียนที่ไหนก็เรียนได้ถ้ามีอาจารย์สอนคัมภีร์มหาปัฏฐาน และที่สำคัญคือมาเรียนแล้ว ต้องสวดประจำทุกวัน แปลทุกวัน พอสวดทุกวันแปลทุกวัน ก็จะเกิดประโยชน์ จะเห็นผล

เคยมีคนท้าพิสูจน์ว่า "สวดมหาปัฏฐานแล้วจิตสงบมากๆ จิตใจผ่องใสมากๆ เราจะสามารถให้แสงออร่า (รัศมี) ออกจากร่างกายของเราได้ไหม" คนที่ท้าพิสูจน์เรียนแล้วก็สวดปัฏฐานทุกวันๆ จนคล่องทั้งคัมภีร์และคำแปล และสวดทุกครั้งเมื่อมีโอกาส เรียนคัมภีร์มหาปัฏฐานต่อเนื่องจนจบ ๗ ปีที่เมืองไทย เมื่อไปถึงอินเดียก็ไปนั่งที่บริเวณรัตนฆรเจดีย์ ให้เพื่อนนั่งรออยู่ ตัวเองก็นั่งสวดคัมภีร์มหาปัฏฐานโดยไม่ต้องเปิดหนังสือ เพราะจำได้ขึ้นใจ เข้าใจ ได้เรียนมากระจ่างชัดแล้ว สวดตั้งแต่เหตุปัจจะโย อารัมมะณะปัจจะโย... เป็นต้น สวดไปไม่นานเท่าไรก็เกิดสิ่งมหัศจรรย์ มีแสงออกจากร่างกายของเขา เพื่อนตกตะลึง สุดท้ายเมื่อเขาสวดจบเพื่อนก็ถามว่า "เมื่อกี้นี้สวดบทอะไร ทำไมถึงมีแสงออกจากตัว" เขายังไม่อยากบอกความจริงว่า สวดคัมภีร์มหาปัฏฐาน โดยเขาฝึกมานาน ๗ ปี บาลีก็สวดได้ คำแปลก็เข้าใจได้ แล้วตอนนี้พอสวดไป เขาก็พบจริงๆ ว่า เกิดแสงออกจากตัวได้ แต่ไม่อยากให้เพื่อนที่ไปด้วยกันคิดอะไรมาก จึงไม่บอกที่มาที่ไป เขากลับมารายงาน แนะนำว่า ถ้าสวดคัมภีร์มหาปัฏฐานจนจำได้ เข้าใจกระจ่างสิ่งแรกเลย แสงออร่าก็จะออกจากร่างกาย เช่นคนที่ท้าพิสูจน์ฝึกสวดที่เมืองไทย ๗ ปี

คัมภีร์มหาปัฏฐานมีอะไรมากเกินกว่าที่เราคิด การสวดดีที่สุดคือ สวดให้ถูกอักขระ แปลให้ได้ เข้าใจความหมาย แล้วมีเมตตาอันบริสุทธิ์ ถ้ามีคุณสมบัติสามประการนี้ ใช้เวลาสวดจริงๆ สองเดือนครึ่งก็เห็นผล คัมภีร์มหาปัฏฐานเป็นคัมภีร์ที่ดีเลิศประเสริฐ ถ้าเราเห็นความสำคัญก็จงช่วยกันรักษาด้วยการเรียน รักษาด้วยการอ่าน รักษาด้วยการนำเอกสารเก็บไว้ และสุดท้ายรักษาด้วยการเอาไปใช้ในชีวิตจริงๆ

การแนะนำคัมภีร์มหาปัฏฐาน ก็พอสมควรแก่เวลา ขอให้การเข้าถึงคัมภีร์มหาปัฏฐานจนเกิดญาณปัญญาที่เปล่งฉัพพรรณรังสีออกมาจงมาบังเกิดแก่ทุกท่านทั่วหน้ากันเทอญ

บทสวดสำคัญ ๒

มหาสติปัฏฐานสูตร

ทางสายเอกแห่งการบรรลุธรรม

อาจารย์จำรูญ ธรรมดา

ชื่อพระสูตร : มหาสติปัฏฐานสูตร

ลำดับที่ : พระสูตรลำดับที่ ๒๒ แห่งทีฆนิกาย และลำดับที่ ๙ แห่งคัมภีร์มหาวรรค

ผู้แสดง : พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

วันเวลา : ไม่ปรากฏ

สถานที่ : กัมมาสธัมมนิคม แคว้นกุรุ

สาเหตุ : ชาวแคว้นกุรุ มีความพร้อมทั้งปัจจัยภายนอก เช่น อุตุ กล่าวคือ ดินฟ้าอากาศเหมาะ และปัจจัยภายใน กล่าวคือ กำลังสติปัญญาที่สามารถเข้าใจเนื้อหาพระธรรมเทศนาที่ลึกซึ้งได้

ผล : ภิกษุ ๓๐,๐๐๐ รูป บรรลุอรหัตผล

ความเป็นมาและเนื้อหาโดยย่อ

มหาสติปัฏฐานสูตร เป็นพระสูตรลำดับที่ ๒๒ แห่งทีฆนิกาย และเป็นพระสูตรลำดับที่ ๙ แห่งคัมภีร์มหาวรรค เป็นหนึ่งในบรรดาพระสูตรที่มีเนื้อหาลึกซึ้งคัมภีรภาพ ซึ่งพระอัฏฐกถาจารย์ได้ระบุไว้ว่า ในทีฆนิกายนี้ มีอยู่เพียง ๒ สูตร คือ มหานิทานสูตร และมหาสติปัฏฐานสูตร

สาเหตุที่พระพุทธองค์ทรงเลือกภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา ชาวแคว้นกุรุ เป็นพุทธบริษัทผู้ฟังธรรม พระอัฏฐกถาจารย์ระบุว่า เนื่องจากทรงเห็นว่า ชนชาวแคว้นกุรุนั้นเป็นผู้สมบูรณ์ทั้งสุขภาพจิต และสุขภาพกาย จึงน่าจะสามารถฟังเข้าใจพระสูตรอันลึกซึ้งนี้ได้ดีกว่าชาวแคว้นอื่น

ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงตัดสินพระทัยนำเอาวิธีการเจริญกัมมัฏฐาน ๒๑ อย่างออกมาแสดง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่ปุพพภาคปฏิปทา จนกระทั่งถึงขั้นการบรรลุพระอรหัตผล

ข้อนี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าพระธรรมเทศนาจะดีเลิศประเสริฐปานใด แม้ว่าผู้แสดงจะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถ้าฝ่ายธรรมปฏิคาหกไม่พร้อม การแสดงธรรมก็อาจก่อให้เกิดประโยชน์น้อยได้

อีกเหตุผลหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงแสดงพระสูตรนี้แก่ชนชาวแคว้นกุรุเพราะทรงเห็นว่าชาวแคว้นกุรุแทบจะทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้สูงศักดิ์หรือทาสกรรมกร ก็ล้วนแต่เคยฝึกสติภาวนาขั้นพื้นฐานมาก่อน [ข้อนี้พระฎีกาจารย์อธิบายว่า เป็นการฝึกสติตามแนวสติเทศนาที่พระบรมศาสดาทรงแสดงไว้ในพระสูตรอื่นๆ นั่นเอง มิได้เป็นการเรียนมาจากสำนักของศาสดาท่านใด] ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านสติปัฏฐานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้ทรงเลือกแสดงพระสูตรดังกล่าวแก่ชนชาวแคว้นกุรุ ด้วยประการฉะนี้

ในส่วนเนื้อหาของพระธรรมเทศนาสูตรนี้ ผู้ศึกษาควรจับประเด็นสำคัญที่เป็นชั้น **อาโภคะ** [พระพุทธประสงค์] ให้ได้ เนื่องจากเป็นพระคัมภีร์รัตถธัมมเทศนา ที่แม้แต่พระอัฏฐกถาจารย์ยังเอ่ยปากว่า "ยาก" จึงควรที่เราทั้งหลายต้องค่อยๆ ศึกษาอย่างระมัดระวัง และจำเป็นต้องได้รับสารข้อมูลคำแปลที่เที่ยงตรงสอดคล้องถูกต้องตามหลักภาษาบาลีเป็นเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงค่อยขยับไปสู่ขั้นของการจับความที่เป็นองค์สภาวธรรมให้ถูกต้องตามพระพุทธประสงค์ จากนั้น จึงค่อยนำเข้าสู่กระบวนการฝึกฝนเจริญเป็นสติปัฏฐานภาวนาเป็นลำดับต่อไป

เนื้อหาในมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ พึงทราบว่ามี ๓ ส่วนใหญ่ๆ คือ **นิทาน** (บทว่าด้วยสาเหตุความเป็นมาของการแสดงพระสูตร) **เทสนารัมภะ** (เนื้อหาของพระสูตร) **นิคมนะ** (บทลงท้ายของพระสูตร)

สำหรับในส่วนของเทสนารัมภะหรือเนื้อหาของพระสูตรนั้น พึงทราบว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุด เพราะหากผู้ปฏิบัติไม่ได้ศึกษาตรงนี้ให้เข้าใจแล้ว ก็เป็นการยากที่จะปฏิบัติได้ถูกทางตามที่พระพุทธองค์ทรงชี้ไว้ ข้อนี้หมายความว่า ปฏิปทาหรือมรรคจัดเป็นฝ่ายเหตุ ส่วนพระนิพพานเป็นฝ่ายผล ธรรมดาว่าเหตุและผลจะต้องมีความสอดคล้องต้องกันเสมอ และพระพุทธองค์ทรงเป็นหนึ่งเดียวที่ถึงพร้อมด้วย**ยถาภูตคุณ**หรือ**ยถาภุจจคุณ** กล่าวคือ ความเป็นบุคคลผู้ทรงพระอัจฉริยภาพในการแสดงเหตุให้สอดคล้องกับผลได้ตรงร้อยเปอร์เซ็นต์กว่าบุคคลใดๆ ในโลก

การจำแนกสติตัวเดียวออกเป็น ๔

ในการแสดงมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ พึงทราบว่า พระพุทธองค์ทรงเริ่มต้นด้วยการบอกกล่าวถึงความสำคัญ ประโยชน์ และวิธีการเจริญสติปัฏฐาน พร้อมกับทรงจำแนกประเภทแห่งสติออกเป็น ๔ ตามลักษณะของอารมณ์ ๔ ประเภท คือ

๑. กาย ได้แก่ กลุ่มอวัยวะน้อยใหญ่ในร่างกาย มี มือ เท้า เป็นต้น และกลุ่มอาการ ๓๒ มีผม ขน เล็บ เป็นต้น อันมีสภาพเป็นของไม่สวยไม่งามตามปกติ โดยทรงเรียกสติที่ทำการพิจารณารู้กายนี้ว่า **กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน**

๒. เวทนา ได้แก่ กลุ่มความรู้สึกทั้งทางกายและ

จิตใจ ๓ อย่าง คือ สุข ทุกข์ และอุเบกขา ซึ่งเป็นฝ่ายโลกิยธรรม หมายถึง เวทนาที่เกิดร่วมกับโลกิยจิต โดยทรงเรียกสติที่ทำการพิจารณารู้เวทนานี้ว่า **เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน**

๓. จิต ได้แก่ กลุ่มโลกิยจิต ๑๖ ประการ มีสราคจิต (จิตที่เจือด้วยราคะ) เป็นต้น โดยทรงเรียกสติที่ทำการพิจารณารู้จิตนี้ว่า **จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน**

๔. ธรรม ได้แก่ กลุ่มสภาวธรรม ๕ ประเภท คือ นิวรณ์ ขันธ์ อายตนะ โพชฌงค์ และสัจจะ โดยทรงเรียกสติที่ทำการพิจารณารู้กลุ่มสภาวธรรมนี้ว่า **ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน**

มหาสติปัฏฐานสูตร เป็นสูตรที่ว่าด้วยเรื่องหลักการปฏิบัติที่เรียกกันว่า **เอกายนมรรค** หรือ**ปุพพภาคมรรค** หรือ**วิสุทธิมรรค** ซึ่งเป็นเส้นทางเดียวที่จะนำไปสู่การบรรลุโลกุตตรมรรค พระพุทธองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาที่ลึกซึ้ง[๑] แก่ชาวแคว้นกุรุ ซึ่งประกอบด้วยภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ซึ่งมีความพร้อมทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน

อนึ่ง ในสมัยพุทธกาลนั้น พึงทราบว่าแคว้นกุรุนี้เป็นแคว้นที่อุดมสมบูรณ์ มีความสัปปายะทุกด้าน จึงทำให้ชนชาวกุรุโดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี พระพุทธองค์ทรงเห็นอุปนิสัยปัจจัยดังกล่าว จึงทรงแสดงมหาสติปัฏฐานสูตรซึ่งเป็นหนึ่งในสูตรที่มีเนื้อหาลึกซึ้ง โดยทรงวางหลักปฏิบัติกัมมัฏฐานไว้ ๒๑ หลัก ดังนี้

กายานุปัสสนากัมมัฏฐาน ๑๔ หลัก เวทนานุปัสสนากัมมัฏฐาน ๑ หลัก จิตตานุปัสสนากัมมัฏฐาน ๑ หลัก และธัมมานุปัสสนากัมมัฏฐาน ๕ หลัก โดยทรงเห็นว่าหลักทั้งหมดเหล่านี้เป็นเส้นทางที่สามารถนำไปสู่การบรรลุอรหัตผล เหมือนกับจตุสัจจกัมมัฏฐาน ได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนานี้ราวกับว่า ทรงใส่บุปผานานาพันธุ์ มีดอกสุมนะ [มะลิ] และดอกจัมปกะ [จัมปา] เป็นต้น เข้าไปในผอบทองคำ หรือหีบทองคำฉันนั้น ดังนั้นพระธรรมเทศนานี้จึงงดงามยิ่ง ทั้งในแง่ของเนื้อหา และพุทธบริษัทที่สมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติ มีศีลและความเห็นเป็นต้น เปรียบเสมือนรัตนะทั้ง ๗ ที่งดงามบนภาชนะที่งดงาม ฉันนั้น

สติปัฏฐาน [**สติ** ศัพท์ + **ปัฏฐาน** ศัพท์] โดยทั่วไปมีความหมาย ๓ อย่าง คือ (๑) **สติโคจร** อารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งสติ (๒) **คุณธรรม** กล่าวคือ การล่วงพ้นความรักและความเกลียดชังในศิษย์ อันบุคคลผู้เป็นครูพึงมีสติตั้งไว้ (๓) **สติ** หมายถึง สติเจตสิกที่ทำหน้าที่ตามระลึกรู้อารมณ์กัมมัฏฐาน

---

[๑] เทศนาที่ลึกซึ้ง ประกอบด้วย **พระสูตรจากทีฆนิกาย มหาวรรค ๒ สูตร** คือ มหาสติปัฏฐานสูตรและมหานิทานสูตร, **พระสูตรจากมัชฌิมนิกาย ๖ สูตร** คือ สติปัฏฐานสูตร สาโรปมสูตร รุกโขปมสูตร รัฏฐปาลสูตร มาคัณฑิยสูตร และอาเนญชสัปปายสูตร

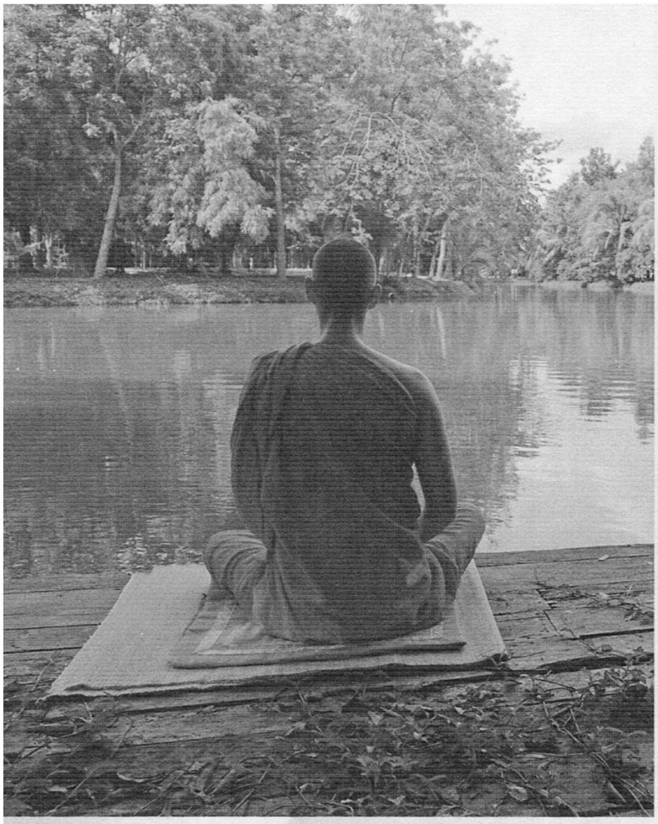

อนึ่ง ในบรรดาความหมาย ๓ อย่างเหล่านั้น สติปัฏฐาน ที่มีความหมายว่า **สติโคจร** พึงทราบว่ามีที่ใช้ดังนี้ เช่น ในสังยุตตนิกาย มหาวรรค สติปัฏฐานสังยุต สมุทยสูตร (๓/๑๖๑) ได้ตรัสไว้ว่า

จตุนฺนํ ภิกฺขเว สติปฏฺฐานานํ สมุทยญฺจ อตฺถงฺคมญฺจ เทเสสฺสามิ [ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงการเกิดและการดับแห่งสติปัฏฐาน ๔ แก่เธอทั้งหลาย] คำว่า **สติปฏฺฐาน** ในประโยคที่ยกมานี้ แปลว่า "อารมณ์เป็นที่เที่ยวไปของสติ หรืออารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งสติ" อีกนัยหนึ่ง แปลว่า "ที่ตั้งอันเป็นศูนย์รวมแห่งสติ" วิเคราะห์ว่า **ปติฏฺฐาติ อสฺมินฺติ ปฏฺฐานํ, สติยา ปฏฺฐานํ สติปฏฺฐานํ** [ปฏฺฐาน คือ ที่ตั้ง, สติปฏฺฐาน คือ ที่ตั้งแห่งสติ] อีกนัยหนึ่ง วิเคราะห์ว่า **ปธานํ ฐานนฺติ ปฏฺฐานํ, สติยา ปฏฺฐานํ สติปฏฺฐานํ** [ปฏฺฐาน คือ ที่ตั้งอันเป็นศูนย์รวม, สติปฏฺฐาน คือ ที่ตั้งอันเป็นศูนย์รวมแห่งสติ] ป อุปสัค ในคำว่า ปฏฺฐาน ในวิเคราะห์แรก ไม่มีความหมายพิเศษ ส่วนในวิเคราะห์หลัง มีความหมายว่า ปธาน ซึ่งแปลว่า "เป็นใหญ่ เป็นประธาน" ซึ่งในที่นี้ได้แปลว่า "ศูนย์รวม" เหมือนกับคำว่า หตฺถิฏฺฐาน [ที่ตั้งอันเป็นศูนย์รวมของช้าง], อสฺสฏฺฐาน [ที่ตั้งอันเป็นศูนย์รวมของม้า]

สติปัฏฐาน ที่มีความหมายว่า "คุณธรรม กล่าวคือ การล่วงพ้นความรักและความเกลียดชังในศิษย์ อันบุคคลผู้เป็นครูพึงมีสติตั้งไว้" มีที่ใช้ดังนี้ เช่น ในมัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ (๓/๒๖๓) ได้ตรัสไว้ดังนี้ว่า

ตโย สติปฏฺฐานา ยทริโย เสวติ, ยทริโย เสวมาโน สตฺถา คณมนุสาสิตุํ อรหติ. [สติปัฏฐานธรรมมี ๓ ประการ, บุคคลผู้เป็นพระอริยะย่อมซ่องเสพซึ่งสติปัฏฐานธรรมนั้น, เมื่อซ่องเสพซึ่งสติปัฏฐานธรรมนั้นอยู่ ย่อมเหมาะที่จะเป็นครูหรือศาสดาพร่ำสอนหมู่คณะ] ในความหมายนี้

พึงทราบรูปวิเคราะห์ของคำว่า สติปัฏฐาน ดังนี้ **ปฏฺธเปตพฺพํ ปวตฺตยิตพฺพํ ปฏฺฐานํ, สติยา ปฏฺฐานํ สติปฏฺฐานํ** [ปฏฺฐาน คือ คุณธรรมที่พึงให้บังเกิดขึ้น, สติปฏฺฐาน คือ คุณธรรมที่พึงให้บังเกิดขึ้นด้วยสติ]

ส่วนสติปัฏฐานที่มีความหมายว่า "สติเจตสิกที่ทำหน้าที่ตามระลึกรู้อารมณ์กัมมัฏฐาน" มีที่ใช้ดังนี้ เช่น ในมัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ (๓/๑๒๔) ได้ตรัสไว้ดังนี้ว่า **จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ภาวิตา พหุลีกตา สตฺต โพชฺฌงฺเค ปริปูเรนฺติ** [สติปัฏฐาน ๔ ที่ภิกษุได้เจริญและทำให้มากแล้ว ย่อมทำให้โพชฌงค์ ๗ บริบูรณ์] ซึ่งสติปัฏฐานในความหมายนี้ เป็นความหมายที่ประสงค์ในมหาสติปัฏฐานสูตร วิเคราะห์ว่า **ปติฏฺฐาตีติ ปฏฺฐานํ, สติเยว ปฏฺฐานํ สติปฏฺฐานํ** [ปฏฺฐาน คือ ธรรมที่ตั้งมั่น, สติปฏฺฐาน คือ ธรรมที่ตั้งมั่นกล่าวคือสติ]

อีกนัยหนึ่ง คำว่า **สติปฏฺฐานํ** ในความหมายนี้มาจาก **สติ** ศัพท์ + **อุปฏฺฐาน** ศัพท์ วิเคราะห์ว่า **อุปฏฺฐาตีติ อุปฏฺฐานํ, สติ จ สา อุปฏฺฐานญฺจาติ สติปฏฺฐานํ** [อุปฏฺฐาน คือ ธรรมที่ปรากฏเกิดขึ้น, สติปฏฺฐาน คือ สติที่ปรากฏเกิดขึ้น) (ที.อฏฺ. ๒/๓๔๔)

แม้ในพระบาลีปฏิสัมภิทามรรค สติปัฏฐานกถา (๙/๔๐๖) ที่ว่า **กาโย อุปฏฺฐานํ โน สติ, สติ ปน อุปฏฺฐานญฺเจว สติ จ**. ก็ได้ตัดบท สติปฏฺฐานํ ว่า สติ ศัพท์ + อุปฏฺฐาน ศัพท์

ในที่นี้ สติ แปลได้หลายระดับ คือ ตั้งแต่ระดับการปฏิบัติเบื้องต้น เช่น การมีสติกล่าวคือการระลึกอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้, การกำหนดรู้ทันอารมณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้, และระดับการปฏิบัติขั้นสูง เช่น การรู้แจ้งในอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง, ส่วนคำว่า **ปฏฺฐาน** ในที่นี้แปลว่า การตั้งไว้โดยแนบแน่นอย่างต่อเนื่อง เมื่อรวม **สติ** กับ **ปฏฺฐาน** เข้าด้วยกัน จึงได้ความหมายว่า "การตั้งสติไว้โดยแนบแน่นอย่างต่อเนื่องในอารมณ์กัมมัฏฐาน"

เอกายโน [**เอก** ศัพท์ + **อยน** ศัพท์] อยน ศัพท์ในที่นี้ มีความหมายว่า มคฺค "ทาง" ซึ่งศัพท์ที่แปลว่า "ทาง" ในคัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา (คาถาที่ ๑๙๐-๑๙๑) ระบุไว้ ๑๑ ศัพท์ คือ **มคฺโค, ปนฺโถ, ปโถ, อทฺธา, ปชฺโช, อญฺชสํ, วฏุมํ, อยนํ, ปทวี, วตฺตนี, ปทฺธติ** วิเคราะห์ว่า **เอโก จ โส อยโน จาติ เอกายโน หรือ เอโก เอว อยโน เอกายโน** [เอกายน คือ ทางสายเดียวเท่านั้น]

ตามรูปวิเคราะห์นี้ **เอกายน** มีความหมายเป็น ๒ นัย คือ

(๑) แสดงให้ทราบว่า นิพฺพานคามิมคฺค กล่าวคือ ทางที่จะนำไปสู่พระนิพพานนั้น มีอยู่เส้นทางเดียวเท่านั้น

(๒) แสดงให้ทราบว่า ทางคือ สติปัฏฐานนี้ เป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่จุดหมายเดียว คือพระนิพพานเท่านั้น

อนึ่ง คำว่า **มคฺค** ในที่นี้ แม้ดูเหมือนว่าจะทรงหมายเอาสติปัฏฐาน [สติเจตสิก] เท่านั้น แต่ตามความเป็นจริงแล้ว มรรคธรรมทั้งหลายยังมีอยู่อีกมาก ซึ่งมรรคธรรมเหล่านั้นสงเคราะห์เข้าในคำว่า สติปัฏฐานด้วย **อวินาภาวนัย** [สำนวนคำพูดที่ยกเอาธรรมที่สำคัญขึ้นกล่าวเป็นตัวอย่าง โดยให้สงเคราะห์ธรรมอื่นๆ ที่เป็นสัมปยุตธรรมนั้นด้วย] ดังนั้น มรรคธรรมอื่นๆ เช่น ปัญญา วิริยะ เป็นต้น จึงหมายเอาในที่นี้ด้วย ดังจะเห็นว่า ในนิทเทส พระพุทธองค์ได้ทรงระบุญาณและวิริยะไว้ด้วยคำว่า อาตาปี สมฺปชาโน, ส่วนใน อุทเทส ที่ทรงระบุเฉพาะสติ เพราะทรงเห็นว่า เหล่าเวไนยสัตว์มีอัธยาศัยในการปฏิบัติสติปัฏฐานได้ จึงทรงมีพระประสงค์ที่จะให้เวไนยสัตว์เหล่านั้นได้เกิดความรู้ในเรื่องสติปัฏฐานเป็นอันดับแรกก่อน ดังนั้น จึงทรงแสดงสติไว้ในอุทเทส ส่วนมรรคธรรมอื่น เช่น ปัญญาและวิริยะทรงแสดงไว้ภายหลังในนิทเทส

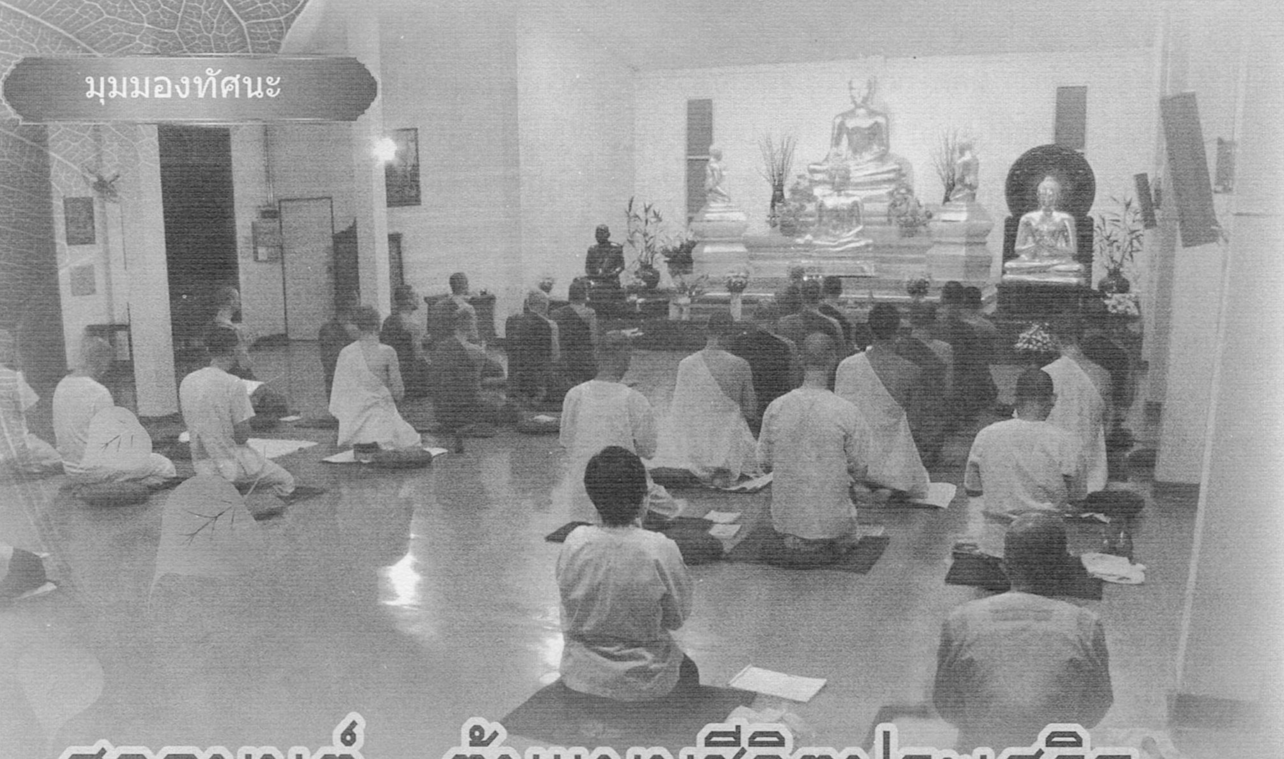
สรุปว่า สติปัฏฐานมรรค หมายถึง กลุ่มมรรคธรรมมีสติเป็นประธาน ได้ชื่อว่าเป็นเอกายนมรรค สำหรับในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทาว่าเป็นเอกายนมรรค ซึ่งมัชฌิมาปฏิปทาก็คือ มรรค ๘ และในมรรค ๘ ก็มีสติปัฏฐานมรรครวมอยู่ด้วย

ที่แสดงมาทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการอธิบายความหมายและองค์ธรรมของสติปัฏฐาน ส่วนตำนานหรือวัฒนธรรมการสวดสติปัฏฐานสูตรเป็นพระปริตรนั้น ขึ้นอยู่กับความศรัทธาและความเชื่อ จะอย่างไรก็ตาม หากชาวพุทธได้พากันสวดสาธยายสติปัฏฐานสูตรอยู่เนืองๆ พร้อมกับทำความเข้าใจในเนื้อหาและนำไปปฏิบัติ สิ่งนี้ต่างหากคือสาระที่จะนำท่านทั้งหลายให้หลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งมวล

สรุปว่า เรื่องตำนานของการสวดสติปัฏฐานสูตรในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนก็ยังไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า มีการเริ่มสวดในยุคใดสมัยใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอจบไว้แต่เพียงเท่านี้ก่อน โอกาสหน้าหากมีข้อมูลใดเพิ่มเติม ก็จะนำมาเล่าสู่กันฟังอีกครับ สวัสดีครับ

มุมมองทัศนะ

สวดมนต์ : ต้นแบบชีวิตประเสริฐ

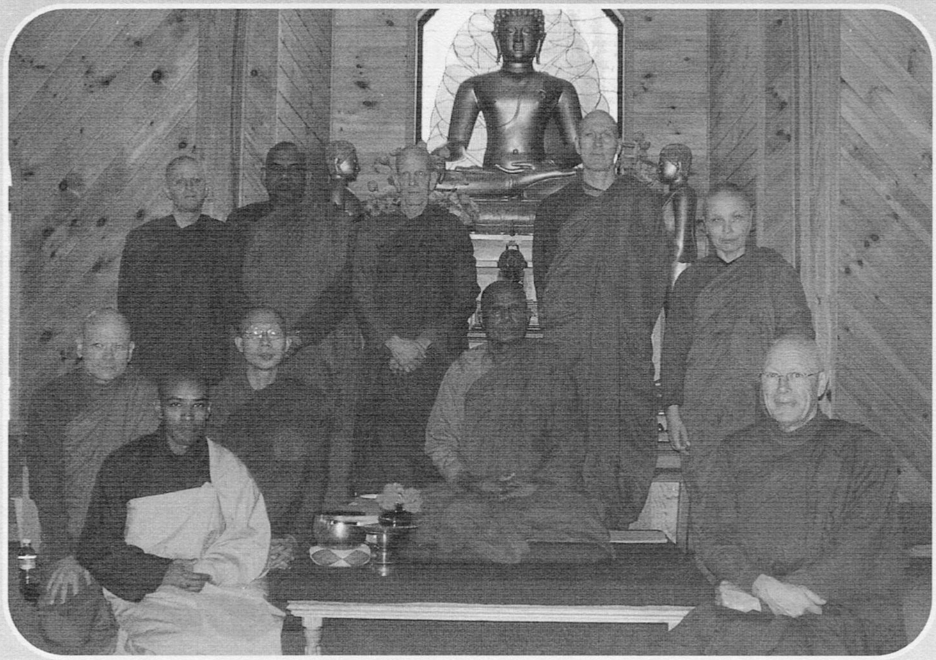
ธีรปัญโญ

ผู้คนจำนวนไม่น้อยในยุคปัจจุบันนี้ ที่ดำเนินชีวิตอย่างไร้ระเบียบแบบแผน กินอยู่ไปวันๆ อย่างสะเปะสะปะไร้จุดหมาย ไม่ทราบว่าควรจะใช้ชีวิตที่ได้มานี้ไปทำอะไรดี ที่จะมากไปกว่าทำงานหาเงินมาใช้หนี้ให้รอดตายเพื่อเสพสุขต่อไปได้อีกวันหนึ่ง ถ้าเราไม่เก่งพอที่จะหาความหมายของชีวิตได้ด้วยตัวเองแล้วละก็ ลองมาสนใจศึกษาภูมิปัญญาของผู้คนที่เขาเกิดตายมาก่อนหน้าเราว่าพวกเขาเหล่านั้นได้ถึงข้อสรุปอะไร ที่พอจะถือเป็นหลักยึดของชีวิตได้บ้าง

ที่จริงแล้วชีวิตมนุษย์เราที่ได้มีโอกาสเกิดมาแต่ละครั้ง มีอะไรที่ควรตั้งเป้าหมายในชีวิตไว้บ้างไหม แม้แต่คนที่โชคดีที่สามารถหาความพรั่งพร้อมทางวัตถุมาเสพได้เพียงพอ จนเป็นอยู่ได้โดยไม่ลำบากทางกายแล้ว จะมีอะไรอีกบ้างไหมที่ควรได้ทางใจนอกเหนือจากทางกาย ที่บัณฑิตส่วนใหญ่เขาแสวงหากัน เพราะชีวิตไม่ได้มีเฉพาะตอนนี้เท่านั้น แต่มันมีก่อนหน้าและยังมีต่อไปอีกด้วย

การสวดมนต์สาธยายเป็นอุบายวิธีอย่างหนึ่งที่ใช้ได้ผลมายาวนาน เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายในชีวิตของแต่ละคน เพื่อรวมความสนใจในแต่ละวันมาระลึกถึงคำสอนของผู้รู้ในอดีตหรือของพระศาสดาในศาสนาต่างๆ ตามความเชื่อของตน ในเรื่องประโยชน์สูงสุดที่ควรจะได้จากชีวิตนี้

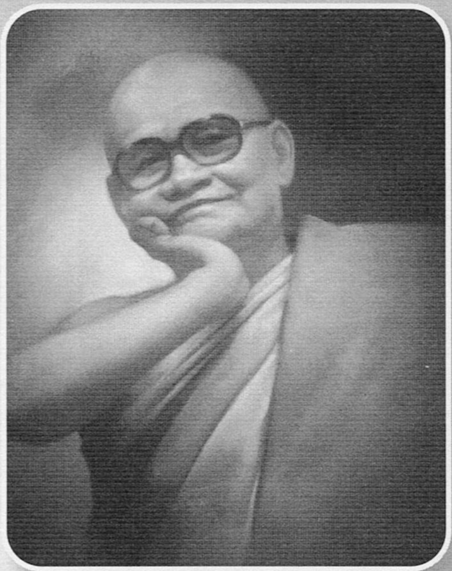
ภันเต จี พระมหาเถระศรีลังกา ประธานสงฆ์ฝ่ายเถรวาท ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับชาวพุทธเรานั้น มีศรัทธาในสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจึงถือเอาพระบรมศาสดาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต คำสอนของพระองค์ทั้งหมดเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขสามระดับ คือ ระดับที่ตาเห็นได้ในปัจจุบันชาตินี้ ระดับหลังจากตายแล้วไปสู่ปรโลก และระดับสูงสุดที่พ้นจากโลกนี้โลกหน้า และจากกองทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง คำสอนในบทสวดมนต์จึงเป็นคำที่คัดสรรกลั่นมาแล้วว่า เป็นถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้ง เป็นอมตธรรม เป็นโลกุตตรธรรม หรือชี้แนวแห่งโลกุตตรธรรมนั้น เป็นเสมือนแผนที่ลายแทงสมบัติที่พระศาสดาฝากไว้ หรือเป็นเหมือนรัตนะอันมีค่าที่พระศาสนาเก็บรักษารวบรวมเอาไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ได้เข้ามาศึกษาเพื่อถือติดตัวเอาไปเป็นอริยทรัพย์ในการเดินทางในวัฏสงสารต่อไป

ศาสนาเกิดขึ้นมาในโลกก็เพื่อแก้ความทุกข์ เรานับถือศาสนาอะไรอยู่ แม้แต่ตัวเราเองก็อาจจะไม่ทราบแน่ชัด วิธีดูง่ายๆ คือ ให้ดูที่การแก้ทุกข์ของเราว่าใช้วิธีอะไร บางคนเจอทุกข์แล้วไปชอปปิ้ง นั่นก็เท่ากับว่าเรานำการได้วัตถุ หรือวงจรสวย-ถูก-ซื้อ-เก็บ มาเป็นที่พึ่งหรือศาสนา บางคนเจอทุกข์แล้วไปเซลฟีแสวงหายอดไลก์ในโซเชียลมีเดีย ก็เท่ากับเรานำสารโดพามีนในสมองที่หลั่งเมื่อสมหวังในอะไรบางอย่างมาเป็นศาสนา หรือถ้าเราเจอทุกข์แล้วไปบนบานศาลกล่าว ก็เท่ากับว่าเรานำสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติมาเป็นศาสนา

แต่ถ้าเราเจอทุกข์แล้วกลับมาตั้งหลักก่อนด้วยการสวดมนต์ ตั้งสติ อย่างน้อยใจก็สงบ ไม่ปรุงแต่งทุกข์ให้เกินไปจากความเป็นจริง แล้วพอจิตสงบ ลองน้อมเอาความหมายของบทสวดมาพิจารณาให้เกิดปัญญา นำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตในช่วงนั้นๆ ให้ผ่านไปได้ ก็เท่ากับเรานั้นนับถือพุทธศาสนา ที่ถือเอาความรู้เป็นตัวแก้ทุกข์ (พุทธ แปลว่า รู้)

ความรู้จึงเป็นหลักแก้ทุกข์ที่สำคัญในพระพุทธ-

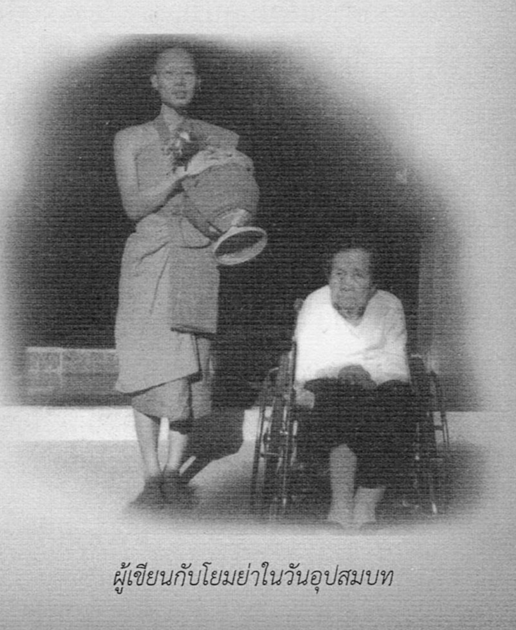
ภาพอิริยาบถเมื่อครั้งหลวงปู่ชาเยือนอังกฤษ

ศาสนา ความหมายของชีวิตจึงผูกพันอยู่กับการแสวงหาความรู้ ชีวิตคือเรื่องที่เราเล่าให้ตัวเองฟังเกี่ยวกับตัวเราเอง เราคือตัวเอกของเรื่องเล่านั้นๆ เช่น เรื่องเล่าของเราอาจจะเป็นว่า "เราเป็นคนหาเงินเก่ง สามารถครอบครองวัตถุเสพได้มากกว่าคนอื่น" หรือ "คุณค่าของเราขึ้นกับการยอมรับของคนในสังคม" หรือเรื่องเล่าว่า "เราไม่มีอำนาจอะไร ไม่ต้องทำอะไร ชะตาชีวิตถูกกำหนดไว้แล้ว เพียงแต่รอคอยสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาแก้ปัญหาให้" หรือเรื่องเล่าที่ว่า **"เราคือมนุษย์คนหนึ่งที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ และมีวิธีที่ผู้รู้เคยสอนเอาไว้ ซึ่งเราอาจจะเรียนรู้เพื่อให้ก้าวข้ามความทุกข์นั้น ๆ ไปได้"** นี่เป็นเพียงตัวอย่างของเรื่องเล่าที่เราเชื่อกันอยู่ว่าเป็นจริง ชีวิตเราอยู่ในเรื่องเล่าไม่เรื่องใดก็เรื่องหนึ่งเสมอ และเรื่องเล่าเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดความหมายของชีวิตว่าต้องทำอะไรเพื่อเติมเต็มชีวิตเราให้สมบูรณ์ในเรื่องที่เล่านั้น

ในโลกที่ข้อมูลและเรื่องราวผ่านเข้ามาในชีวิตของเรามากมายเหลือเกิน เราจะเลือกรับข้อมูลหรือเรื่องเล่าชุดใดมาใช้ และเพื่อจุดมุ่งหมายอะไร ทุกวันนี้เราอาจจะให้น้ำหนักกับประโยชน์ที่เห็นได้ด้วยตาเป็นสำคัญ **แต่บัณฑิตนั้นจะไม่คิดสั้นพอใจอยู่กับประโยชน์ปัจจุบันที่ตาเห็นได้เท่านั้น แต่ยังคิดยาวเผื่อไปถึงประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งด้วย** ซึ่งประโยชน์อีกสองอย่างนี้บทสวดมนต์ที่มีคำสอนของผู้รู้จริงจะบอกแนวทางไว้ให้แก่เราได้ อย่างน้อยชีวิตจะได้มีหลัก มีแบบแผนที่จะกำหนดทิศทาง ที่จะก้าวต่อไปได้อย่างมั่นคงโดยไม่ต้องลองผิดลองถูกเอาเอง

เมื่อผู้เขียนยังเด็กอยู่บ้านต่างจังหวัด สมัยนั้นไฟฟ้าไม่ได้สว่างทั่วทั้งบ้านเหมือนในยุคปัจจุบัน มีแต่แสงสลัวๆ จากไฟหลอดเดียวตรงกลางห้อง จำได้ว่าคุณย่าจะส่งให้ขึ้นไปนอนข้างบนก่อน ส่วนคุณปู่และพวกลุงๆ ป้าๆ จะอยู่ดึกหน่อย เพื่อรอดูละครทีวีเรื่องห้องหุ่น เสียงจากทีวีจะดังลอดผ่านแผ่นกระดานขึ้นมาเป็นระยะๆ ทำให้ตกใจกลัวจนนอนไม่หลับ

เมื่อคุณย่าทราบเข้าจึงสอนให้สวดมนต์บท "อิติปิโส" ก่อนนอนทุกวัน ท่านว่าจะช่วยป้องกันภูตผีปีศาจได้ แล้วยังทำให้ฝันดี ไม่ฝันร้าย ได้พักผ่อนเต็มที่ ตื่นแล้วจะไม่งัวเงีย จิตแจ่มใส พร้อมรับวันใหม่

ผู้เขียนกับโยมย่าในวันอุปสมบท

มาทราบในภายหลังว่า บทที่สวดคือบทระลึกถึงพระพุทธคุณเก้าอย่างของพระพุทธเจ้า สามารถใช้เป็นคาถาป้องกันภัยจากเหล่าภูตผีปีศาจได้ชะงัดนัก ตอนที่สวดสมัยเด็กๆ นั้น สวดแต่พระบาลีไม่มีคำแปล ก็ทำให้ขลังดี ในที่นี้ขอใส่คำแปลด้วยผู้อ่านจะได้เข้าใจความหมายของบทที่สวด การที่เราสวดอยู่ทุกวันด้วยความเชื่อ ภายหลังพอได้มาเข้าใจความหมายแล้ว รู้สึกประทับใจมาก เพราะว่าเป็นสิ่งที่คุณย่าเห็นว่าสำคัญจากประสบการณ์ในชีวิตของท่านทั้งหมด ถ้าจะให้รวบรวมแล้วถ่ายทอดในเวลาสั้นๆ ก็คือ บทสวดมนต์เหล่านี้ที่อยากให้หลานได้นำไประลึกถึงก่อนนอนทุกวัน เป็นเครื่องนำใจให้สงบและยังสามารถขจัดภัยอันตรายต่างๆ ได้ด้วย

ผู้เขียนในวัยเรียน

พุทธานุสติ

อิติปิโส ภะคะวา

แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า

อะระหัง

เป็นผู้ไกลจากกิเลส

สัมมาสัมพุทโธ

เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง

วิชชาจะระณะสัมปันโน

เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ

สุคะโต

เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี

โลกะวิทู

เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง

อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ

เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า

สัตถา เทวะมะนุสสานัง

เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทโธ

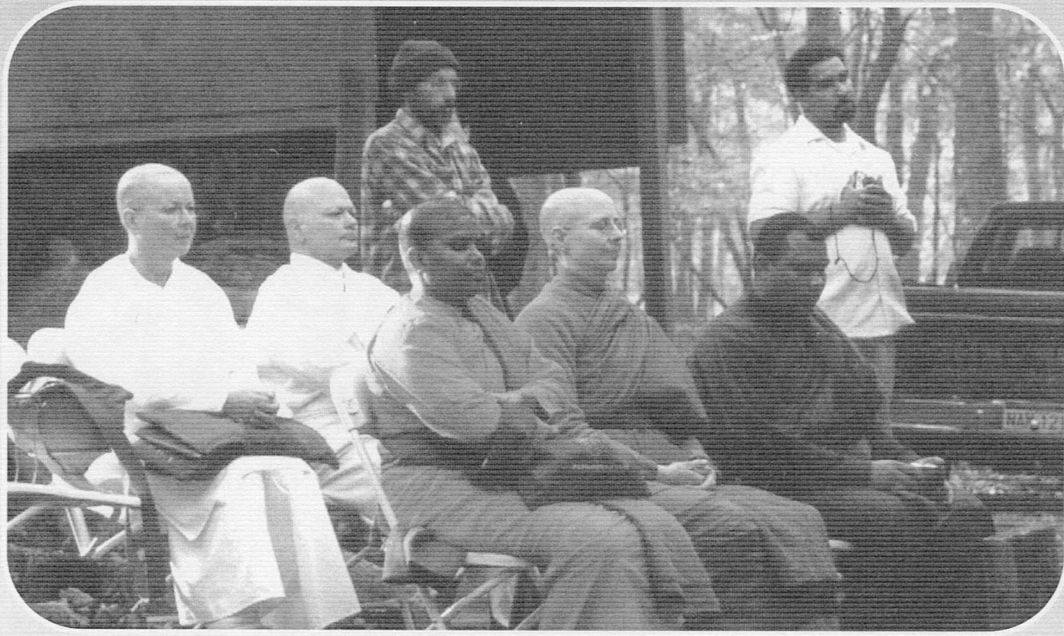
เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยธรรม

ภะคะวาติ

เป็นผู้มีความจำเริญจำแนกธรรม สั่งสอนสัตว์ดังนี้ฯ

ใครจะนำไปใช้สวดก่อนนอนก็ได้นะ เท่าที่จำได้ผู้เขียนไม่เคยมีปัญหาเรื่องนอนไม่หลับอีกเลย ไปที่ไหนก็หลับได้ง่ายที่สุด ตื่นแล้วก็ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องงัวเงียด้วย

จากนั้นพอโตขึ้นมาถึงวัยเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ก็คงไม่มีใครชอบสวดมนต์ มักจะชอบวิ่งเล่นกันเสียมากกว่า แต่มียกเว้นเวลาเดียวคือเวลาสอบ หลายคนคงมีบทสวดมนต์ประจำใจกันไว้ใช้ตอนวิกฤตินี้ เท่าที่เห็นคือ เอาไว้สวดบนบานขอให้สอบผ่าน ผู้เขียนเองสมัยเรียนหนังสือ ต้องสอบบ่อยๆ เกือบทุกเดือน บางทีก็เครียดเพราะอ่านหนังสือไม่ทัน พอดีได้ไปอ่านพบ **บทภัทเทกรัตตคาถา ที่พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่า ไม่ควรห่วงคะนึงถึงอดีตที่ผ่านไปแล้ว และไม่ควรห่วงพะวงถึงอนาคตที่ยังมาไม่ถึง ให้อยู่กับปัจจุบันเท่านั้น** ประทับใจมาก ถึงกับคัดลอกนำมาทำเป็นที่คั่นหนังสือและใช้สวดเตือนใจตนเองบ่อยๆ ไม่เผลอปล่อยจิต

แขกที่มาในพิธีอุปสมบทที่ Bhāvana Society ประเทศสหรัฐอเมริกา

ปล่อยใจให้กังวล ทำจิตให้มีสติจดจ่ออยู่กับปัจจุบันอันเป็นสภาวะที่เป็นจริง และมีสมาธิอยู่กับสิ่งที่ทำ คำที่พูด จึงสามารถเข้าใจหนังสือที่อ่านได้เร็วและมีความจำดี

ภัทเทกรัตตคาถา

อะตีตัง นานฺวาคะเมยยะ
นัปปะฏิกังเข อะนาคะตัง
บุคคลไม่ควรตามคิดถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้วด้วยอาลัย และไม่พึงพะวงถึงสิ่งที่ยังไม่มาถึง
ยะทะตีตัมปะหีนันตัง
อัปปัตตัญจะ อะนาคะตัง
สิ่งเป็นอดีตก็ละไปแล้ว
สิ่งเป็นอนาคตก็ยังไม่มา
ปัจจุปปันนัญจะ โย ธัมมัง
ตัตถะ ตัตถะ วิปัสสะติ,
อะสังหิรัง อะสังกุปปัง
ตัง วิทธา มะนุพรูหะเย
ผู้ใดเห็นธรรมอันเกิดขึ้นเฉพาะหน้าที่นั้นๆ
อย่างแจ่มแจ้ง ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน
เขาควรพอกพูนอาการเช่นนั้นไว้
อัชเชวะ กิจจะมาตัปปัง
โก ชัญญา มะระณัง สุเว
ความเพียรเป็นกิจที่ต้องทำวันนี้
ใครจะรู้ความตายแม้พรุ่งนี้
นะ หิ โน สังคะรันเตนะ มะหาเสเนนะ มัจจุนา
เพราะการผัดเพี้ยนต่อมัจจุราชซึ่งมีเสนามาก
ย่อมไม่มีสำหรับเรา
เอวัง วิหาริมาตาปิง อะโหรัตตะมะตันทิตัง,
ตัง เว ภัทเทกะรัตโตติ สันโต อาจิกขะเต มุนิ
มุนีผู้สงบย่อมกล่าวเรียก
ผู้มีความเพียรอยู่เช่นนั้น
ไม่เกียจคร้านทั้งกลางวันกลางคืนว่า
ผู้เป็นอยู่แม้เพียงราตรีเดียวก็น่าชม ฯ

บทสวดนี้คงมีส่วนช่วยให้การเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาโดยตลอด เพราะไม่เสียเวลาไปกับเรื่องที่เรา

ทำอะไรไม่ได้ แต่มุ่งอยู่ที่ปัญหาเฉพาะหน้า ที่พอจะแก้ไขได้ สมัยไปเรียนต่อที่อเมริกา ช่วงพักร้อนได้มีโอกาสไปเข้ากรรมฐานที่ Bhāvanā Society กับภันเตจี พระมหาเถระชาวศรีลังกาที่ประจำอยู่ที่นั่น ตอนจบการนั่งสมาธิในแต่ละ session ภันเตจะสวดคาถาธรรมบทเป็นภาษาบาลีขึ้นมา บางทีท่านก็แปลเป็นภาษาอังกฤษให้ฟัง แต่บางทีก็ไม่ได้แปล เสียงและจังหวะของบาลีนั้นไพเราะมาก ทำให้สนใจเรียนภาษาบาลีเพื่อทำความเข้าใจในพระพุทธพจน์ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น บทที่สวดเป็นประจำตอนทำวัตรก่อนนั่งสมาธิ คือบทสวดพุทธบูชา

พุทธบูชา

ฆะนะสารัปปะทิตเตนะ ทีเปนะ ตะมะ ธังสินา
ติโลกะทีปัง สัมพุทธัง ปูชะยามิ ตะโมนุทัง ฯ

ด้วยแท่งเทียนไขที่จุดขึ้นกำจัดความมืด
ข้าพเจ้าขอบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ผู้เป็นประทีปแห่งโลกทั้งสาม
ผู้กำจัดความมืดคือโมหะทั้งหลาย

คันธะ สัมภาระ ยุตเตนะ ธูเปนาหัง สุคันธินา
ปูชะเย ปูชะเนยยัง ตัง ปูชา ภาชะนะมุตตะมังฯ

ด้วยธูปหอมอันประกอบขึ้นจาก
ของหอมทั้งหลาย
ข้าพเจ้าขอบูชาผู้ที่ควรค่าแก่การบูชา
ผู้เป็นภาชนะรองรับการบูชาอันสูงสุด

วัณณะ คันธะ คุณูเปตัง เอตัง กุสุมะ สันตะติง
ปูชะยามิ มุนินทัสสะ สิรีปาทะ สะโรรูเห ฯ

ระเบียบดอกไม้เหล่านี้ อันมีสีสวยงาม
มีกลิ่นหอม และยอดเยี่ยม
ข้าพเจ้าขอบูชาแทบพระบาทดอกบัวอันมีสิริ
ของพระมหามุนีผู้ยิ่งใหญ่

ปูเชมิ พุทธัง กุสุเมนะเนนะ
ปุญเญนะ เอเตนะ จะ โหตุ โมกขัง

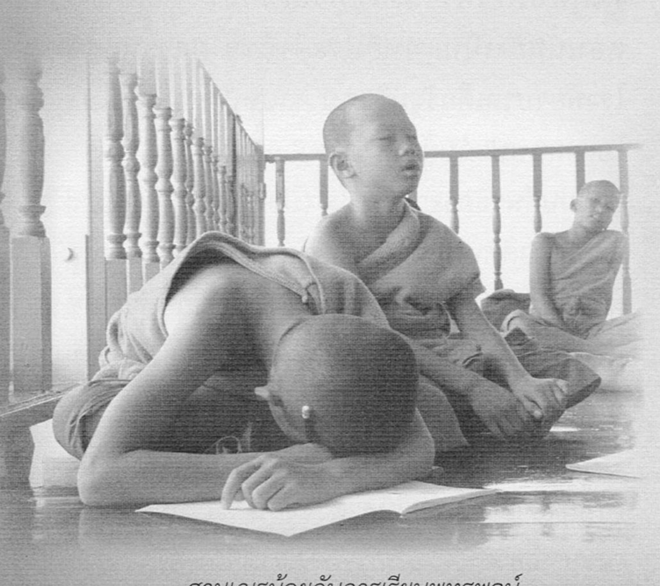
ด้วยดอกไม้นี้ ข้าพเจ้าขอบูชาพระพุทธเจ้า
ด้วยบุญนี้ ขอให้ข้าพเจ้าหลุดพ้น
จากความทุกข์ทั้งปวง

ปุปผัง มิลายาติ ยะถา อิทัง เม
กาโย ตะถา ยาติ วินาสะภาวัง ฯ

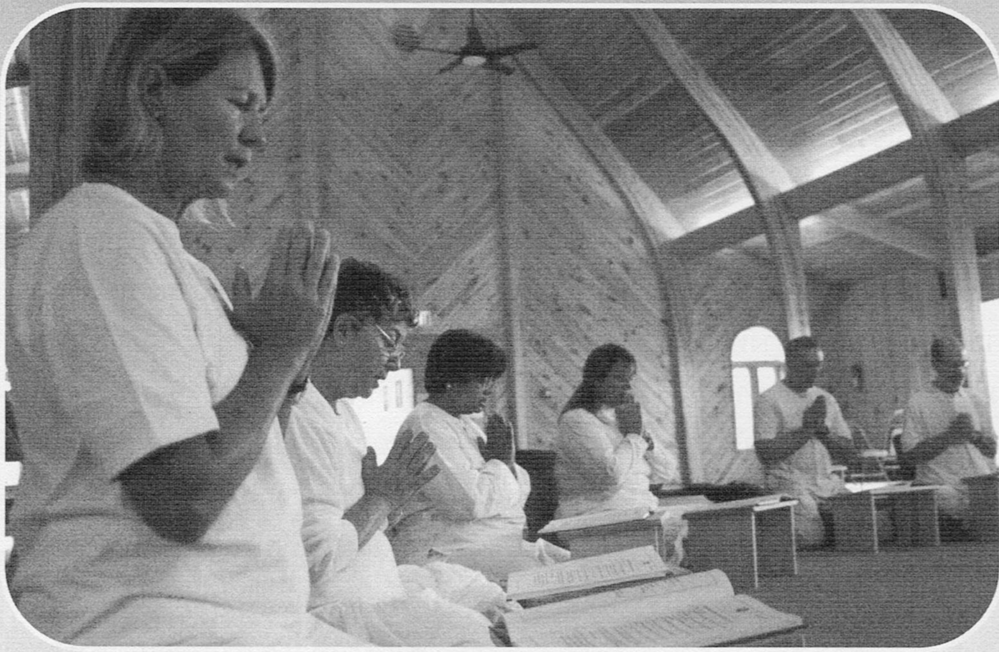
ดอกไม้นี้ต้องเหี่ยวแห้งไป ฉันใด
กายของฉันนี้ก็ต้องบ่ายหน้าไป
สู่ความพินาศ ฉันนั้น

อิมายะ ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา
พุทธัง ปูเชมิ
อิมายะ ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา
ธัมมัง ปูเชมิ
อิมายะ ธัมมานุธัมมะปะฏิปัตติยา
สังฆัง ปูเชมิ ฯ

ด้วยการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมนี้
ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาแด่พระพุทธเจ้า
ด้วยการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมนี้
ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาแด่พระธรรมเจ้า
ด้วยการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมนี้
ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาแด่พระสังฆเจ้า

สามเณรน้อยกับการเรียนพุทธพจน์

การสวดมนต์พุทธบูชาก่อนการเริ่มกรรมฐานที่ Bhāvanā Society

ธรรมเนียมการบูชาพระของชาวศรีลังกา นิยมถือเอาดอกไม้สดมาจากบ้านของตนเอง แล้วเอามาจัดเรียงไว้หน้าพระประธานเพื่อบูชาพระ (ไม่ได้ไปซื้อดอกไม้ที่ร้อยเป็นพวงมาลัยสำเร็จแล้วมาถวายพระเหมือนของไทยเรา) ดอกไม้จึงเหี่ยวลงเห็นได้ชัดตรงหิ้งพระนั้นเอง เวลาเห็นดอกไม้เหี่ยวก็จะนึกถึงบทสวดนี้ที่กล่าวว่า ร่างกายของเราต้องแก่และเหี่ยวเฉาลงเหมือนดอกไม้แห้งเหล่านั้นทุกวันๆ จึงเป็นเหตุพาใจให้เร่งปฏิบัติบูชาด้วยความไม่ประมาท เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธัมมบูชา และสังฆบูชา มิใช่พอใจอยู่แค่อามิสบูชาเท่านั้น

การได้เปล่งเสียงแรกของวันใหม่ด้วยการสวดมนต์ จัดเป็นมงคลชีวิตอย่างหนึ่ง เมื่อเราตื่นนอนล้างหน้าล้างตาให้สดชื่นแล้ว การเปล่งถ้อยคำที่เป็นสาระธรรมที่สื่อแสดงถึงสิ่งสำคัญในชีวิตเป็นอันดับแรก ถือเป็นการล้างใจไปด้วย ทำให้เราไม่ลืมหลัก ไม่หลงไปกับเปลือกภายนอกต่างๆ ที่จะประเดประดังเข้ามาเมื่อเราต้องใช้ชีวิตมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในแต่ละวัน ซึ่งนอกจากจะเตือนใจให้มีกำลังสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแล้ว ยังช่วยให้เราก้าวข้ามอุปสรรคในชีวิตได้อย่างมั่นใจด้วย อานุภาพของธรรมะนั้นจะปกปักรักษาผู้ที่ประพฤติธรรมอยู่เสมอ ข้อนี้คนที่สวดมนต์อยู่เป็นประจำจะรู้ดี

ส่วนบทสวดที่เป็นบทปิดท้ายนี้ เป็นบทสวดที่ได้พบเป็นครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ตอนนั้นยังเป็นแพทย์ประจำบ้าน ฝึกงานอยู่ที่โรงพยาบาลเด็กรัฐมิชิแกน งานหนัก ไม่ค่อยได้มีโอกาสพบปะกับผู้คนเท่าไรนอกจากคนไข้ โยมป้าได้นิมนต์พระอาจารย์อมโร (ปัจจุบันคือเจ้าอาวาสวัดอมราวดีที่ประเทศอังกฤษ) มาที่บ้านท่าน แล้วให้ผู้เขียนเป็นคนขับรถพาพระอาจารย์ไปชมพิพิธภัณฑ์และสถานที่น่าสนใจต่างๆ ในเมือง ตกกลางคืนก็มีการฟังธรรมะและปฏิบัติสมถกรรมฐานกัน

จำได้ว่าพระอาจารย์ได้นำบทสวดมนต์บทหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษมาให้สวดร่วมกัน ท่านบอกว่าเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก (Loving kindness) ทำนอง

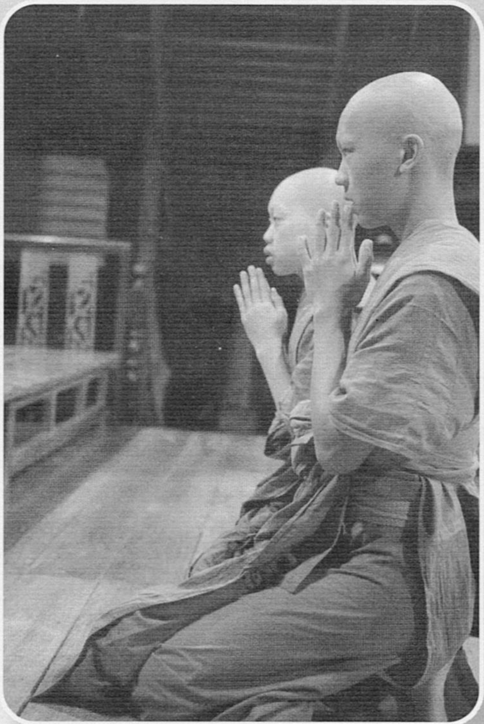
ที่สวดไพเราะมาก เนื้อหาก็เริ่มปูพื้นขึ้นไปจากศัพท์ง่ายๆ This is what should be done.... (นี้เป็นสิ่งที่พึงกระทำ.....) แต่มีความหมายลุ่มลึก และมีขั้นตอนการปฏิบัติเรียงไปจนจบที่การแผ่เมตตาและปล่อยวางทิฏฐิ เพื่อไม่ต้องกลับมาเกิดเป็นทุกข์อีก นับเป็นบทสวดที่สั้นกระชับ แต่ครอบคลุมการปฏิบัติได้ทั้งหมด เหมาะแก่การเตรียมตัวก่อนนั่งสมาธิเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนจึงตกหลุมรักบทสวดมนต์บทนี้แทบจะในทันที และได้นำมาสวดเองที่ห้องพักอยู่บ่อยๆ

หลังจากนั้นได้มีโอกาสพบพระอาจารย์ชยสาโร (เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติในตอนนั้น) เกิดศรัทธาและความเชื่อมั่นในคำสอนของพระศาสดาและวิถีปฏิบัติของพระป่า เมื่อเรียนจบจากสหรัฐอเมริกากลับมาเมืองไทย จึงได้มาขอบวชศึกษาต่อที่วัดป่านานาชาติ และที่นี่เองจึงได้ทราบว่าพระสูตรนี้มีชื่อว่า **กรณียเมตตสูตร** เป็นบทที่ใช้สวดกันเป็นประจำหลังทำวัตรเย็นที่นั่น ได้พบกับโยมชาวต่างชาติต่างภาษาหลายคน ที่เคยนับถือศาสนาอิสลาม คริสต์ หรือแม้แต่ผู้ไม่มีศาสนา ที่ได้หันมาสนใจศึกษาและปฏิบัติธรรม เพราะซาบซึ้งในความหมายของบทสวดกรณียเมตตาบทสั้นๆ บทนี้ บางคนถึงกับบอกว่าควรนำบทนี้มาสวดกันก่อนเริ่มการประชุม หรือการตัดสินใจใดๆ ที่จะมีผลกระทบกับชนหมู่มากทุกครั้ง เพื่อเตรียมจิตให้กับเมตตาอันเป็นศาสนาสากล ไม่จำกัดเชื้อชาติ ภาษา และศาสนาใดๆ ส่วนในประเทศไทยเรานั้น นิยมสวดบทนี้เป็นพระปริตรในงานมงคล เป็นเรื่องของ 'รักต้องทำ' (เมตตา-รัก กรณีย-ต้องทำ) **ที่บอกวิธีปลูกฝังพลังแห่งความรักที่ยิ่งใหญ่นี้ไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ให้เมตตาหล่อเลี้ยงอุปถัมภ์ค้ำจุนโลก** เพื่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่สรรพสัตว์ทั้งปวง โดยไม่แบ่งแยกชาติ เชื้อ วรรณะ บทสวดอันไพเราะนั้นมีดังนี้

กรณียเมตตสูตร

(ว่าด้วยกิจที่ควรทำก่อนเจริญเมตตา และอานุภาพแห่งเมตตา)

กะระณียะมัตถะกุสะเลนะ
ยันตัง สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ
กิจนั้นใด อันพระอริยเจ้าผู้บรรลุบทอันระงับ
กระทำแล้ว กิจนั้น อันกุลบุตรผู้ฉลาดใน
ประโยชน์พึงกระทำ
สักโก อุชู จะ สุหุชู จะ
สุวะโจ จัสสะ มุทุ อะนะติมานี
กุลบุตรนั้นพึงเป็นผู้อาจหาญ ซื่อตรง
และซื่อตรงอย่างดี
เป็นผู้ที่ว่าง่าย อ่อนโยน ไม่ดูหมิ่นผู้อื่น
สันตุสสะโก จะ สุภะโร จะ
อัปปะกิจโจ จะ สัลละหุกะวุตติ
เป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย
เป็นผู้มีกิจธุระน้อย ประพฤติเบากายจิต
สันตินท์ริโย จะ นิปะโก จะ
อัปปะคัพโภ กุเลสุ อะนะนุคิทโธ
มีอินทรีย์อันระงับแล้ว มีปัญญารักษาตน
เป็นผู้ไม่คะนอง ไม่พัวพันในสกุลทั้งหลาย
นะ จะ ขุททัง สะมาจะเร กิญจิ
เยนะ วิญญู ปะเร อุปะวะเทยยุง
วิญญูชนติเตียนชนทั้งหลายอื่นได้
ด้วยกรรมอันใด
ไม่พึงประพฤติกรรมอันนั้นเลย
สุขิโน วา เขมิโน โหนตุ
สัพเพ สัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา
พึงแผ่ไมตรีจิตไปในหมู่สัตว์ว่า
ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงเป็นผู้มีสุข
มีความเกษม มีตนถึงความสุขเถิด
เย เกจิ ปาณะภูตัตถิ
ตะสา วา ถาวะรา วา อะนะวะเสสา
สัตว์มีชีวิตทั้งหลาย ทั้งที่เป็นผู้ยังมีความสะดุ้ง

(มีตัณหา) หรือผู้ที่มั่นคง (ไม่มีตัณหา) ทั้งหมด
ไม่เหลือ

ทีฆา วา เย มะหันตา วา
มัชฌิมา รัสสะกา อะณุกะถูลา
ที่เป็นสัตว์ลำตัวยาว หรือใหญ่
หรือปานกลาง หรือสั้นก็ดี
ทั้งในสัตว์ลำตัวละเอียด
หรือสัตว์ลำตัวหยาบก็ดี

ทิฏฐา วา เย จะ อะทิฏฐา
เย จะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร
ทั้งที่ได้เห็นแล้ว หรือมิได้เห็นก็ดี
เป็นผู้อยู่ในที่ไกล หรือที่ใกล้ก็ดี

ภูตา วา สัมภะเวสี วา
สัพเพ สัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา
เป็นผู้ที่เกิดแล้ว หรือกำลังหาที่เกิดอยู่ก็ดี
ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น
จงเป็นผู้มีตนถึงความสุขเถิด

นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ
นาติมัญเญถะ กัตถะจิ นัง กิญจิ
สัตว์อื่นอย่าพึงข่มเหงสัตว์อื่น
อย่าพึงดูหมิ่นอะไรๆ เขา ในที่ไรๆ เลย

พ์ยาโรสะนา ปะฏีฆะสัญญา
นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ
ไม่ควรปรารถนาทุกข์แก่กันและกัน
เพราะความกริ้วโกรธและความคุมแค้น

มาตา ยะถา นิยัง ปุตตัง
อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข
มารดาถนอมปกป้องลูกคนเดียว
ผู้เกิดในตน ด้วยยอมสละแม้ชีวิตตนได้ฉันใด

เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ
มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง
พึงตั้งใจเจริญเมตตา โดยไม่มีประมาณ
ในสัตว์ทั้งปวง แม้ฉันนั้น

เมตตัญจะ สัพพะโลกัส๎มิง
มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง
บุคคลพึงตั้งใจเจริญเมตตา โดยไม่มีที่สุด
ไม่มีประมาณ แผ่ไปยังสรรพสัตว์

อุทธัง อะโธ จะ ติริยัญจะ
อะสัมพาธัง อะเวรัง อะสะปัตตัง
ทั้งทิศเบื้องบน ทิศเบื้องต่ำ และทิศเบื้องขวาง
ไม่มีขอบเขต ไม่มีความคิดปองร้าย
ไม่มีความเป็นศัตรู

ติฏฐัญจะรัง นิสินโน วา
สะยาโน วา ยาวะตัสสะ วิคะตะมิทโธ
ผู้เจริญเมตตาอย่างนี้
จะยืน เดิน นั่ง หรือนอนก็ตาม
พึงตั้งสติ คือเจริญเมตตานั้นไว้
ความง่วงเหงาย่อมครอบงำไม่ได้

เอตัง สะติง อะธิฏเฐยยะ
พ๎รัห๎มะเมตัง วิหารัง อิธะมาหุ

บัณฑิตทั้งหลายกล่าวเมตตาวิหารธรรมนี้ว่า

เป็นพรหมวิหารในพระศาสนานี้

ทิฏฐิญฺจะ อะนุปะคัมมะ สีละวา

ทัสสะเนนะ สัมปันโน

บุคคลผู้นั้นย่อมไม่ตกไปในมิจฉาทิฏฐิ คือความเห็นผิดว่า ขันธ์ห้าเป็นตน (สักกายทิฏฐิ) เป็นผู้มีศีล ถึงพร้อมแล้ว ด้วยการรู้เห็นตามความเป็นจริง (สัมมาทิฏฐิในโสดาปัตติมรรค)

กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง

นะ หิ ชาตุ คัพภะเสยยัง ปุนะเรตีติ ฯ

กำจัดความยินดีในกามทั้งหลายได้

ย่อมไม่เข้าถึงซึ่งความนอนในครรภ์ (คือการเกิดอีก) โดยแท้ทีเดียวแล ฯ

ได้ยกตัวอย่างบทสวดมนต์ที่ผู้เขียนชอบและสวดประจำ เพื่อใช้เป็นหลักเตือนใจในการดำเนินชีวิตมาหลายบทแล้ว ส่วนท่านผู้อ่านล่ะ มีบทสวดมนต์ที่ชื่นชอบภายในใจบ้างหรือยัง บทสวดที่ยกมาเป็นตัวอย่างเหล่านี้ เป็นพระดำรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้รู้แจ้งโลก ที่ตรัสไว้กว่า ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว แต่ก็ยังเป็นสัจธรรมที่คงความเป็นจริงอยู่เสมอ ไม่จำกัดกาล การสวดมนต์หรือการสาธยายธรรมนั้น เป็นการแสดงธรรม และการประกาศศาสนพรหมจรรย์ออกมาเป็นเสียง ใช้สื่อสารกันในสังคม มีประโยชน์มากทั้งต่อตัวผู้สวดเอง และต่อผู้อื่นที่ได้ยินเสียงสวด

นันทกสูตร ในพระไตรปิฎก มีอยู่ครั้งหนึ่งที่พระนันทกะกำลังแสดงธรรมให้หมู่พระภิกษุสงฆ์ฟังอยู่ในหอฉัน พระผู้มีพระภาคได้ประทับยืนรอที่ซุ้มประตูด้านนอกฟังอยู่จนจบกถา ก่อนจะกระแอมแล้วเคาะที่บานประตู พอพระภิกษุเปิดประตูให้พระองค์เข้ามา พระองค์ได้ตรัสว่า ธรรมะที่บรรยายนั้นยาวจริงนะ ทรงรออยู่ข้างนอกจนรู้สึกเมื่อยหลัง แสดงให้เห็นว่า แม้แต่พระองค์ซึ่งเป็นเจ้าของธรรมเองยังเคารพพระธรรม และให้ความสำคัญกับการแสดงธรรมมาก ยิ่งสำหรับพระภิกษุแล้วพระองค์ตรัสว่า เมื่อนั่งประชุมกันมีกิจเพียงสองอย่างคือ **ธรรมีกถา** หรือ **ความเป็นผู้นิ่งอย่างพระอริยะ** ในพระสูตรยังกล่าวถึงการฟังธรรมและสนทนาธรรมตามกาลว่ามีอานิสงส์ ๕ ประการ ดังนี้

เมื่อผู้ใดแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น

ตอนเรียนเป็นแพทย์ประจำบ้านที่ Michigan ประเทศสหรัฐอเมริกา

มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถะและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วนแก่ผู้อื่น โดยวิธีใดๆ

๑. ผู้นั้นย่อมเป็นที่รัก เป็นที่พอใจ เป็นที่เคารพ และเป็นที่ยกย่องของพระศาสดา โดยวิธีนั้นๆ

๒. ผู้นั้นย่อมเป็นผู้รู้อรรถ และรู้ธรรมในธรรมนั้น โดยวิธีนั้นๆ

๓. ผู้นั้นย่อมเห็นแจ้งบทที่ลึกซึ้งในธรรมนั้น โดยวิธีนั้นๆ ด้วยปัญญา

๔. เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายย่อมยกย่องผู้นั้นอย่างยิ่ง โดยวิธีนั้นๆ ว่า "ท่านผู้นี้ได้บรรลุแล้ว หรือกำลังบรรลุแน่แท้"

๕. ผู้ใดเป็นเสขะ มีใจยังไม่บรรลุ ปรารถนาธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยมอยู่ ผู้นั้นฟังธรรมนั้นแล้ว ปรารภความเพียร เพื่อถึงธรรมที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุธรรมที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งธรรมที่ยังไม่ได้ทำให้แจ้ง โดยวิธีนั้นๆ ส่วนผู้ใดเป็นพระอรหันตขีณาสพ อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้ว ปลงภาระได้แล้ว บรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับแล้ว สิ้นภวสังโยชน์แล้ว หลุดพ้นแล้วเพราะรู้โดยชอบ ผู้นั้นฟังธรรมนั้นแล้ว ประกอบธรรมเป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในปัจจุบันอยู่เนืองๆ

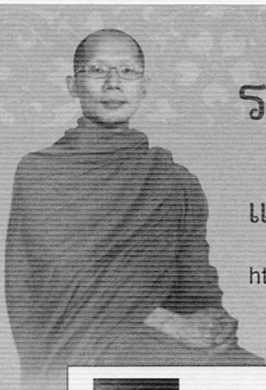
มาถึงยุคสมัยของเรา หลวงปู่ชาท่านจะให้ความสำคัญกับการทำวัตรเช้า-วัตรเย็นร่วมกันมาก **การมาสวดมนต์ร่วมกัน นอกจากเป็นการทบทวนคำสอนของพระศาสดาแล้ว ยังทำให้เกิดความสามัคคี อันเป็นพื้นฐานของความดีทั้งมวลอีกด้วย** ทำให้หมู่คณะของหลวงปู่เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธา ไม่ใช่เฉพาะแต่ในประเทศไทยเราเท่านั้น แต่ยังขยายแผ่ออกไปทั่วโลก เดี๋ยวนี้ฝรั่งหลายคนสวดมนต์อาจจะเก่งกว่าคนไทยเสียอีก

ทุกวันนี้เป็นยุคที่กามสัญญารุ่งเรืองมาก คนให้ความสำคัญกับกาม หลงใหลในวัตถุเสพ ในลาภสักการะและผลประโยชน์ ครั้นเมื่อไม่ได้ตามความปรารถนาก็เกิด พยาบาทสัญญา (ปองร้าย) และวิหิงสาสัญญา (เบียดเบียน) ตามมา ทำให้เป็นที่เดือดร้อนกันทั่วไป แม้การไป like ไป share สัญญาเหล่านี้ในโซเชียล จึงทำให้เรามีส่วนในสัญญาที่เศร้าหมองเหล่านั้นไปด้วย สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ สัญญาวิปลาส คือเห็นคลาดเคลื่อนไปจากสัจธรรม ออกห่างจากความจริงไปเรื่อยๆ แต่การมาสวดมนต์เป็นประจำ น้อมใจให้ระลึกถึงธรรม ย่อมเป็นการสั่งสมธัมมสัญญาไว้ในใจของเรา เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่วิปัสสนา คือการเห็นสัจธรรมได้ในที่สุด ถ้าเราเข้าใจความหมายของบทสวดเหล่านี้อย่างลึกซึ้งจริงๆ เราน่าจะมีโอกาสบรรลุธรรมตามพระอริยบุคคลในยุคก่อนๆ ได้บ้าง ดังนั้น การสาธยายบทสวดมนต์ที่ท่านชอบศึกษาให้เข้าใจอรรถะ แล้วนำไปปฏิบัติให้สมควรแก่ธรรม น่าจะทำให้ได้ค้นพบความหมายของชีวิตได้บ้าง และเมื่อได้ทราบต้นแบบของชีวิตที่ประเสริฐที่พระอริยเจ้าทั้งหลายได้ดำเนินชีวิตนำหน้าไปก่อนแล้ว เราก็อาจจะได้พบแบบแผนชีวิตอันประเสริฐนั้นได้ด้วยตัวของเราเอง ในวันใดวันหนึ่งข้างหน้าในอนาคตอันใกล้นี้ พ

สุโข พุทฺธานมุปฺปาโท
สุขา สัทธัมมะเทสะนา
สุขา สังฆัสสะ สามัคคี
สะมัคคานัง ตะโป สุโข

คาถาธรรมบท ขุททกนิกาย

การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้านำสุขมาให้
การแสดงพระสัทธรรมนำสุขมาให้
ความพร้อมเพรียงของหมู่สงฆ์นำสุขมาให้
ความพร้อมเพรียงกันเผากิเลสทำให้เกิดสุข ฯ

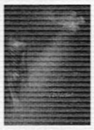
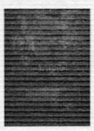
รวมไฟล์ E-Book และ ไฟล์เสียง

ผลงานรวบรวมและเรียบเรียงโดย **พระมหากีรติ ธีรปัญโญ**

วัดป่าสว่างบุญ (บุญล้อม) อ.สว่างวีระวงศ์ จ.อุบลราชธานี

https://watchakdaeng.com/2021/e-book-and-audio-files-compiled-by-phra-maha-kirati-thirapano/

ชมรมกัลยาณธรรม

		pdf สำหรับอ่าน	ไฟล์เสียง
	สูตรหายใจ		
	พุทฺธวจนํ		
	๑๓ เถรเถรีคาถา และ ๓ มหาสมัย		
	ตายปิฎก		
	วิถีมฆะ ทางชำระสวรรค์		
	ทสุตฺตรสุตฺตํ		
	มหาสติปัฏฐานสูตร		
	วันพระ เนกขัมมะ และมรณภัย		
	กรณียเมตตสูตร		
	มรณสติในพระไตรปิฎก		

สนใจศึกษาและแบ่งปัน กรุณาติดต่อ

ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทร. ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐๘๖-๘๔๑-๔๗๗๘

www.kanlayanatam.com
kanlayanatam

นวัตกรรมการสวดมนต์ที่วัดอมราวดี*

พระราชพุทธิวรคุณ วิ. (อมโรภิกขุ) วัดอมราวดี ลอนดอน ประเทศอังกฤษ

สัมภาษณ์โดย พระอาจารย์คงฤทธิ์ รตนวณฺโณ

พระอาจารย์มีความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการสวดมนต์ในการปฏิบัติธรรมของชาวตะวันตก อย่างไรครับ

ก็เหมือนการสวดมนต์ที่ประเทศไทย พูดได้ว่ามี ๖ แบบ ส่วนมากจะใช้เป็นกิจกรรมส่วนเสริมของทางวัดมากกว่าของทางฆราวาส แต่การปฏิบัติของชาวตะวันตกนั้น คฤหัสถ์บางท่านก็ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการสวดมนต์และทางวัดก็ยินดีที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วม ในขณะที่ประเทศไทย ศรีลังกา หรือประเทศเถรวาทอื่น ๆ เมื่อมีการสวดของทางวัด เช่น การสวดมาติกาในงานศพเป็นต้น มักจะมีเพียงพระเท่านั้นที่สวดกัน

มีการนำการสวดมนต์มาใช้อยู่ ๖ แบบที่เราสวดกันในประเทศตะวันตก

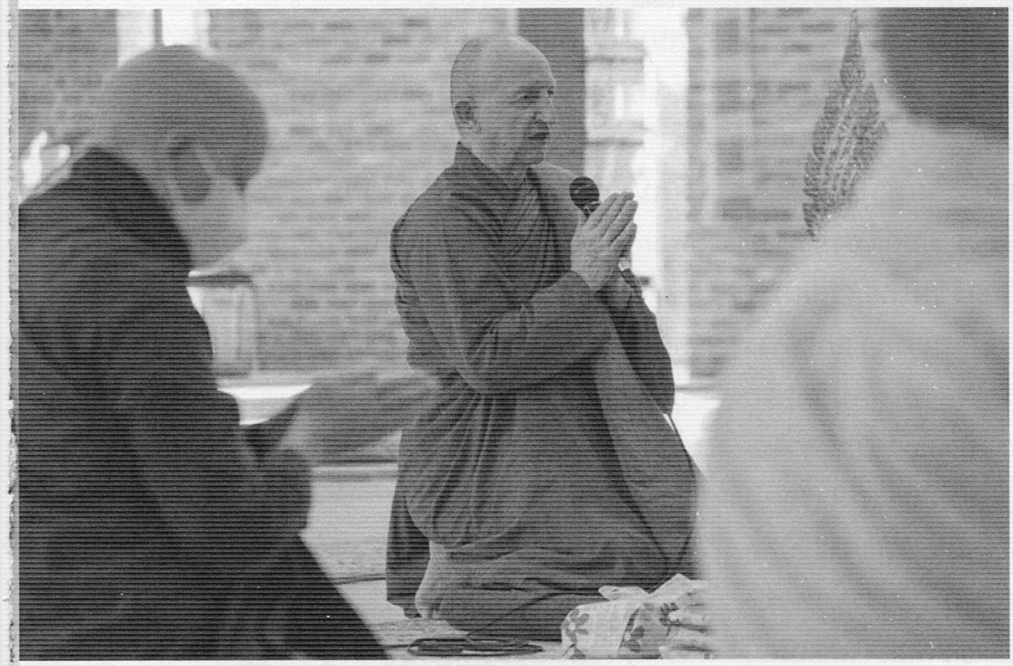
๑. การสวดแบบบูชา (Devotional Chanting)

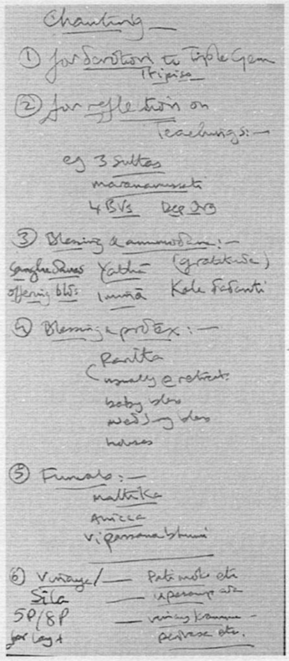
การสวดแบบแรกคือ **การสวดแบบบูชา** (Devotional Chanting) เป็นการแสดงความนอบน้อม (Pay respect) ต่อพระรัตนตรัย (The Triple Gems) ด้วยการสวดมนต์ทำวัตรเช้าและสวดมนต์ทำวัตรเย็น ซึ่งก็เป็นการทำข้อวัตรแบบหนึ่งด้วยการปฏิบัติบูชา (Devotional Practice) นั่นคือประเภทแรก

๒. การสวดสาธยายพระธรรมคำสอน (Recollection of Teaching)

การสวดแบบต่อมาคือ **การสวดสาธยายพระธรรมคำสอน** (Recollection of Teaching) คือ พระธรรมเทศนาสามกัณฑ์แรกของพระพุทธเจ้า ได้แก่ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร อนัตตลักขณสูตร อาทิตตปริยายสูตร และยังมีการสวดมรณัสสติ

* แปลโดย รศ. ม.ร.ว.พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์

หรือการสวดเรื่องของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย การสวดพรหมวิหาร ๔ การสวดพิจารณาอาการ ๓๒ ของร่างกาย ทั้งหมดนี้คือการสวดสาธยายธรรม ไม่ใช่การสวดนอบน้อมบูชา แต่เป็นวิธีการเรียนรู้คำสอน

พระสูตรแรกที่เราเรียนกันในกลุ่มชาววัดนี้คือ **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** หลวงพ่อสุเมโธจะสอนและอ้างถึงพระสูตรนี้บ่อยๆ เช่น กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา หลวงพ่อพูดถึง **อริยสัจ ๔** (The four Noble Truth) และพูดถึง **พระสัทธรรม ๓** (Three Aspects) คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ และต่อๆ ไปก็เป็นการเรียนรู้ และทำความคุ้นเคยกับคำสอน ซึ่งส่วนมากมาจากการสวดมนต์ ซึ่งไม่ใช่ในเฉพาะกลุ่มชาววัดเท่านั้น แต่ในกลุ่มของคฤหัสถ์ด้วย ไม่ว่าสวดในวัดหรือการมาเข้ากรรมฐาน (Retreat) ถ้าเราสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ทุกคนก็สามารถสวดตามกันได้หมด ไม่ว่าจะเป็นคฤหัสถ์หรือชาววัด ถ้าเราสวด "ชะราธัมโมมหิ" ที่แสดงถึงการแก่ การเจ็บป่วย และการตาย หรือสวดพรหมวิหาร "อะหัง สุขิโต โหมิ" ซึ่งไม่ได้เป็นการนอบน้อมบูชา แต่เป็นวิธีการเรียนรู้คำสอน หลักการของพระธรรมว่ามีความหมายในการใช้อย่างไร ซึ่งผมเองก็อ้างถึงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร อนัตตลักขณสูตรหรืออาทิตตปริยายสูตร เป็นประจำ ซึ่งเป็นอุบายวิธีหนึ่งที่จะกระตุ้นให้คนเรียนรู้เรื่องเหล่านั้นมากขึ้น สวดไปด้วยกันเพราะมีข้อความสำคัญๆ ที่เป็นหลักการในบทสวดนั้น ทำให้รู้ถึง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค รู้ถึง ปริญญา ปหานะ สัจฉิกิริยา ภาวนา ซึ่งเป็นหลักความคิด ดังนั้นการสวดมนต์จึงเป็นการเรียนรู้คำสอนในภาษาบาลี และมีคำแปลภาษาอังกฤษเทียบเคียง ทำให้สามารถประยุกต์คำสอนธรรมะเหล่านั้นเพื่อชี้นำชีวิตของเรา

๓. การสวดมนต์ให้พร (Blessing)

นอกจากนี้ส่วนมากในวัดเรายังมี**การสวดมนต์ให้พร** (Blessing) เช่น สวดอนุโมทนา เมื่อเราสวดอนุโมทนาก็มีความสำคัญต่อคนที่มาถวายสังฆทานด้วย มีธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันมาทางตะวันตก เราเคยมีญาติโยมมาทำบุญที่นี่ก่อนการล็อกดาวน์ ทุกวันอาทิตย์จะมีคนขอ

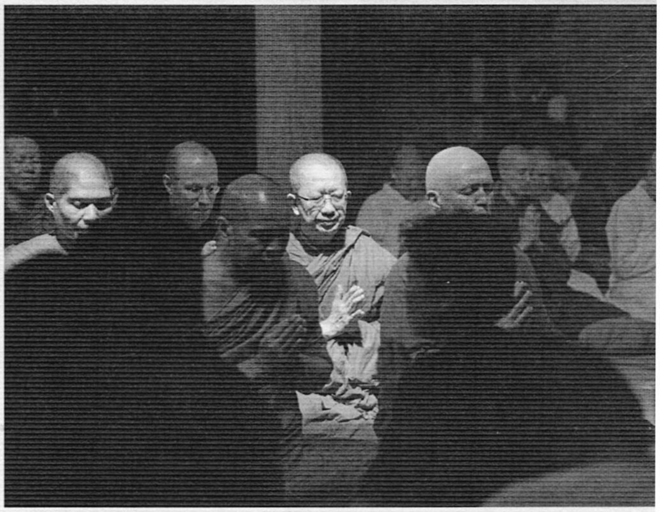
ไตรสรณคมน์ (Refuge) และรับศีล (Precept) ซึ่งทุกคนก็ร่วมกันสวด แล้วก็ต่อด้วยการถวายสังฆทาน "อิมานิ มะยัง ภันเต" ทุกคนก็ร่วมกันสวดกับเรา ชาวตะวันตกหลายท่านไม่เข้าใจความหมายที่สวดว่าคืออะไร ผมก็ต้องอธิบายขั้นตอนและความหมายการขอไตรสรณคมน์ การรับศีล และสังฆทานที่เป็นการถวายอาหารและของใช้ที่จำเป็นแก่ชุมชนสงฆ์ ผู้คนก็อยากมีส่วนร่วม ชาวตะวันตกส่วนใหญ่อยากรู้ความหมายของภาษาบาลีที่ใช้ในพิธีกรรมการสวดอนุโมทนา การขอไตรสรณคมน์ และการรับศีล ผู้คนส่วนใหญ่อยากมีส่วนร่วมในการสวด ทั้งวันหยุดสุดสัปดาห์เช้าวันเสาร์อาทิตย์ และเมื่อมีการนั่งสมาธิปฏิบัติธรรม (Meditation Retreat) คนก็จะตั้งใจมาอาราธนาศีล ๘ รับศีลตั้งแต่เริ่มพิธี

เมื่อคำนึงถึงชาวตะวันตกที่มาวัด บางคนไม่อยากสวด ไม่อยากกราบ หลวงพ่อสุเมโธท่านก็เข้าใจพวกฝรั่งอย่างถูกต้องตั้งแต่แรกว่า การสอนในตะวันตกจะต้องไม่บังคับหรือฝืนใจใคร ถ้าใครไม่อยากกราบ หลวงพ่อท่านก็ไม่เคยบอกว่าถ้าคุณมาที่นี่คุณต้องกราบนะ ท่านเข้าใจทัศนคติความเชื่อของแต่ละบุคคล เพราะว่ามีเรื่องแบบนี้ในทางลบมากมายกับศาสนาทางตะวันตก เช่น ศาสนาคริสต์ หรือศาสนายิว ที่ผู้นำศาสนามักจะบอกกับคุณว่าต้องสวดมนต์ คุณต้องทำสัญลักษณ์ไม้กางเขน คุณต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ชาวตะวันตกหลายคนจึงพยายามที่จะหนีจากสิ่งแวดล้อมทางศาสนาที่บอกว่า "ต้องทำ" ที่มาจากบาทหลวง หมอสอนศาสนา หรือจากพ่อแม่ คนตะวันตกจำนวนมากที่สนใจศาสนาพุทธก็มาจากการที่ไม่ถูกสั่งให้ต้องทำ ไม่ต้องหลับตาทำตามๆ กันไป กลับไปพูดถึงเรื่องการสวดมนต์หรือการอาราธนาศีล รับศีล หลายคนก็นั่งเฉยๆ พนมมือ ไม่กราบ และเราก็ไม่เคยบังคับบอกว่าคุณต้องร่วมสวด หรือไม่เคยบอกให้กราบ แต่เราคำนึงว่า เขาอยากมีส่วนร่วมในการแสดงความยึดมั่นต่อพระรัตนตรัยด้วยการพนมมือ แต่พวกเขายังไม่อยากกราบหรืออยากสวด ด้วยความเข้าใจทัศนคติของคนตะวันตกที่มีต่อเรา คนตะวันตกส่วนมากเข็ดขยาดกับการทำตามประเพณีที่ผู้นำศาสนาบอกว่าคุณต้องทำ เขาต้องการความหมายในสิ่งที่ทำ เพื่อให้ทำออกมาจากใจได้อย่างแท้จริง

๔. การสวดมนต์สำหรับวินัยกรรม (Vinayakamma)

เมื่อคนส่วนใหญ่ต้องการอาราธนาศีลและรับศีล ในช่วงระบาดของโรคโควิด ๑๙ นี้ เราก็ทำกันออนไลน์ เป็นโอกาสที่มีทุกอาทิตย์ มีการเผยแผ่ทางเว็บคาสต์ (Webcast) สำหรับคนทั่วประเทศทั่วโลก ก็สามารถเข้ามาร่วมพิธีได้ มีหลายคนเขียนมาบอกว่ามันสำคัญมาก เขาอยากเข้ามาร่วมเพื่อเป็นการย้ำเตือนความมุ่งมั่นในไตรสรณคมน์และศีลทุกๆ อาทิตย์ ไม่ว่าพวกเขาจะอยู่ในอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี หรือจีน แม้มีโซนเวลาที่ต่างกัน เรื่องใช้การสวดมนต์และพิธีกรรมที่ทำร่วมกันแบบนี้ก็คือ วินัยกรรมแบบหนึ่งที่เป็นอีกด้านหนึ่งที่สำคัญของการปฏิบัติธรรมด้วย

ในชุมชนพุทธแบบฆราวาสที่มีการจัดการโดยคนตะวันตก เรื่องแบบนี้อาจไม่เด่นชัดนัก เช่น ศูนย์ฝึกกรรมฐาน พวกเขาอาจมีการขอไตรสรณคมน์และรับศีลก่อนการนั่งสมาธิบ้าง แต่เขาจะไม่มีการการสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตรตอนเริ่มกรรมฐาน ไม่มีการสวดอะไรอื่น หรือถ้ามี ก็มีพิธีกรรมที่เป็นธรรมเนียมของวัดที่พุทธศาสนิกชนคุ้นเคยในระดับที่น้อยกว่ามาก

คนที่ไม่ได้เกิดมาในครอบครัวพุทธ ที่เพิ่งค้นพบพระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก ส่วนใหญ่จะมีครูสอนพุทธศาสนาที่เป็นคฤหัสถ์ (Lay Teacher) และเขาก็ทำตามครูเหล่านั้น กลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธหลายแห่งปฏิบัติในส่วนของการนั่งสมาธิและวิปัสสนาเท่านั้น ส่วนพิธีการสวดการกราบ และพิธีกรรมที่เป็นแบบแผนสืบเนื่องกันมาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตพวกเขา ถ้ามีก็เป็นส่วนที่น้อยมาก ผมรู้สึกว่าในการปฏิบัติของเราในประเทศตะวันตก ชุมชนวัดของเราตั้งอยู่บนพื้นฐานของพระธรรมวินัยและธรรมเนียมปฏิบัติของวัด ซึ่งเป็นการใช้ศาสนพิธี เช่น การสวดมนต์ การกราบ และขนบธรรมเนียมทางศีลธรรมอื่นๆ อันจำเป็น เข้ามาเสริมได้อย่างแยบยล (Skillful)

อีกเรื่องหนึ่งคือ การสวดมนต์สำหรับวินัยกรรมในวัด นอกจากการสวดมนต์ให้ศีล ๕ กับคฤหัสถ์ทั่วไปแล้ว คนวัดก็มีการรับศีล ๘ ทุกอาทิตย์ พระก็มีการสวดปาติโมกข์ **ศีลธารา*** ก็มีศีลเฉพาะ สามเณรก็มีสามเณรสิกขา (ศีล ๑๐) ถือเป็นการทบทวนพระวินัยร่วมกันโดยมีผู้นำมาสวดท่องในหมู่คณะ จัดเป็นศีลสิกขาอย่างหนึ่ง สำหรับอนาคาริกและอนาคาริกาก็มีศีล ๘ นั่นคือส่วนสำคัญในการเรียนของเรา และเป็นการแสดงออกว่าเราเชื่อมโยงอยู่ในชุมชนนี้กันอย่างไร

ในทำนองเดียวกัน เรามีพิธีบรรพชาอุปสมบท มีการเปล่งวาจายืนยันต่อคณะสงฆ์ในพิธีบวชเป็นภาษาบาลี จะต่างกับการบวชพระในประเทศไทยตรงที่เรามีการอธิบายมากมายให้กับคนที่มาร่วมพิธี ครอบครัวของคนที่บวช และคนอื่นๆ ที่มาเยี่ยมทำบุญที่วัด พวกเขาไม่รู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นเพราะทุกอย่างเป็นภาษาบาลี จึงต้องค่อยๆ อธิบายเป็นขั้นๆ ไปพร้อมๆ กับภาษาบาลีที่เรารักษารูปแบบที่ครบถ้วนเข้มงวดของพิธีสังฆกรรมตามขนบธรรมเนียมที่ทำกันมา เราก็ให้คำอธิบายร่วมไปด้วย หลวงพ่อสุเมโธก็ทำ ตอนผมไปอยู่กับพระอาจารย์ปสันโนที่อเมริกาท่านก็อธิบาย และผมอยู่ที่นี่ก็อธิบายที่นี่ ไม่ใช่อธิบายแต่เฉพาะผู้ขอบวชพระ บวชศีลธารา หรือบวชเณรเท่านั้น แต่เรายังอธิบายให้ทั้งครอบครัวที่มาร่วมพิธีด้วย เพื่อให้พวกเขาเข้าใจว่าส่วนของพิธีกรรมแต่ละขั้นตอนมีความหมายอย่างไร เป็นไปเพื่ออะไร ขอพูดอีกครั้งว่าคนตะวันตกไม่ชอบคำแปลกๆ ที่ใช้ในพิธีรีตองที่เขาไม่รู้เรื่องเลยว่ากำลังทำอะไรกันอยู่ พวกเขาอยากจะรู้และพวกเขาก็รู้สึกประทับใจที่มีการอธิบายเรื่องเหล่านั้น

การสวดและการท่องคำขานนาคโดยผู้ขอบวชเป็นภาษาบาลีและเป็นภาษาอังกฤษ น่าสนใจว่า บางครั้งผู้ขอบวชที่เป็นศีลธาราจะส่งสำเนารายละเอียดพิธีให้กับครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวรู้ว่าขั้นตอนเป็นอย่างไรจะได้มีโอกาสอ่านละเอียดทั้งหมดและเห็นภาพความเป็นไปของพิธี

---

*"ศีลธารา" คือ แม่ชีศีล ๑๐ ฝ่ายเถรวาทในสายหลวงพ่อชา สุภาพสตรีที่สนใจเข้ารับการบวชและฝึกอบรมศีลธารา สามารถตรวจข้อมูลรายละเอียดได้จากเว็บไซต์ของวัดอมราวดี และ วัดป่าจิตตวิเวก ซึ่งตั้งอยู่ที่ประเทศอังกฤษ

ตั้งแต่ก่อนพิธีจะเริ่ม บางครั้งก็มีคนมาถามผมว่ามันโอเคหรือไม่ ถ้าจะขอส่งรายละเอียดให้พ่อท่านสนใจว่ามีอะไรจะเกิดขึ้นบ้าง ดังนั้นความรู้สึกถึงความหมายเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเรา ซึ่งที่กล่าวมาก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งของการสวด

๕. การสวดอนุโมทนา (Anumodana)

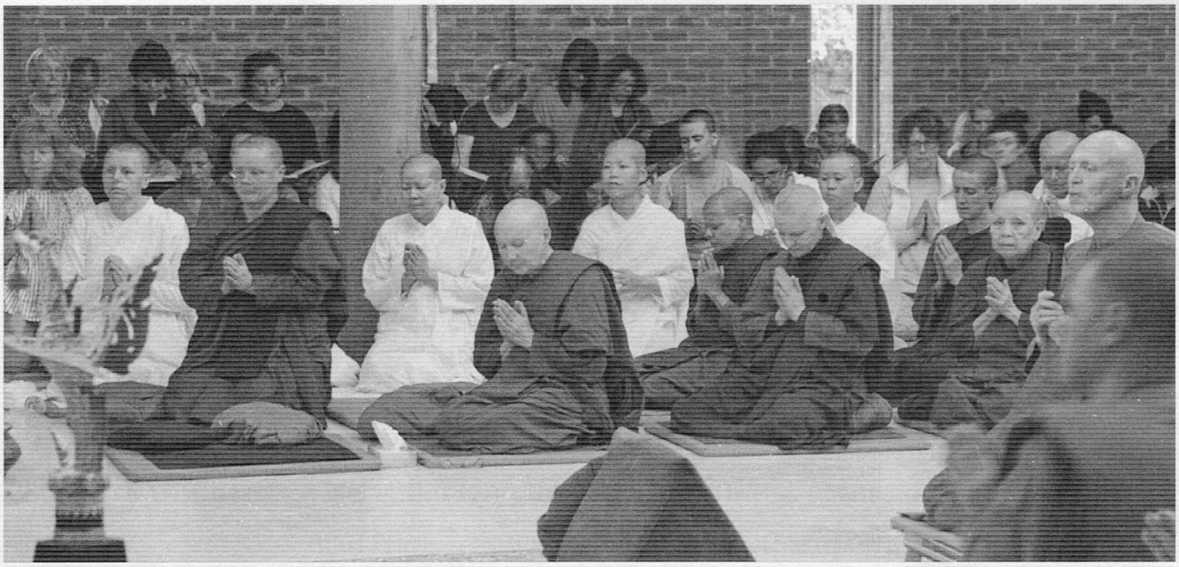
การสวดอนุโมทนา เป็นการสวดที่แสดงถึงการระลึกคุณ "ยถา วาริวะหา" และ "อิมินา ปุญญะกัมเมนะ" ก็เป็นการให้พร รวมถึงบท "กาเล ทะทันติ" ในช่วงเวลากฐินที่พระสวดเมื่อรับกฐิน ซึ่งในช่วงกฐินเราก็อธิบายความหมายของพร "อิมินา" และ "กาเล ทะทันติ" ให้คนที่มาร่วมงานกฐินซึ่งอาจมาจากอังกฤษและจากอีกหลายประเทศทั่วโลก เราอธิบายรายละเอียดของพิธีทั้งภาษาบาลีและภาษาอังกฤษเพื่อให้ทุกคนเข้าใจว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง

การสวดพระปริตร วัดได้ส่งเสริมให้มาร่วมสวดที่วัด และคฤหัสถ์ก็ชอบมาร่วมสวดกันด้วย เราไม่ค่อยไปสวดให้พรที่บ้านเท่าไรนัก เพราะทางวัดอมราวดีอยากให้คนมาที่วัดมากกว่าที่จะไปสวดและฉันตามบ้านต่างๆ อีกอย่างคือเป็นการป้องกันผู้ที่อายุพรรษาน้อยที่จะต้องเดินทางไปที่นี่ที่นั่นหลากหลายสถานที่ แต่ทุกคนจะได้รับการสนับสนุนให้เรียนพระปริตร และบ่อยครั้งตั้งแต่การเริ่มต้นของ**การเข้ากรรมฐาน** (Retreat) และเมื่อสิ้นสุดการเข้ากรรมฐานก็จะสวดพระปริตรเหมือนเป็นการสวดให้พรปกป้องคุ้มภัย และบ่อยครั้งที่ผู้เข้ามาปฏิบัติธรรมด้วยกันก็ต้องการร่วมสวดพระปริตรด้วย ในศรีลังกาชาวบ้านจำนวนมากเรียนรู้การสวดเหมือนๆ กับเราที่วัด เช่น มงคลสูตร กรณียเมตตสูตร รตนสูตร และมีคนสวดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อพระสงฆ์เริ่มสวด พวกเขาก็จะสวดตาม มีหนังสือสวดมนต์สำหรับคำสวดพระปริตรก็ทำให้ได้รับความสนใจที่จะร่วมสวดมากขึ้น

๖. การสวดงานศพ (Funeral)

การสวดอีกพวกหนึ่งคือ การสวดงานศพ หรือที่เรียกว่า **สวดมาติกา** ในประเทศไทย พระเท่านั้นที่จะร่วมกันสวดมาติกาในงานศพ ส่วนในประเทศทางตะวันตก คนที่อยู่ในครอบครัวคนตายอาจจะอยากมางานศพที่วัด และคนวัดอาจจะสนใจอยากจะร่วมสวดด้วย เราก็ไม่สามารถห้าม แล้วบอกว่า "ไม่ นี่สวดเฉพาะสงฆ์ คุณร่วมสวดไม่ได้ คุณอ่านบทสวดได้แต่อย่าสวด เราทำอย่างนั้นไม่ได้ เราต้องอธิบายด้วยว่าเมื่อเราสวดเสร็จแล้วทำอะไรต่อ เขาถามว่าทำไมต้องสวดอภิธรรมเมื่อมีคนตาย อะไรคือหลักคิดที่อยู่เบื้องหลังการสวดบทนั้นๆ เราก็ต้องอธิบาย "อนิจจา วต สังขารา" เราต้องอธิบาย "มาติกา" และถ้าคนอยากร่วมสวดด้วยเราก็ยินดี

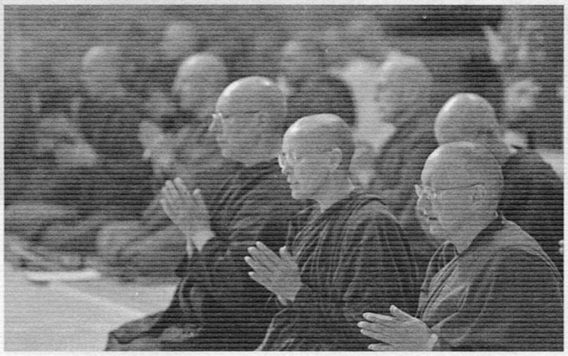
ในประเทศตะวันตก มีหลายมิติที่เราเอาการสวดมนต์มาใช้ในวิถีชีวิต ช่วงนี้ที่มีโรคระบาดเกิดขึ้นทำให้การสวดมนต์ร่วมกันถูกห้ามโดยผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ เพื่อลดการระบาดของไวรัสที่อาจจะเกิดขึ้นได้ง่ายมากถ้ามาอยู่ใกล้ชิดและเปล่งเสียงพร้อมกัน จำนวนการสวดมนต์ร่วมกันทั้งปีจึงน้อยมากๆ พระสงฆ์หลายรูปก็เศร้าสร้อยเสียดายโอกาสการสวดมนต์ร่วมกันที่ขาดหายไป ผมว่านี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่อยากให้การสัมภาษณ์นี้เป็นการบันทึกเสียงแทนการพิมพ์ เพราะมีตั้ง ๕-๖ มิติ ในชีวิตเราที่เรานำการสวดมนต์มาใช้ การสวดมนต์ร่วมกันจึงเป็นเรื่องสำคัญทั้งในชุมชนคนวัด และชุมชนคฤหัสถ์ เพิ่มความรู้สึกของการมีส่วนร่วมสำหรับผู้คนที่เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งหลวงปู่ชาก็ได้ส่งเสริมให้มีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็นร่วมกัน

รวมถึงการเรียนการสวดพระปริตร สวดงานศพ ในวัดป่าบางวัดไม่ได้มีการส่งเสริมให้พระสงฆ์ทำการสวดร่วมกัน แต่วัดป่าในสายหลวงปู่ชาก็มีความสามารถไม่เฉพาะด้านการสาธยายพระธรรมคำสอน (Recollection of Teaching) แต่ยังมีการร่วมกันทำกิจกรรมของสงฆ์ ร่วมส่งเสียงสวดสาธยายคำสอนด้วยกัน ร่วมกันด้วยสติ (Mindfulness) ต้องใช้ทั้งความจำและเสียง เรียนรู้ที่จะเปล่งเสียงให้สอดคล้องประสานกัน ให้เกิดความกลมกลืนกันอย่างแท้จริง จะทำให้รู้สึกรักสามัคคีเป็นกลุ่มเดียวกันได้

เมื่อพูดถึงความสอดประสานกลมกลืนของการสวด ผมทราบว่าทำนองและเสียงสูงต่ำของการสวด (Tone) ที่เราสวดแตกต่างจากที่สวดในประเทศไทย พระอาจารย์พอจะบอกได้ไหมครับว่า เราปรับทำนองการสวดและเสียงสูงต่ำอย่างไรในการสวดทางตะวันตก

ผมจะเล่าให้ฟังว่าเรื่องนี้มีการพัฒนามาอย่างไร จะพยายามเล่าสั้นๆ ก็แล้วกัน เริ่มแรกเราใช้การสวดแบบไทยที่เป็นบาลีแต่ไม่ได้แปลเป็นไทยด้วย เพราะคนส่วนใหญ่ที่อยู่ที่ **วัดจิตตวิเวก** (ชิตเฮิร์ต Chithurst) ในยุคแรกๆ ยังไม่มีคนไทยอยู่เลย พระสงฆ์ก็เป็นพระฝรั่งตะวันตกทั้งหมด เราก็สวดเป็นภาษาบาลี แต่เราใช้เสียงสวดตามธรรมเนียมไทยที่ใช้กันในวัดหนองป่าพง “โย โส ภควา อรหัง สัมมาสัมพุทโธ...” เรื่อยไปแบบนี้ แล้วเราก็คิดที่จะแปลเป็นภาษาอังกฤษ จะสวดเป็นภาษาอังกฤษอย่างเดียว หรือสวดภาษาอังกฤษและบาลีไปด้วยกัน เมื่อมีการตั้งวัดอมราวดี ก็มีความสนใจที่จะแปลกันมากขึ้น แต่ก็มีปัญหาเกิดขึ้น มีคำถามว่า ภาษาอังกฤษจะมีการออกเสียง (Tonal Form) ทำนองเดียวกับธรรมเนียมการสวดแบบภาษาไทยหรือ และการสวดแบบภาษาไทยจะใช้กับภาษาอังกฤษได้หรือ การแปลภาษาอังกฤษจะถูกต้องหรือไม่ ก็มีการปรึกษาหารือกันอย่างมากว่าแล้วเราจะทำกันอย่างไร ซึ่งก็ใช้เวลาไประยะหนึ่งเหมือนกัน แล้วเราก็ได้ข้อสรุปว่า ให้สวดภาษาบาลีแบบไทย และสวดคำแปลภาษาอังกฤษในสำเนียงเรียบๆพื้นๆ (monotone) ใช้โน้ตตัวเดียว “ทู เดอะ เบลสเซ็ด วัน เดอะ ลอร์ด ฮู ฟุลลี แอทเทน เพอร์เฟ็กต์ เอนไลเทนเมนท์ – (To the blessed one, the Lord who fully attained perfect

enlightenment)" บางครั้งก็มีผู้เสนอแนะว่าให้พูดไปเลย ไม่เน้นสูงต่ำ เสียงเรียบๆ (แบบไม่มีวรรณยุกต์-ผู้แปล) และเราก็ใช้กันอยู่พักนึง แบบว่า "เดอ ลอร์ด เดอ เพอร์เฟ็กต์ลี เอนไลเทนต์ วัน"

แต่เรื่องที่ทำให้เราพัฒนาวิธีที่เราใช้สวดในปัจจุบันนี้คือ มีพระผู้ใหญ่รูปหนึ่งที่เป็นผู้นำชุมชนที่นี่ ท่านบอกว่าท่านรู้สึกอึดอัดและไม่สบายใจที่จะมีภาษาบาลีสวดเป็นทำนองและภาษาอังกฤษสวดแบบเสียงแบนเรียบ เราก็เลยสวดทั้งสองภาษาแบบเสียงพื้นๆ "(ออกเสียงเรียบไม่มีทำนอง) โย โส ภควา อรหัง สัมมาสัมพุทโธ" บาลีก็เสียงพื้นๆ ภาษาอังกฤษก็ออกเสียงพื้นๆ บนโน้ตตัวเดียว สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือมีศีลธารารูปหนึ่งชื่ออาภัสสราที่เคยเป็นนักดนตรีมาก่อนที่จะมาบวช เธอบอกว่าการสวดนี่ไม่ได้เรื่องเลย และไม่ใช่แต่เธอเท่านั้น ยังมีคนอื่นก็บอกว่าการออกเสียงนั้นถูกต้อง แต่ฟังแล้วห่อเหี่ยวหม่นหมองมาก โดยเฉพาะการสวดมนต์ทำวัตรเช้าและทำวัตรเย็นที่ควรจะเป็นการสวดบูชา (Devotional) แต่ฟังแล้วหดหู่ไร้ความรู้สึก เรียบแบนมาก การออกเสียงบาลีแม้จะถูกต้อง การแปลเป็นอังกฤษก็มีความหมายที่ดี แต่ฟังแล้วไม่เกิดแรงบันดาลใจ (Up-lifting) เลย

ดังนั้น ศีลธาราก็ขออนุญาตหลวงพ่อสุเมโธบอกว่าเธอมีพื้นความรู้ทางดนตรี และคิดว่าสามารถจัดโทนระดับเสียงที่สามารถใช้ได้ทั้งบาลีและอังกฤษ โดยจะใช้โน้ต ๓ ตัว จะคล้ายกับการสวดตามทำนองภาษาไทยแต่ง่ายกว่า และจะสามารถประยุกต์ให้เข้ากับภาษาอังกฤษได้ด้วย โดยจะมีทำนองเหมือนกันทั้งบาลีและอังกฤษ เนื่องจากเธอมีพื้นฐานทางดนตรีอยู่ จึงสามารถวิเคราะห์โน้ตที่ใช้ในการสวดภาษาไทยซึ่งเธอบอกว่ามีรูปแบบเป็นโน้ต ๗ ตัว แต่ก็ไม่ได้เหมือนกับโครงสร้างโน้ตทางตะวันตกที่มีเมเจอร์คีย์ ไมเนอร์คีย์ เพลงในทวีปเอเชียตัวอย่างเช่น เพลงอินเดียจะมีเสียง ๒๒ คีย์ที่ต่างกันไป ซึ่งก็ซับซ้อนขยายละเอียดกว่ามาก

เพื่อให้เรื่องนี้สั้นลง หลวงพ่อสุเมโธตอบว่าได้...เดินหน้าเลย หลวงพ่อก็คงรู้สึกว่าศีลธาราจะทำให้การสวดดีมากขึ้นกว่าเดิม แล้วผมก็คิดว่าเธอก็นำบทสวดมนต์ทำวัตรเย็น และบทกรณีย-เมตตสูตร ไปทำระบบสวดสามโน้ตที่เคยอธิบายให้โยมทางอีเมล์แล้ว คือมีโน้ตหลัก (Home Note) ที่เริ่มด้วยการเซตระดับของเสียงที่นำมา (Pitch) แล้วจะตามด้วย ๑ โน้ตสูง ๑ โน้ตต่ำ และคุณอาจจะเน้นโน้ตสักหนึ่งตัวหรืออาจจะปล่อยให้เสียงอยู่ในระดับธรรมดา เธอทดลองทำแบบนี้ไปสองสามบทสวด แล้วก็อัดเสียงสวดของเธอไว้ ซึ่งชัดเจนถูกต้องเหมือนเสียงร้องเพลง อย่างที่บอกตอนแรกคือศีลธาราเธอมีพื้นฐานทางดนตรี หลังจากนั้นเธอก็เปิดบทสวดที่อัดเสียงไว้ให้คนในวัดฟัง เมื่อฟังแล้วหลวงพ่อสุเมโธก็บอกว่า ใช่เลย นี่เป็นสิ่งที่ดีมาก แล้วผู้คนก็กระตือรือร้นกับเรื่องนี้

เมื่อศีลธาราสาธิตบทสวด หลวงพ่อก็เลยสนับสนุนให้ทำบทสวดเพิ่มขึ้นในรูปแบบนี้ เธอรับภาระงานนี้หนักมาก เพราะเป็นคนเดียวที่มีพรสวรรค์ทางทฤษฎีดนตรี งานในการสร้างทำนองสวดทั้งหมดก็เลยมาลงที่เธอ ทั้งบทสวดมนต์ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น ทั้งภาษาบาลีและ

อังกฤษ ตลอดจนบทสวดอื่นๆ ทั้งหมดที่เราสวดกัน ตอนนั้นเราไม่ได้ทำบทสวดแปลเป็นภาษาอังกฤษมากนัก เราก็เลยเริ่มทำการแปลเพิ่มขึ้น เช่น บทกรณียเมตตสูตร การสวดให้พร "อิมินา ปุญญะกัมเมนะ" และบทอื่นๆ หลังจากที่ศีลธาราสร้างทำนองให้กับบทสวดหลัก เธอก็เปิดชั้นเรียนฝึกสวดให้กับผู้ที่อยู่ในวัด ๖๐-๗๐ รูป/คน อาจไม่ได้ฝึกทุกวัน แต่ก็ฝึกอยู่สัปดาห์ละหลายวันทีเดียว เธอสอนวิธีที่จะสวดตามทำนอง สอนวิธีหายใจว่าจะพักเพื่อหายใจเมื่อใด สอนวิธีใช้โน้ตในหนังสือสวดมนต์เพื่อสวดร่วมกัน ซึ่งช่วยเราได้มากทีเดียว เราฝึกสวดกันอยู่หลายเดือน

เรื่องนี้เกิดขึ้นในปีใดครับ

น่าจะประมาณปี ค.ศ. ๑๙๘๗ - ๑๙๘๘

ก็ประมาณ ๓ ปีหลังจากการเปิดวัดอมราวดี

ใช่ อาจจะก่อนนั้นเล็กน้อย คือเริ่มประมาณปี ๘๖ แล้วก็ ๘๗ หรือ ๘๘ ราวๆ นั้น เราใช้เครื่องเล่นเทปเปิดเสียงสวดเป็นเวลานานมาก เพราะศีลธาราเพิ่งบวชไม่นาน ยังมีอาวุโสน้อย ทำให้ไม่สามารถนำสวดด้วยตัวเองได้ หลวงพ่อสุเมโธเลยเอาเครื่องเล่นเทปวางไว้หน้าคณะสงฆ์ที่สวด เมื่อถึงเวลาสวดก็กดปุ่มเปิดเสียง ซึ่งบางทีอาจเป็นหลวงพ่อเองที่กดปุ่ม หรืออาจเป็นพระที่มีอาวุโสรูปอื่นกดให้ แล้วเราก็สวดโดยมีมาสเตอร์เทปเป็นผู้นำสวด นั่นก็เป็นสิ่งที่เราใช้เป็นต้นแบบ ต่อมาหลวงปู่ชาสอนทำวัตรแปลที่วัดหนองป่าพง ท่านก็มีเทปทำวัตรแปล ซึ่งก็เริ่มต้นเรื่องนี้ ซึ่งเดิมในประเทศไทยก็มีแต่ภาษาบาลีซึ่งหลวงพ่อพุทธทาสเป็นผู้แปล หลวงพ่อชาได้เทปมาแล้วท่านก็เปิดเทปวนลูปไปมาอย่างนั้นผ่านระบบลำโพงที่วัดหนองป่าพง เราสวดผ่านระบบการนำของมาสเตอร์เทปเป็นเวลานานทีเดียว จนกระทั่งวันหนึ่งเราก็ตัดสินใจที่จะสวดโดยไม่มีเทป

พระอาจารย์ช่วยสรุปเรื่องการสวดทั้งหกประการที่ท่านได้กล่าวถึงทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มต้นด้วยครับ

๑. **สวดบูชา** (Devotional Chanting) เช่น สวดมนต์ทำวัตรเช้า-วัตรเย็น บทอิติปิโส

๒. **สวดสาธยายพระธรรมคำสอน** (Recollection of Teaching) เช่น ธัมมจัก อนัตตลักขณสูตร อาทิตตปริยายสูตร มรณัสสติ พรหมวิหาร ๔ ปฏิจจสมุปบาท

๓. **สวดอนุโมทนา** (Anumodana) ยถาสัพพี สวดสังฆทาน อิมานิ มะยัง ภันเต สวดถวายกุฏิ สวดกฐิน กาเล ทะทันติ สวดแผ่อุทิศส่วนบุญส่วนกุศล อิมินา ปุญญะกัมเมนะ

๔. **สวดพระปริตร** (Blessing) เช่น รตนสูตร เมื่อเริ่มและจบเวลาเข้ากรรมฐาน อวยพรคู่แต่งงาน ให้พรทารกเกิดใหม่ ขึ้นบ้านใหม่

๕. **สวดงานศพ** (Funeral) มาติกา, บทอนิจจา วต สังขารา, บทวิปัสสนาภูมิ

๖. **สวดวินัยกรรม** (Vinaya) เช่น ปาติโมกข์ รับไตรสรณคมน์ สมาทานศีล ๕ ศีล ๘ พิธีอุปสมบท ปริวาสกรรม และอื่นๆ

นั่นก็คือเรื่องที่ผมเล่ามาถึงการสวดทั้ง ๖ แบบที่เราสวดกันอยู่ที่นี่ในปัจจุบันนี้

กราบขอบพระคุณพระอาจารย์มากครับ

ขออนุโมทนาผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารนี้
๑. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๒. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว

ประวัติการสวดมนต์แบบอมราวดี*

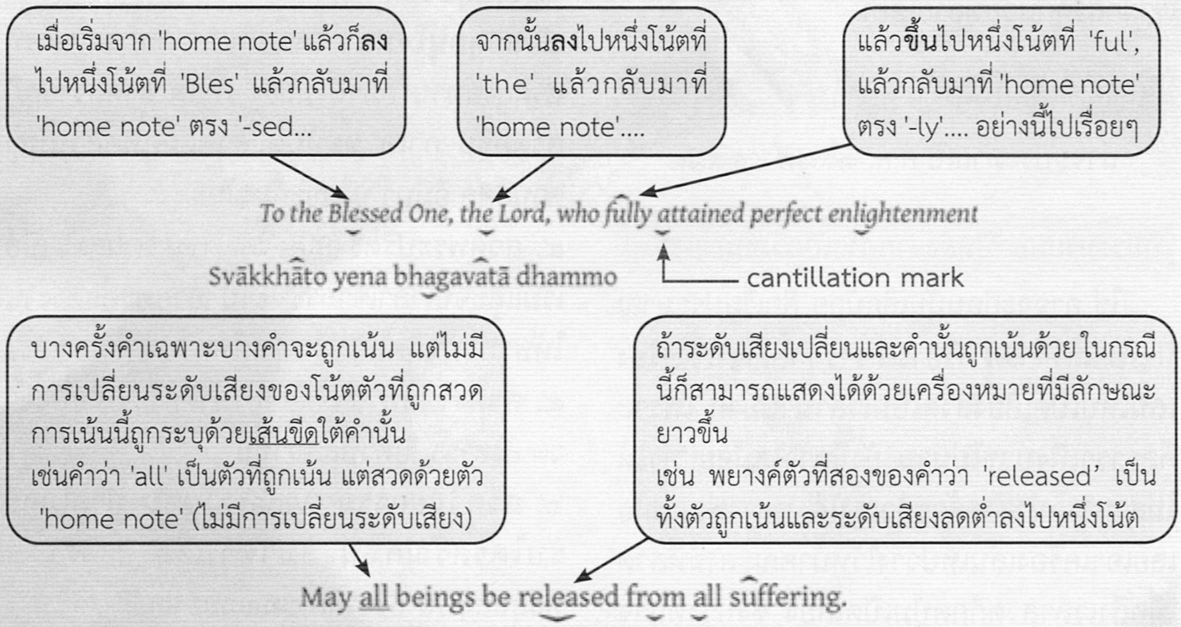
การสวดมนต์แบบอมราวดีถูกออกแบบขึ้นมาโดยอดีตแม่ชีอาภัสสรา (Ābhassarā) ในปลายคริสต์ศักราช 1980 ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วเธอได้รับการฝึกฝนเป็นนักเล่นดนตรี (ไวโอลิน) แบบคลาสสิก แต่ต่อมาเธอได้ร่วมวงร็อกแบนด์ชื่อ *Def Leppard* แต่เล่นกีตาร์เบส ในช่วงแรกๆ ก่อนที่พวกเขาจะมีชื่อเสียง ที่เมือง Sheffield ซึ่งเป็นเมืองอุตสาหกรรมทางตอนเหนือของประเทศอังกฤษ

การสวดมนต์แบบนี้เป็นระบบโน้ต ๓ ตัว (3-note system) ซึ่งใช้เครื่องหมายที่ระบุการเปลี่ยนแปลงในระดับเสียง (เรียกว่า "cantillation mark") ดังนี้:

๑) "home note" เป็นระดับเสียงที่กำหนดโดยเสียงนำ โดยปกติแล้วจะเป็นพระอาวุโสหรือศีลธาราอาวุโส เป็นผู้เริ่มสวด

๒) ถ้าระดับเสียงของทำนองสวดสูงขึ้น ๑ โน้ต ก็จะมีเครื่องหมายอยู่เหนือส่วนของคำที่ระดับเสียงจะสูงขึ้น

๓) ถ้าระดับเสียงของทำนองสวดต่ำลง ๑ โน้ต ก็จะมีเครื่องหมายอยู่ใต้ส่วนของคำที่ระดับเสียงจะต่ำลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในหนังสือ the Amaravati chanting เล่มที่ ๑ มีคำบรรยายเกี่ยวกับเครื่องหมายนี้อยู่ที่หน้า ๑๓๘
https://cdn.amaravati.org/wp-content/uploads/2014/09/30/Chanting-Book-Vol-1-Web.pdf

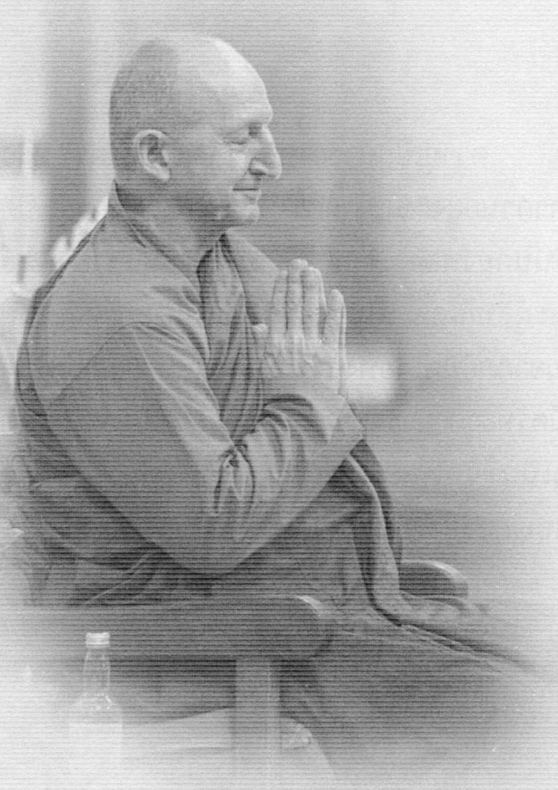
เครื่องหมายวรรคตอน เครื่องหมายวรรณยุกต์ (Tonal mark) และ ตัวหยุด (pause) ในฉบับนี้
[วงเล็บเหลี่ยม] หมายถึงบทสวดส่วนที่สวดโดยผู้นำสวด แต่ประเพณีการสวดจะแตกต่างกันไปแต่ละวัดหรืออาราม
เส้นแบ่ง / ระบุถึง ความแตกต่างของบทสวดของผู้หญิงหรือผู้ชายขึ้นอยู่กับผู้สวด หรือเป็นรูปเอกพจน์หรือพหูพจน์ขึ้นอยู่กับว่าสวดคนเดียวหรือเป็นหมู่

เครื่องหมายที่ระบุการเปลี่ยนแปลงในระดับเสียง (cantillation mark) โดยปกติโทนเสียงจะเต็มและขึ้นหรือลง

เสียงสูง		เสียงต่ำยาว	
High tone:	nôble	Long low tone:	homage
Low tone:	blessed	Long mid tone:	<u>guides</u>
เสียงต่ำ		เสียงกลางยาว	

* แปลโดย ดร.อุบลวรรณ สจ๊วต

พระราชพุทธิวรคุณ วิ. (อมโรภิกขุ)

นามเดิม : เจเรมี ชาร์ลส์ จูเลียน ฮอร์เนอร์ (Jeremy Charles Julian Horner)

เกิด : กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ที่ เมืองเคนต์ ประเทศอังกฤษ

สำเร็จการศึกษา : ปริญญาตรีเกียรตินิยม วิทยาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาและสรีรวิทยา มหาวิทยาลัยลอนดอน พ.ศ. ๒๕๒๑

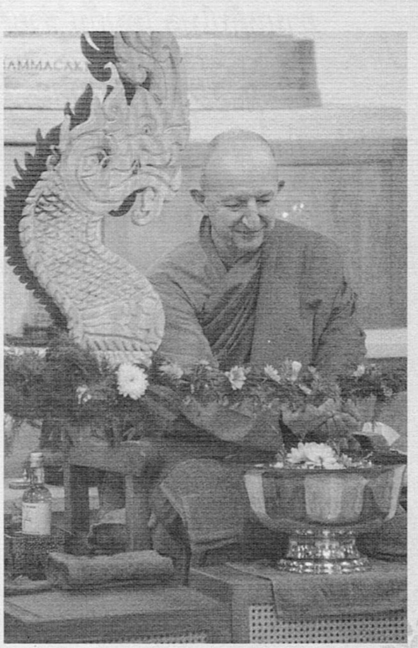
อุปสมบท : ๗ เมษายน ๒๕๒๒ ที่วัดหนองป่าพง โดยมี พระโพธิญาณมหาเถร (หลวงพ่อชา สุภทฺโท) เป็นพระอุปัชฌาย์

ร่วมสร้างวัดชิตเฮิร์ต (Chithurst หรือวัดป่าจิตตวิเวก) พร้อมกับพระพรหมวชิรญาณ (โรเบิร์ต สุเมโธ) ซึ่งเป็นวัดแรกในสายพระป่าหลวงพ่อชา ในประเทศอังกฤษ

พ.ศ. ๒๕๓๑ – ๒๕๕๓ เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าอภัยคีรี ร่วมกับพระราชโพธิวิเทศ (รีด แพรี ปสันโน) รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๕๓ ดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดอมราวดี แทนพระพรหมวชิรญาณ (สุเมโธ) จนถึงปัจจุบัน

วัดอมราวดี ตั้งอยู่ทางตะวันออกสุดของ ชิลเทิร์นฮิลส์ใน เซาท์อีสต์ อิงแลนด์ ต่อมา วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ท่านได้รับพระราชทานสัญญาบัตรสมณศักดิ์ที่ **พระวิเทศพุทธิคุณ** จาก พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังดำรงพระราชอิสริยยศเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ สมเด็จพระบรมชนกนาถ มาในการนี้

๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ อันตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านได้รับพระราชทานสัญญาบัตรสมณศักดิ์ที่ **พระราชพุทธิวรคุณ**

พระโมรปริตร

พระมหาวิสุทธิ ฐานากโร

◉ *"พระโมรปริตร" ลิขิตขาน*
"เจ็ดตำนาน" มีมาจากผาสูง
โพธิสัตว์เสวยชาติเป็นนกยูง
อยู่นอกฝูงเอกาเที่ยวหากิน

◉ *แดดเช้าส่องผ่องแสงแจ้งบรรพต*
น้อมประณต สุริยา พ้นผาหิน
"อุเทตฯ" กล่าวคาถา เป็นอาจิณ
กราบผู้สิ้นกิเลส พ้นเภทภัย

นมตฺถุ พุทฺธานํ นมตฺถุ โพธิยา,
นโม วิมุตฺตานํ นโม วิมุตฺติยา,

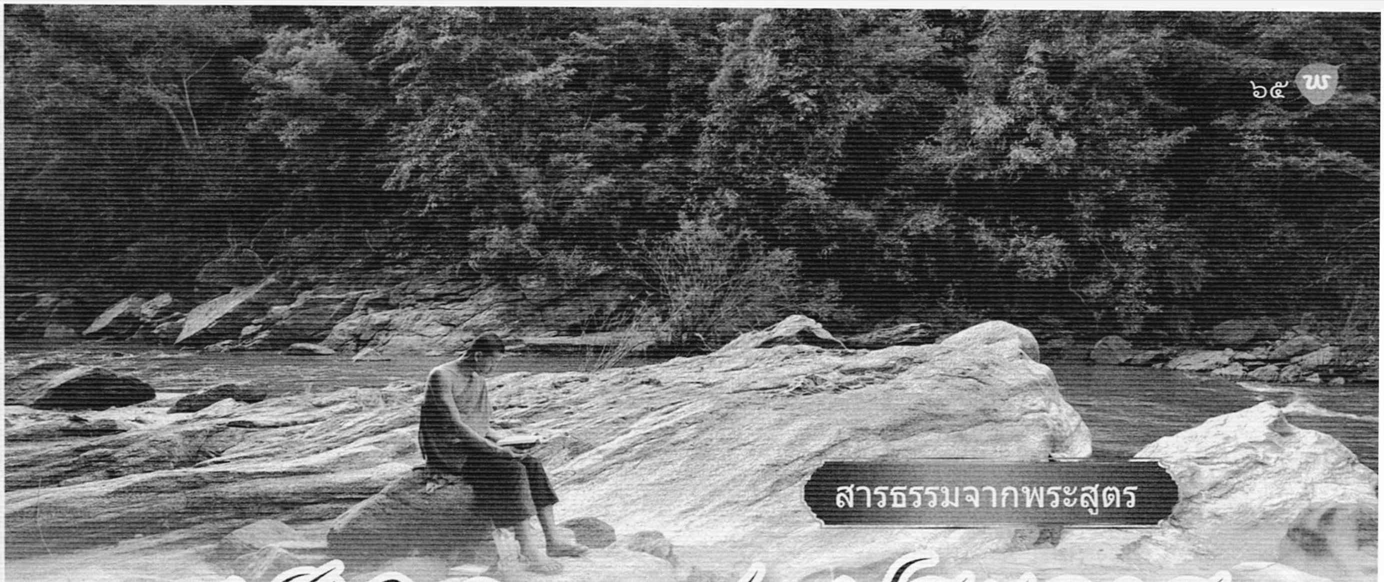
◉ *จนเพลาสายัณห์ตะวันลับ*
น้อมคำนับ ทินกร รอนแสงใส
"อเปตฯ" กล่าวคาถา อีกคราไป
ยามหลับไหล โอบอุ้ม ช่วยคุ้มครอง

นมตฺถุ พุทฺธานํ นมตฺถุ โพธิยา,
นโม วิมุตฺตานํ นโม วิมุตฺติยา,

◉ *ผู้เจริญพระปริตรจิตเคารพ*
ย่อมประสบโชคชัยห่างภัยผอง
ยกจิตใจให้สูงดังยูงทอง
พาผุดผ่องเพียบพร้อมด้วยน้อมใจ
เคารพตามความดีเป็นที่ตั้ง
รู้ระวังเสมออย่าเผลอไผล
สติกำกับตนช่วยพ้นภัย
จำเริญในบุญกุศลทุกหนเอย ฯ

ความเป็นมาของบทสวด **"โมรปริตร"** หรือ **"คาถานกยูง"** มาจากครั้งที่พระโพธิสัตว์ถือกำเนิดเป็นนกยูงทอง ได้กล่าวคำนอบน้อมดวงอาทิตย์และผู้สิ้นกิเลส เป็นประจำทุกเช้าเย็น มีอานิสงส์พ้นจากภยันตรายทั้งปวง ประสบแต่ความสุขสวัสดี ผู้มีศรัทธาสามารถนำมาสวดได้ โดยต้องหมั่นมีสติดำเนินชีวิตในทางปัญญาประกอบกัน จะเจริญในบุญกุศลยิ่งๆ ขึ้นไป

สารธรรมจากพระสูตร

มงคล ๓๘ ประการ

มงคลสูงสุดที่มนุษย์ทำได้ (ตอนจบ)

พระมหาสมปอง มุทิโต

มงคลที่ ๓๓
อริยสจฺจาน ทสฺสนํ การเห็นอริยสัจ

สัจจะ คือความเป็นธรรมชาติแท้ ความจริงของแท้ ไม่ผิด ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่เป็นอย่างอื่น

การเห็นอริยสัจ คือความเป็นจริงที่พระอริยะท่านเห็นแจ้งแทงตลอด หรือการเห็นธรรมของพระอริยะ (พระอริยะ ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์ พระอนาคามี พระสกทาคามี และพระโสดาบัน)

อริยสัจ คือการเห็นตามความจริงของพระอริยะในธรรมที่มีอยู่ มี ๔ อย่าง คือ

๑. ทุกข์ อันบีบคั้นกายและจิตของสัตว์ที่ยากจะทนได้ ทุกข์เกิดจากขันธ์ ๕ เกิดจากการบริหารขันธ์ ๕ ซึ่งเป็นภาระหนัก

๒. สมุทัย อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ ชนิด คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา

๓. นิโรธ ความดับเหตุของทุกข์ เมื่อเหตุดับทุกข์ก็ดับ

๔. มรรค การปฏิบัติดำเนินตามทางที่มีองค์ ๘ คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การพูดชอบ การงานชอบ การเลี้ยงชีพชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ ให้ครบถ้วนเพื่อเป็นการดับทุกข์

อริยสัจ ๔ ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้นั้น ได้ทรงแสดงในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรแก่พระปัญจวัคคีย์ โดยเนื้อความที่มีการติดอยู่ในกามสุขและนิกายโยคะอันเป็นของต่ำ เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชนทั่วไป ไม่มีประโยชน์อะไร เป็นทุกข์ ทางนี้ไม่ดี ควรละ โดยมีมัชฌิมาปฏิปทาที่ทรงตรัสรู้ คือ มรรคมีองค์ ๘ ซึ่งทรงเห็นด้วยญาณจักษุ ปัญญาเข้าไปสงบเพื่อรู้แจ้งอริยสัจ คือ

๑. ทุกข์ คือการเกิด ความแก่ ความตาย ความโศกเศร้า ความร่ำไรรำพัน ความทุกข์กายทุกข์ใจ ความเหือดแห้งใจ การประสบกับสิ่งที่

ไม่รักไม่พอใจ การพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พอใจ ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น ทุกอย่างนั้นเป็นทุกข์ โดยสรุปแล้ว ขันธ์ ๕ เป็นตัวทุกข์

๒. ทุกขสมุทัย คือตัณหา เป็นบ่อเกิดแห่งทุกข์ ประกอบด้วยราคะให้เพลิดเพลิน มีความบันเทิงอยู่ในที่นั้นๆ มี ๓ อย่าง คือ

๒.๑ กามตัณหา ความใคร่ในกามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส

๒.๒ ภวตัณหา ความอยากจะมี ความอยากจะเป็น

๒.๓ วิภวตัณหา ความไม่อยากจะมี ไม่อยากจะเป็น

๓. ทุกขนิโรธ คือความดับทุกข์ การดับโดยไม่มีเหลือแห่งตัณหา การพ้นด้วยการคลายออก สลัดออก การหลุดพ้น การไม่มีอาลัยไยดี

๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา คือการปฏิบัติที่ดำเนินไปสู่ทางดับทุกข์ ได้แก่ **มรรค** มีองค์ ๘ ประการ ที่พระอริยะทำได้

ธรรมจักร

อริยสัจ ๔ แบ่งย่อยออกเป็นหัวข้อละ ๓ อย่าง (รวมเป็น ๑๒ รอบ) ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า ปัญญาเกิดขึ้นแล้ว วิชชา แสงสว่างในธรรมที่ยังไม่เคยได้ยินได้ฟังในกาลก่อน มีดังนี้

๑. ทุกข์เป็นอริยสัจ ได้แก่

๑.๑ อริยสัจที่เรียกว่าทุกข์

๑.๒ ทุกข์เป็นอริยสัจที่ควรรู้

๑.๓ อริยสัจนี้ เราตถาคตกำหนดรู้ได้ชัดแล้ว

๒. สมุทัยเป็นอริยสัจ ได้แก่

๒.๑ อริยสัจ คือเหตุของทุกข์ (รู้ว่าตัณหาเป็นเหตุแห่งทุกข์)

๒.๒ สมุทัยเหตุแห่งทุกข์ เป็นอริยสัจที่ควรละ (ได้แก่ ตัณหา ๓)

๒.๓ อริยสัจนี้ เราตถาคตละได้แล้ว

๓. นิโรธเป็นอริยสัจ ได้แก่

๓.๑ ความดับแห่งทุกข์เป็นอริยสัจ

๓.๒ ความดับแห่งทุกข์นี้ควรทำให้แจ้ง

๓.๓ อริยสัจนี้ เราตถาคตทำให้แจ้งแล้ว

๔. มรรคอริยสัจ ได้แก่

๔.๑ การปฏิบัติอันเป็นเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์ ได้แก่ มรรค

๔.๒ มรรคนี้ ควรทำให้เจริญ (ทำให้มี ทำให้เป็น)

๔.๓ อริยสัจนี้ เราตถาคตทำให้เจริญแล้ว

หัวข้ออริยสัจ ๔ มีข้อย่อยอย่างละ ๓ รวมเป็นธรรมจักรที่มี ๑๒ รอบ

ธรรมจักรนี้ พระตถาคตผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยม ผู้ทรงเห็นด้วยพระปัญญาตามความเป็นจริงอันหมดจดแล้ว ทรงเป็นผู้หมุนให้เป็นไป ใครๆ ก็ให้หมุน ๑๒ รอบอย่างนี้ไม่ได้ พระตถาคตจึงตรัสว่า ญาณทัสสนะของเราหมดจดดีแล้ว เราจึงยืนยันได้ว่า ธรรมจักรหมดจดแล้ว ญาณทัสสนะที่เห็นตามความเป็นจริง ๑๒ รอบ ในอริยสัจบริสุทธิ์หมดจดแล้ว เราจึงยืนยันได้ว่า ได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณในโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก สมณะ พราหมณ์ และมนุษย์ญาณทัสสนะของเราเกิดขึ้นแล้ว ความหลุดพ้นมีแก่เราอย่างไม่สงสัย นี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้ภพใหม่จะไม่มีอีก

ภิกษุปัญจวัคคีย์มีความชื่นชมยินดีในภาษิตของพระพุทธเจ้า เวลานั้นธรรมจักษุได้เกิดขึ้นแก่พระโกณฑัญญะเป็นคนแรกว่า ธรรมทุกอย่างที่มีเหตุเป็นแดนเกิด ธรรมทุกอย่างก็ย่อมดับไปเป็นธรรมดา

การเห็นอริยสัจเป็นมงคล เพราะว่าเป็นธรรมที่สามารถทำให้ผู้รู้แจ้งพ้นจากทุกข์ในวัฏสงสารได้ เหตุนี้จึงถือว่าเป็นมงคลอันสูงสุด

ในพระสูตร และพระอภิธรรม ได้มีการกล่าวแสดงความหมายของอริยสัจ ไว้หลากหลายนัย เช่น ในสัจจวิภังค์ (เรื่องของอริยสัจ) แบ่งอริยสัจ ๔ เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. อริยสัจเบื้องต้น คือทุกข์กับสมุทัย เป็นวัฏฏสัจจะปรากฏอยู่ในวัฏฏะ

๒. อริยสัจเบื้องปลาย คือนิโรธกับมรรค เป็นวิวัฏฏสัจจะ มีความตั้งใจมั่นคง อยู่ในกรรมฐานโดยมุ่งมั่นพิจารณาเห็นทุกข์ กำหนดทุกข์ ละตัณหา

วัฏฏสัจจะ การศึกษาเล่าเรียนรู้ ในขันธ์๕จากครูอาจารย์ แล้วนำมาท่องบ่นสาธยาย บริกรรมเรื่อยไป จึงเรียกว่า วัฏฏะ

วิวัฏฏสัจจะ การศึกษาเล่าเรียนรู้ได้ด้วยการเพ่งพินิจ ว่านิโรธกับมรรคนี้น่าพอใจ น่าปรารถนา ทำความพอใจในสัจจะนี้ จนเห็นแจ้งแทงตลอดในอริยสัจ ๔ ด้วยปฏิเวทญาณเดียวกัน รู้ด้วยอภิสมยญาณเดียวกัน ด้วยการกำหนดรู้ทุกข์ รู้สมุทัย รู้นิโรธ รู้มรรค ด้วยญาณเดียวกัน จึงเรียกว่าวิวัฏฏะ

การรู้อริยสัจตามนัยมงคล เป็นการรู้ด้วยการเพ่งพินิจแล้วนำมากำหนด ถ้ารู้ทุกข์ รู้สมุทัยแล้วละ รู้นิโรธเพื่อทำให้แจ้ง รู้มรรคเพื่อทำให้เจริญ (ทำให้สิ้นสุดแห่งกองทุกข์)

พระพุทธเจ้าได้ตรัสภาษิตในที่ต่างๆ เกี่ยวกับอริยสัจ ดังนี้

พวกเราท่องเที่ยวไปในชาติต่างๆ ตลอดเวลาอันยาวนาน เพราะไม่เห็นอริยสัจตามความเป็นจริง เมื่อเราเห็นอริยสัจ ๔ ตัณหาที่จะนำเราไปสู่ภพน้อยภพใหญ่ เราได้บั่นทอนตัดรากถอนโคนหมดแล้ว การเกิดในภพใหม่จะไม่มีแก่เรา

มงคลที่ ๓๔
นิพฺพานสจฺฉิกิริยา จ การทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน

นิพพาน มีความหมายว่า สภาพของจิตที่ปราศจาก (ดับ) ตัณหา อันเป็นเครื่องร้อยภพให้โยงติดกัน เป็นสภาพที่ไม่มีตัณหา ธรรมที่ไม่มีตัณหา

อุปาทิ คือสภาพที่ถูกตัณหาเข้าไปยึดถือเอาไว้ แล้วทำให้มีผลเกิดขึ้น อุปาทิ เป็นชื่อของขันธ์ ๕ ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เมื่อถูกตัณหายึดครองได้แล้ว สร้างให้เกิดความทุกข์

นิพพาน มี ๒ ประเภท คือ

๑. สอุปาทิเสสนิพพาน นิพพานที่เป็นไปพร้อมด้วยการมีขันธ์ ๕ คือผู้บรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ยังมีขันธ์ ๕ อยู่ (ยังมีชีวิต) สภาพจิตของพระอรหันต์ยังรับรู้อารมณ์ความรู้สึก แต่ท่านไม่ติดยึดอยู่ในอารมณ์ทั้งหลาย เป็นจิตที่ปราศจากตัณหาที่เป็นเครื่องร้อยภพ

๒. อนุปาทิเสสนิพพาน นิพพานที่ไม่มีขันธ์ ๕ เหลืออยู่ เป็นของพระอรหันต์ผู้มีสภาพจิตที่ปราศจากตัณหาเป็นเครื่องร้อยภพ ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกใดๆ ได้อีก ที่ดับแล้วทั้งกิเลสและทั้งขันธ์ (สิ้นทั้งกิเลสและชีวิต) ไม่มีการเกิดอีกต่อไป เป็นการดับสูญ นิพพานที่ทำให้แจ้งเป็นสิ่งที่พระอรหันต์เท่านั้นที่ทำได้

การทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานของพระอรหันต์มีลักษณะดังนี้

๑. เป็นผู้ละอาสวะกิเลสได้แล้ว จึงไม่มีการเกิดอีกต่อไป

๒. เป็นผู้เผากิเลสด้วยไฟ คือ ญาณ

๓. เป็นผู้อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว (กิจที่จะต้องทำเพื่อบรรลุมรรคผลได้ทำสำเร็จหมดแล้ว)

๔. พระอรหันต์เป็นผู้ละวางแล้วซึ่งภาระ ๓ ได้แก่ ขันธภาระ (คือ ขันธ์ ๕) กิเลสภาระ (คือ ราคะ โทสะ โมหะ) อภิสังขารภาระ (คือ การปรุงแต่งจิตต่างๆ)

๕. บรรลุแล้วซึ่งประโยชน์ตน (การได้เป็นพระอรหันต์แล้ว) ช่วยทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้บรรลุตาม

๖. ละสังโยชน์ ๑๐ ได้แก่ กามราคะ ปฏิฆะ มานะ ทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ภวราคะ อิสสา มัจฉริยะ และอวิชชา ที่เรียกว่าสังโยชน์ เพราะตรึงยึดสัตว์ให้ติดอยู่กับภพ

๗. เป็นผู้หลุดพ้น มี ๒ อย่าง คือ มีจิตหลุดพ้นจากกิเลส มีจิตหลุดพ้นในภาวะของนิพพาน

๘. มีความรู้ชอบ ด้วยการพิจารณาใคร่ครวญดูว่า ขันธ์ อายตนะ ธาตุ นั้นเป็นทุกข์ที่บีบคั้น (รู้ทุกข์) มีเหตุเป็นแดนเกิดทุกข์ (รู้สมุทัย) มีความดับทุกข์ (รู้นิโรธ) มีหนทางชัดแจ้งเพื่อออกจากทุกข์ (รู้มรรค-วิธีที่จะออกจากทุกข์)

๙. เป็นผู้มีจักษุ ๕ อย่าง (แม้อย่างใดอย่างหนึ่ง) ได้แก่

๑. พุทธจักษุ (เกิดกับผู้ตรัสรู้ธรรม)
๒. ธรรมจักษุ (มีความแจ่มแจ้งในธรรม)
๓. ทิพยจักษุ (เห็นสิ่งที่ประณีตละเอียดอ่อน)
๔. ปัญญาจักษุ (เห็นแจ้งธรรมด้วยปัญญา)
๕. สมันตจักษุ (เห็นโดยรอบด้าน เห็นเหตุรู้ผล เห็นผลรู้เหตุ)

๑๐. ผู้เข้าถึงความเป็นพระอรหันต์ คือ บรรลุอรหัตตผล ผู้บรรลุประโยชน์สูงสุด

๑๑. ผู้เข้าถึงสาระสูงสุด มีวิมุตติ (ความหลุดพ้น) เป็นสาระ ปราศจากกิเลสตัณหาอันเกิดจากอุปาทิ (อุปาทาน) มี ๒ อย่าง ได้แก่

อุปาทานด้วยการยึดมั่นถือมั่น และอุปาทานไม่ได้เกิดจากการยึดมั่นถือมั่น แต่มีเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้มีอวิชชา (ความไม่รู้) เป็นเหตุปัจจัยของสังขาร

นิพพานใดไม่มีอุปาทาน เป็นอุปาทิ (ไม่มีอวิชชา) เรียกว่า อนุปาทาปรินิพพาน

นิพพานใดไม่มีธรรมเป็นปัจจัย เป็นนิพพานที่ไม่มีปัจจัย (ไม่มีอวิชชา) เรียกว่า อัปปัจจยปรินิพพาน

การกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน การทำจิตให้หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย จิตไม่ประกอบด้วยอุปาทานไม่เกิดอุปาทิ ไม่ถือเอาอะไรเป็นอารมณ์แห่งการยึดมั่นถือมั่น อารมณ์ที่เกิดขึ้นในที่สุดแห่งความดับสิ้นกิเลส เป็นการทำให้แจ้งคืออรหัตตผลซึ่งชื่อว่านิพพานเพราะห่างไกลจากกิเลส ปราศจากตัณหาเครื่องร้อยภพ ปราศจากตัณหาเครื่องร้อยคติ ปราศจากตัณหาที่ไปแห่งคติ ๕ ได้แก่ ทุคติ ๓ คือ นรก เดรัจฉาน เปรต และสุคติ ๒ คือ มนุษย์ เทวดา (รวมพรหมกับเทวดาอยู่ด้วยกัน) ทำให้ละได้เมื่อเห็นอริยสัจ

ผู้กระทำให้แจ้งนิพพาน ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เพราะจิตอันตัณหาทั้ง ๓ อย่างนี้ดับแล้วอย่างสิ้นเชิง

สภาวะของนิพพาน

๑. ไม่มีรูปร่าง หมายถึง ธรรมไม่มีรูป มีแต่ความว่าง

๒. โคตรภูญาณที่ทำให้แจ้งพระนิพพาน มีพระนิพพานเป็นอารมณ์

๓. การทำนิพพานให้แจ้งชัด ทำให้ปรากฏอยู่เนืองๆ ในอารมณ์ไม่ขาดตอน

นิพพาน มีประมาณ ๔๖ ความหมาย (ค้นดูได้จากคัมภีร์อภิธาน) เช่น

๑. เป็นคติของพระอรหันต์

๒. ธรรมที่หลุดพ้น

๓. เป็นธรรมที่แสดงสัจจะ ปรากฏตามความเป็นจริงของพระอริยะ

๔. ไม่มีอาลัย (ไม่มีกิเลสตัณหา)
๕. เป็นแดนไม่ตาย (เพราะไม่มีการเกิด)
๖. เป็นสภาวะมั่นคงอย่างนั้นไม่เปลี่ยนกลับ
๗. ไม่มีการแสดงให้ใครเห็นได้ เป็นสภาพที่ถูกสร้างขึ้นไม่ได้ แต่เข้าถึงได้ด้วยญาณทัสสนะ

การทำให้แจ้งนิพพานเป็นมงคล เพราะผู้กระทำนิพพานให้แจ้งแล้ว จะไม่ตกต่ำอีก ทุกข์ทั้งหลายก็ดับสิ้นไป ไม่มีกิเลส เพราะนิพพานเป็นธรรมที่ไม่มีธรรมอื่นใดยิ่งกว่า

มงคลที่ ๓๕
ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺเมหิ จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ
เมื่อถูกโลกธรรมกระทบแล้ว มีจิตไม่หวั่นไหว

โลกธรรม หมายถึงธรรมที่มีอยู่ประจำโลก ติดตามโลกอยู่ตลอด ไม่มีผู้ใดหนีพ้นจากการได้รับธรรมเหล่านี้ ไม่เว้นแม้แต่พระพุทธเจ้า พระอริยสาวก หรือชาวโลกทั่วไป

โลกธรรม ๘ ได้แก่
๑. การได้ลาภ การได้ในสิ่งที่ควรได้
๒. การเสื่อมลาภ เคยได้สิ่งที่ควรได้แล้วไม่ได้
๓. การได้ยศ ได้รับเกียรติชื่อเสียงจากสังคม
๔. การเสื่อมยศ เมื่อได้ยศแล้ว ภายหลังเขาเลิกยอมรับไม่ให้เกียรติ ให้เสียชื่อเสียง
๕. การได้รับคำสรรเสริญ เมื่อทำความดีก็จะได้รับการสรรเสริญจากบัณฑิต (แต่คนพาลจะสรรเสริญคนทำชั่ว)
๖. การได้รับคำนินทา การกระทำในเรื่องเดียวกัน บางคนอาจสรรเสริญ แต่บางคนอาจจะนินทา
๗. การได้รับความสุข เช่น มีสุขทางกาย (สุขภาพแข็งแรง) สุขทางใจ (เพราะได้รับความพึงพอใจ)
๘. การได้รับความทุกข์ เช่น มีทุกข์ทางกาย (เป็นโรคร้ายแรง) ทุกข์ทางใจ (มีความโศกเศร้าถึงผู้เป็นที่รักที่จากไป)

สิ่งที่กล่าวมาแล้วนี้ ย่อมเกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอด ไม่เที่ยงแท้แน่นอน อยู่กับเราตลอดไม่ได้ ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวิบากกรรมที่ได้รับ

ผู้ที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม คือผู้ที่ฝึกจิตมาดีแล้ว เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ไม่มีความรู้สึกยินดีหรือเสียใจในสิ่งที่ได้รับ ดังเช่นพระอรหันต์ทั้งหลายที่ท่านทำได้แล้ว เพราะเข้าใจถึงเหตุและผลในการเกิดขึ้นและเสื่อมไป อันเป็นเรื่องธรรมดาของโลก ส่วนพระอริยะอื่นๆ ยังมีความหวั่นไหวตามลำดับจากมากไปหาน้อย เริ่มจากพระโสดาบันขึ้นไปจนถึงพระอนาคามี ส่วนปุถุชนทั่วไปย่อมมีอารมณ์ความรู้สึกหวั่นไหวมากกว่าพระอริยะ เพราะขาดการพิจารณาตามอย่างพระอรหันต์

จิต คือธรรมชาติที่รู้อารมณ์ (ทั้งในทางกุศลและอกุศล)

ลักษณะการรู้ของจิต มี ๓ ประเภท คือ
๑. สัญชานนจิตตา จิตคิดพิจารณาใคร่ครวญ
๒. วิชานนจิตตา จิตที่คิดแล้วรู้แจ้ง
๓. ปชานนจิตตา จิตที่คิดรู้แจ้งชัดครบถ้วน

จิต แบ่งตามกิเลสมี ๓ อย่าง ดังนี้

๑. จิตมีราคะ เป็นจิตของคนที่ละเอียดอ่อน มีความละมุนละไม ชอบทำสิ่งที่มีความวิจิตร

๒. จิตมีโทสะ เป็นจิตของคนที่มีความหยาบกระด้าง ทำสิ่งใดแล้วไม่มีความประณีต

๓. จิตมีโมหะ เป็นจิตของคนที่ทำสิ่งที่ไม่สมควรจะทำ เพราะความไม่รู้

โลกธรรมทั้ง ๘ อย่าง คือ ลาภ เสื่อมลาภ ยศ เสื่อมยศ สรรเสริญ นินทา สุขและทุกข์ มีสภาพไม่เที่ยง มีการแปรปรวนได้ ย่อมทำให้จิตมีอิฏฐารมณ์ (ความพอใจ) และอนิฏฐารมณ์ (ความไม่พอใจ) ในสิ่งที่เกิดขึ้น หากไม่อยากมีจิตหวั่นไหวในโลกธรรมนี้ เป็นการข้ามพ้นไปจากทุกข์ ควรฝึกจิตของตนให้เข้มแข็ง รู้แจ้งชัด ไม่ยินดียินร้าย เข้าใจถึงการเกิดและการเสื่อมไปว่าเป็นของคู่กันอันเป็นเรื่องธรรมดาของโลก

มงคลของการมีจิตไม่หวั่นไหวเมื่อถูกกระทบด้วยโลกธรรม ๘ คือ การเป็นผู้สูงสุดในโลกที่สามารถกระทำได้ คือ พระอรหันต์เท่านั้น ทำให้ไม่มีความทุกข์หรือสุขใดๆ ไปกระทบได้

โทษของการมีจิตหวั่นไหวในโลกธรรม ๘

ขาดสติปัญญาในการพิจารณาความเป็นจริงของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อยึดติดอยู่ในโลกธรรมเหล่านี้ ย่อมทำให้เกิดความทุกข์ทั้งในปัจจุบันกาลและอนาคตกาล

มงคลที่ ๓๖
ผุฏฺฐสฺส โลกธมฺเมหิ อโสกํ จิตฺตํ
เมื่อถูกโลกธรรมกระทบแล้ว มีจิตไม่เศร้าโศก

จิตไม่โศก คือ จิตของผู้ที่ถูกโลกธรรมกระทบแล้วไม่มีความเศร้าโศก

เศร้าโศก คือ จิตโทมนัส เสียใจ ตรอมใจ

ความโศก คือ ความเศร้าใจ แห้งผากใจที่เกิดภายในจิตของสัตว์เพราะอิงอาศัยความเสื่อมความแตกดับของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอารมณ์ ผู้ประสบกับทุกขธรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจากเหตุภายนอกหรือภายในที่ทำให้จิตใจแห้งผากเพราะโทมนัส ด้วยอิงอาศัยความแปรปรวนของขันธ์ ๕

คนทั่วไป (ยกเว้นพระอรหันต์ที่ท่านละความโศกเศร้าได้แล้ว) เมื่อเกิดความโศกแล้วบางคนแก้ไขได้ บางคนแก้ไขไม่ได้ หมกหมุ่นอยู่กับจิตที่โศกเศร้าของตน มีวิธีการแก้ไขได้คือการฟังธรรมเพื่อให้จิตมีความคิดพิจารณาในความไม่เที่ยงแท้ของสิ่งต่างๆ (โดยเฉพาะขันธ์ ๕) เช่น คนที่รักได้ตายจากไป เราเองก็จะต้องตายไม่ช้าก็เร็วเหมือนกัน มีเกิดก็ต้องมีตาย เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็หมั่นสร้างความดีไว้ ชั่วกับดีจะเป็นสิ่งที่ติดตามให้ผลในอนาคตกาล (ยกเว้นพระอรหันต์ไม่มีภพชาติต่อไป) เอาความโศกมาเป็นเหตุให้สร้างความดีต่อไปเมื่อมีทุกข์ใดที่จะต้องประสบจะได้ทำใจได้ว่าไม่มีอะไรยั่งยืนมั่นคงตลอด เป็นเรื่องธรรมดาของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง

ความเป็นมงคลของจิตไม่โศก เมื่อถูกโลกธรรมกระทบแล้วเป็นเหตุให้จิตไม่โศกเศร้าทุกข์หมองใจ การไม่มีความโศกจึงเป็นมงคลแก่ชีวิต

มงคลที่ ๓๗

วิรชํ จิตฺตํ การมีจิตปราศจากธุลี

จิตตะ คือ จิต, **วิรชะ** คือ ปราศจากธุลี

ธุลี ได้แก่ กิเลสทั้ง ๓ คือ ราคะ โทสะ โมหะ เพราะทำให้จิตเศร้าหมอง เปรียบเหมือนกับธุลี (ฝุ่นละออง ขี้ผง) เมื่อไปเกาะติดอยู่ที่ใดก็ทำให้ที่นั่นมีคราบมัวหมอง

จิตปราศจากธุลี หมายถึงจิตที่ไม่ถูกกิเลสทั้ง ๓ ครอบงำอยู่ ทำให้จิตใจมีแต่ความผ่องใส

ความแตกต่างของกิเลส

แม้ว่าทั้งราคะ โทสะ และโมหะ จะทำให้จิตมัวหมองเหมือนกัน แต่ก็ให้ผลมากน้อยแตกต่างกัน ดังนี้คือ

๑. ราคะ เกิดขึ้นได้ง่าย มีโทษน้อย แต่หายช้า

๒. โทสะ เกิดขึ้นแล้วให้โทษมาก แต่หายเร็ว

๓. โมหะ เกิดขึ้นแล้วให้โทษมาก และหายช้า (ส่งผลข้ามภพชาติได้)

การให้โทษของกิเลส มี ๒ อย่าง คือ

๑. โทษทางโลก มีการถูกตำหนิติเตียน เป็นต้น เช่น ชายหญิงเป็นญาติแต่งงานกัน ทางโลกอาจถูกคนนินทา แต่ทางธรรมไม่ผิดศีล

๒. โทษทางธรรม ได้รับอกุศลวิบาก (ผลของการกระทำที่ไม่ดี) ในภพชาติต่างๆ

การส่งผลของโทษ มี ๓ อย่าง คือ

๑. ถ้าเป็นโทษจากราคะ มีโทษน้อย แม้ไปสู่ภพอื่น ๒ - ๓ ชาติ ก็ไม่คลาย

๒. ถ้าเป็นโทษจากโทสะ ผู้ที่มีโทสะมากมักจะได้รับกรรมที่ร้ายแรงมาก เพราะการมีจิตที่หยาบกระด้าง หนักไปในการทำลาย ทำให้มีโทษมาก แต่ไม่ส่งผลหากได้ทำการขอขมาแล้วได้รับการอดโทษ เช่น ได้รับการอภัยจากบิดามารดา

๓. ถ้าเป็นโทษจากโมหะ ผู้ที่กระทำชั่วด้วยความหลงผิด แม้จะมีผู้มีปัญญาแนะนำในสิ่งที่ถูกต้องก็ดื้อด้านไม่เชื่อฟัง ทำให้ได้รับโทษมาก ให้ผลนาน เช่น การทำผิดในผู้มีคุณสูง ย่อมได้ผลกรรมที่หนักหนา ส่งผลนานข้ามภพชาติ

เหตุที่ทำให้หลุดพ้นจากโทษ ของการมีราคะ โทสะ และโมหะ คือการเลิกสร้างกรรมชั่ว (อกุศลกรรมบถ ๑๐) หันมาสร้างแต่กรรมดีต่างๆ เช่น เรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนแล้วนำไปปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติตามบัณฑิตทั้งหลาย การทำบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ รวมแล้วคือ การให้ทาน รักษาศีล การทำกรรมฐานเจริญสมาธิและวิปัสสนา มีผลเพื่อให้หลุดพ้นจากทุกข์วิบากกรรมต่างๆ ที่จะได้รับ

ความเป็นมงคลของผู้มีจิตที่ปราศจากธุลี เป็นเหตุแห่งการบรรลุมรรคผลนิพพาน หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดเป็นสิ่งสูงสุด

โทษของการที่มีจิตเต็มไปด้วยธุลี คือ

การมีโลภะ โทสะ และโมหะ ย่อมทำให้จิตมืดบอด แยกแยะสิ่งที่เป็นกุศลหรืออกุศลไม่ได้ ขาดปัญญาพิจารณาในการกระทำต่างๆ เห็นชั่วเป็นดี เห็นดีเป็นชั่ว มีแต่ความมัวเมาในสิ่งที่ตนต้องการ ทำกรรมที่เลวร้าย สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีแต่ทำให้ชีวิตพินาศวอดวาย ได้รับทุกข์ ตัดประโยชน์ของตนทั้งทางโลกและทางธรรม มีอบายภูมิเป็นที่ไป เป็นต้น

มงคลที่ ๓๘
เขมํ จิตฺตํ การมีจิตเกษมจากโยคะ

โยคะ คือ กิเลสเป็นเครื่องที่โยงสัตว์ให้เนื่องกันระหว่างกรรม (เป็นเหตุ) กับวิบาก (เป็นผล) ทำให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร

จิตเกษม คือ จิตที่ปราศจากกิเลสเป็นเครื่องผูกมัดในวัฏฏะ

โยคะ ๔ อย่าง คือ

๑. กามโยคะ คือ ความยินดีพอใจ ติดอยู่ในกามคุณ ๕ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส หรือกิเลสที่ประกอบสัตว์ไว้ในกามทั้งหลาย

๒. ภวโยคะ คือ ความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจในรูปภพและอรูปภพ (อาศัยฌาน) หรือกิเลสที่ประกอบสัตว์ไว้ในภพทั้งหลาย

๓. ทิฏฐิโยคะ คือ ความเห็นผิดจากความจริง มี ๖๒ ชนิด หรือกิเลสที่ประกอบสัตว์ไว้ในทิฏฐิทั้งหลาย

๔. อวิชชาโยคะ คือ ความไม่รู้ไม่เข้าใจในสภาพของอริยสัจ ๔ หรือกิเลสที่ประกอบสัตว์ไว้ในอวิชชาทั้งหลาย

โยคะเป็นกิเลสที่ผูกโยงสัตว์ทั้งหลายให้ติดอยู่ในกรรม (เป็นเหตุ) และวิบาก (เป็นผล) เชื่อมภพให้ต่อภพอื่น เชื่อมสัตว์ให้ติดอยู่กับทุกข์

การมีจิตเกษม เกิดจากจิตของผู้ใดเมื่อเวลาถูกครอบงำด้วยโยคะ ผู้นั้นละโยคะได้ด้วยตทังคปหาน (การละกิเลสได้บางขณะ) ทำให้จิตปราศจากโยคะทั้ง ๔ อย่าง บุคคลทั่วไปมีจิตเกษมได้เป็นครั้งคราวไม่ยั่งยืน เพราะยังไม่ได้ตัดรากถอนโคนของโยคะออกได้ ผู้ที่มีจิตติดอยู่ในโยคะจึงต้องเสวยทั้งความสุขและความทุกข์ ผู้ที่มีจิตเกษมมีแต่พระอรหันต์ เพราะท่านเป็นผู้มีจิตที่ไม่ยินดียินร้าย มีแต่เป็นจิตที่คงที่เพราะตัดขาดจากโยคะได้แล้ว

การทำลายโยคะ

ผู้ที่ต้องการสลัดโยคะออกได้ ต้องทำลายด้วยตทังคปหาน จึงจะทำให้ผู้นั้นมีจิตเกษม แม้จะทำลายไม่ได้ตลอด

การมีจิตเกษมเป็นมงคลอันสูงสุด

เพราะสามารถทำลายโยคะได้อย่างหมดจด อันเป็นจิตของพระอรหันต์เท่านั้น เป็นเหตุให้บรรลุมรรคผลนิพพาน ไม่มีการอยู่ในวัฏฏะอีกต่อไป

สรุปความของมงคลสูตร ๓๘ ประการ

มงคลสูตรทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าได้ทรงเทศนาให้เหล่าเทวดาทั้งหลายฟังมี ๓๘ ประการ เมื่อจบเทศนา เทวดาแสนโกฏิได้บรรลุอรหันต์ เทวดาที่บรรลุอนาคามีนั้นมีจำนวนพ้นคณนา ในวันต่อมาพระพุทธองค์ทรงสอนเรื่องมงคลสูตรทั้งหมดให้แก่พระอานนท์ แล้วให้นำไปเผยแผ่ต่อภิกษุทั้งหลาย

เพื่อความแจ่มชัดแห่งการเรียนรู้มงคลทั้งปวง พระอรรถกถาจารย์จึงประมวลความตั้งแต่มงคลแรกจนถึงมงคลสุดท้ายไว้ ดังนี้

สัตว์ทั้งหลายที่ปรารถนาความสุขในโลกนี้ สุขในโลกหน้า และสุขอันเป็นโลกุตระ พึงละการคบคนพาล อาศัยบัณฑิตแล้ว รู้จักบูชาผู้ที่ควรบูชาทั้งหลาย การอยู่ในสถานที่สมควรและความเป็นผู้มีบุญอันทำไว้ก่อนตักเตือน ให้ทำกุศลเกิดขึ้นตั้งตนไว้ชอบแล้ว มีความสามารถในพาหุสัจจะ ศิลปะ และวินัยประดับแล้ว กล่าววาจาสุภาษิตอันสมควร พร้อมทั้งมีวินัยดี เมื่อยังเป็นคฤหัสถ์ควรชำระหนี้เก่าด้วยการบำรุงมารดาบิดา ให้กู้หนี้ใหม่ด้วยการสงเคราะห์บุตรและภรรยา ถึงความสำเร็จในทรัพย์และความเป็นอยู่สมบูรณ์ เพราะเป็นผู้มีการงานไม่อากูล ยึดสาระแห่งโภคะด้วยการให้ทาน และยึดสาระแห่งชีวิตด้วยการ

ประพฤติธรรม ทำประโยชน์เกื้อกูลญาติด้วยการสงเคราะห์ ทำประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่นด้วยความเป็นผู้มีการงานไม่เป็นโทษ เว้นจากการทำบาปด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เบียดเบียนตนด้วยการสำรวมจากการดื่มน้ำเมา ทำกุศลให้เจริญด้วยการไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย ละเพศคฤหัสถ์เสียเพราะความเป็นผู้มีกุศลเจริญแล้ว แม้ตั้งอยู่ในเพศบรรพชิต ยังวัตรให้สมบูรณ์ด้วยการมีความเคารพในผู้ที่ควรเคารพ (อันมีพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวก พระอุปัชฌาย์ และครูบาอาจารย์ เป็นต้น) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ละความยึดติดในปัจจัยต่างๆ ด้วยความสันโดษ ตั้งอยู่ในความเป็นสัตบุรุษ มีความกตัญญูกตเวทีแก่ผู้มีพระคุณต่างๆ ที่ท่านได้ทำแล้วแก่ตน ละความเป็นผู้มีจิตหดหู่ด้วยการฟังธรรม มีความอดทนจากสิ่งที่มากระทบอันเป็นกรรมชั่วจากผู้อื่น ไม่ก่อเวรโต้ตอบ ทำตนให้มีที่พึ่งด้วยการเป็นผู้ว่าง่าย พิจารณาเห็นสิ่งที่ควรปฏิบัติด้วยการพบเห็นสมณะ บรรเทาความสงสัยในธรรมด้วยการสนทนาธรรม เจริญอริยธรรมด้วยการบำเพ็ญตบะ คือการสำรวมอินทรีย์และมีความเพียรทำจิตอยู่ในวิสุทธิ ๔ ให้ถึงพร้อมด้วยพรหมจรรย์ คือสมณธรรม บรรลุญาณทัสสนวิสุทธิ อันเป็นปริยายแห่งการเห็นอริยสัจด้วยปฏิปทานี้ ทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานที่เป็นอรหัตตผล ซึ่งอริยบุคคลทั้งหลายทำให้แจ้งแล้ว เป็นผู้มีจิตไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม ๘ ดุจภูเขาสิเนรุไม่สะเทือนด้วยแรงลมและฝน ละความโศกเศร้า ไม่มีกิเลสเพียงดังธุลี มีจิตอันเกษม และชนทั้งหลายผู้มีความเกษม ย่อมเป็นผู้ไม่แพ้พ่ายในที่ทั้งปวง และถึงความสวัสดีในที่ทั้งปวง

ความมีมงคลจึงมี ด้วยประการต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้

อัปมงคล ๓๘ ประการ

คบพาล ไม่คบบัณฑิต ไม่เคยคิด บูชาใครๆ
เกิดในที่ไร้คนสนใจ บุญเก่าใดๆ ไม่ทำมาดี
ตั้งตนไว้ไม่มีใครชอบ ฟังน้อยไม่รอบ ศิลปะไม่มี
วินัยไม่สดับ ข้อวัตรกลับหนี สุภาษิตดีๆ ไม่มีสักคำ

ไม่เลี้ยง มารดาบิดา บุตรภรรยาไม่คิดอุปถัมภ์
การงานคั่งค้างประจำ ตระหนี่ตัวทำ ไม่ให้ใครๆ
ประพฤติผิดศีลธรรมจรรยา ญาติไม่นำพาอาทรใส่ใจ
การงานโทษติดตามไล่ บาปกรรมใดๆ ไม่เว้นกลับเอา

น้ำเมา ยาอี ยาบ้า ประมาทนักหนา หลงชั่วมัวเมา
ไม่เคารพเบ่งตัวอวดเขา มักมากขลาดเขลา จอมอกตัญญู
ไม่ฟังธรรมตามกาล อดทนไม่นาน ใครติลองดู
คอยลี้หลีกห่างผู้รู้ ถามตอบก็อู้ ไม่รู้ธรรมใด

เผากิเลส พรหมจรรย์ อริยสัจนั้น ไม่เคยใส่ใจ
นิพพานมรรคผล พ้นสมัย ชีวิตห่างไกล ออกจากความดี
โลกธรรม นำจิตขุ่นข้อง จิตใจเศร้าหมอง ไร้สุข ธุลี
อัปมงคล นำตนอัปรีย์ ๓๘ ข้อนี้ ขอทีอย่าหาทำ ฯ

ปปัญจา

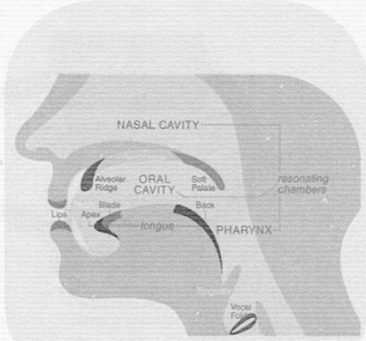

สวดมนต์ : ธรรมวิทยาศาสตร์ แห่งการบำบัดและเยียวยา

รศ.ดร.สมพร กันทรดุษฎี เตรียมชัยศรี[a]

การสวดมนต์ คืออะไร

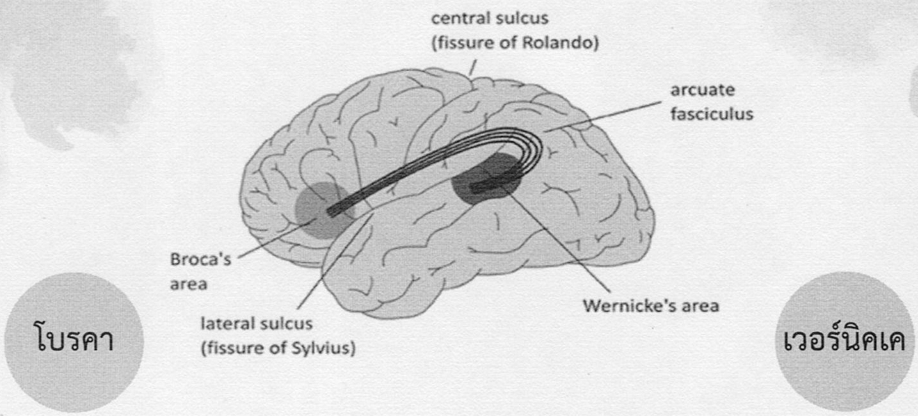
เป็นการปฏิบัติสมาธิรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้สวดใช้ผัสสะบริเวณช่องปากท่อง อ่าน ใช้ผัสสะที่สมองคิดตาม ใช้ผัสสะที่หู ฟังตามบทสวดมนต์ หรือมนตรา ภาวนา เพื่อให้เกิดการปรับสารเคมีและคลื่นสมอง มีความเป็นสิริมงคล **เกิดความสุขทั้งใจและกาย มีสุขภาพดี ได้ธรรมะโอสถช่วยในการบำบัด เยียวยาสุขภาพ** ซึ่งผู้สวดมนต์อาจจะมีการออกเสียง เปล่งเสียง ผ่านโพรงจมูก ริมฝีปาก ฟัน ลิ้น กล่องเสียง เส้นเสียง หลอดลม (ดังภาพที่ตั้งการเปล่งเสียงหรือออกเสียง) ทำให้เกิดการ**สั่นสะเทือน (Vibration)** ของตัวรับสัญญาณข้างนอก และข้างในเซลล์ (ผัสสะ หรือ Cell receptors) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสมดุลของ สารเคมีในร่างกาย ในเซลล์ ในสมอง (ธรรมะโอสถ) คลื่นสมอง (คลื่นไฟฟ้าบำบัด) ระดับคลื่นเสียง (เสียงบำบัด) การเกิดคลื่นแสงรังสีแกมมา (รังสีบำบัด) การเปลี่ยนแปลงของเซลล์และสารพันธุกรรม (เซลล์บำบัด)

ผู้สวดอาจจะใช้วิธีรับคลื่นสัญญาณจากภายใน หรือสวดมนต์ภายใน โดยการใช้สมองส่วนโบรคา (Broca's area) สีส้ม กับสมองเวอร์นิคเค (Wernicke's area) ส่วนสีแดง จะมีเส้นเชื่อมเหมือนท่อหรือสายเคเบิลไฟฟ้าส่งสัญญาณ ระหว่างสมองทั้งสองส่วน (ดังภาพ)

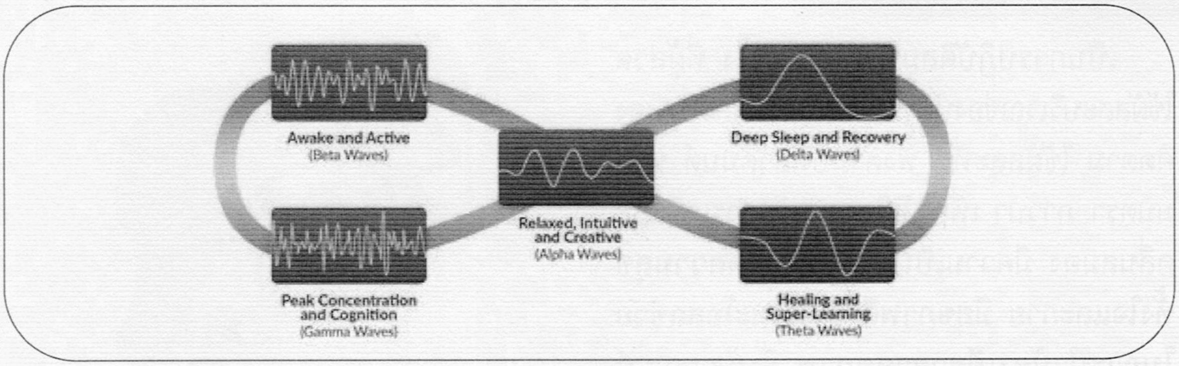
[a]บ้านพอกบุญ (SMAEM SKT Meditation Healing Exercise Center), PhD (Neuroscience)
ศูนย์วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจสุขภาพพอเพียง (SMAEM SKT Meditation Healing Exercise Center) บางเลน นครปฐม

การสวดมนต์ ทำให้คลื่นสมองเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร และมีผลในการบำบัดเยียวยาหรือไม่

เปลี่ยนแปลง คลื่นสมองจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ ๒ ทาง ทั้งแบบเป็นคุณและแบบเป็นโทษ (ดังภาพ) ขึ้นอยู่กับบทสวด เวลาที่สวด ความถี่ของคลื่นเสียง ความดังของเสียง จังหวะของเสียง ความชำนาญในการสวด ประเภทของธรรมะโอสถ หรือสารเคมีที่มากระตุ้นการทำงานของสมอง

ประเภทต่างๆ ของคลื่นสมอง (คลื่นไฟฟ้าบำบัด) ดังภาพ

คลื่นสมองแบบแอลฟา (ความถี่คลื่น ๘ - ๑๓ รอบต่อวินาที) คลื่นเสียงจากการสวดมนต์ ผ่านเข้ามาทางผัสสะบริเวณปาก หลับตาสวด หรือลืมตาสวดเพ่งการอ่าน จะมีผลทำให้สมองเกิดคลื่นแบบนี้ ผลลัพธ์ที่ดีเกิดกับผู้สวดมนต์ ได้แก่ ผู้สวดมนต์จะรู้สึกผ่อนคลาย มีความคิดบวก คิดดี และลดความวิตกกังวล คลื่นสมองประเภทนี้จะช่วยปรับการผลิตธรรมะโอสถชื่อ **เซโรโทนิน** (Serotonin) **กลูตามีน** (Glutamine) **แอซีทิลโคลีน** (Acetylcholine) ให้มีระดับพอดี มีผลทำให้ลดสารเครียด มีปีติ จิตสงบนิ่ง จิตว่าง สุขสงบ ใจและกายผ่อนคลาย มีความคิดความอ่านแบบไตร่ตรอง มีสติสัมปชัญญะ

คลื่นสมองแบบเดลต้า (ความถี่คลื่นระหว่าง ๐.๕ – ๓ รอบต่อวินาที) คลื่นเสียงจากการสวดมนต์ที่หลับตาสวดมนต์ คลื่นเสียงผ่านผัสสะบริเวณปาก ไปถึงที่หู คลื่นสมองประเภทนี้ จะพบในผู้ปฏิบัติสมาธิสวดมนต์ขั้นสูง เช่น สวดมนต์ปฏิบัติสมาธิอย่างสม่ำเสมอ ผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้สวดมนต์จะทำให้มีการผลิตธรรมะโอสถชื่อ **โดพามีน** (Dopamine) และ **กาบา** (GABA) ในระดับพอดี นอนหลับไม่มีการฝัน เป็นคลื่นสมองที่ใช้ในการ

เยียวยาสุขภาพ และใช้ในการกู้ชีวิต ทำให้ผู้สวดมนต์มีพรหมวิหาร ๔ มีความเมตตากรุณา มีความอดทน อดกลั้น ต่อความทุกข์ได้สูง

คลื่นสมองแบบธีต้า (ความถี่คลื่น ๔ – ๘ รอบต่อวินาที) คลื่นเสียงจากการสวดมนต์ที่หลับตาสวดมนต์ คลื่นเสียงผ่านผัสสะบริเวณปาก ไปถึงที่หู ผ่านไปถึงเส้นประสาทสมองคู่ที่ ๑๐ ระบบอารมณ์ ความจำ (Limbic) และนาฬิกาชีวิต (Pineal gland) ผลลัพธ์จากการเกิดคลื่นสมองธีต้านี้ จะทำให้ผู้สวดมนต์มีความจำดี มีความเฉลียวฉลาด เป็นผู้มีความรอบรู้ เป็นปราชญ์ มีสติปัญญาอยู่ในขั้นสูง และเพิ่มสมรรถนะการเรียนรู้ คลื่นสมองประเภทนี้สามารถพบได้ในคนปกติ ในช่วงนอนหลับสบาย ทำให้ต้องนอนในเวลากลางคืน คลื่นประเภทนี้ เป็นสภาวะที่เข้าฌาณในระดับลึกภายใน จิตปล่อยวาง ไม่มีความวุ่นวายต่อโลกภายนอก ไม่รู้สึกทุกข์ร้อนต่อสิ่งที่เข้ามารบกวน ทั้งความทุกข์ร้อนจากภาวะเจ็บป่วย หรือมีสิ่งรบกวนต่างๆ ลดความวิตกกังวล มีความคิดสร้างสรรค์ ผ่อนคลาย ผลิตสารธรรมะโอสถชื่อ **กาบา (GABA)** อาจจะพบได้ใน ๒ ช่วงเวลา คือ ก่อนนอนหลับ และช่วงที่จะตื่นนอนในตอนเช้า

คลื่นสมองแบบ แกมมา (ความถี่คลื่น ๒๕ - ๑๐๐ รอบต่อวินาที) คลื่นเสียงจากการสวดมนต์ที่หลับตาสวดมนต์ คลื่นเสียงจะผ่านผัสสะบริเวณปาก ไปถึงที่หู ผ่านไปถึงเส้นประสาทสมองคู่ที่ ๑๐ ระบบอารมณ์ ความจำ (Limbic) และนาฬิกาชีวิต (Pineal gland) ผ่านเส้นประสาทสมอง ๑๒ คู่ หรือ อายตนะ ๑๒ และเส้นประสาทไขสันหลัง ๓๑ คู่ หรือกายคตา ๓๒ อาการ ผลลัพธ์จากการมีคลื่นสมองประเภทนี้ทำให้ผู้สวดมนต์มีการสร้างพลังงานชีวิตสำรองใช้ในการเรียนรู้ขั้นสูง ยุ่งยาก สลับซับซ้อน ผู้สวดมนต์มีพละกำลังมหาศาล มีรังสีแกมมา หรือแสงเลเซอร์ แผ่รังสีอย่างอ่อน (รังสีบำบัด เซลล์บำบัด) ออกมาจากส่วนของสารพันธุกรรม (DNA) พลังนี้มาจากไหน จนถึงปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์ทางตะวันตกยังบอกไม่ได้ แต่นำคลื่นนี้มาใช้ในการเยียวยามะเร็ง ถ้าคลื่นสมองแบบแกมมา (มีความถี่คลื่นระหว่าง ๓๘ ถึง ๑๐๐ รอบต่อวินาที) จิตหรือผัสสะต่างๆ ของผู้สวด จะนิ่งสงบเงียบว่างเป็นสภาวะเหนือการทำงานของสมอง รู้แจ้ง รู้รอบ รู้ทั่วพร้อม รู้ได้เฉพาะตัว เป็นปัจเจก คลื่นสมองแบบแกมมานี้ เพิ่งทำการค้นพบเมื่อประมาณก่อน ค.ศ. ๑๙๒๔ คลื่นสมองชนิดนี้มีการส่งไฟฟ้าคลื่นสมองไวมาก และเร็วที่สุด เป็นคลื่นที่มีแต่ความเมตตา กรุณา และเสียสละให้ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน พบได้ในผู้ปฏิบัติสมาธิขั้นสูง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นเวลานาน เกี่ยวข้องกับสารธรรมะโอสถชื่อ **เมลาโทนิน** และ**รังสีแกมมา**

คลื่นสมองเกือบจะไม่ทำงาน (ความถี่คลื่นต่ำกว่า ๐.๕ รอบต่อวินาที) คล้ายกับสมองพัก ไม่ทำงาน เป็นสภาวะที่สูงกว่า คลื่นสมอง แกมมา คลื่นนี้พบได้ในผู้ที่กำลังเสียชีวิต และในผู้ปฏิบัติสมาธิขั้นสูงที่มีความรู้สึกการออกนอกร่างกาย (Out of body)

คลื่นสมองแบบเบต้า (ความถี่คลื่น ระหว่าง ๑๒ ถึง ๓๘ รอบต่อวินาที) คลื่นสมองตื่น เป็นคลื่นสมองเกิดจากการสวดมนต์แบบลืมตา แบบเพ่ง ท่อง อ่าน ใช้เสียงดัง ตั้งใจ มี ๓ แบบ

เบต้า ๑ (ความถี่คลื่นระหว่าง ๑๒ -๑๕ รอบต่อวินาที) ลืมตานิ่งๆ ดูเฉยๆ สมองยังไม่มีการทำงาน ไม่คิดอะไร เหมือนคนที่ได้รับบาดเจ็บทางสมอง

เบต้า ๒ (ความถี่คลื่นระหว่าง ๑๕ -๒๒ รอบต่อวินาที) สมองเริ่มทำงานใช้ความคิดเชิงตรรกะและการคำนวณ

เบต้า ๓ (ความถี่คลื่นระหว่าง ๒๒ – ๓๘ รอบต่อวินาที) คิดมาก วุ่นวาย ยุ่งยาก ซับซ้อน ภาวะที่ใช้พลังของสมองมาก มีเรื่องตื่นเต้น ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ถ้าใช้สมองส่วนนี้นานๆ เป็นอันตรายต่อสมอง ทำให้เกิดอาการตามมาคือ อาการไม่มั่นใจ ตื่นตระหนก เสียศูนย์ และวิตกจริต การเจ็บป่วยเฉียบพลัน เส้นเลือดในสมองแตก หัวใจวาย

การสวดมนต์ทำให้สารเคมีในร่างกายเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

เปลี่ยนแปลง สารเคมีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการสวดมนต์ มีมากมายหลายประเภท ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจจะเป็นทั้งคุณและโทษขึ้นอยู่กับบทสวด เวลาที่สวด ความถี่ของคลื่นเสียง ความดังของเสียง จังหวะของเสียง ความชำนาญในการสวด

ประเภทของสารเคมี (ธรรมะโอสถ) ที่อาจจะเป็นทั้งคุณหรือโทษ จากการสวดมนต์

โดพามีน (Dopamine)

การสวดมนต์ช่วยปรับธรรมะโอสถในสมองชื่อโดพามีนให้พอดี ถ้าในร่างกายมีการผลิตสารนี้ต่ำ ทำให้มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้ แสวงหาสารเสพติด เสี่ยงต่อการเป็นเบาหวาน ซึมเศร้า กระตุ้นทำให้เกิดโรคจิตเภท โรคพาร์กินสัน

กาบา (Gamma-Aminobutyric acid (GABA))

การสวดมนต์ช่วยปรับธรรมะโอสถในสมองกาบาให้พอดี สารสื่อประสาทนี้สร้างมาจากกรดกลูตามิค หน้าที่ของสารสื่อประสาทชนิดนี้ช่วยลดอาการปวดในระบบประสาทส่วนกลาง เป็นธรรมะโอสถแห่งความยับยั้งชั่งใจ การรู้ผิดรู้ถูก ทำให้ลดความร้อนในร่างกาย ลดอาการชักในโรคลมชัก ลดการเกร็งตึงของกล้ามเนื้อ อาการปวดต่างๆ ลดการดื่มสุรา วิตกกังวล จิตเภท ลดความก้าวร้าว ลดโมหะจริต ลดการใช้สารเสพติด ลดการเกิดคดีความต่างๆ

เซโรโทนิน (Serotonin)

การสวดมนต์ช่วยปรับธรรมะโอสถในสมองชื่อ เซโรโทนิน ให้มีระดับพอดี ในผู้ที่มีระดับเซโรโทนินในสมองลดต่ำลง จะเกี่ยวข้องกับโรคและอาการป่วย เช่น กระสับกระส่าย สับสน หัวใจเต้นเร็ว ความดันโลหิตสูง รูม่านตาขยาย สูญเสียการประสานงานของกล้ามเนื้อ หรือตะคริว กล้ามเนื้อกระตุก มีปัญหาเกี่ยวกับความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อ เหงื่อออกมาก ท้องร่วง ปวดหัว ตัวสั่น

เมลาโทนิน (Melatonin)

การสวดมนต์ช่วยปรับธรรมะโอสถสารเมลาโทนินให้พอดี นาฬิกาชีวิต (Pineal gland) ในช่วงกลางคืน หลังพระอาทิตย์ตก ต่อมไพเนียลจะผลิตฮอร์โมนเมลาโทนิน การหลับตาสวดมนต์ การผลิตเมลาโทนินจะลดลงในช่วงอายุมากขึ้น ระดับเมลาโทนินที่ลดลง พบได้ในผู้ที่เป็นโรคต่างๆ เช่น โรคสมองเสื่อม ความผิดปกติทางอารมณ์ ความเจ็บปวดอย่างรุนแรง มะเร็งและโรคเบาหวานประเภท ๒ ความผิดปกติของเมลาโทนิน เช่น ปริมาณไม่เพียงพอ ทำให้เกิดอาการนอนไม่หลับ โรคอารมณ์แปรปรวนตามฤดูกาล และอารมณ์สองขั้ว เซลล์ผิดปกติ เป็นสาเหตุในการเกิดมะเร็ง

อะดรีนาลีน (Adrenaline)

การสวดมนต์ช่วยปรับอะดรีนาลีนให้พอดี ถ้ามีสารนี้ในปริมาณสูงจะทำให้เกิดโรคหัวใจ

มีหัวใจโต หัวใจวาย การเต้นของหัวใจผิดปกติ ความดันโลหิตสูง เสี่ยงต่อหัวใจวาย ตันตีบ แตก โรคไต โรคตา ลำไส้ทำงานผิดปกติ ความผิดปกติในการกิน ภูมิต้านทานต่ำ เสี่ยงต่อการแพ้ภูมิตนเอง โรคผิวหนัง เช่น เรื้อนกวาง ผื่นแพ้

คอร์ติซอล (Cortisol) สารมัชฌิมา พอดี พอเหมาะ พอควร

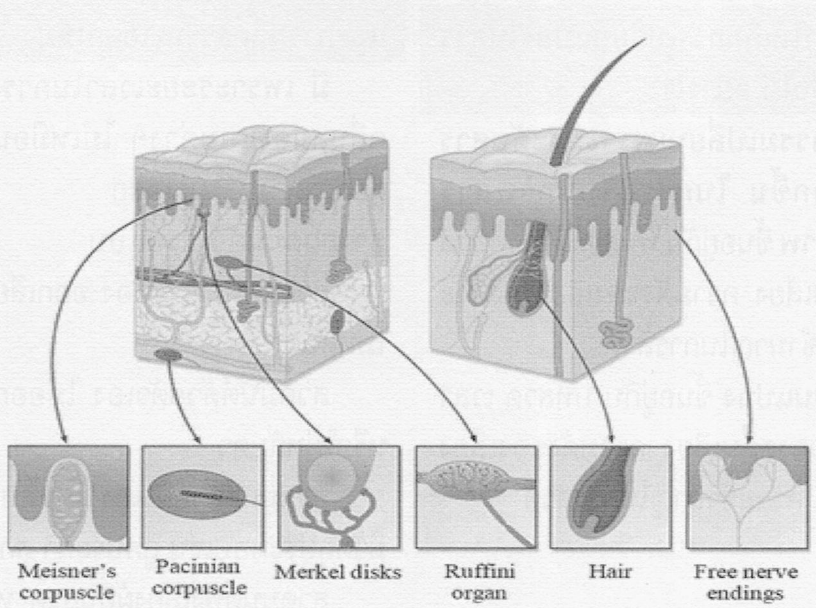
การสวดมนต์ช่วยปรับสารคอร์ติซอลให้พอดี คนที่ไม่สวดมนต์และเกิดมีคลื่นสมองแบบเบต้า ๓ จะทำให้มีระดับคอร์ติซอลสูง ทำให้เจ็บป่วย เช่น ความดันโลหิตสูง น้ำตาลในเลือดสูง เพิ่มความเสี่ยงในการเป็นเบาหวาน เพิ่มไขมันในช่องท้อง เพิ่มความเสี่ยงการเป็นโรคหัวใจ ไทรอยด์ต่ำ เสี่ยงกับโรคกระดูกพรุน แก่เร็ว ลดการสังเคราะห์คอลลาเจน ถ้าสวดมนต์ปรับระดับคอร์ติซอลให้พอดี จะทำให้แผลหายเร็ว ลดการติดเชื้อ เพิ่มภูมิต้านทานในร่างกาย ปรับรอบประจำเดือนผิดปกติในสตรี ช่วยให้การนอนหลับดีขึ้น เพิ่มฮอร์โมนเพศชาย ปรับสมรรถภาพทางเพศให้พอดี ทำให้ใยกล้ามเนื้อแข็งแรง

การสวดมนต์ทำให้เกิดคลื่นเสียงสั่นสะเทือนหรือไม่ ที่ผัสสะใด มีผลในการบำบัดเยียวยาหรือไม่

สั่นสะเทือนหลายรูปแบบ อาจจะมีการสั่นสะเทือนที่ผัสสะเดียว หรือ หลายผัสสะ การจะเกิดผลในการบำบัดเยียวยา ขึ้นอยู่กับการทำงานของแต่ละผัสสะ บทสวด เวลาที่สวด ความถี่ของคลื่นเสียง ความดังของเสียง จังหวะของเสียง ความชำนาญในการสวด ที่ไปกระตุ้นผัสสะในแต่ละผัสสะ

ประเภทของผัสสะ (คลื่นเสียงบำบัด) ดังภาพ

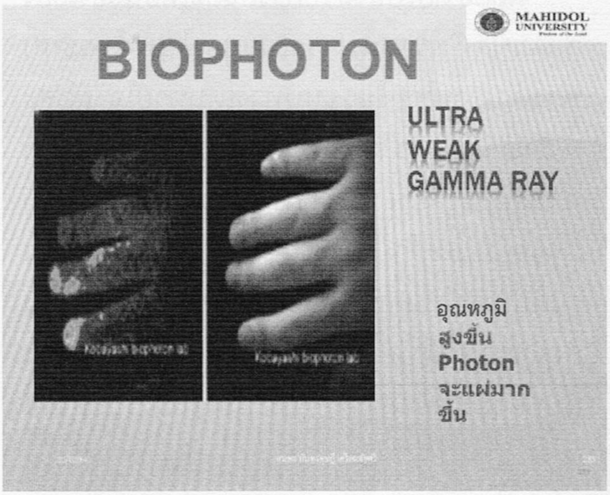
ผัสสะ ต่อไปนี้จะรับการสั่นสะเทือนของเสียงสวดมนต์ทั้งในช่องปาก ในจมูก ในหู ในระบบทางเดินอาหาร ในระบบทางเดินหายใจ ผัสสะเหล่านี้ รับสิ่งเร้า เช่น การสัมผัส การนวด แรงกด การสั่นสะเทือน และเสียงจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ในการรับสัญญาณจากการสวดมนต์ ผัสสะหรือตัวรับสัญญาณเหล่านี้ จะส่งสัญญาณต่อไปยังสมอง ทำให้เกิดคลื่นสมองแบบต่างๆ เพื่อการผลิตธรรมะโอสถ รวมทั้งรับ

สัญญาณออกจากสมอง เพื่อนำธรรมะโอสถมาใช้ในการบำบัด และเยียวยาส่วนที่เจ็บป่วย

การสวดมนต์ทำให้เกิดรังสีแกมมาได้หรือไม่ อย่างไร รังสีมีผลในการบำบัดเยียวยา (รังสีบำบัด) หรือไม่

เกิดรังสีแกมมา (รังสีบำบัด) ดังภาพ พบในผู้ที่มีคลื่นสมองแบบแกมมา หรือแบบสมองพัก รังสีบำบัดจะเกิดขึ้นเมื่อสมองมีคลื่นสมองแบบแกมมา หรือสมองพัก รังสีแกมมาจะแผ่ออกได้มากที่ปลายนิ้ว และกลางฝ่ามือ

การสวดมนต์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสารพันธุกรรมได้หรือไม่ อย่างไร

สารพันธุกรรมเปลี่ยนเพราะมีระดับสารเมลาโทนินมากขึ้น ในการปรับสภาพสารพันธุกรรม ดังภาพ ขึ้นอยู่กับ บทสวด เวลาที่สวด ความถี่ของคลื่นเสียง ความดังของเสียง จังหวะของเสียง ความชำนาญในการสวด

เซลล์เปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับ บทสวด เวลาที่สวด ความถี่ของคลื่นเสียง ความดังของเสียง จังหวะของเสียง ความชำนาญในการสวด

ระดับความดังของเสียง มีผลต่อผลลัพธ์ในการทำให้เกิดคลื่นสมองแบบต่างๆ และการปรับธรรมะโอสถหรือไม่

มี เพราะผ่านการทำงานของหูและพื้นที่ในสมองส่วนสั่งการ ส่วนรับรู้ ส่วนอารมณ์ ส่วนความจำ ที่เป็นบริเวณที่ผลิตยาหรือธรรมะโอสถ

การสวดมนต์ทำให้คลื่นสมองไม่สมดุล และธรรมะโอสถไม่สมดุล เกิดการเจ็บป่วยร้ายแรงได้หรือไม่

ได้ ถ้าผู้ที่สวดมนต์ สวดหรือท่องบทภาวนา แต่ไม่สามารถเปลี่ยนคลื่นสมองได้

ผู้ที่มีคลื่นสมองทำงานไม่สมดุล พอดี จะมีผลต่อการผลิตธรรมะโอสถหรือสารสื่อประสาท ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดภาวะการเจ็บป่วย ดังนั้นวิธีการทางการแพทย์จึงใช้ยาที่มีผลต่อระดับของสารสื่อประสาท เช่น เซโรโทนิน โดพามีน แอซีทิลโคลีน และกาบา เป็นต้น การสวดมนต์เป็นการปฏิบัติสมาธิวิธีหนึ่ง ที่จะทำให้คลื่นสมองทำงานได้อย่างพอดี พอเหมาะ พอควร และมีผลต่อความสมดุลของธรรมะโอสถ

การสวดมนต์ บทสวดยาว สั้น มีผลต่อคลื่นสมองและการผลิตธรรมะโอสถไหม

มี เพราะระยะเวลาในการกระตุ้นให้เกิดคลื่นสมองแบบต่างๆ ไม่เหมือนกัน และมีผลต่อการผลิตธรรมะโอสถ

การสวดมนต์ มีกี่รูปแบบ

สวดมนต์ด้วยตัวเอง ออกเสียง หลับตาหรือไม่หลับตา

สวดมนต์ด้วยตัวเอง ไม่ออกเสียง หลับตาหรือไม่หลับตา

สวดมนต์ด้วยตัวเอง ไม่หลับตาหรือหลับตา มีวัตถุประกอบเช่น ลูกประคำ ลูกแก้ว

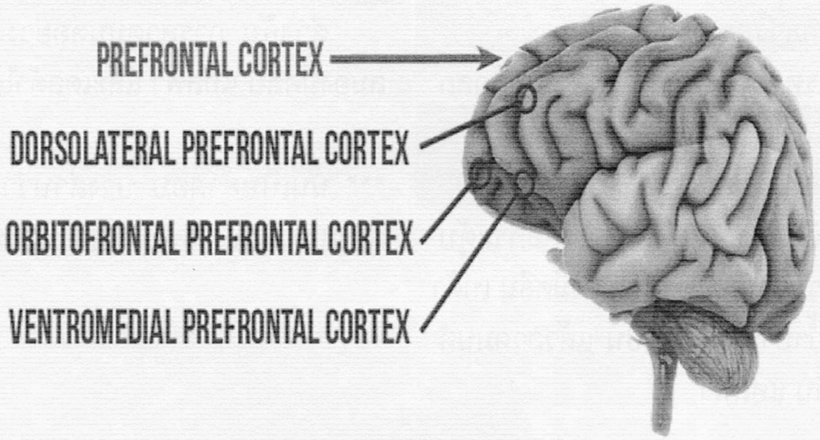
สวดมนต์ฟังเสียงผู้อื่นสวด หลับตาฟัง สวด

ออกเสียงตามหรือไม่ออกเสียง สวดตามในใจ

สวดมนต์ ฟังเสียงผู้อื่นสวด ไม่หลับตาฟัง อ่านหรือสวดตาม

การสวดมนต์ จำกัด อายุ เพศ วัย ความพิการหรือไม่

การสวดมนต์ไม่มีข้อจำกัดเรื่อง อายุ เพศ วัย ในคนปกติ สำหรับบุคคลพิเศษ เช่น เด็กที่อยู่ในครรภ์ของมารดา ก็สามารถรับฟัง ได้ยินเสียงสวดมนต์ผ่านทางมารดาได้ ผู้ที่พิการทางสายตาก็สวดมนต์จากการฟัง ผู้ที่มีความพิการทางหูก็สามารถสวดมนต์ได้ โดยดูภาษามือ ผู้ที่นอนป่วยไม่รู้สึกตัว ก็สามารถสวดมนต์ได้โดยการฟัง ดังนั้นการสวดมนต์สามารถทำได้ทุกเพศทุกวัย เพราะทุกคนใช้บริเวณของสมองที่เกี่ยวข้องกับการพูด การสวด การฟัง การดู การอ่านบทสวดมนต์บริเวณเดียวกันคือสมองส่วนหน้า ที่เรียกว่า Prefrontal cortex (ดังภาพ ส่วนสีชมพู ด้านหน้า)

เวลาที่เหมาะสมในการสวดมนต์ ต้องสวดใช้เวลานานเท่าใด จึงจะได้รับสารเคมีธรรมะโอสถในการเยียวยา

ต้องใช้เวลาในการสวดอย่างน้อย ๑๒-๑๕ นาที ต่อเนื่อง จึงจะทำให้มีการเปลี่ยนคลื่นสมองเป็นแบบ **แอลฟา เดลต้า ธีต้า แกมมา** ต่อไปตามลำดับ

เวลาไหนที่เหมาะกับการสวดมนต์ จึงจะได้ธรรมะโอสถ

สวดได้ทุกเวลา อย่างน้อย ๑๐-๑๕ นาทีต่อเนื่อง

สวดตอนเช้าก่อนพระอาทิตย์ขึ้น และสวดตอนเย็นหลังพระอาทิตย์ตก จะทำให้นาฬิกาชีวิต (Pineal gland) ที่ไม่ชอบแสงอาทิตย์ แสงไฟ คลื่นไฟฟ้า จะเริ่มทำงาน ผลิตสารเคมีหรือธรรมะโอสถ ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสารต้านมะเร็ง ผ่อนคลาย ขยายเส้นเลือด และสารทำให้อายุยืนยาว รวมทั้งสารต้านอนุมูลอิสระชื่อ เมลาโทนิน

สวดมนต์เย็นก่อนนอน และตื่นนอนเช้า จะได้ธรรมะโอสถ กาบา และโดพามีน

สวดหลังรับประทานอาหาร จะได้ เซโรโทนิน

สถานที่ใดเหมาะกับการสวดมนต์

ที่ใดก็ได้ที่ปลอดภัย ไม่เป็นอันตราย มีแสงไฟไม่มาก

สีต่างๆ มีผลกับการสวดมนต์หรือไม่

มี ถ้าลืมตาสวด **ไม่มี** ถ้าหลับตาสวด

เวลาในการรับประทานอาหารมีผลต่อการสวดมนต์และคลื่นสมองหรือไม่

ไม่มี

ประเภทของอาหาร มีผลต่อการสร้างหรือผลิตธรรมะโอสถจากการสวดมนต์หรือไม่

ไม่มี อาหารทุกชนิดเป็นยา เป็นธรรมะโอสถ

การดื่มน้ำ หรือน้ำชา กาแฟ น้ำหวาน ระหว่างสวดมนต์ได้ผลแตกต่างกันไหม

แตกต่าง ดื่ม ชา กาแฟ เครื่องดื่มกระตุ้นความสดชื่น แล้วสวดมนต์ ทำให้สมองมีคลื่น เบต้า

น้ำหวาน น้ำปานะ น้ำผักปั่น แล้วสวดมนต์ ทำให้สมองมีคลื่น แอลฟ่า

ท่าทางในการสวดมนต์ ที่ได้ผลดี และได้รับธรรมะโอสถง่ายที่สุด ไวที่สุด

ท่านอนสวดมนต์ ทำให้สมองมีคลื่น แอลฟา และเดลต้าได้ไว

ท่านั่งสวดมนต์ ทำให้สมองมีคลื่น แอลฟา ได้ไว

ท่ายืนสวดมนต์ ทำให้สมองมีคลื่น แอลฟา ธีต้า ได้ไว

ท่าเดินช้าๆ สวดมนต์ ทำให้สมองมีคลื่น แอลฟา เดลต้า และ ธีต้า ได้ไว

การสวดมนต์ต่อเนื่อง กับการสวดบ้างพักบ้าง มีผลต่างกันไหม

ต่างกัน การสวดมนต์อย่างต่อเนื่อง ทำให้สมองมีคลื่น แอลฟ่า และเดลต้าได้ไวกว่า

*** นั่นเป็นคำตอบ บางส่วนว่า ทำไมทุกท่านต้องสวดมนต์ สวดมนต์แล้วได้ประโยชน์อะไร

บรรณานุกรม

1. Hardeland R. Neurobiology, Pathophysiology, and Treatment of Melatonin Deficiency and Dysfunction. Scientific World Journal. Published online 2012 May 2. doi: 10.1100/2012/640389.
2. Barbeau A. Dopamine and disease. Can Med Assoc J. 1970 Oct 17; 103(8): 824–832.
3. DorszewskaJ., et al. Serotonin in Neurological Diseases. DOI: 10.5772/intechopen.69035. https://www.intechopen.com/books/serotonin-a-chemical-messenger-between-all-types-of-living-cells/serotonin-in-neurological-diseases.
4. Priyanka A., et al. Introduction to EEG- and Speech-Based Emotion Recognition, Technological; Basics of EEG Recording and Operation of Apparatus 2016. https://www.sciencedirect.com/topics/agricultural-and-biological-sciences/brain-waves.

กัจจายนไวยากรณ์ ตอนที่ ๕
ประวัติคัมภีร์อรรถกถา

ปาฬิปาโมกข์

คัมภีร์อรรถกถาฉบับเก่านั้นมีชื่อเรียกว่า มหาอรรถกถา คือ อรรถกถาอันยิ่งใหญ่ หรือ มูลัฏฐกถา คือ อรรถกถาฉบับดั้งเดิม ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ประการ คือ

๑. ปกิณกเทศนา คือ เทศนาทั่วไปที่พระพุทธเจ้าตรัสอธิบายไว้ด้วยพระองค์เองเมื่อมีผู้ทูลถาม หรือเพื่อให้คนรุ่นหลังเข้าใจ ดังข้อความในสารัตถทีปนีฎีกาว่า

วุตฺโตติ ปาฬิโต จ อตฺถโต จ พุทฺเธน ภควตา วุตฺโต. น หิ ภควตา อพฺยากตํ นาม ตนฺติปทํ อตฺถิ, สพฺเพสํ เยว อตฺโถ กถิโต, ตสฺมา สมฺมาสมฺพุทฺเธเนว ติณฺณํ ปิฏกานํ อตฺถวณฺณนากฺกโมปิ ภาสิโตติ ทฏฺฐพฺพํ. ตตฺถ ตตฺถ ภควตา ปวตฺติตา ปกิณฺณกเทสนาเยว หิ อฏฺฐกถา.

(สารตฺถ.ฏีกา ๑/๒๖-๗)

"คำว่า วุตฺโต (ตรัสแล้ว) หมายความว่า อันพระผู้มีพระภาคผู้ตรัสรู้ได้ตรัสแล้วโดยพระบาลีและเนื้อความ เพราะไม่มีบทพระบาลีที่พระผู้มีพระภาคมิได้ตรัสไว้ พระองค์ตรัสเนื้อความของบทพระบาลีทั้งหมด ดังนั้น พึงทราบว่า แม้ลำดับคำอธิบายเนื้อความของปิฎกทั้งสาม ก็เป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ ที่จริงแล้วปกิณกเทศนาที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงในสถานที่นั้นๆ เรียกว่า อรรถกถา"

๒. สาวกภาษิต คือ ถ้อยคำของพระสาวกที่อธิบายหรือประมวลพระพุทธพจน์ไว้ ดังปรากฏหลักฐานในพระสูตร อาทิเช่น

ก) พระสารีบุตร กล่าวแนวทางในการสังคายนาไว้โดยย่อในสังคีติสูตร (ที.ปา. ๑๑/๒๙๖-๓๔๙/๑๘๘-๒๔๐) และทสุตตรสูตร (ที.ปา. ๑๑/๓๕๐-๖๐/๒๔๑-๘๒)

ข) พระอานนท์ แสดงอุเทศและวิภังค์ของภัทเทกรัตตสูตรไว้ในอานันทภัทเทกรัตตสูตร (ม.อุ. ๑๔/๒๗๖-๒๗๘/๒๔๔-๒๔๗)

ค) พระมหากัจจายนะ อธิบายภัทเทกรัตตสูตรไว้ในมหากัจจานภัทเทกรัตตสูตร (ม.อุ. ๑๔/๒๗๙-๒๘๕/๒๔๘-๒๕๖)

ดังข้อความในอรรถกถาและฎีกาของสีลขันธวรรคว่า

ทีฆสฺส ทีฆสุตฺตงฺ- กิตสฺส นิปุณสฺส อาคมวรสฺส
พุทฺธานุพุทฺธสํวณฺ- ณิตสฺส สทฺธาวหคุณสฺส.
อตฺถปฺปกาสนตฺถํ อฏฺฐกถา อาทิโต วสิสเตหิ
ปญฺจหิ ยา สงฺคีตา อนุสงฺคีตา จ ปจฺฉาปิ.

(ที.สี.อ. ๑/๑)

"พระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ได้สังคายนาคัมภีร์อรรถกถาเป็นครั้งแรก และสังคายนาต่อมา เพื่อแสดงเนื้อความของทีฆนิกายอันประเสริฐลึกซึ้งกำหนดหมายไว้ด้วยสูตรขนาดยาว อันพระอริยเจ้าทั้งหลายผู้รู้ตามพระพุทธเจ้าได้อธิบายไว้ มีคุณค่าในการปลูกฝังศรัทธา"

พุทฺธานํ อนุพุทฺธา พุทฺธานุพุทฺธา. พุทฺธานํ สจฺจปฏิเวธํ อนุคมฺม ปฏิวิทฺธสจฺจา อคฺคสาวกาทโย อริยา ฯเปฯ อถ วา พุทฺธา จ อนุพุทฺธา จ พุทฺธานุพุทฺธาติ โยเชตพฺพํ. สมฺมาสมฺพุทฺเธเนว หิ ติณฺณมฺปิ ปิฏกานํ อตฺถวณฺณนากฺกโม ภาสิโต ยา "ปกิณฺณกเทสนาติ วุจฺจติ. ตโต สงฺคายนาทิวเสน สาวเกหีติ อาจริยา วทนฺติ.

(ที.สี.ฎีกา ๑/๑๘)

"ผู้รู้ตามพระพุทธเจ้า ชื่อว่า พุทธานุพุทธะ คือ พระอริยะ มีอัครสาวกเป็นต้น ผู้แทงตลอดสัจจะโดยคล้อยตามการแทงตลอดสัจจะของพระพุทธเจ้า ฯลฯ

อีกอย่างหนึ่ง อาจารย์ทั้งหลายกล่าวว่า พึงประกอบบทว่า พระพุทธเจ้าและพระอริยเจ้าทั้งหลาย แท้จริงแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเองได้ตรัสลำดับแห่งการอธิบายความปิฎกทั้งสาม ซึ่งเรียกว่า ปกิณกเทศนา หลังจากนั้นพระสาวกจึงอธิบายไว้โดยเนื่องด้วยสังคายนา เป็นต้น"

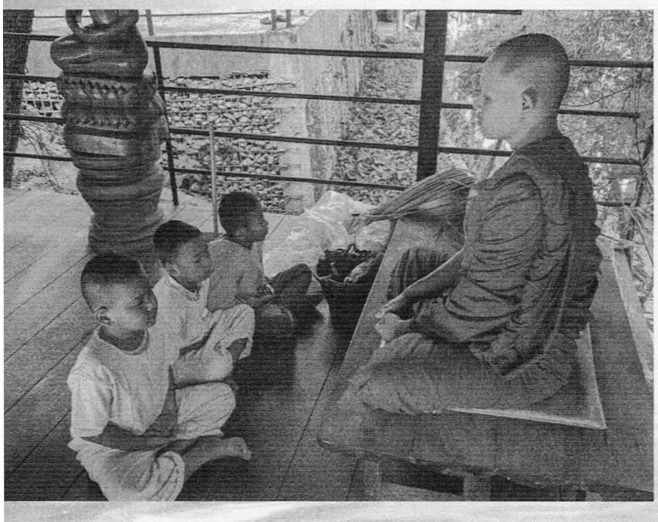
สรุปความว่า ความเห็นของอาจารย์ทั้งหลายที่เรียกว่า วทนฺติวาท มีกล่าวไว้ในคัมภีร์ฎีกาของสีลขันธวรรคและสารัตถทีปนีว่า คัมภีร์อรรถกถาเป็นปกิณกเทศนาของพระพุทธเจ้า ส่วนสมานวาทะ คือ ความเห็นที่เป็นสมานฉันท์กล่าวว่าเป็น ปกิณกเทศนาและคำอธิบายของพระสาวก แม้ว่าความเห็นทั้งสองอย่างนี้ดูเหมือนจะขัดแย้งกัน ก็ไม่ถือว่าขัดแย้ง เพราะส่วนใหญ่ข้อความในคัมภีร์มหาอรรถกถาคงจะเป็นคำอธิบายโดยตรงของพระพุทธองค์ แต่ยังมีคำอธิบายปลีกย่อยที่พระสาวกได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ ดังคัมภีร์อัฏฐสาลินีได้บันทึกภาษิตของพระสารีบุตรว่า

วุตฺตมฺปิ เจตํ ธมฺมเสนาปตินา—
เยน จกฺขุปฺปสาเทน รูปานิ มนุปสฺสติ
ปริตฺตํ สุขุมํ เอตํ อูกาสิรสมูปมํ.

(อภิ.สงฺ.อ. ๑/๕๙๖/๓๖๖)

สมดังคำที่พระธรรมเสนาบดีกล่าวว่า "ชนย่อมเห็นรูปด้วยจักขุประสาทใด จักขุประสาทนี้เล็กละเอียด มีอุปมาด้วยหัวเล็น"

แม้ในคัมภีร์มิลินทปัญหาก็พบคาถาที่ท่าน

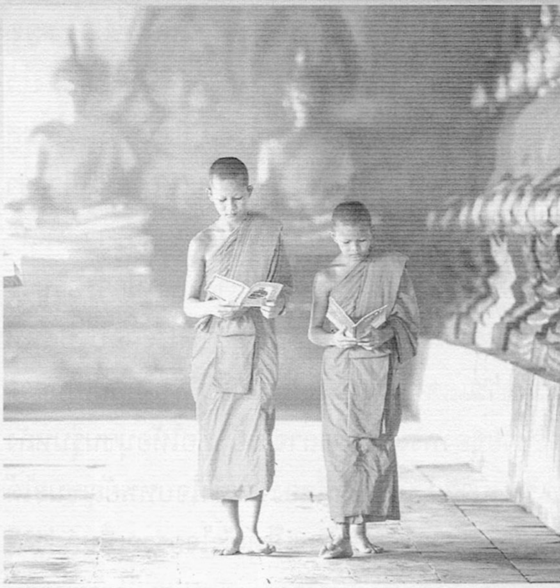

พระสารีบุตรกล่าวไว้หลายบท แต่คาถาเหล่านั้นไม่มีบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก ข้อนี้แสดงว่า พระสารีบุตรได้อธิบายพระพุทธพจน์ไว้เช่นเดียวกัน และคำอธิบายของพระสาวกเหล่านั้นก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในคัมภีร์มหาอรรถกถานั่นเอง

คัมภีร์มหาอรรถกถาดังกล่าวที่จารึกปกิณกเทศนาและสาวกภาษิต ได้รับสังคายนาในปฐมสังคายนาและการสังคายนาครั้งอื่นๆ ต่อมาพระมหินทเถระและคณะ ได้เดินทางไปเผยแผ่พระศาสนาในลังกาทวีป หลังการสังคายนาครั้งที่ ๓ ในราวพุทธศักราช ๒๓๕ ท่านได้นำพระไตรปิฎกและมหาอรรถกถาไปยังเกาะลังกาด้วยการท่องจำและถ่ายทอดต่อๆ มาด้วยมุขปาฐะ เพราะคนสมัยก่อนมีความจำเป็นเลิศ จึงไม่นิยมจารึกตำราเรียนไว้ในใบลาน

ถ้ากล่าวตามมุมมองของคนสมัยนี้ อาจเข้าใจว่าการทรงจำตำราหลายสิบคัมภีร์เป็นเรื่องเหนือวิสัยของมนุษย์ทั่วไปในปัจจุบัน แต่ความจริงเรื่องนี้เป็นไปได้ เพราะความจำของคนในปัจจุบันถดถอยลงกว่าก่อนมาก ในสมัยที่ผู้เขียนศึกษาเล่าเรียนปริยัติธรรมที่ประเทศสหภาพเมียนมา ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๘ ได้พบกับพระเถระชาวพม่ารูปหนึ่งชื่อว่า **พระวาเสฏฐาภิวงศ์** ท่านสามารถสาธยายพระวินัยปิฎก ๕ คัมภีร์ (ฉบับไทยมี ๘ เล่ม ฉบับฉัฏฐสังคีติมี ๕ เล่ม) ตั้งแต่มีอายุเพียง ๑๗ ปี และเมื่ออุปสมบทได้ ๑ พรรษาเมื่ออายุ ๒๑ ปี ได้สาธยายสังยุตตนิกาย ๕ คัมภีร์ (ฉบับไทยมี ๕ เล่ม ฉบับฉัฏฐสังคีติมี ๓ เล่ม) กล่าวกันว่า ท่านอ่านเพียงรอบเดียวเป็นเวลา ๑ เดือน ก็สามารถจดจำได้แม่นยำทั้งหมด โดยไม่ต้องทบทวนอีกเลย ดังนั้น การที่คนสมัยก่อนสามารถทรงจำพระไตรปิฎกและมหาอรรถกถาทั้งหมดได้จึงไม่ใช่เรื่องเหลือเชื่อแต่อย่างใด

ขอย้อนกล่าวถึงเรื่องท่านพระมหินทเถระ ท่าน

และคณะได้แปลพระไตรปิฎกและมหาอรรถกถาเป็นภาษาสิงหล เพื่อให้กุลบุตรชาวสิงหลได้ศึกษาโดยสะดวก ครั้นเวลาผ่านไปช้านาน คัมภีร์มหาอรรถกถาฉบับบาลีได้สาบสูญไป เพราะโจรภัยและอัคคีภัยเป็นต้น จนกระทั่งเมื่อพระพุทธโฆสาจารย์ได้เดินทางไปลังกาทวีป ในรัชสมัยพระเจ้ามหานาม (พ.ศ. ๙๕๓-๙๗๕) จึงได้แปลคัมภีร์มหาอรรถกถามาเป็นภาษาบาลี เพื่อให้กุลบุตรผู้รู้ภาษาบาลีในนานาประเทศได้ใช้เป็นคู่มือศึกษาพระไตรปิฎก

ภายหลังต่อมา พระอรรถกถาจารย์รูปอื่นก็ดำเนินรอยตามพระพุทธโฆสาจารย์มาจนถึงปัจจุบันนี้ คัมภีร์อรรถกถาที่ปริวรรตจากภาษาสิงหลจึงมีอยู่อย่างครบถ้วน

แม้คัมภีร์มหาวงศ์ก็กล่าวถึงคัมภีร์มหาอรรถกถาว่า เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าและพระสาวกดังต่อไปนี้

สีหฬฏฺฐกถาสุทฺธา มหินฺเทน มตีมตา
สงฺคีติตฺตย'มารูฬฺหํ สมฺมาสมฺพุทฺธเทสิตํ.
สาริปุตฺตาทิคีตํ จ กถามคฺคํ สเมกฺขิย
กตา สีหฬภาสาย สีหเฬสุ ปวตฺตติ.

(มหาวํส ๓๗/๒๒๘-๒๙)

"อรรถกถาสิงหลอันหมดจด ที่ประมวลคำอธิบายอันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ และคำกล่าวของพระสารีบุตร เป็นต้น อันยกขึ้นสู่สังคายนาทั้งสามครั้ง ซึ่งพระมหินทเถระผู้มีปัญญาได้แปลไว้ด้วยภาษาสิงหล ย่อมปรากฏแก่ชาวสิงหล"

อนึ่ง ในคัมภีร์อรรถกถาบางแห่ง มีการอธิบายหลักภาษา เช่น การเชื่อมความ การประกอบรูปศัพท์ และการแสดงรูปวิเคราะห์ เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นการอธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังที่เรียนบาลีเป็นภาษาที่สอง ได้เข้าใจบทพยัญชนะได้ชัดเจน ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ให้เข้าใจอรรถเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม สังคหัฏฐกถาดังกล่าว มีการเพิ่มเติมความเชื่อของคนในยุคนั้นบ้าง อธิบายตามคัมภีร์ยาของสันสกฤตบ้าง ทำให้ข้อความบางแห่งในอรรถกถาดังกล่าวผิดกับหลักวิทยาศาสตร์ปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น

ก. เรื่องพระจันทร์กว้าง ๔๙ โยชน์ พระอาทิตย์กว้าง ๕๐ โยชน์ เป็นต้น พบในสมันตปาสาทิกา (วิ.มหา.อ. ๑/๑/๑๑๒) และวิสุทธิมรรค (วิสุทฺธิ. ๑/๑๓๗/๒๒๖)

ข. เรื่องกระดูกตาตุ่ม พบในวิสุทธิมรรค (วิสุทฺธิ. ๑/๑๙๐/๒๗๗) แต่กระดูกตาตุ่มเป็นเพียงตุ่มปลายของกระดูกแข้งเท่านั้น ถ้าท่านนับกระดูกตาตุ่มจริงก็ควรนับกระดูกที่บวมออกมาคล้ายตาตุ่มที่ข้อมืออีกด้วย แต่ท่านมิได้นับเช่นนั้น แม้ในคัมภีร์มหาอรรถกถาฉบับดั้งเดิม ก็มิได้นับกระดูกตาตุ่มไว้ เพราะคัมภีร์มูลฏีกา ระบุว่า กระดูกตาตุ่มไม่พบในคัมภีร์มหาอรรถกถา (อภิ.วิ.มูลฏีกา ๒/๓๕/๓๖๘)

แม้ข้อความดังกล่าวจะขัดแย้งกับหลักวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ก็ถือว่าไม่ใช่ข้อบกพร่องที่ร้ายแรง เพราะไม่เกี่ยวกับสัจธรรมของพระพุทธเจ้าแต่อย่างใด

ประโยชน์สำคัญของอรรถกถามีมากมาย ท่านผู้ประพันธ์กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเนื้อเรื่อง อธิบายศัพท์ ความหมายของศัพท์ และแสดงหลักภาษาฝ่ายบาลีและสันสกฤต รวมไปถึงแสดงข้อวินิจฉัยตามหลักธรรม โดยอาศัยพระพุทธพจน์เป็นหลักฐานอ้างอิง เป็นต้น พระอรรถกถาจารย์จึงได้ชื่อว่า พุทธมตัญญู คือ ผู้รู้พุทธาธิบาย ในที่นี้จะกล่าวถึงประโยชน์สำคัญของอรรถกถา ๔ ข้อ คือ

๑. ทำให้เข้าใจความหมายในพระบาลีได้อย่างถูกต้อง เช่น

มาตรํ ปิตรํ หนฺตฺวา ราชาโน เทฺว จ ขตฺติเย
รฏฺฐํ สานุจรํ หนฺตฺวา อนีโฆ ยาติ พฺราหฺมโณ.

(ขุ.ธ. ๒๕/๒๙๔/๖๗)

"พราหมณ์ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าขัตติยราชอีกสององค์ ทำลายรัฐพร้อมทั้งเจ้าพนักงานแล้ว ย่อมสัญจรไปอย่างไร้ทุกข์"

คำว่า **มาตรํ** (มารดา), **ปิตรํ** (บิดา), **ราชาโน** (ขัตติยราช), **รฏฺฐํ** (รัฐ), **สานุจรํ** (พร้อมทั้งเจ้าพนักงาน) และ พฺราหฺมโณ (พราหมณ์) เป็นคำเปรียบเทียบ ในที่นี้พระพุทธองค์ทรงเปรียบตัณหาเป็นมารดา, มานะคือบิดา, สัสสตทิฏฐิและอุจเฉททิฏฐิคือขัตติยราชสององค์, รัฐคืออายตนะ ๑๒, เจ้าพนักงานคือนันทิราคะ และพราหมณ์คือพระขีณาสพ

ถ้าพระอรรถกถาจารย์มิได้อธิบายขยายความคาถาข้างต้นไว้ ผู้อ่านย่อมไม่อาจเข้าใจเนื้อความในคาถาได้อย่างถูกต้อง เพราะเป็นการใช้สำนวนทางภาษา โดยคำเหล่านี้จัดเป็นสทิสูปจาระ คือ สำนวนที่กล่าวถึงสิ่งที่คล้ายคลึงกัน แต่มุ่งให้หมายถึงสิ่งอื่นที่มีความคล้ายคลึงกัน ตามนัย ๔๐ เรียกว่า รุฬหีนัย คือการมีความหมายไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง

๒. ทำให้เข้าใจเหตุการณ์ของเรื่องราวในสมัยก่อนพุทธกาลและพุทธกาลได้ชัดเจน เช่น เรื่องราวของตัวละครในชาดกต่างๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร

ใครพูดกับใคร และประชุมชาดกว่าใครมาเกิดเป็นใครในชาติสุดท้าย แม้ปราชญ์ตะวันตกก็เชื่อว่าอรรถกถาของพระพุทธโฆสาจารย์เป็นการปริวรรตมาจากภาษาสิงหล เพราะท่านผู้แต่งไม่อาจรู้ประวัติความเป็นมาที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในชาดกได้ด้วยตนเอง

๓. การตัดสินความถูกต้องตามหลักวินัย

ในคัมภีร์อรรถกถาได้กล่าวถึงความเห็นของพระมหาสุมนเถระและพระมหาปทุมเถระ เป็นต้น แม้ท่านจะมิได้ตัดสินว่ามติของท่านใดสมควรกว่า ก็จัดว่าท่านถือเอามติหลังเป็นหลัก เพราะมติของคัมภีร์อรรถกถาหรือพระเถระที่กล่าวไว้ภายหลังเป็นหลักสำคัญ ดังข้อความในคัมภีร์สมันตปาสาทิกาว่า

ยถา เจตฺถ, เอวํ สพฺพตฺถ โย โย อฏฺฐกถาวาโท วา เถรวาโท วา ปจฺฉา วุจฺจติ, โส ปมาณโต ทฏฺฐพฺโพ.
(วิ.มหา.อ. ๑/๙๒/๓๒๒)

"อนึ่ง ข้อความในที่นี้เป็นฉันใด มติของคัมภีร์อรรถกถาหรือพระเถระที่กล่าวไว้ภายหลัง พึงกำหนดโดยความเป็นของหลักสำคัญ ฉันนั้น"

๔. อธิบายสำนวนทางภาษาที่พบในพระวินัยปิฎก เช่น

พหู เม พทรา ปฏิยตฺตา.

(วิ.มหา. ๒/๒๒๑/๒๒๑)

"ข้าพระพุทธเจ้าจัดเตรียมผลพุทราไว้มากมาย"

คำว่า **พทรา** (ผลพุทรา) ในประโยคข้างต้นแม้จะกล่าวถึงประธานคือพุทรา ก็ยังหมายรวมถึงของควรเคี้ยวและของควรบริโภคอื่นๆ จึงเป็นปธานนัย คือ การระบุถึงสิ่งที่เป็นประธาน แต่ยังหมายรวมถึงสิ่งอื่นๆ อีกด้วย ดังคำว่า **ราชา อาคจฺฉติ** (พระราชาเสด็จมา) ซึ่งยังหมายรวมถึงพระมเหสี พระโอรส พระประยูรญาติ มหาดเล็ก และองครักษ์เป็นต้นอีกด้วย

ดังข้อความว่า

พทรา ปฏิยตฺตาติ อุปจารวเสน วทติ.

(วิ.มหา.อ. ๒/๒๒๑/๓๕๒)

"กุลบุตรกล่าวว่า **พทรา ปฏิยตฺตา** (เตรียมผลพุทราไว้) โดยความเป็นสำนวน"

สรุปความว่า คัมภีร์อรรถกถาต่างๆ ที่พระพุทธโฆสาจารย์ เป็นต้น รจนา เป็นข้อความที่ท่านปริวรรตจากคัมภีร์มหาอรรถกถาที่กอปรด้วยปกิณกเทศนาของพระพุทธเจ้า กับคำอธิบายของพระสาวก คัมภีร์อรรถกถาใหม่นี้เรียกว่า สังคหัฏฐกถา จัดเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว แต่ก็มีร้อยกรองผสมอยู่บ้าง

นอกจากนี้ ยังมีคัมภีร์อรรถกถาอีกประเภทหนึ่งที่แต่งย่อความพระไตรปิฎกกับสังคหัฏฐกถา ท่านเรียกว่าอรรถกถาสังเขป เป็นร้อยแก้วบ้าง ร้อยกรองบ้าง หรือทั้งสองอย่างผสมกัน ส่วนใหญ่สังคหัฏฐกถากับอรรถกถาสังเขปจะมีคัมภีร์ฎีกาอธิบายความ สังคหัฏฐกถามีทั้งหมด ๒๕ คัมภีร์ ส่วนอรรถกถาสังเขปมี ๑๓ คัมภีร์ ดังนี้

สังคหัฏฐกถา ๒๕ คัมภีร์ ประกอบด้วย

<u>คัมภีร์อรรถกถาที่พระพุทธโฆสาจารย์รจนา</u> มี ๑๒ ฉบับ คือ

๑. สมันตปาสาทิกา

อธิบายพระวินัยปิฎก

๒. สุมังคลวิลาสินี

อธิบายพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย

๓. ปปัญจสูทนี

อธิบายพระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย

๔. สารัตถปกาสินี

อธิบายพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย

๕. มโนรถปูรณี

อธิบายพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย

๖. อรรถกถาขุททกปาฐะ

อธิบายพระสุตตันตปิฎก ขุททกปาฐะ

๗. อรรถกถาธรรมบท

อธิบายพระสุตตันตปิฎก ธรรมบท

๘. อรรถกถาสุตตนิบาต

อธิบายพระสุตตันตปิฎก สุตตนิบาต

๙. อรรถกถาชาดก

อธิบายพระสุตตันตปิฎก ชาดก

๑๐. อัฏฐสาลินี

อธิบายพระอภิธรรมปิฎก ธัมมสังคณี

๑๑. สัมโมหวิโนทนี

อธิบายพระอภิธรรมปิฎก วิภังค์

๑๒. ปัญจปกรณ์

อธิบายพระอภิธรรมปิฎก ๕ ปกรณ์ที่เหลือ

<u>คัมภีร์อรรถกถาที่พระพุทธทัตตเถระรจนา</u>

มี ๑ ฉบับ คือ

๑. อรรถกถาพุทธวงศ์

อธิบายพระสุตตันตปิฎก พุทธวงศ์

<u>คัมภีร์อรรถกถาที่พระธรรมบาลเถระรจนา</u>

มี ๘ ฉบับ คือ

๑. อรรถกถาอุทาน

อธิบายพระสุตตันตปิฎก อุทาน

๒. อรรถกถาอิติวุตตกะ

อธิบายพระสุตตันตปิฎก อิติวุตตกะ

๓. อรรถกถาวิมานวัตถุ

อธิบายพระสุตตันตปิฎก วิมานวัตถุ

๔. อรรถกถาเปตวัตถุ

อธิบายพระสุตตันตปิฎก เปตวัตถุ

๕. อรรถกถาเถรคาถา

อธิบายพระสุตตันตปิฎก เถรคาถา

๖. อรรถกถาเถรีคาถา

อธิบายพระสุตตันตปิฎก เถรีคาถา

๗. อรรถกถาจริยาปิฎก

อธิบายพระสุตตันตปิฎก จริยาปิฎก

๘. อรรถกถาเนตติปกรณ์

อธิบายพระสุตตันตปิฎก เนตติปกรณ์

<u>คัมภีร์อรรถกถาที่พระมหานามะรจนา</u>

มี ๑ ฉบับ คือ

๑. อรรถกถาปฏิสัมภิทามรรค

อธิบายพระสุตตันตปิฎก ปฏิสัมภิทามรรค

<u>คัมภีร์อรรถกถาที่พระอุปเสนะรจนา</u>

มี ๒ ฉบับ คือ

๑. อรรถกถามหานิทเทส

อธิบายพระสุตตันตปิฎก มหานิทเทส

๒. อรรถกถาจูฬนิทเทส

อธิบายพระสุตตันตปิฎก จูฬนิทเทส

คัมภีร์อรรถกถาที่พระเถระไม่ปรากฏนามรจนา มี ๑ ฉบับ คือ อรรถกถาอปทาน

อธิบายพระสุตตันตปิฎก อปทาน

อรรถกถาสังเขป ๑๓ คัมภีร์

อรรถกถาสังเขป แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. หมวดพระวินัย

- กังขาวิตรณี ประมวลความในภิกขุปาติโมกข์กับภิกขุนีปาติโมกข์ พระพุทธโฆสาจารย์รจนาเป็นร้อยแก้ว

- วินัยสังคหะ ประมวลความในพระวินัยปิฎกกับอรรถกถา พระสารีบุตรเถระรจนาเป็นร้อยแก้วในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖

- ขุทฺทสิกขา ประมวลความในพระวินัยปิฎก พระธัมมสิริเถระรจนาเป็นร้อยกรองผสมร้อยแก้ว มีคาถา ๕๑๒ บท

- มูลสิกขา ประมวลความที่เกี่ยวกับวินัยเหมือนขุทฺทสิกขาแต่ย่อกว่า พระเถระไม่ปรากฏนามรจนาเป็นร้อยกรองผสมร้อยแก้ว มีคาถา ๑๑๒ บท

- วินัยวินิจฉัย ประมวลความในคัมภีร์อุภโตวิภังค์กับคัมภีร์ขันธกะพร้อมด้วยอรรถกถา พระพุทธทัตตะเถระรจนาเป็นร้อยกรอง มีคาถา ๓,๑๕๓ บท

- อุตตรวินิจฉัย ประมวลความในคัมภีร์บริวารพร้อมด้วยอรรถกถา พระพุทธทัตตเถระรจนาเป็นร้อยกรอง มีคาถา ๓๑๐ บท

๒. หมวดพระสูตร

- วิสุทธิมรรค ประมวลความเรื่องไตรสิกขาในนิกาย ๕ พระพุทธโฆสาจารย์รจนาเป็นร้อยแก้วผสมร้อยกรอง

๓. หมวดพระอภิธรรม

- อภิธัมมัตถสังคหะ ประมวลความในพระ-อภิธรรมปิฎก พระอนุรุทธาจารย์รจนาเป็นร้อยแก้วผสมร้อยกรอง

- อภิธัมมาวตาร ประมวลความในพระอภิธรรมปิฎกและอรรถกถา พระพุทธทัตตะเถระรจนาเป็นร้อยกรองผสมร้อยแก้ว

คัมภีร์อรรถกถาของพระสูตรและพระอภิธรรมแต่งโดยอาศัยมหาอรรถกถาเท่านั้น แต่อรรถกถาของพระวินัยยังอาศัยคัมภีร์อธิบายพระวินัยที่แต่งโดยพระเถระอินเดียและสิงหล คัมภีร์เหล่านั้นก็เป็นอรรถกถาเช่นกัน เท่าที่ปรากฏชื่อโดยตรงในคัมภีร์อรรถกถาและฎีกาพระวินัยมี ๗ ฉบับ ดังนี้

๑) มหาปัจจรี อรรถกถาที่แต่งบนแพ (คำว่า มหา เป็นคุณศัพท์ที่ใช้นำหน้าบุคคลหรือสิ่งที่ควรยกย่อง คำว่า ปัจจรี แปลว่า แพ)

๒) จูฬปัจจรี อรรถกถาย่อความมหาปัจจรี

๓) กุรุนที อรรถกถาที่แต่ง ณ กุรุนทีวัลลิวิหาร

๔) สังเขปะ สันนิษฐานว่า เป็นอรรถกถาย่อความมหาอรรถกถาและมหาปัจจรีเป็นต้น บางท่านกล่าวว่าอรรถกถานี้ก็คือจูฬปัจจรีที่ย่อความจากมหาปัจจรี นั่นเอง

๕) อันธกะ อรรถกถาที่แต่งด้วยภาษาเตลูคูในแคว้นอันธกะ

๖) อริยะ อรรถกถาที่แต่งด้วยภาษาอารยัน

๗) ปันนวาระ ชื่อนี้มีพบในวชิรพุทธิฎีกาเท่านั้น ความหมายของชื่อไม่ชัดเจน ทั้งคัมภีร์ก็สาบสูญ จึงไม่อาจรู้ว่าคัมภีร์นี้มีลักษณะอย่างไร

ในคัมภีร์อรรถกถาเหล่านี้ ชื่อคัมภีร์มหาปัจจรี กุรุนที อันธกะ และสังเขปะ พบบ่อยครั้งในอรรถกถาพระวินัยของพระพุทธโฆสาจารย์ และในฎีกาพระวินัยคือสารัตถทีปนีกับวิมติวิโนทนี (สารตฺถ.ฎีกา ๑/๒๕ วิมติ.ฎีกา ๑/๒๗) ส่วนชื่อคัมภีร์จูฬปัจจรี อริยะ และปันนวาระ มีพบในฎีกาพระวินัยคือคัมภีร์วชิรพุทธิฎีกาเท่านั้น (วชิร.ฎีกา ๒๓)

คำถามจากผู้อ่าน

คำอธิบาย รสรส ศัพท์

ปาฬิปาโมกข์

คำว่า **รสรส** มีคำแปลในสัททานุกรมพระไตรปิฎก บาลี-พม่า (เล่ม ๑๗ หน้า ๕๑๘) ๒ ประการ คือ

๑. **รสอันเลิศ** คือ แกงที่มีรสเลิศกว่าแกงถั่วเขียว และแกงถั่วราชมาส (วินัยนิสสัย ฉบับบะยาจี) หรือ รสที่เป็นของเหลว (วินัยอรรถกถานิสสัย ฉบับชเวอุมิน)

๒. **ความพอใจในรสารมณ์**

ความหมายว่า รสอันเลิศ มีหลักฐานในคัมภีร์ ปาจิตยาทิโยชนา (ข้อ ๖๐๔ หน้า ๑๓๔) ว่า

ตํ สพฺพํ รสานํ รโส รสรโสติ กตฺวา รสรโสติ วุจฺจติ.

"กับข้าวทั้งหมดนั้นเรียกว่า รสรสะ โดยกระทำรูปวิเคราะห์ว่า รสานํ รโส รสรโส (รสแห่งรสทั้งหลาย ชื่อว่า รสรสะ)" [ฉัฏฐีตัปปุริสสมาส]

ตามคำแปลแรกว่า **รสอันเลิศ** คำว่า รสรส แปลตามศัพท์ว่า รสแห่งรส ซึ่งมีความหมายว่า รสอันเลิศ นั่นเอง ดังคำว่า เทวเทว (เทพแห่งเทพทั้งหลาย) คือ เทพผู้ยิ่งใหญ่

ส่วนตามคำแปลต่อมาว่า รสที่เป็นของเหลว มาจาก รส (ของเหลว) + รส (รส) คำนี้มีรูปวิเคราะห์กรรมธารยสมาสว่า รโส จ โส รโส จาติ รสรโส (รสที่เป็นของเหลว ชื่อว่า รสรสะ)

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า คำว่า รสรส ควรแปลว่า น้ำแกงที่มีรสดี, น้ำแกงรสอร่อย โดยมาจาก รส (รสดี) + รส (น้ำแกง) ตามคำแปลนี้คำว่า รสรส มีรูปวิเคราะห์ว่า รโส อสฺส อตฺถีติ รโส (สิ่งที่มีรส ชื่อว่า รสะ), รโส จ โส รโส จาติ รสรโส (น้ำแกงที่มีรส ชื่อว่า รสรสะ) ในบททั้งสองนี้ คำแรกว่า รส แปลตามศัพท์ว่า "สิ่งที่มีรส, มีรสดี" มาจาก รส ศัพท์ + ณ ปัจจัยในอัสสัตถิตัทธิต ส่วนคำหลังว่า รส ใช้ในความหมายว่า ของเหลว (ทฺรว) ตามที่คัมภีร์อภิธานัปปทีปิกา (กัณฑ์ที่ ๓ คาถา ๘๐๔) แสดงความหมายของ **รส** ศัพท์ ๙ อย่าง คือ ของเหลว (ทฺรว), ความประพฤติ (อาจาร), ความเพียร (วีริย), รสหวานเป็นต้น ๖ อย่าง (มธุราทิ), ปรอท (ปารท), รสรักเป็นต้น ๙ อย่าง (สิงฺคาราทิ), ธาตุประเภทหนึ่งในธาตุ ๗ อย่าง, รสธาตุ (ธาตุเภท), หน้าที่ (กิจฺจ) และความบริบูรณ์ (สมฺปตฺติ)

เหตุที่ผู้เขียนแปลคำนี้ว่า น้ำแกงที่มีรสดี ก็เพราะว่าอรรถกถาพระวินัยอธิบายว่า

รสรเสติ เอตฺถ ฐเปตฺวา เทฺว สูเป อวเสสานิ โอโลณีสากสูเปยฺยมจฺฉรสมํสรสาทีนิ รสรสาติ เวทิตพฺพานิ. ตํ รสรสํ พหุมฺปิ คณฺหนฺตสฺส อนาปตฺติ. (วิ.มหา.อ. ๑/๖๐๔/๔๕๑)

"ในคำว่า รสรเส (ในน้ำแกงที่มีรสดี) นี้ กับข้าวที่ทำจากนมวัว (โอโลณี), เครื่องแกงคือผัก (สากสูเปยฺย), น้ำแกงปลา (มจฺฉรส) และน้ำแกงเนื้อ(มํสรส) เป็นต้น ที่เหลือเว้นแกง ๒ ชนิด คือ แกงถั่วเขียว และแกงถั่วราชมาส ที่ใช้มือหยิบได้ พึงทราบว่าเป็นน้ำแกงที่มีรสดี ภิกษุผู้รับน้ำแกงที่มีรสดีจำนวนมากก็ไม่ต้องอาบัติ"

รส ศัพท์ในคำว่า **มจฺฉรสมํสรส** (น้ำแกงปลา, น้ำแกงเนื้อ) มีความหมายว่า น้ำแกง, ซุป โดย รส ศัพท์ใช้ในความหมายว่า ของเหลว (ทฺรว) ดังคำว่า อมฺพรส (น้ำมะม่วง), ผลรส (น้ำผลไม้) เป็นต้น

มีข้อสังเกตว่า กับข้าวที่เรียกว่า รสรส แบ่งออกเป็น ๔ ชนิด คือ กับข้าวที่ทำจากนมวัว (โอโลณี), เครื่องแกงคือผัก (สากสูเปยฺย), น้ำแกงปลา (มจฺฉรส) และน้ำแกงเนื้อ (มํสรส) ผู้เขียนจึงเข้าใจว่า คำว่า รสรส ควรแปลว่า น้ำแกงที่มีรสดี เพราะพบคำว่า มจฺฉรส(น้ำแกงปลา)และ มํสรส(น้ำแกงเนื้อ)ในเรื่องนี้ นอกจากนั้น กับข้าวอื่นที่ไม่ใช่น้ำแกงก็นับรวมเข้าในคำว่า รสรส โดยเอกเทสูปจาระ คือ การกล่าวถึงบางส่วน แต่มุ่งให้หมายถึงกลุ่ม ดังคำว่า ภตฺตํ ภุญฺชติ (บริโภคข้าว) คำว่า ภตฺตํ แม้จะกล่าวถึงข้าว แต่เจตนาหมายรวมกับข้าวที่เป็นกลุ่มอีกด้วย

สรุปความว่า ผู้เขียนเห็นว่า คำว่า รสรส ในเรื่องนี้ควรแปลว่า น้ำแกงที่มีรสดี, น้ำแกงรสอร่อย จัดว่าเป็นอัตตโนมติ (ความเห็นส่วนตัว) ที่คิดตามหลักภาษา ขอฝากให้ผู้รู้พิจารณาความถูกต้องต่อไป

อตฺตโนมติ กิญฺจาปิ กถิตา สพฺพทุพฺพลา
ตถาปิ นยมาทาย กถิตตฺตา อโกปิยา.

(นีติ.ปท. ๔๒)

"แม้จะกล่าวว่า อัตตโนมติมีกำลังน้อยกว่าความเห็นทั้งปวงถึงอย่างนั้น ก็เป็นสิ่งมั่นคงไม่หวั่นไหว เพราะกล่าวไว้โดยอาศัยวิธีอันเหมาะสม"

ประทีปธรรมแห่งบาลี ตอนที่ ๓

ปาฬิปาโมกข์

มหพฺภยํ สุพีภจฺฉํ ภุวนํ ยุทฺธสมฺภวํ
มจฺจจินฺตา จ ทุชฺชานา มา ปมาทตฺถ มาริสา.

"ยุทธภพมากเภทภัย ใจคนยากแท้หยั่งถึง สหายทั้งหลาย โปรดถนอมตัว"

คาถาข้างต้นมีคำแปลตามศัพท์ว่า

ภุวนํ อ.โลก **ยุทฺธสมฺภวํ** อันมีในการต่อสู้ **มหพฺภยํ** เป็นสิ่งมีภัยมาก **สุพีภจฺฉํ** เป็นสิ่งถูกรังเกียจยิ่ง (**โหติ** ย่อมเป็น) ฯ **จ** อนึ่ง **มจฺจจินฺตา** อ.ความคิดของมนุษย์ **ทุชฺชานา** เป็นสิ่งถูกรู้ได้ยาก (**โหติ** ย่อมเป็น) ฯ **มาริสา** แน่ะสหาย ท. (**ตุมฺเห** อ.ท่าน ท.) **ปมาทา** เป็นผู้ประมาท **มา อตฺถ** จงอย่าเป็น ฯ

<u>คำอธิบายโดยย่อ</u>

๑. คำว่า **มหพฺภย** มาจาก **มหนฺต** ศัพท์ + **ภย** ศัพท์ แปลง **มหนฺต** เป็น มหา ซ้อน พฺ เป็น พฺภ แล้วรัสสะ อา ใน หา เป็น อ จึงได้รูปว่า มหพฺภย คำนี้มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **มหนฺตํ ภยํ อสฺสาติ มหพฺภยํ** = สิ่งที่มีภัยมาก ชื่อว่า **มหัพภยะ** (ฉัฏฐีพหุพพีหิสมาส)

๒. คำว่า **สุพีภจฺฉ** มาจาก **สุ** บทหน้า + **พธ** ธาตุ + ฉ ปัจจัย + อ ปัจจัยในกรรมสาธนะ แปลง ธ เป็น ภ, แปลง อ ใน พ เป็น อี แล้วซ้อน จฺ เป็น จฺฉ คำนี้มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **สุฏฺฐุ พีภจฺฉียเตติ สุพีภจฺฉํ** = สิ่งถูกรังเกียจยิ่ง ชื่อว่า สุพีภัจฉะ

๓. คำว่า **มจฺจจินฺตา** มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **มจฺจานํ จินฺตา มจฺจจินฺตา** = ความคิดของมนุษย์ ชื่อว่า **มัจจจินตา** (ฉัฏฐีตัปปุริสสมาส)

๔. คำว่า **ทุชฺชานา** มาจาก ทุ (ยาก) + ชานา (ถูกรู้) มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **ทุกฺขํ ญายเตติ ทุชฺชานา** = สิ่งถูกรู้ได้ยาก ชื่อว่า ทุชชานา (**ทุ** บทหน้า + **ญา** ธาตุ <อวโพธเน = รู้> + **นา** ปัจจัย + **ข** ปัจจัยในกรรมสาธนะ)

๕. คำว่า **ปมาทตฺถ** ตัดบทเป็น **ปมาทา** + **อตฺถ** (เมื่อประกอบด้วย **มา** นิบาต ให้ลงวิภัตติอาขยาต

๓ หมวด คือ ปัญจมี หิยยัตตนี หรืออัชชตนี)

๖. คำว่า **ปมาท** มาจาก **ป** บทหน้า + **มท** ธาตุ (อุมฺมาเท = บ้า) + **ณ** ปัจจัยในกัตตุสาธนะ มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **ปมชฺชนฺตีติ ปมาทา** = ผู้ประมาท ชื่อว่า ปมาทะ (กัตตุสาธนะ)

ส่วนใหญ่ความหมายว่า "ผู้ประมาท" ในภาษาบาลีมักใช้เป็น **ปมตฺต** (**ป** บทหน้า + **มท** ธาตุ + **ต** ปัจจัยในกัตตุสาธนะ อดีตกาล) ส่วนความหมายว่า "ความประมาท" มักใช้เป็น **ปมาท** โดยลง **ณ** ปัจจัยในภาวสาธนะ เช่น **ปมาโท มจฺจุโน ปทํ** (ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย) แต่ในที่บางแห่งอาจประกอบใช้ **ปมาท** ศัพท์ ในกัตตุสาธนะได้บ้าง ตามข้อความในสัลเลขสูตรว่า

ฌายถ จุนฺท. มา ปมาทตฺถ. มา ปจฺฉา วิปฺปฏิสาริโน อหุวตฺถ. *(ม.มู. ๑๒/๘๘/๕๗)*

"จุนทะ พวกเธอจงเพ่งพินิจ อย่าประมาท อย่าเดือดร้อนใจในภายหลัง"

๗. คำว่า **มาริส** (สหาย) โดยทั่วไปมักใช้เป็นคำทักทายของเทวดาที่ทักทายกันหรือใช้ทักทายมนุษย์ แต่ในที่บางแห่งก็เป็นคำทักทายของมนุษย์ด้วยกันบ้าง คำนี้มีคำแปลตามศัพท์ ๓ ประการ คือ

ก. ท่านผู้เช่นกับด้วยเรา = **มยํ วิย ทิสฺสนฺเตติ มาริสา** (อมฺห ศัพท์ + **ทิส** ธาตุ <เปกฺขเน = ดู> + **กฺวิ** ปัจจัยในกรรมสาธนะ) แปลง **อมฺห** เป็น ม, ทีฆะ อ ใน ม เป็น อา, แปลง ท ของ **ทิส** ธาตุเป็น **ร** และลบ **กฺวิ** ปัจจัย *(รูป. ๗/๕๘๘)*

ข. ผู้อดทนต่อทุกข์, ผู้นิรทุกข์ = **ทุกฺขํ มริเสนฺตีติ มาริสา** (**มริส** ธาตุ <**ติติกฺขายํ** = อดทน> + **ณ** ปัจจัยในกัตตุสาธนะ *(นีติ.ธาตุ. ๔๖๓)*

ค. ผู้กำจัดโทษ, ผู้นิรโทษ = ปาเป โรคาทิอนตฺเถ มริสนฺติ อภิภวนฺตีติ มาริสา (**มริสุ ธาตุ** <อภิภวเน = กำจัด, ครอบงำ> + **ณ** ปัจจัยในกัตตุสาธนะ *(สํ.ส.ฏีกา ๑/๑/๔๗)*

ดังข้อความว่า

มาริสาติ ปิยวจนเมตํ, นิทฺทุกฺขาติ วุตฺตํ โหติ. *(ขุ.สุ.อ. ๒/๘๒๑/๓๗๒)*

"คำว่า **มาริสา** นี้เป็นคำกล่าวด้วยความรักสนิทสนม ความหมายว่า ผู้นิรทุกข์"

นตฺเถว สตฺตุ โย นิจฺโจ นิจฺจํว คุณมตฺตกํ
คุโณ จ ชายเต ตาว ตกฺกโร ปจฺฉิโม ปน.

"ไม่มีศัตรูถาวร มีแต่ผลประโยชน์ถาวร
ผลประโยชน์มาก่อน คนทำประโยชน์มาทีหลัง"

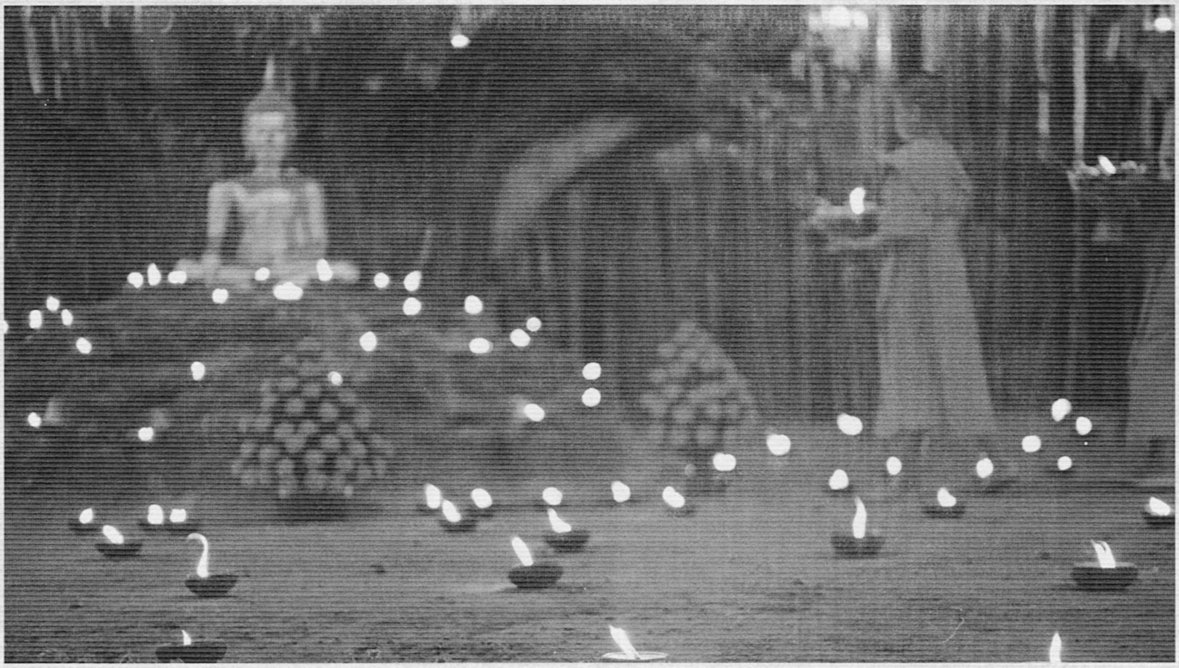
คาถาข้างต้นมีคำแปลตามศัพท์ว่า

โย สตฺตุ อ.ศัตรูใด **นิจฺโจ** เป็นสิ่งถาวร (**โหติ** ย่อมเป็น) ฯ (โส สตฺตุ อ.ศัตรูนั้น) **นตฺถิ เอว** ย่อมไม่มีนั่นเทียว ฯ **คุณมตฺตกํ** อ.ผลประโยชน์เท่านั้น **นิจฺจํ** เอว เป็นสิ่งแน่นอน นั่นเทียว (**โหติ** ย่อมเป็น) ฯ **จ** อนึ่ง **คุโณ** อ.ผลประโยชน์ **ชายเต** ย่อมเกิดขึ้น **ตาว** ก่อน ฯ **ปน** แต่ว่า **ตกฺกโร** อ.ผู้กระทำซึ่งผลประโยชน์นั้น **ปจฺฉิโม** เป็นผู้มีในภายหลัง (**โหติ** ย่อมเป็น) ฯ

คำอธิบายโดยย่อ

๑. คำว่า **คุณมตฺตก** มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **คุโณ เอว คุณมตฺตํ** = ผลประโยชน์เท่านั้น ชื่อว่า คุณมัตตะ (อวธารณบุพพบทกรรมธารยสมาส)

- **คุณมตฺตํ เอว คุณมตฺตกํ** = ผลประโยชน์เท่านั้นนั่นแหละ ชื่อว่า **คุณมัตตกะ (คุณมตฺต** ศัพท์ + ก ปัจจัยในสกัตถตัทธิต)

อภิธานัปปทีปิกากล่าวว่า **มตฺต** ศัพท์เป็นนปุงสกลิงค์ มีอรรถ ๒ อย่าง คือ **มตฺต** (เล็กน้อย) และอวธารณ (ห้าม) ในที่นี้อรรถว่า อวธารณ ท่านจึงใช้ **เอว** ศัพท์มาแทน **มตฺต** ศัพท์ในรูปวิเคราะห์

รูปวิเคราะห์ของ **คุณมตฺต** นี้ถือว่าเป็นรูปพิเศษไปจากอวธารณบุพบทกรรมธารยสมาสทั่วไป เพราะประกอบใช้ เอว ศัพท์มาแสดงอรรถของ **มตฺต** ศัพท์ที่มีอรรถว่า **อวธารณ** (ตัดสิน, ห้ามอรรถอื่น) ข้อนี้คล้ายกับตัพภาววุตติกรรมธารยสมาส (กรรมธารยสมาสที่เป็นไปในอรรถของบทหน้าที่ประกอบร่วมนั้น) ซึ่งใช้ เอว ศัพท์แสดงอรรถของบทหลัง เช่น

สุตฺตํ เอว สุตฺตนฺโต = สูตรนั้นแหละ ชื่อว่า สุตตันตะ (**สุตฺต** ศัพท์ + **อนฺต** ศัพท์)

กมฺมํ เอว กมฺมนฺโต = กรรมนั้นแหละ ชื่อว่า กัมมันตะ (**กมฺม** ศัพท์ + **อนฺต** ศัพท์)

รูปวิเคราะห์ของบทที่ลงท้ายด้วย มตฺต ศัพท์และตัพภาววุตติกรรมธารยสมาส พบในคัมภีร์มณิสารมัญชูสาฎีกา

คำว่า **ตาว** เป็นนิบาตที่มีอรรถว่า ปฐม (ก่อน) ในวรรณกรรมบาลี ตาว ศัพท์ใช้ในความหมาย ๔ ประการ ดังข้อความว่า

ปฐมตฺเถ กมตฺเถ จ วตฺตพฺพนฺตรเปกฺขเน
อนุญฺญาเต เตสฺวตฺเถสุ ตาวสทฺโท ปวตฺตติ.

(มณิ.มญฺชูสาฎีกา ๑/๒๖)

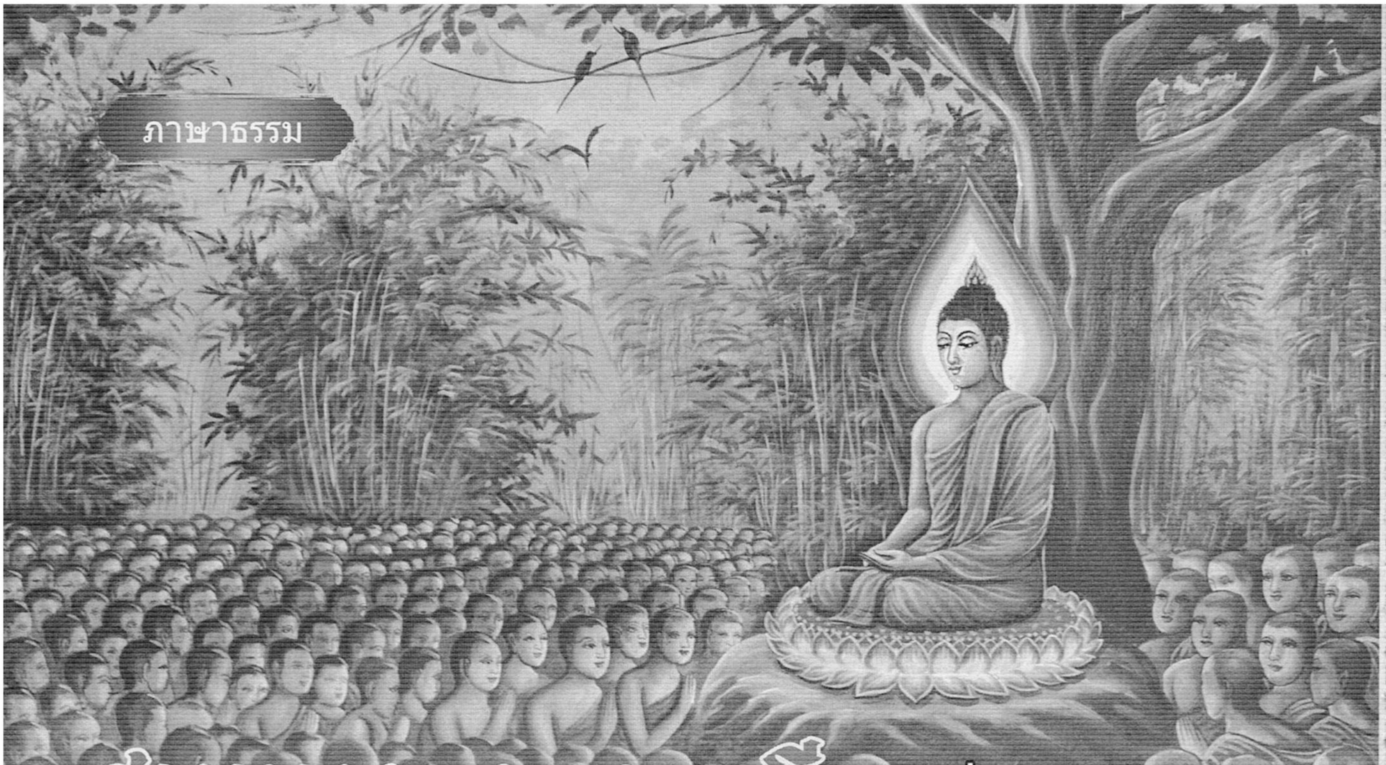
"**ตาว** ศัพท์ย่อมเป็นไปในอรรถเหล่านั้น คือ เบื้องแรก ลำดับ มองหาเนื้อความอื่นที่ควรกล่าว และอนุญาต"

คำว่า **ตกฺกร** มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **ตํ กโรตีติ ตกฺกโร** = ผู้กระทำผลประโยชน์นั้น ชื่อว่า ตักกระ (**ต** บทหน้า + **กร** ธาตุ <กรเณ = กระทำ> + **อ** ปัจจัยในกัตตุสาธนะ)

คำว่า ปจฺฉิม มีรูปวิเคราะห์ว่า

- **ปจฺฉา ภโว ปจฺฉิโม** = ผู้มีในภายหลัง ชื่อว่า ปัจฉิมะ (**ปจฺฉา** ศัพท์ + **อิม** ปัจจัยใน ภว ตัทธิต)

สนทนาภาษาบาลี ตอนที่ ๑๕

นายธรรมดา

โภนฺโต ปาฬิมามกา. ท่านมิตรรักแฟนบาลีทุกท่าน

อถ วิรุทฺธวจนานิ วุจฺจนฺเต. ในช่วงเวลาต่อไปนี้ ข้าพเจ้าจักนำเสนอคำตรงกันข้าม

๑. **อุปริ** ด้านบน VS **เหฏฺฐา** ด้านล่าง
ทั้งสองคำนี้ ต่างก็เป็นนิปาต (นิบาต คำศัพท์ที่ไม่กล่าวทัพพะและไม่เปลี่ยนรูป) มีความหมายตรงกันข้าม
อุ. อหํ **อุปริ** ติฏฺฐามิ. ผมยืนอยู่ด้านบน,
ตฺวํ **เหฏฺฐา** ติฏฺฐสิ. คุณยืนอยู่ด้านล่าง

๒. **ปุจฺฉา** คำถาม VS **วิสชฺชนา** คำตอบ
อุ. ชานาสิ นุ ตฺวํ มม **ปุจฺฉํ.** คุณเข้าใจคำถามของผมไหม?, อตฺถิ นุ เต **วิสชฺชนา.** คุณมีคำตอบไหม?

๓. **สทา** ทุกเมื่อ VS **เนว** ไม่เคย
อุ. โส **สทา** พุทฺธํ อนุสฺสรติ. เขาระลึกถึงพระพุทธเจ้าเสมอ, **เนว**าหํ เอวํ จินฺตยึ. ฉันไม่เคยคิดเช่นนี้มาก่อน

๔. **อาโรหติ** ขึ้น VS **โอโรหติ** ลง
อุ. ทหโร ปพฺพตํ **อาโรหติ.** เด็กหนุ่มขึ้นภูเขา, ทารโก รุกฺขา **โอโรหติ.** เด็กชายลงจากต้นไม้

๕. **สมฺปฏิจฺฉติ** ยอมรับ VS **นิเสเธติ** ปฏิเสธ
อุ. อิมํ **สมฺปฏิจฺฉิตฺวา** อภิปฺปโมทามิ. ผมยินดีรับข้อเสนอนี้,
อิมสฺมึ ปกรเณ อิมํ **นิเสเธมิ.** ในสถานการณ์เช่นนี้ ฉันจำเป็นต้องปฏิเสธ

๖. **อสฺสาโท** ความยินดี VS **อาทีนโว** โทษ
อุ. **อสฺสาท**านุปสฺสี วิหรติ. ผู้มีปกติเห็นกามว่า เป็นสิ่งที่น่ายินดี, **อาทีนว**านุปสฺสี วิหรติ. ผู้มีปกติเห็นกามว่า เป็นสิ่งที่มีโทษ

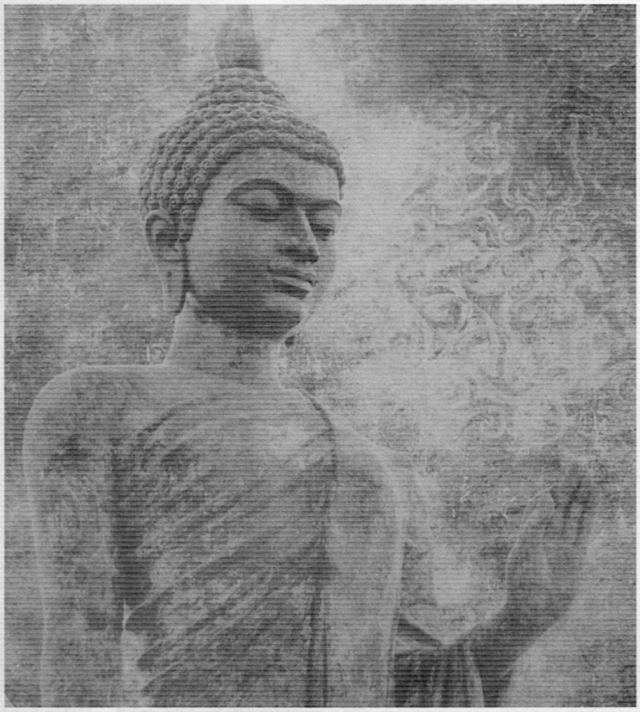
๗. **นิทฺทายติ** หลับ VS **ชาคโรติ** ตื่น
คำสองคำนี้ ใช้เป็นคำนาม ดังนี้ว่า
นิทฺทายติ = นิทฺทา, ชาคโรติ = ชาครนํ, ชาคโร.

อุ. ทารโก ทานิ **นิทฺทายติ.** ฉันคิดว่าเด็กนอนหลับแล้วตอนนี้, อิทานาหํ **ชาคโรมิ.** ตอนนี้ ฉันตื่นแล้ว

๘. **ยุชฺฌติ** การจู่โจม VS **อารกฺขติ** การป้องกัน
อุ. สตฺตุ ปาโตว **ยุชฺฌติ.** ศัตรู จู่โจมแต่เช้าตรู่, โยโธ ตํ ยถาสตฺติ **อารกฺขติ.** ทหารป้องกัน การโจมตีนั้น อย่างสุดความสามารถ

๙. **อภิรูโป** หล่อ, สวยงาม VS **วิรูโป** ขี้เหร่
อุ. **อภิรูปา** กญฺญา ปสฺสนฺตพฺพํ ทสฺสนียา โหนฺติ. เด็กสาวผู้เลอโฉม ย่อมเป็นที่ต้องตาต้องใจของผู้พบเห็น
วิรูโป นาม อภิรูโปปิ ภวิตุํ สกฺโกติ. คนที่มีรูปร่างขี้เหร่ อาจกลายเป็นคนรูปงามบ้างก็ได้

๑๐. **อารภติ** เริ่มต้น VS **สิชฺฌติ** เสร็จ
อุ. โส เทวสิกํ ปุพฺพณฺหสมเย ฉคฺฆฏิกายํ กมฺมํ กาตุํ **อารภติ.** เขาเริ่มทำงานตอนหกโมงเช้าทุกวัน

ยทา ตุณฺหํ อุปปริกฺขา **สิชฺฌติ,** ตทา คพฺภโต นิกฺขมติ. เมื่อคุณสอบเสร็จ กรุณาออกจากห้องสอบ

เรียนเชิญ

วารสารโพธิยาลัยขอเรียนเชิญท่านผู้อ่านและผู้สนใจในการเขียนบทความ หรือกวีนิพนธ์ธรรมะ ส่งบทความที่ท่านเขียนขึ้นเอง มาให้กองบรรณาธิการพิจารณาคัดเลือก เพื่อให้ได้รับการตีพิมพ์ต่อไป ทั้งนี้เป็นการแสวงหาเพชรเม็ดใหม่มาประดับวงการหนังสือธรรมะในยุคสมัยของเรา ซึ่งนักเขียนระดับคุณภาพหายากขึ้นทุกที นับเป็นเรื่องน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง วารสารโพธิยาลัยในฐานะที่เป็นสื่อที่มีเป้าหมายชัดเจนในการทำนุบำรุง รักษา ต่ออายุ พระพุทธศาสนาและรักษาคุณค่าอันงดงามในความเป็นไทย มีความตระหนักว่า เราควรเสาะหาบุคคลรุ่นใหม่มาทำหน้าที่อันมีความสำคัญยิ่งนี้

หากท่านสนใจ กรุณาส่งบทความ หรือกวีนิพนธ์ของท่าน กรณีเป็นบทความ ควรมีความยาวประมาณ ๑ – ๔ หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษรประมาณ ๑๖ – ๑๘ พอยต์ กรณีเป็นบทกวี หรือกวีนิพนธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ความยาว ๕ - ๑๒ บท อาจสั้นหรือยาวสามารถยืดหยุ่นได้

โดยส่งบทความหรือกวีนิพนธ์ของท่านมาที่ **พระครูประคุณสรกิจ email : pk.krun21@gmail.com** หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมที่ email ดังกล่าวได้เช่นกัน

โปรดอย่าลังเลที่จะเขียน ที่จะทดลอง เรามีผู้เชี่ยวชาญที่สามารถให้คำแนะนำต่างๆ แก่ท่านได้ เพื่อพัฒนาการเขียนต่อไป เริ่มเขียนตั้งแต่วันนี้ วันหน้าท่านอาจเป็นนักเขียนที่ดีได้ ขอเพียงมีความพยายามและตั้งใจจริง

ตามรอยสถูปพระเจ้าอุทุมพร ตอนที่ ๒

สุสานลินซินกง ความลับที่สงบนิ่งมานานกว่า ๒๕๐ ปี

อรชร ตั้งวงษ์เจริญ

หลังจากที่กรุงศรีอยุธยาเสียกรุงครั้งที่ ๒ พระเจ้าอุทุมพรในเพศบรรพชิต และพระบรมวงศานุวงศ์กว่า ๒ พันคน พร้อมชาวอยุธยาอีก ๒ แสนคน ถูกแม่ทัพเนเมียวสีหบดีกวาดต้อนไปพม่า บันทึกทางประวัติศาสตร์ไทยช่วงนี้กล่าวแต่การกู้กรุงศรีอยุธยาของพระเจ้าตากและการสร้างเมืองใหม่แห่งราชวงศ์จักรี บันทึกเกี่ยวกับชีวิตและการเดินทางของพระเจ้าอุทุมพรและเชลยที่ถูกกวาดต้อนไป ไม่ปรากฏหลักฐานแต่อย่างใด พงศาวดารฉบับราชวงศ์คองบองของพม่า (เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอลองพญาจนถึงพระเจ้าธีบอ กษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์) บันทึกไว้ว่า พระเจ้ามังระได้ให้พระเจ้าอุทุมพรในเพศบรรพชิตประทับจำพรรษาที่วัดเยตะพรรณในกรุงอังวะ (เยตะพรรณในภาษาพม่าแปลว่าดอกมะเดื่อ) ต่อมาเมื่อพม่าผลัดแผ่นดิน พระเจ้าปดุงขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ย้ายเมืองหลวงจากอังวะไปอมรปุระ และโปรดให้พระเจ้าอุทุมพรเถระตามเสด็จย้ายวัดมาจำพรรษาที่วัดปองเล จวบจนพระองค์มรณภาพในปี พ.ศ. ๒๓๓๙ พงศาวดารคองบองยังบันทึกว่าพระเจ้าปดุงทรงจัดพิธีศพอย่างสมพระเกียรติในฐานะอดีตกษัตริย์ และในฐานะพระมหาเถระชั้นสูง ที่ชาวพม่าและชาวโยเดียให้การยกย่องนับถือ มีการถวายพระเพลิงพระบรมศพและสร้างสถูปบรรจุพระบรมอัฐิในสุสานลินซินกง (Linzingon) ซึ่งเป็นสุสานสำหรับราชวงศ์ต่างถิ่นที่กษัตริย์พม่ากวาดต้อนมาเมื่อตีเมืองได้

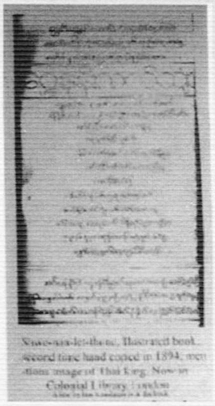
ต่อมาเมื่อพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๓๘๐ ราชวงศ์กษัตริย์พม่าสิ้นสุดลง

สุสานนี้จึงขาดการทำนุบำรุง ถูกทิ้งร้าง และเริ่มมีศพของบุคคลอื่นๆ เข้ามาปะปน จนเป็นป่าช้าที่รกชัฏ เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเลสาบตองตามันในยามหน้าน้ำที่น้ำท่วม สุสานก็จะเต็มไปด้วยขยะที่น้ำพัดพามาทับถม ความสวยงามก็เลือนหายและทรุดโทรมลง เมื่อขาดคนดูแลจึงมีการลอบขุดฐานเจดีย์เพื่อหาของมีค่า ทำให้สถูปและเจดีย์ที่รายล้อมพังเสียหาย ทั้งจากฝีมือมนุษย์และจากภัยธรรมชาติ กลายเป็นสุสานที่น่ากลัวมากกว่าเป็นสถานที่น่าเคารพ

เปิดเผยหลักฐานสำคัญ parabaik

เรื่องราวพระเจ้าอุทุมพรได้ถูกลืมเลือนไปนานหลายร้อยปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ นักประวัติศาสตร์ชาวพม่าได้เขียนว่า พบภาพวาดกษัตริย์อยุธยาในสมุดที่พม่าเรียกว่า พาราไบค์ parabaik [๑] ในห้องสมุดประเทศอังกฤษ จึงได้คัดลอกข้อความซึ่งเป็นภาษาพม่า มาเผยแพร่ข้อความนั้นเป็นภาษาอังกฤษ มีความว่า

The third founder of Ratanapura and Lord of the White Elephant, fought and won Ayodaya, together with the King.

The King was brought here. During the reign of his brother, the founder of Amarapura, the King while in monkhood, died at Amarapura. At Linzingon cemetery, he was entombed/cremated with great honor entitled to a monarch.

This is the image of Chaofa Ekadath.

พระผู้ทรงสถาปนารัตนปุระ (อังวะ) ผู้ทรงเป็นพระเจ้าช้างเผือก (หมายถึงพระเจ้ามังระ) ทรงรบชนะอโยธยาพร้อมทั้งกษัตริย์

กษัตริย์ได้ถูกนำมาที่นี่ ระหว่างรัชกาลของพระราชอนุชา (หมายถึงพระเจ้าปดุง) กษัตริย์ซึ่งทรงอยู่ในสมณเพศได้เสด็จสวรรคตที่อมรปุระ พระสรีระของพระองค์ได้รับการถวายพระเพลิงบรรจุพระสถูป ณ สุสานลินซินกง อย่างยิ่งใหญ่สมพระเกียรติ

นี่เป็นภาพของเจ้าฟ้าเอกทัศน์

เนื่องจากในขณะนั้น ยังไม่มีเครื่องถ่ายเอกสาร บันทึกนี้จึงไม่มีภาพปรากฏ

ต่อมาอีก ๑๐๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๓๘ นายแพทย์ทิน หม่อง จี ซึ่งเป็นคนโยเดียสืบเชื้อสายจากชาวโขนละครในราชสำนักอยุธยา ที่บรรพบุรุษถูกกวาดต้อนไปพม่าพร้อมพระเจ้าอุทุมพร ได้อ่านพบข้อความนี้ จึงเกิดความสนใจในการค้นหาสถูปของพระเจ้าอุทุมพร ถึงกับไปตามหาพาราไบค์ (parabaik) ที่ห้องสมุด British Commonwealth Library ในกรุงลอนดอน และขอถ่ายเอกสารมา แต่คุณภาพไม่ดีนัก จากนั้นจึงเขียนเรื่องนี้ลงในนิตยสาร Today ซึ่งเป็นนิตยสารเชิงท่องเที่ยวของพม่า กล่าวว่า กษัตริย์

---

[๑] Parabaik (Burmese: ပုရပိုက်; pronounced [pəɹəbaiʔ]) is a type of paper, made of thick sheets of paper that are blackened, glued and folded together. Along with paper made from bamboo and palm leaves, parabaiks were the main medium for writing and drawing in early modern Burma/Myanmar.

คนพม่าเรียก "เตวั้งรุปซุงประบุท" แปลว่า เอกสารการบันทึกของราชสำนัก มีภาพเขียนประกอบ เมื่อกองทัพอังกฤษยึดพระราชวังมัณฑะเลย์ได้ ได้นำสมุดบันทึกนี้ไป ปัจจุบันเก็บรักษาที่ British Commonwealth Library ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

พระองค์นั้นทรงพระนามว่าพระเจ้าอุทุมพร และคาดว่าพระบรมอัฐิของพระองค์ จะอยู่ในพระสถูปทรงโกศ ในสุสานลินซินกง (Linzingon) ซึ่งอยู่ที่อมรปุระ ใกล้สะพานอูเบง

ปรากฏว่าเรื่องที่นายแพทย์ทิน หม่อง จี เขียนนี้ มี ส.ส. ไทยนำไปอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรทำให้ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ปรารภให้ทางกรมศิลปากร ดำเนินการหาข้อเท็จจริง แต่ก็ไม่ปรากฏมีความคืบหน้าใดๆ ให้ประชาชนทราบ

สุสานลินซินกง แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของชาวไทย

เพราะเหตุนี้ เมื่อพม่าเปิดประเทศ ไกด์ชาวพม่าจะแนะนำนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ชมสะพาน

สภาพสุสานลินซินกง ที่รกร้างและเต็มไปด้วยขยะ

อูเบงแล้ว ให้แวะสักการะพระสถูปของกษัตริย์ไทยที่สุสานลินซินกง ทำให้สุสานนี้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งๆ ที่ยังไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่

นักท่องเที่ยวชาวไทยท่านหนึ่ง ที่ได้ไปพม่าในยุคแรกๆ หลังจากที่พม่าเปิดประเทศคือ **คุณวิจิตร ชินาลัย** สถาปนิกที่มีผลงานด้านการอนุรักษ์วัด อาคารเก่า จนเป็นที่ยอมรับของวงการ ได้รับรางวัล *อนุรักษ์ดีเด่นประเภทบุคคล ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖* ของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ คุณวิจิตร มีความสนใจที่จะศึกษาสถาปัตยกรรมมอญพม่าในพุกาม และได้มีโอกาสไปสะพานอูเบง ชมวัดพม่าในเมืองอมรปุระ และทุกครั้งที่ไปพม่า คุณวิจิตรจะชวนคณะผู้ร่วมทางไปเยี่ยมชมสุสานลินซินกงนี้เสมอ จนเกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พื้นที่นี้และค้นหาความจริงของสถูปนี้ว่า เป็นสถูปที่บรรจุพระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพร กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาจริงหรือไม่ จึงร่วมกับคณะเพื่อนจัดตั้ง *“โครงการอนุรักษ์-ฟื้นฟู-ปฏิสังขรณ์ เจดีย์บรรจุอัฐิและอังคารธาตุของพระเจ้าอุทุมพร”* ขึ้น

เมื่อดิอิระวดี (The Irrawaddy) สื่อของทางการพม่า ได้เสนอรายงานข่าวในวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ (18 July 2012) ว่า Siamese King’s Tomb to be Destroyed สุสานพระบรมศพกษัตริย์สยามกำลังจะถูกทำลาย เพราะทางการมัณฑะเลย์ต้องการที่ดินผืนนี้ เพื่อพัฒนาให้เป็นโรงแรมและศูนย์การค้า เพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แม้หน่วยงานอนุรักษ์โบราณสถานของพม่าจะไม่เห็นด้วย แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งโครงการนี้ของรัฐบาลทหารพม่าได้

ในขณะเดียวกัน สื่อมวลชนไทยต่างก็เสนอข่าวนี้ในประเทศไทย ทำให้คุณวิจิตร ชินาลัย

ต้องรีบดำเนินการชะลอการทำลายสุสาน เพื่อขอเข้าไปสำรวจพื้นที่ หาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก่อน โดยได้รับความช่วยเหลือจากคุณมิกกี้ ฮาร์ท นักวิชาการอิสระชาวพม่า ผู้เป็นทั้งสถาปนิกและนักโบราณคดีที่พูดภาษาไทยได้ เข้าช่วยเจรจากับผู้ว่าการรัฐมัณฑะเลย์ จนได้รับความยินยอมให้เข้าขุดค้นสถูปในสุสานลินซินกง เพื่อหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ค้นหาสถูปที่บรรจุพระบรมอัฐิของพระเจ้าอุทุมพร โดยทางผู้ว่าการรัฐมัณฑะเลย์ให้เวลาเพียง ๒ เดือนในการทำงานนี้

เมื่อเรื่องนี้เป็นข่าวใหญ่ระดับประเทศ และได้รับความสนใจจากประชาชนชาวไทย ทางกระทรวงการต่างประเทศก็ได้ให้ความร่วมมือส่งเจ้าหน้าที่มาประสานงาน และต่อมากระทรวงวัฒนธรรมก็ได้ลงนามมอบหมายให้เอกชน คือสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้ดำเนินการสำรวจขุดค้นสถูป ด้วยติดขัดว่าทางกระทรวงวัฒนธรรมไม่มีงบประมาณที่จะดำเนินการขุดค้นหาหลักฐานในสถูปที่สุสานนี้ให้เสร็จภายในเวลาที่พม่ากำหนดได้

พบหลักฐานบาตรมรกตและพระบรมอัฐิในสถูป

เมื่อได้รับการมอบหมายอย่างเป็นทางการที่ลงนามโดยปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (นายสมชาย เสียงหลาย ในขณะนั้น) ทางทีมงานสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ นำโดย **คุณวิจิตร ชินาลัย** ผู้อำนวยการโครงการขุดค้นพระสถูปสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร **คุณปองขวัญ สุขวัฒนา ลาซูส** อุปนายกสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ **คุณปฏิพัฒน์ พุ่มพงษ์แพทย์** นักโบราณคดี ข้าราชการบำนาญของกรมศิลปากร อดีตผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ ๗ จังหวัดน่าน อดีตหัวหน้า

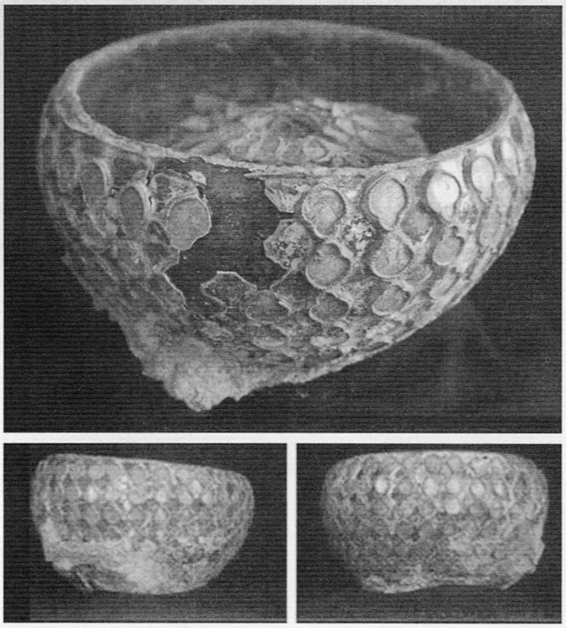

คุณอู วิน หม่อง คุณวิจิตร ชินาลัย คุณมิกกี้ ฮาร์ท

คุณปฏิพัฒน์ พุ่มพงษ์แพทย์

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา **คุณมิกกี้ ฮาร์ท** สถาปนิก นักประวัติศาสตร์ชาวพม่า **คุณอู วิน หม่อง** นักโบราณคดีและผู้เชี่ยวชาญการอนุรักษ์โบราณสถานชาวพม่า ได้ร่วมกันสำรวจพื้นที่และขุดค้นองค์สถูป เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ถึง ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

บาตรมรกต ที่ขุดพบในสถูป

บาตรมรกต ชิ้นที่สมบูรณ์
บรรจุอัฐิของพระสงฆ์ระดับรองสังฆนายก

ทีมงานทำการสำรวจสถูปองค์สูงที่คิดว่าใช่ กลับไม่มีหลักฐานใดๆ แต่เมื่อนำขยะออก ถากหญ้าที่รกชัฏและจัดเก็บพื้นที่ให้โล่งเตียน ได้พบกำแพงแก้วที่ล้อมรอบสถูปองค์ประธาน และพบสถูปองค์เล็กทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ สถูปอยู่ภายในกำแพงแก้วหมายถึงความสำคัญของบุคคลผู้นี้ และทิศของสถูปอยู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเจดีย์ประธานซึ่งถือเป็นทิศมงคลของวัฒนธรรมพม่า และเมื่อขุดในองค์สถูปองค์นี้ก็พบ **บาตรมรกตซึ่งอยู่บนพานแว่นฟ้า**

ตัวบาตรฝังกระจกเกรียบ กระจกนี้ผลิตได้ในเมืองอังวะที่เดียวเท่านั้น จึงทำให้กรุงอังวะมีชื่อว่า รัตนะบุระอังวะ หมายถึงเมืองแห่งแก้ว ซึ่งแก้วดังกล่าวคือกระจกที่หุงทำได้เฉพาะที่เมืองนี้

สิ่งที่อยู่ในบาตรมรกต คือ ผ้าสีจีวรห่ออัฐิในบาตรทั้งหมด รวมทั้งมีสายรัดประคด (ผ้ารัดเอวของพระ) เป็นอันยืนยันได้แน่นอนว่า อัฐิในบาตรเป็นของพระสงฆ์แน่นอน และคงเป็นพระสงฆ์ที่สูงศักดิ์ด้วย

เมื่อเรื่องถึงผู้ว่าการรัฐมัณฑะเลย์ นายอู ออง หม่อง ได้เชิญคณะทำงานให้เข้าพบ เพื่อรับฟังรายงานโดยละเอียดทันที โดยในที่ประชุมได้มีข้าราชการระดับสูงของเมียนมาหลายท่านเข้าร่วมด้วย มีประเด็นสรุปว่า โบราณสถานที่พบมีทั้งหมด ๕ รายการ ได้แก่

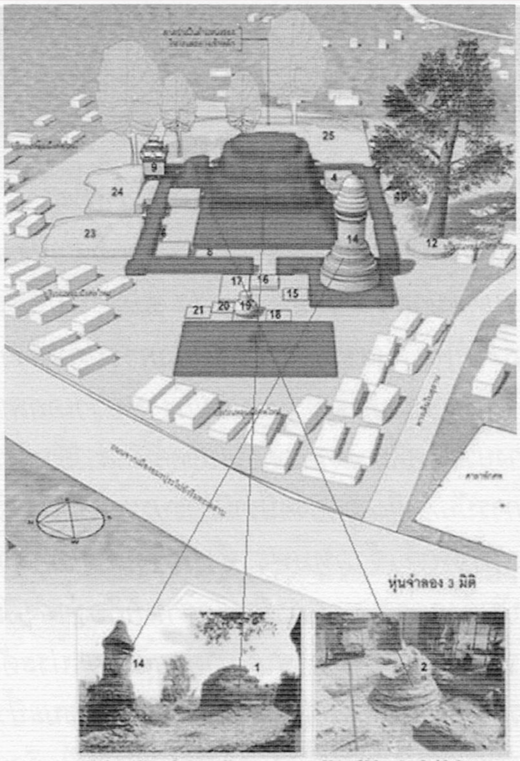
๑. สถูปองค์ประธานฐานสี่เหลี่ยม

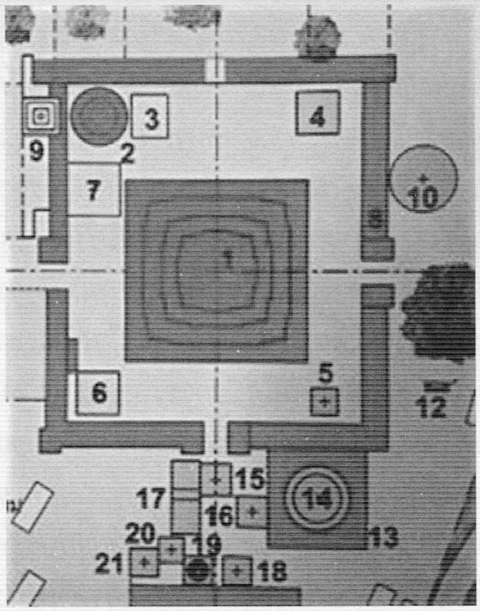
๒. ส่วนฐานของสถูปทรงโกศ เป็นพื้นปูอิฐที่มีความเก่าร่วมสมัยกับสถูปองค์ประธาน ส่วนตัวสถูปทรงโกศนั้น ลักษณะของอิฐก่อบ่งบอกว่าสร้างในสมัยหลัง

๓. กำแพงแก้วที่มีความสัมพันธ์กับสถูปองค์ประธาน เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสขนาดกว้างและยาว ๒.๕๐ เมตรโดยรอบ มีช่องทางเข้าทั้ง ๔ ทิศ

๔. ภายในกำแพงแก้วด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พบฐานและส่วนบนของสถูปขนาดเล็กกว่าอีกองค์หนึ่ง ซึ่งไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะมี เมื่อเปิดหน้าดินแล้วจึงพบฐานสถูปซึ่งมีอายุของอิฐเท่ากับสถูปองค์ประธาน

๕. พื้นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านทิศตะวันตกภายนอกกำแพงแก้ว ขนาด ๔ x ๕ เมตร

โบราณสถานทั้ง ๕ รายการนี้ ถือว่ามีอายุเก่าแก่ อายุอยู่ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๓๙ - ๒๓๔๑ มีหลักฐานทางสถาปัตยกรรมในยุคหลังอื่นๆ ที่ส่วนใหญ่ค้นพบนอกกำแพงแก้ว ที่เด่นชัดคือ อิฐก่อรูปหม้อแบบบูรณคตะ (หม้อใส่ดอกไม้บูชาพระตามวัฒนธรรมอินเดียโบราณ) (๑๙) เส้นผ่า-ศูนย์กลาง ๑.๕๐ เมตร นอนตะแคงอยู่พร้อมฐานสี่เหลี่ยมบนพื้น และพบฐานสี่เหลี่ยมแบบเดียวกับที่สำหรับรองรับหม้อบูรณคตะ อีก ๗ ฐาน ฐานรูปทรงกลมและเหลี่ยม แสดงว่าเคยรองรับสถูปขนาดเล็กอีกหลายฐานรายรอบ พบภายในกำแพงแก้ว ๒ ฐาน มีซากสถูปองค์หนึ่งที่ต้นโพธิ์โอบอุ้มขึ้นไปลอยไว้

นายตาน ส่วย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (ในขณะนั้น) ท่านเป็นนักประวัติศาสตร์ที่มีผลงานทางวิชาการหลายเล่ม สนใจการขุดค้นสถูปครั้งนี้เป็นอย่างมาก ได้เดินทางมาเยี่ยมชมโครงการพร้อมนำคณะเจ้าหน้าที่และสื่อมวลชนร่วมสังเกตการณ์ ได้ให้ข้อมูลว่า **ตามหลักฐานฝ่ายพม่ามีอยู่ว่า เมื่อพระเจ้าปดุงถวายพระเพลิงพระศพพระภิกษุพระเจ้าอุทุมพรที่สุสานชาวโยเดียแล้ว ก็ได้สร้างอนุสรณ์สถานและบรรจุพระบรมอัฐิไว้ในพระสถูป เพราะชาวโยเดียและชาวอมรปุระเชื่อว่าพระเจ้าอุทุมพรทรงเป็นพระอรหันต์ ส่วนพระอังคารและเถ้าถ่านที่เหลือก็มิได้เก็บไปไหน แต่ให้สร้างสถูปอีกองค์หนึ่งทับไว้**

พระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพร..จริงหรือเท็จ

เมื่อพบหลักฐานสำคัญในสถูปเช่นนี้เป็นเหตุให้ทางรัฐมัณฑะเลย์ทบทวนนโยบายรื้อสุสาน หันกลับมาอนุรักษ์โบราณสถานแห่งนี้แทน เพราะสันนิษฐานว่าเป็นพระสถูปของกษัตริย์ไทย ในขณะที่ทางการของประเทศไทยไม่ได้ออกมารับรอง **ยังคงนิ่งสงบ** เป็นเหตุให้คุณวิจิตร ชินาลัย ผู้อำนวยการโครงการฯ ต้องประกาศยุติการสำรวจสุสานลินซินกงในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ต่อมาในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ **นายเอนก สีหามาตย์** อธิบดีกรมศิลปากร (ในขณะนั้น) *ออกข่าวไม่รับรองพระอัฐิที่ขุดพบนี้ จึงเป็นเหตุให้รัฐบาลพม่าสั่งระงับการขุดสำรวจในสุสานลินซินกง*

ข่าวหนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่

๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ นายเอนก สีหามาตย์ อธิบดีกรมศิลปากร กล่าวว่า การเดินทางไปศึกษาข้อมูลครั้งนี้ กรมศิลปากร ได้หารือกับกรมโบราณคดีสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาแล้ว รับทราบข้อมูลว่า การขุดค้นดังกล่าวยังไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลกลางของเมียนมา เพียงแต่มีการขออนุญาตจากคณะกรรมการพัฒนาเมืองมัณฑะเลย์เท่านั้น จึงถือว่า ยังไม่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลของทั้ง ๒ ประเทศอย่างเป็นทางการ ขณะเดียวกันรายงานการขุดค้นของสมาคมจิตพรรณ ที่เสนอมายังกรมศิลปากร ก็มีข้อขัดแย้งหลายประการที่ทำให้ไม่มีความน่าเชื่อถือ และการดำเนินงานยังไม่มีนักโบราณคดีทั้งของไทยและพม่าร่วมคณะทำงานดังกล่าว จึงไม่อาจสรุปหลักฐานทางโบราณคดีว่า สถูปที่ค้นพบเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรหรือไม่ ดังนั้น จึงถือว่าทางการไทยไม่รับรองการขุดค้นดังกล่าว ซึ่งควร

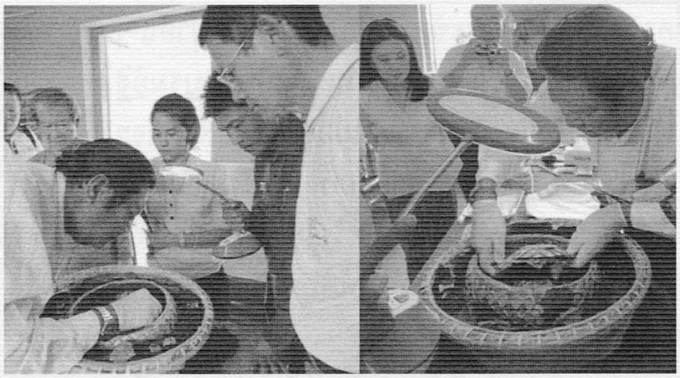
นายวิจิตร ชินาลัย (ที่ ๒ จากซ้าย) ผอ.โครงการอนุสรณ์สถานมหาเถระพระเจ้าอุทุมพร, ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา (ที่ ๒ จากขวา) ที่ปรึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์,นายมิกกี้ ฮาร์ท (ขวาสุด) นายกสมาคมมิตรภาพพม่า-ไทยจิตพรรณและนางปองขวัญ สุขวัฒนา ลาซูส(ซ้ายสุด) อุปนายกสมาคมสถาปนิกสยามฯ และรองผู้อำนวยการโครงการฝ่าย ข้อมูลข่าวสารโครงการอนุสรณ์สถานฯ ร่วมแถลงข่าวโครงการอนุสรณ์สถานมหาเถระพระเจ้าอุทุมพร ณ สุสานล้านช้าง อมรปุระ สหภาพเมียนมาร์ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

มีการศึกษาข้อมูลให้รอบด้านมากกว่านี้

นายนิติ แสงวัณณ์ นักโบราณคดีเชี่ยวชาญ กรมศิลปากร ตั้งข้อสังเกตว่า ตนลงพื้นที่จริงและได้พิจารณารายงานสรุปผลการปฏิบัติงานด้านโบราณคดีที่สุสานลินซินกง พบว่าเอกสารต่างประเทศที่ทางภาคเอกชนไปขุดค้น กล่าวอ้างถึงว่ามีการบันทึกถึงสถูปองค์นี้ว่ามีการบรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าอุทุมพร ซึ่งที่จริงแล้วเอกสารฉบับดังกล่าว บอกว่ามีหลักฐานที่ถือว่าสำคัญมากชิ้นหนึ่ง คือ ภาชนะทำด้วยดินเผาประดับกระจก มาถึงหน้าสุดท้ายกลับมาเรียกภาชนะนี้ว่าบาตรแก้วมรกต ทำไมจึงไม่ใช้ชื่อนี้ตั้งแต่ต้น ถือว่าเป็นการเขียนที่ไม่สุจริต เป็นการโน้มน้าวในข้อมูลอยากให้คนอื่นเข้าใจได้ว่า บาตรนี้เกี่ยวข้องกับเจ้านายที่เป็นพระสงฆ์

นักโบราณคดีเชี่ยวชาญ กล่าวอีกว่า รายงานฉบับนี้ นักโบราณคดีทั่วโลกไม่ถือเป็นรายงานทางโบราณคดี เพราะไม่มีการอ้างอิงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ เช่น ไม่บอกกำหนดอ้างอิง ไม่บอกพิกัดที่ตั้ง ไม่บอกลักษณะการขุด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการรายงานถึงการอ้างอิงเอกสารว่า เอกสารที่เกี่ยวเนื่องกับพระเจ้าอุทุมพรนั้นมาจากเอกสารโบราณพม่าชื่อ พาราไบค์ เอกสารพาราไบค์เก็บไว้ที่ห้องสมุดลอนดอน ชิ้นที่ ๙๙/๒๘๘ บันทึกถึงที่ตั้งพระสถูป ตนขอยืนยันว่าข้อความนี้ไม่มีบรรจุไว้ในเอกสารพาราไบค์ ไม่มีระบุขนาดนั้น

นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ ๑๐๘ พันก้าว ตอน ตามรอยบาท สมเด็จเจ้าฟ้าอุทุมพร จาก "กษัตริย์" สู่ "เชลยพลัดถิ่น" ตอน ๓ ออกอากาศเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ นายเอนก สีหามาตย์ ยังกล่าวว่าการทำงานของทีมงานไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการของนักโบราณคดี

นายอูวินหม่อง กับบาตรมรกต ที่ขุดพบในสถูป

และที่สำคัญ กระดูกที่พบไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นใคร แต่คิดว่าเป็นพระชนชั้นสูง ก็ไม่อาจทราบได้ว่าเป็นพระรูปไหน อาจจะเป็นพระพม่าก็ได้ หลักฐานชัดๆ เช่น พระสุพรรณบัฏที่บันทึกชื่อเจ้าของอัฐิไม่ปรากฏ ดังนั้นอัฐิที่พบนี้จึงไม่ควรด่วนสรุปว่าเป็นพระบรมอัฐิของพระเจ้าอุทุมพร

การตามหาหลักฐานพระบรมอัฐิ พระเจ้าอุทุมพร ที่วัดข่ามีนเว เมืองสะกาย

สาเหตุที่นายเอนก สีหามาตย์ เชื่อว่าลินซินกงยังไม่ใช่สุสานที่มีพระบรมอัฐิของพระเจ้าอุทุมพรนั้น เพราะมีรายงานจากข้าราชการกรมศิลปากรอีกหลายท่านที่แสดงความเห็นต่อเรื่องนี้ ดังนี้

เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ในข่าว ผู้จัดการออนไลน์ **นายสด แดงเอียด** ผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณคดีและอดีตอธิบดีกรมการศาสนา (ศน.) ให้สัมภาษณ์ว่า ตนได้เดินทางมาพร้อมกับ

นายสด แดงเอียด

คณะกรรมการยูเนสโกเพื่อศึกษาเรื่องราวชาวอยุธยาในพม่า โดยเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้เดินทางมายังเมืองสะกายเพื่อค้นหาร่องรอยชาวอยุธยา ได้พบพระอินตาคาเจ้าอาวาสวัดข่ามีนเว วัย ๖๕ ปี ท่านได้พาไปยังจุดมุมเจดีย์ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเจดีย์ประธานของวัด ในขณะนั้นได้มีการบูรณะเป็นศิลปะพม่าหมดแล้ว บริเวณด้านข้างมีศิลาจารึกภาษาสันสกฤต แปลความหมายได้ว่ามีเจ้านายไทยในฐานะพระภิกษุ ได้มรณภาพลงและมีการจัดพิธีปลงพระศพเป็นการใหญ่โต หลังจากจัดพิธีแล้วเสร็จก็ได้นำพระบรมอัฐิมาบรรจุไว้ที่เจดีย์ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของวัดดังกล่าว พระอินตาคายังได้นำตัวจารึกที่เป็นกระดาษสามาให้ตนและคณะได้ชมด้วย

“ปัจจุบันเจดีย์ที่พบมีการบูรณะในแบบพม่าหมดแล้ว แต่เจ้าอาวาสท่านยืนยันว่าสมัยก่อนไม่ใช่ศิลปะแบบพม่า มีเรื่องเล่ากันว่าเจ้านายภิกษุองค์นี้สิ้นพระชนม์เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕ เมื่อเทียบแล้วเป็นปีที่รัชกาลที่ ๑ ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ แสดงว่าพระภิกษุรูปนี้มาอยู่ที่เมืองอังวะได้ ๑๕ ปีแล้ว นอกจากนี้เจ้าอาวาสยังได้นำคณะไปยังกุฏิซึ่งมีพระพุทธรูปเป็นพระไม้ ปางสมาธิ ปางมารวิชัย ปางยืน ลงรักปิดทองอยู่ในศาลา จากที่ได้เห็นคิดว่าเป็นพระศิลปะอยุธยา ซึ่งทั้งหมดผมบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดบันทึกส่วนตัว ผมไม่ยืนยันว่าที่วัดแห่งนี้จะเป็นสถานที่บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรหรือไม่ ถือว่าอยู่ในร่วมสมัย เพียงแต่พระอินตาคาเล่าให้ฟังและมีศิลาจารึกบ่งบอก และการลงพื้นที่ครั้งล่าสุดกับกรมศิลปากร เมื่อเร็วๆ นี้ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๗) ผมได้นำคณะไปยังวัดดังกล่าว แต่ปรากฏว่าพระอินตาคา ได้มรณภาพไปแล้ว ๘ ปี ปัจจุบันมีพระปัดดันดะมาเด็งดะเป็นเจ้าอาวาส ท่านได้เล่าว่าหลังจากพระอินตาคามรณภาพ ได้มีการเคลื่อนย้ายพระพุทธรูปและบันทึกของพระอินตาคาไปยังเมืองย่างกุ้งแล้ว ทำให้การลงพื้นที่ครั้งนี้

ไม่พบความคืบหน้า อย่างไรก็ตามขอเน้นย้ำว่า ผมไม่ได้ยืนยันว่าเจดีย์ของวัดแห่งนี้คือสถูปของพระเจ้าอุทุมพร ผมมองว่าไม่ควรรีบร้อน ต้องหาหลักฐานให้ชัดเจน เพราะเกี่ยวข้องกับคนไทยทั้งประเทศ ถ้ายังไม่มีอะไรบ่งชี้ชัดเจน ก็ต้องค่อยๆ ศึกษา” นายสด แดงเอียด กล่าว

ทั้งนี้ นายเอนก สีหามาตย์ ได้ให้สัมภาษณ์กับ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ว่า ขณะนี้ได้พบหลักฐานสำเนาหลักศิลาจารึก ภาษามอญโบราณของนายสัญชัย หมายมั่น อดีตหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง ซึ่งเป็นคณะทำงานที่ร่วมเดินทางไปกับนายสด แดงเอียด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งเก็บรักษาไว้ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติในประเทศไทย ขณะนี้ได้สั่งให้คณะทำงานเร่งการตรวจสอบเอกสาร และให้ผู้เชี่ยวชาญแปลเนื้อหาของศิลาจารึกดังกล่าวออกมา คาดว่าภายใน ๑ สัปดาห์น่าจะแปลเสร็จเรียบร้อย หากเนื้อความระบุว่ามีเจ้านายไทยในสมณะเพศมรณภาพและนำพระอัฐิมาบรรจุที่เจดีย์วัดข่ามีนเวจริง ก็จะประสานกับกรมโบราณคดี พิพิธภัณฑ์และหอสมุด กระทรวงวัฒนธรรมแห่งเมียนมา เพื่อส่งชุดคณะทำงานไปศึกษารายละเอียดร่วมกันอีกครั้ง พร้อมทั้งหารือถึงแนวทางศึกษาต่อไป

แต่ถึงปัจจุบันปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ก็ยังไม่มีข่าวความคืบหน้าในเรื่องนี้แต่อย่างใด

ข้อสันนิษฐาน : สุสานลินซินกง ไม่มีพระบรมอัฐิของพระเจ้าอุทุมพร

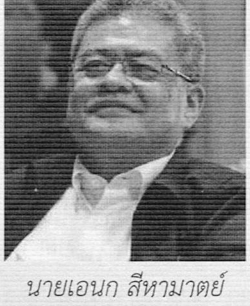
นายพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กรมศิลปากร ได้แสดงความเห็นต่อกรณีนี้ ดังนี้

- หลักฐานที่บ่งชี้ว่าสถูปในสุสานลินซินกงเป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพรไม่มีความน่าเชื่อถือและขัดแย้งกับหลักฐานพม่าอื่น ๆ

- แนวคิดเรื่องการตามหาสถูปพระบรมอัฐิน่าจะมาจากพระนิพนธ์ เที่ยวเมืองพม่า ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ แต่ไม่ได้นำมาทั้งหมด และยังถูกเบี่ยงเบนไปในทิศทางอื่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเป็นการรับใช้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวพม่าที่กำลังเฟื่องฟู

- หลักฐานที่ค้นพบใหม่ยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าเป็นพระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพร เรื่องนี้ควรยุติตั้งแต่ค้นพบว่าสถูปที่สงสัยกันมานานมิใช่ที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิ แต่ทีมขุดค้นยังไปขุดเจดีย์องค์อื่นแทนแล้วพยายามยืนยันว่าใช่

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ มีอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหงท่านหนึ่งไปเที่ยวพม่า บอกว่าพบเจดีย์พระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพร เรื่องนี้เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์หลายฉบับ มีการทำหนังสือถึงนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น เรื่องก็มาที่กรมศิลปากร ขณะนั้นผมรักษาการตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร จึงให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและเอกสาร อาจารย์ท่านนั้นเปิดเผยว่าได้เค้าเรื่องจากบทความ ดร.ทิน หม่อง จี ในนิตยสารเพื่อธุรกิจและการท่องเที่ยวชื่อ ทูเดย์ มาทราบภายหลังว่าดอกเตอร์ท่านนี้เป็นนายแพทย์เกษียณจากมหาวิทยาลัยแพทย์เมืองมัณฑะเลย์ ไม่ใช่ดอกเตอร์ทางประวัติศาสตร์

นายเอนก สีหามาตย์

นายพิเศษ เจียจันทร์พงษ์

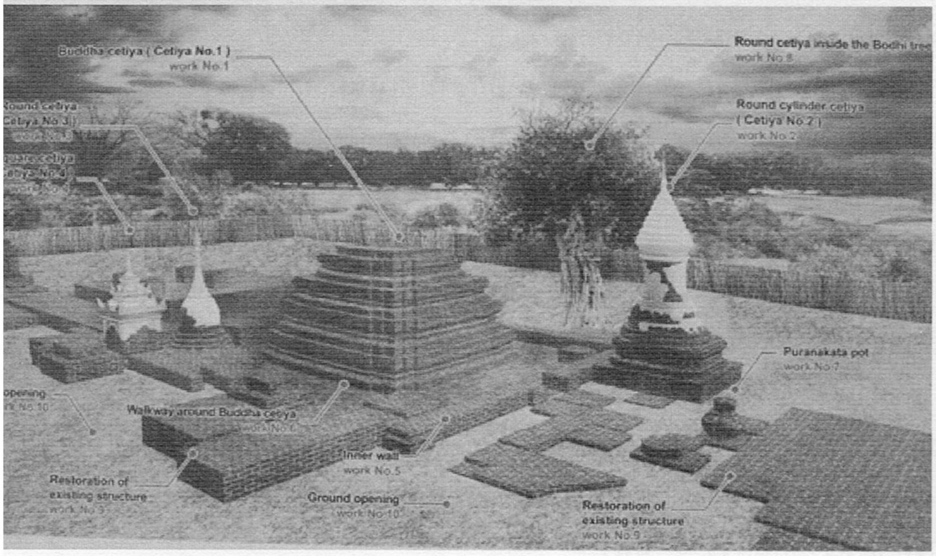
"ในบทความ ดร.ทิน หม่อง จี มีข้อน่าสงสัยถึงที่มาของหลักฐานที่จะชี้ว่าสถูปหรือบริเวณดังกล่าวเป็นที่ประดิษฐานพระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพรหรือไม่ มีการอ้างเอกสารโบราณ โดยชิ้นที่เป็นปัญหาคือ สมุดพม่า (Parabaik, folded pages) ที่เล่าว่าก่อนสวรรคตพระเจ้าอุทุมพรทรงบรรยายความเศร้าโศกช่วงเสียกรุง บันทึกลงในสมุดพม่าเล่มนี้เป็นภาษามอญ ต่อมามีเชื้อพระวงศ์ไทยแปลเป็นภาษาอังกฤษ พิมพ์ใน วารสารสยามสมาคม ช่วงทศวรรษ ๑๙๗๐ หลักฐานนี้คือหนังสือ คำให้การขุนหลวงหาวัด ซึ่งทราบกันดีว่าเป็นประวัติศาสตร์อยุธยาจากปากคำของเชลยศึกอยุธยาหลายคนที่ราชสำนักพม่าบันทึกไว้ ความตอนนี้แสดงว่า ดร.ทิน หม่อง จี มิใช่นักวิชาการที่แท้จริง เพราะความตอนนี้เท่ากับเป็นการเพิ่มบทโศกให้แก่พระเจ้าอุทุมพร ทั้งๆ ที่ไม่มีการกล่าวถึงแม้แต่น้อยในหนังสือเล่มนี้"

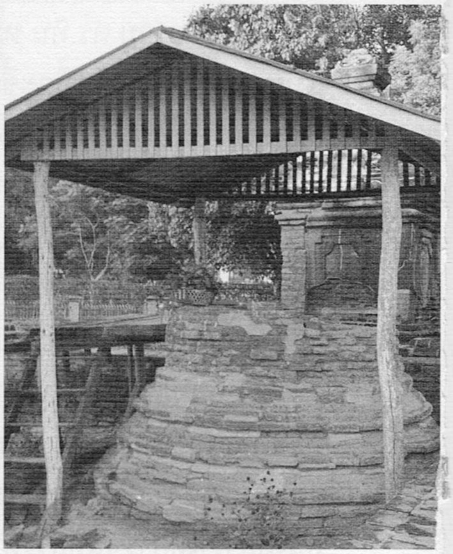
หลักฐานอีกชิ้นที่ยังตรวจสอบไม่ได้คือ 'ภาพเขียนในสมุดพม่าโบราณ' เท่าที่อ่านบทความของ ดร.ทิน หม่อง จี คำบรรยายใต้ภาพไม่ได้ยาวอย่างที่มีการอ้างในปัจจุบัน จากหนังสืออ้างอิงท้ายบทความทำให้ทราบว่าเขาเอามาจากบทความที่เขียนในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ (สมัยรัชกาลที่ ๕) วิเคราะห์ภาพบุคคลในฉลองพระองค์กษัตริย์ที่มีคำบรรยายว่า 'พระเจ้าเอกทัศน์' ว่าควรเป็นภาพพระเจ้าอุทุมพรมากกว่า ผมพอวินิจฉัยได้ว่าสมัยนั้นนักประวัติศาสตร์พม่าทราบดีจากพงศาวดารพม่าเองว่าพระเจ้าเอกทัศน์เสด็จสวรรคตที่กรุงศรีอยุธยา คำบรรยายใต้ภาพนั้นจึงขัดแย้งกับสิ่งที่บันทึกในพงศาวดารพม่า เพราะมีการระบุชัดเจนว่าพระเจ้าอุทุมพรทรงอยู่ในสมณเพศขณะเสด็จสวรรคตที่อังวะ ถ้าใช่ ทำไมยังทรงเครื่องกษัตริย์อยู่ น่าสงสัยว่าภาพนี้ไม่น่าเกี่ยวข้องกับพื้นที่สถูปที่มีการขุดค้นแม้แต่น้อย

"ส่วนหลักฐานที่เป็นคำบอกเล่าของคนในพื้นที่รอบสุสานว่าที่นั่นมีสถูปองค์หนึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิ 'พระเจ้าแผ่นดินนอกราชบัลลังก์' องค์หนึ่งซึ่งดร.ทิน หม่อง จี มีความเห็นว่าหมายถึงพระเจ้าอุทุมพร เพราะสถูปองค์นั้นไม่เหมือนกับสถูปทั่วไปของพม่า น่าจะเป็นศิลปะไทยมากกว่า ผมได้เคยทำบันทึกชี้แจงว่าเป็นสถูปฝีมือช่างพม่าอย่างชัดเจนไปแล้ว โดยการชี้ให้เห็นรายละเอียดของลวดลายบนสถูปว่าเป็นศิลปะพม่า"

"เรื่องนี้ถ้าเราลองไปดูหนังสือ เที่ยวเมืองพม่า ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เล่าเรื่องพระองค์เสด็จพม่าเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๙ เพื่อค้นหาสถูปศิลปะไทย อันจะแสดงหลักฐานว่าเป็นสถูปพระบรมอัฐิของพระเจ้าอุทุมพร แต่ก็ไม่พบ ซ้ำทรงชี้ว่าต้องไปตามหาที่เมืองสะกายฝั่งตรงข้ามเมืองอังวะตามที่มีบันทึกในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา แต่น่าแปลกใจที่หนังสือเล่มนี้กลับไม่ถูกอ้างโดย ดร.ทิน หม่อง จี แต่อย่างใด การที่เขาไม่ได้อ้างถึง เที่ยวเมืองพม่า ที่น่าจะเป็นต้นความคิดการตามหาสถูปบรรจุพระบรมอัฐิพระเจ้าอุทุมพร ทั้งๆ ที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษพร้อมกับ ไทยรบพม่า ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงฯ ที่เขาอ้างนั้น น่าจะต้องการแสดงว่าตนเป็นผู้ริเริ่มเรื่องนี้"

"ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่องนี้ดังอีกหลังจากทางการของเมืองมัณฑะเลย์มีโครงการจะรื้อสุสานที่เขาจะรื้อเพราะไม่เห็นความสำคัญ คนไทยกลุ่มหนึ่งก็โวยวาย มีหัวหน้าสถาปนิกคนหนึ่งยกประเด็นจากปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ขึ้นมาอีกในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ผมไม่ทราบว่ามีอะไรเบื้องหลังหรือไม่ แต่เรื่องก็

ถูกส่งมากระทรวงวัฒนธรรมและกรมศิลปากรอีก มีการประชุมกันเรื่องนี้ ผมก็เล่าให้ผู้เกี่ยวข้องฟัง แต่ไม่รู้ว่าเขาจะทำอย่างไร ต่อมาก็ปรากฏว่า มีการส่งอาสาสมัครไปขุดค้น มีรายงานออกมา ได้อ่านแล้วก็มีการประชุมอีกครั้ง”

“กรณีหลักฐานใหม่ เรื่องนี้ไปไกลมาก จากรายงานการขุดค้นสถูปที่ผมได้อ่าน สถูปที่เชื่อว่าใช่ก็ไม่พบอะไรเลย ซึ่งตามที่ควรเป็นก็คือเรื่องจบได้แล้ว แต่กลับไปขุดเจดีย์รายรอบเจดีย์ประธานใกล้กัน พอพบวัตถุที่หน้าตาคล้ายบาตรพระสงฆ์แต่เปิดฝาไม่ได้ ก็อ้างว่าน่าจะใช่เจดีย์องค์นี้แหละ จะขอให้กรมศิลปากรตรวจสอบ ผมก็บอกว่าผู้ขุดค้นไปตกลงกับพม่าเองแล้วจะให้กรมศิลปากรไปได้อย่างไร การขุดค้นทางโบราณคดีเราต้องรู้ขอบเขตเครื่องมือที่มีอยู่ การขุดค้นมิใช่เครื่องมือที่จะเอาไปพิสูจน์ว่าเป็นกระดูกของใคร อย่าทำเลย...อายเขา ไม่ใช่เอะอะขุดค้น ๆ ในรายงานยังบอกว่าเจอกระดูกนอกภาชนะชิ้นนี้ด้วย ก่อนจะบอกว่าเจอในภาชนะ ผมยังมองว่าถ้าเป็นพระบรมอัฐิจริงก็ต้องอยู่ในเจดีย์องค์ประธาน จะอ้างว่าสร้างแบบกษัตริย์พม่าก็ไม่ได้ เพราะท่านไม่ใช่กษัตริย์พม่า

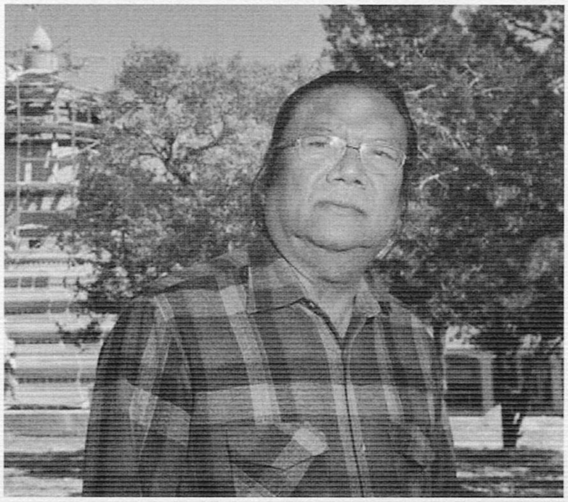
ส่วนหลักฐานที่พบในวัดปากป่า[๒] คือพระพุทธรูป ๖๗ องค์ที่อ้างว่าเป็นศิลปะอยุธยานั้น ก็มีข้อคัดค้านคือ จำนวนมากเป็นปางขัดสมาธิเพชรที่อยุธยาไม่นิยมทำ แต่พม่านิยม ฝีมือที่เห็นก็ไม่ใช่ช่างชั้นครู อาจเป็นศิลปะล้านนา ล้านช้างก็ได้ ส่วนการพบฟันซี่หนึ่งในผอบพร้อมพระพุทธรูปหยกก็ยังยากที่จะบอกว่าเป็นของพระเจ้าอุทุมพร ส่วนเรื่องฟันที่ว่าไม่เจอในพื้นที่ขุดค้น ในรายงานนั้นก็ระบุว่าพบในพื้นที่ขุดค้น แต่ภายหลังก็บอกว่าพบที่วัดปากป่า ก็น่าแปลก

ส่วนที่มีการถอดลายเส้นจากสิ่งที่เชื่อว่าเป็นตราพระราชลัญจกรบนฐานพระพุทธรูปองค์หนึ่งเป็นชื่อ ‘เจ้าฟ้าอุทุมพร’ ผมก็มองว่าไปไกลมาก ถ้าคิดจะโกหกกันจริงๆ ก็ควรจะรู้ด้วยว่าตัว

---

[๒] วัดปากป่า (Pak Pa) ในช่วงเวลาเดียวกับการขุดค้นสถูปลินซินกง เกิดเหตุการณ์ “กรุแตก” ที่วัดปากป่า วัดที่เชื่อกันว่าพระภิกษุพระเจ้าอุทุมพรจำพรรษาในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพ มีการค้นพบพระพุทธรูป ๖๗ องค์ ผอบบรรจุพระหยกและฟันมนุษย์ซึ่งคาดว่าน่าจะนำมาจากการถวายพระเพลิงพระบรมศพพระเจ้าอุทุมพร จากหลักฐานเหล่านี้ทำให้นายมิกกี้ ฮาร์ท นักวิชาการชาวพม่า หนึ่งในทีมขุดค้นสถูปที่ลินซินกง เชื่อมั่นว่าพระพุทธรูป ฟันมนุษย์ เหล่านี้เกี่ยวโยงกับพระบรมอัฐิ

หนังสือแบบที่อ้างว่าเป็นหลักฐานนั้น สมัยอยุธยามิได้มีลักษณะอย่างที่นำมาแสดง ในอดีตกษัตริย์อยุธยาไม่ใช้ของแบบนี้ ชื่อกษัตริย์อยุธยาจำนวนมากก็เป็นชื่อที่คนรุ่นเราเรียกโดยได้จากหลักฐานประเภทตำนาน พงศาวดาร ฯลฯ เราไม่รู้ว่าในยุคนั้นพระนามที่แท้จริงเป็นอย่างไร ชื่ออุทุมพรนี่ก็ได้มาจากหลักฐานประเภทตำนาน เป็นไปได้ว่าตำนานเรื่องสถูปพระเจ้าอุทุมพรในตำแหน่งปัจจุบันนั้น ต้นเรื่องคือบทความ ดร.ทิน หม่อง จี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ นิตยสารที่ตีพิมพ์บทความก็เป็นนิตยสารเพื่อการท่องเที่ยว ปีต่อมาคือ พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นปีท่องเที่ยวพม่า เรื่องนี้จึงอาจเป็นไปเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อัฐิที่เจอล่าสุดจึงอาจเป็นพระบรมอัฐิกษัตริย์ล้านช้าง ล้านนาก็ได้ หรือจะเป็นของคนพื้นเมืองพม่ารุ่นหลังก็ได้ เพราะไม่ได้มีแต่ชาวโยเดียเท่านั้นที่อาศัยอยู่แถบนั้น ถ้าอ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะพบว่ามีการขอตัวเชื้อพระวงศ์จากอาณาจักรต่างๆ มาไว้ที่ราชสำนักพม่าตั้งแต่สมัยพระเจ้าบุเรงนอง แล้วส่งกลับไปครองราชย์ที่เมืองเดิมเมื่อมีคำขอมา คำบอกเล่าที่ว่าเป็นสุสานอดีตกษัตริย์จึงยากมากที่จะระบุตัวว่าคือใคร

นายอู วิน หม่อง

"ตอนนี้คำบอกเล่าได้เปลี่ยนจาก 'อดีตกษัตริย์พระองค์หนึ่ง' กลายเป็น 'พระเจ้าอุทุมพร' ไปแล้ว ยิ่งมีปัจจัยของการท่องเที่ยวเข้ามา เรื่องนี้เราจะหาหลักฐานคำบอกเล่าที่บริสุทธิ์ยากแล้ว การไปขอเขาขุด ถ้าผมเป็นผู้ว่าฯ มัณฑะเลย์ ผมก็ให้ขุด แต่เป็นการติดต่อกับทางการท้องถิ่น ไม่ใช่รัฐบาลกลางที่มีผู้เชี่ยวชาญเรื่องนี้ ขอนักวิชาการ เขาก็ส่งใครมาไม่รู้สองคนมาดูๆ แล้วก็ไป เสนอโครงการเข้าไปเขาก็พิจารณา ผมให้คะแนนความเป็นไปได้เรื่องนี้น้อยมาก เต็ม ๑ ให้ ๐.๐๐๐๑ ตอนนี้เป็นเรื่องทางธุรกิจแล้ว ไม่ใช่เรื่องทางวิชาการ เราต้องอ่านข่าวอย่างมีวิจารณญาณ ถ้าอยากไปเที่ยวผมไม่ค้าน ถ้ามีเงินที่จะไปได้ ผมเสนอให้ไปดูของดีที่เมืองพุกามหรือที่เที่ยวที่น่าพักผ่อนจริงๆ ดีกว่า ไปดูของจริงกันเถอะ หรือถ้าจะศึกษาจริงๆ ทำเรื่องชุมชนโยเดียแถบนั้นจะดีกว่าหรือไม่"

นักโบราณคดีพม่าเชื่อว่าเป็นพระสถูปจริง

ขณะที่ทางนักโบราณคดีในส่วนที่เป็นข้าราชการไทยไม่รับรองหลักฐานที่ค้นพบจากสุสานลินซินกง สำหรับทางพม่ากลับมีความเห็นที่ตรงกันข้าม นายอู วิน หม่อง (U Win Maung) ผู้เชี่ยวชาญ การอนุรักษ์โบราณสถานจากประเทศพม่า เปิดเผยหลักฐาน และข้อเท็จจริง ที่ขุดค้นพบทำให้เชื่อว่าสุสานแห่งนี้มีสถูปที่บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าอุทุมพรจริง เนื่องจากได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ประวัติศาสตร์มาอย่างรอบด้านแล้ว ได้แก่

๑. พงศาวดารพม่าคองบอง ที่มีบันทึกว่าพระราชวงศ์อยุธยาที่ถูกกวาดต้อนไปพม่าเมืองหลวงคืออังวะ จากนั้นจึงย้ายมาอยู่อมรปุระ

๒. สุสานลินซินกง ซึ่งเป็นสุสานสำหรับ

ชนชั้นสูงชาวต่างชาติเท่านั้น

๓. ตามหลักฐานบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดพม่า (parabaik) ระบุว่า มีพระมหากษัตริย์ไทยเคยได้รับการถวายพระเพลิงพระศพจากกษัตริย์พม่า คือ พระเจ้าปดุง ที่สุสานล้านช้างแห่งนี้

๔. ขนาดของอิฐที่สร้างกำแพงแก้ว พระพุทธเจดีย์องค์ประธาน และพระเจดีย์ทรงกลมทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ภายในกำแพงแก้วที่พบพระบรมอัฐิ รวมถึงหลักฐานที่เป็นแท่นถวายพระเพลิงที่ต่อเนื่องกับกำแพงแก้วด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็นอิฐร่วมสมัยที่ใช้สร้างกำแพงเมืองอมรปุระ

๕. ภาชนะบรรจุอัฐิทรงบาตร เป็นเครื่องเคลือบดินเผายุคอมรปุระ ซึ่งเป็นช่วงที่พระเจ้าอุทุมพรสวรรคต

๖. ลักษณะภาชนะบรรจุอัฐิทรงบาตร ตั้งอยู่บนพานแว่นฟ้า ประดับตกแต่งสวยงาม ซึ่งใช้กับเจ้านายชั้นสูงหรือพระมหากษัตริย์เท่านั้น

๗. อัฐิที่พบในภาชนะทรงบาตร นอกจากกระดูกแล้ว ยังพบกระดุมสายรัดประคด ทั้งหมดห่ออยู่ในผ้าจีวร แสดงว่าต้องเป็นเจ้านายชั้นสูงหรือพระมหากษัตริย์ที่ยังทรงเป็นพระสงฆ์หรือมหาเถระชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งหากวิเคราะห์ความพ้องต้องกันกับในสมัยนั้นก็มีพระองค์เดียว คือ สมเด็จพระเจ้าอุทุมพร

แม้จะมีความเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ความเป็นจริงคือ พระเจ้าอุทุมพรทรงเป็นพระสงฆ์และมรณภาพที่พม่า แม้ว่าจะไม่ปรากฏว่าสถูปบรรจุพระบรมอัฐิของพระองค์จะอยู่ที่ใดก็ตาม ชาวพม่าและชาวโยเดียก็ให้ความเคารพนับถือพระองค์ดุจพระมหาเถระที่สำคัญพระองค์หนึ่ง การจะมีสถานที่ระลึกถึงพระองค์ท่านจึงเป็นที่มาของทีมทำงานทั้งสองฝ่ายจึงเห็นพ้องกันในการก่อตั้ง **สมาคมมิตรภาพพม่า-ไทยจิตพรรณ** เพื่อดำเนินงาน **"โครงการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์อุทยานประวัติศาสตร์มหาเถระอุทุมพะระ"** (พม่าขนานพระนามพระเจ้าอุทุมพรว่า มหาเถระอุทุมพะระ สะกดในภาษาอังกฤษว่า Maha Thera Udumbara) โดยฝ่ายพม่าจะเป็นผู้ดำเนินการ ฝ่ายเอกชนไทยจะเป็นผู้สนับสนุนในด้านการออกแบบก่อสร้างและเงินทุน ตามหลักการเดิมโดยไม่มีฝ่ายรัฐทั้งสองประเทศสนับสนุน

จากหลักฐานที่พบ แม้ความคิดเห็นของฝ่ายข้าราชการไทยมีความขัดแย้งกับทีมงานขุดค้นสถูปชาวไทยและข้าราชการฝ่ายพม่า แต่ต่างมีเหตุผลที่สนับสนุนความเชื่อที่แตกต่างกันของตน

ความจริงแม้จะยังไม่ปรากฏ แต่ความเชื่อยังคงดำเนินต่อไป ความลับในสุสานลินซินกงสงบนิ่งมาเนิ่นนานกว่า ๒๕๐ ปี จนถึงวันนี้ แม้ความจริงจะเงียบงัน แต่ความเชื่อกลับส่งเสียงดังในความคิดคำนึง

ติดตาม ตามรอยสถูปพระเจ้าอุทุมพร ตอน ๓ อนุสรณ์สถานด้วยรักและศรัทธา พ

ที่มาของข้อมูล

๑. นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับสิงหาคม ๒๕๔๕

๒. นิตยสารสารคดี จริงหรือเข้าใจผิด พบ พระบรมอัฐิขุนหลวงหาวัดในแดนอิรวดี ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖

๓. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์ ๗ มีนาคม ๒๕๕๗

๔. หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ๗ มีนาคม ๒๕๕๗

๕. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐออนไลน์ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๗

๖. http://www.reurnthai.com/index.php?topic=6834.0

๗. สำนักข่าวอิศรา ฤๅ "สถูปดัง" จะไม่เกี่ยวข้องกับ "พระเจ้าอุทุมพร" เลย? วันเสาร์ ที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕

๘. รายการโทรทัศน์ ๑๐๘ พันก้าว ตอน ตามรอยบาทสมเด็จเจ้าฟ้าอุทุมพร ตอน ๓ ออกอากาศเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๗

เอื้ออ้อน **อด**ออม เอี่ยมอ่อง อวด**แอ่ว**
อืดอาด อ่อนแอ อื่นอีก อวบอั๋น ... (ทาง เอา)

อึดอัด แอบองค์ อกอั้น อนันต์
ออกเอก อุตม์อัน เอิบอิ่ม เอมเอย ฯ ... (ทาง OUT)

ปปัญจา